RMK. I.
723

Tyukodi
JOSEPH
PATRIARCHA

RMK I·723.
1. péld.

A

TISZTA ELET

JOSEPH PATRIARCHA

Életének, szenvedésének, és dicsirettel viselt dolgainak Sz. Irás szerént valo magyarázattya.

Mellyben meg-irattatik az-is, mitsoda alkalmatosságga ment-bé Jácob Ægyiptusban, holott az ő maradékinac 400 esztendeig kellet lakni, és az után az Istennek mondása szerént onnan ki-jóni.

Mellyeket rövid Prædikátiokban foglalván, az alázatos szivű hiveknec szemek eleiben terjesztett,

TYUKODI MARTON,
A' Kőrősi Keresztyén Gyülekezetnek alázatos Prædikátora.

Nyomtatta VARADON
SZENCI KERTESZ ABRAHAM.

M. DC. XXXXI.

RMK I. 723. (4.p.)

Matth. 25. v. 21.

... mbor és hiv szolgám, keveſen vol... hiv, ſokra bizlak ez után, meny-bé a' te... adnac ôr...mébe...

Sapient. 10. v. 9.

...bôltseség az e... ...t Joſephet el nem had... za, hanem a' bûntûl ôtet meg-tartotta, és ô vé... le edgyûtt volt a' tömlötzben, a' fogságban... ſem hadta-el ôtet, miglen Királyi birodalma... adá annac, és hatalmat az ô nyomorgatoin, és az ô vádoloit hazugságban hagyá, és ôrôckê valo ditsôséget ſzerze nékie.

M. N. MÚZEUM KÖNYVTÁRA
ERDÉLYI MUZEUM DUPLUMA

TISZTELETES JO HIRREL NEVEL FENLŐ, MELTAN KERESZTYEN nevet viſelő, Chriſtus vérével meg-váltott, mennyei Iſoppal meg-tiſztittatott KŐRŐSI Sz. Gyůlekezetnec, az Iſten Anyaſzentegyházának jo ſzállás tartoinac;

Nevezet ſzerént:

ERDŐS MIHALY,
TOLLAS PAL,
TOLLAS JANOS,
OLAH MIHALY és
SIROS JANOSNAK,

Kőrősnek hűséges Tanátsinac, Váraſunknac igaz fiainac és oſzlopinac, az Iſten igéjének buzgo halgatoinac,

Iſtentől egéſséget, idvőſséget, es bű áldáſt kiván.

NInts ſoha, Tiſztelendő Uraim, olly alá valo fű, az mellyben a' terméſzetnec teremtő Iſtene valami titkos virtuſt belé

belé nem óltott volna; Nints olly utálatos el-vettetett féreg, mellynec ő Sz. Felsége az ő ditsőſségére valami haſznát nem tudná venni; Sem olly tsoportos emberke, kiben Iſten valami virtuſotskát nem tseppentett volna, a' mint a' Pogány Poëta-is mondgya: *Ingenio pollet cui vim natura negavit.* Mi lehet kiſſeb edgy haj ſzálnál, de még-is árnyéka vagyon; edgy martzona balhának, tsipéſe; edgy ſzikra tűznek, égetéſe vagyon. Edgy ſzoval, mindenek *In rerum univerſitate ſuum uſum habent.* Mert az haj ſzálak az embernek fejét ékeſitik, kikre az Iſtennek olly nagy gondgya vagyon, hogy edgy-is azok kőzzűl az ő akarattya ellen el nem eſik, és noha azoknak meg-ſzámláláſa emberi elme és erő fölőtt vagyon, de ő Fölségénél azok-is mind ſzámán vadnak. Az balhának tsipéſe az embernek itt e' világon lévő minden állatok fölőtt valo nyava

nyavalyás és nyomorult állapattyát jelengeti, kit még tsak a' legyek-is győtőrnec, a' ſzunyogok tsipnek, a' méhetskék meg-ſértnek, a' daráſok meg ſebeſitnek, és a' pókok meg-ólhetnek. A' ſzikrának égetéſe penig a' pokol tűzének hévségét, és a' kárhozatnak kinnyát és győtrelmét az ő módgya ſzerint hirdet.

Számlálhatatlan ugyan a' tengernek fővenye, meg tudhatatlan az égen lévő tsillagoknak ſoksága, meg mérhetetlenek marockal (de egyéb aránt-is) a' tengernek vizei, és meg-fontolhatatlanok, méről ſerpenyővel, a' földnek ſok hegyei, és lehetetlen másával a' halmokat és kőſziklákat meg-másálni: De azért a' tengernek edgy morſa fővenye, az égnek leg kiſſebbik homályos tsillaga, a' ſok vizű tengernek edgy tsőpp vize, az hegyeknek, halmoknak oldalából le-hullot edgy maroknyi pora, és a' kőſziklából le-tőrőtt edgy ökölnyi kővets-

Ekövetske, a' mezőben fel-nevekedett l
edgy szál fűvetske, és kertben plántál-
Ftatott virágotska, az ő módgyok szerént, mind az Istennek jo voltát, bölptseségét, hatalmaságát, és ditsőségét, ttsak nem fűleink hallattára, kiáltyák és
prædikállyák, ama' Distichon szerént:

Emicat ex ipsis divina potentia campis,
Præsentemq; refert una vel herba Deum.

Mind ezekből azt akarom ki-hozni, hhogy ezek igy lévén, ez az én kisded tmunkátskám és edgy tenyérnyi könyvetském-is, e'világnak szám lálhatatlan asok ezer könyvei között talám nem létszen mindenestűl fogva haszontalan, ghanem ebből, és ez által-is fog az én Uaramnak neve ditsirtetni, az edgyűgyűhveknek kezekben forogván. Hogy-ha nsokan ez világi agyas emberek közzűl nollyaknak ditsiretiben fáraszották elemléjeket mellyek nem ditsiretet, hanē lainkáb szidalmat érdemlettek volna;

Mint

Mint Favonius, a' ki az negyed napi hideg-lőléstől ditsiretes-képpen irt. Apuleus, az arany szamárról. Lucianus, az légyről. Virgilius, a' szunyogrul. Ovidius, a' balhárul. Homerus, a' békák és egerek hartzárul. Mellyekről nem oknélkűl mondhatnók: *O curas hominum, o quantum est in rebus inane!* Effélekről módgya Dávid: *Pſ.118. Hiuságot beszéllettek ennekem a'hamisſak.* Mondom, ha efféle könyveket-is az emberek kezekben forgatnak és olvasnak, mennyivel inkáb az idvősségre igazgato könyveknek kedvesſebbeknek kell lenni.

Jollehet én az Isten Anyaszentedgyházában, a' szent munkára hivattatott, és bé-állattatott Edgyházi szolgák közzűl, jo lelki-ismérettel mondom, igen kitsinynek ismérem magamat, és azok közzűl valonak, kikre Isten tsak edgy avagy fél-giráját bizta, mindazáltal tudom, hogy én tőlem-is ő szent Fölsége

azt kivánnya, hogy azt el neáſſam, ſe el
ne rejtsem, és hog' meg ne ſzünnyem az
Ő nevében prædikállani, és az Ő ſzőlejé-
ben tizen-két oráig, az az, életemnek vé-
geig mind két kézzel ſerényen mun-
kálkodni.

Tudom ugyan, hogy tőbben léſz-
nek ollyanok, kiknek ez én kitsiny mű-
kam izetlennek fog tettzeni, mivel-
á hogy nem keveſen vadnak az emberek
h közzűl olly Phariſæus gyomorral, és
t Momuſi terméſzettel, kik előtt ſenki
nem tselekedhetik olly jót, nem ſzol-
alhat, ſem irhat olly haſznos dolgot, az
t melly nékik tettzenék, és a' mellyet ja-
gvallanának ſ-helyben hadnának: De
a ám légyen, ha a' ſzájok izi meg-veſzet,
h és tűdejők májok meg-rothadott kér-
nyes emberek előtt nem léſzen kedves
ez kis tenyérni könyvetske; olly hitem,
t reménségem, és bizodalmam vagyon
l az én Uram Jeſus Chriſtusban, hogy
én-is

én-is két kis fillyérrel ſzintén annyit vá-
ſárlok, mint Zacheus fele joſzágán. Mi-
vel a' menyorſzágot tsak azon adgyák
a' mink vagyon. Hogy ha a' minden
jockal gazdagon bővőlkődő Iſten a' ſze-
gényeknek ketske ſzőröket, és a' ſzűkől-
kődőknek éles ſzőrű borz bőröket Mo-
ſeſſel viſzſza nem küldette; ha a' ſze-
gény özvegy aſzſzonynak két kis fil-
lyérkéjét; az árva Szűz Máriának edgy
éneketskéjét, és két gyenge gerlitzéjét
(ki eſztendős bárányt nem adhatott, an-
nál inkáb kővér tulkockal a' gazdagok
modgyára nem áldozhatott) jo neven
vette; Ha Chriſtus Urunk a' Bethániai
Márthának edgy kis jozan ebédét; Má-
riának lábaihoz valo le-telepedését; A
Samaritána aſzſzonynak edgy ital hi-
deg vizét; Magdalenának edgy kis ſze-
lentze kenettyét, ſzemei könyvezését,
lábainak abban valo meg-mosását, és
hajával ſzárogatását annyira kedvellet-

te, hogy leg-ottan nagy buzgósággal
ő szent Felsége ez aszszonyi-állatot igy
commendálta: *Simon, látod-é ez aszszonyi-állatot? Bé-jövék a' te házadba, és az én lábaimnak vizet nem adál: ez penig könyhullatásával öntözé az én lábaimat, és az ő fejének hajával törlé. Engemet meg nem tsokolál, ez pedig az időtül fogva hogy bé-jöttem, nem szünt-meg az én lábaimnak tsokolásától, &c. Annak-okáért mondom teneked, hogy az ő sok bűnei meg-botsáttatnak néki.* Ez szerént tudom, hogy az én
jo igyekezetemet, és edgy kis veréb érő
tzédgyigyű ajándékomat és munkámat-
is ő Sz. Felsége sem meg nem utállya,
sem meg nem veti, sőt szokása szerént
jo neven vészi. Ha a' Perſiai pogány Ar-
taxerxes Király, néki vitetet drága aján-
dékok közőtt, valamelly szegény em-
ber tsak vizet vitt-is markában közel
lévő folyo vizből, a' Király kezeivel el-
vette, és nála kedves volt, nem ajándé-
kát, hanem szivét tekintvén; Mit itél-
lyek én, az én lelki igaz Artaxerxesem,

és Uram Jesus Christusom felől? a'ki
természet szerént kegyes, szelid, és kő-
nyőrűlő, a'ki jol tudgya mi végre irtam
ez kis kőnyvetskét. Annak-okáért mint
a' szeginy ember az ő márok vizét a' Ki-
rálynak, ugy én-is nem szégyenlem bé-
mutatni ő Sz. Felségének ez kitsiny a-
jándékomat.

Noszsza serkeny-fel azért oh én Mi-
nervám, én Hegedűm, én Lantom, hi-
szem tudod, és bizonyos vagy benne,
hogy a' szmárnak szája által-is tud ő Sz.
Fölsége szoltatni, és a' Bálámot az által
oktatni: azt-is jol látod, hogy a' mezei
virágoknak szépségek, a' kő veknek ke-
ménységek, a' tengernek mélysége, az
égnek magasága, a' vadaknak gyorsa-
ságok, a' madaraknak tsevegések és é-
neklések, az hangyáknak serénységek,
és a' tűznek hévsége, minnyájan hirde-
tik és prædikállyák az Istennek bőltse-
ségét és hatalmasságát.

Te-is

Te-is oh én lelkem ennek a' nagy Urnak méltatlan ſzolgátskája lévén, noſzſza emeld-fel a' te ſzozatodat, (az Ur mondgya) mint a' trombita, és kiáltsad teli torockal az ő ſzent igéjét, és a' mit prædikállaſz, azt ne jégre, fővenyre, és ho hátára irjad, hanem *Scribe in Libellum*, az Ur veled edgyűtt munkálkodván, irjad könyvetskében, és azt add a' kis gyermekeknek és tsetsemőknek gyenge kezekben és ſzemek eleiben. Kérlek annak-okáért tégedet én Iſtenem, jőj-el, és nyiſd-meg az én ſzájamat, hog' az én ajakim hirdeſsék a' te ki-beſzélhetetlen jo voltodat, igaſságodat, irgalmaſságodat, hatalmaſságodat, adgyad ennékem-is méltatlan ſzolgádnak a' te Sz. Lelkednek jora fel-gerjeſztő ſzikráját, és a' te minden jockal bővölködő gratiadnak valami kis hulladékját és morſalékját, hogy az igazat buzgosággal állathaſſam, az hamiſságot kis tehet-

hetségé ſzerént ronthaſſam, a' mennyei tudománt plántálhaſſam, a' tévelygéſt gyomlálhaſſam, és a' jot a' gonoſztul meg-válaſzthaſſam. Oh én idvőſségemnek Iſtene! az én gyermekségemtűl fogva te tanitottál engemet, te verél-le, mint edgy ſzent Pált, ez előtt 14 eſztendőckel engemet lovam hátárol, mikoron Damaſcusban, az az, más életnek neméré igyekezném és vágyodnám, ez ideig-is, te tudod Uram Iſten, kitsiny tehetségem ſzerént buzgosággal ſzolgáltam te Sz. Felségednek, ha tettzik édes Jeſuſom, mig el-jőnek jám a' vénségnek le-nyomo és meghorgaſzto terhei, és meg-fejérednek az én hajam ſzálai, mint a' mondola-fának meg-virágzott ágabogai, sőt a' mig bé-ſzállok az én teſtemet meg-rothaſzto és porrá változtato koporſoban, ne hadgy-el engemet, és azt tselekeſzem, hogy a' Sionnak, az az, a' te Sz. Gyülekeze-

kezetednek kedvejért nem halgatok, és a' Jerusalemnek bótsületiért meg nem szűnőm az én rekedező trombitámmal tenéked szolgálni.

Hogy pedig az Θ Testamentom könyvei közzül, nevezet szerént, ezt a' Sz. Josephnek Historiáját vöttem kiváltképpen consideratioban és tractatusban, erre im ez három okokbol inditattam: 1. Mert gyermekségemtül fogva kedvellettem, szerettem, és nagy gyönyörűségem volt mindenkor ennékem ebben a' Sz. historiában, a' melyben csak két avagy három Caputot-is kön-hullatás nélkül soha el nem olvashattam. 2. Mert valamikor valami pontotskáját én-is érzettem és koltoltam a' Joseph számkivetésének és szomoruságának, midőn tudni-illik 1637 esztendőben Herpályban házamnál 11 holnapig és 2 hétig a' szent munka és szolgálat nélkül nyomorgottam, az melly

melly napok alatt, az én Tiszteletes Aszszonyom és Patronám, a' Tekintetes, jo hirrel nével, kegyeséggel, és Isteni fęlelemmel virágzo és gyümöltsöző KIRALY ANNA Aszszony, ama' boldog emlekezetű, és immár lelke szerént meg-ditsőittetett vitézlő Urnak, PETNEHAZI ISTVANNAK néhai kedves házas társa, sok segitséggel, táplálással, vigasztalással, és oltalommal volt, mind addig a' napig, a' meddig a' tiszteletes és bótsületes KERESZEGI ISTVAN Uram, a' Tiszán-túl lévő Magyar Országi Orthodoxa Ecclesiáknak érdemes és ditsiretes Püspökje, engemet ebben a' Kőrősi Keresztyén Ecclesiában commendalt és botsátott. 3. Mert ebben az Ecclesiában, egyebek felett, igen illendő volt ez materiát consideratioban vévén prædikállani; mert, a' miképpen ennek a' Sz. Josephnek, és az után az Izrael fiainak, Ægyptus

ptusban az idegen Pogány nép között a' Goſen földön (melly igen alkalmatos volt a' barmok tartására) rendelt és adot volt Iſten, a' Joſeph halálaig, nyugodalmas ſzálláſt, és lako helyet: Ugy ennek a' Kereſztyén Város lakoſinak, kik két rendbéli háboruságok és romláſok miatt el-puſztulván, több ſok Váraſockal és Faluckal egyetemben, hazájokbol nagy kár-valláſſal és ſiralommal, Magyar Orſzágnak alſo és felſő réſzeire ki-bujdoſván és oſzolván, iſmét mikor a' jo Iſtennek tettzet, mint a' Sido népet Babylloniából, ezeket-is lako földökben, és el-puſztult Váraſokban ujonnan viſzſza-hozván meg-telepitette, mint az Izrael fiait a' Goſen földén, kiket noha az idegen népeknek hatalmok és birodalmok alá vetett, mindazáltal mint a' gyenge bárányokat farkaſockal, és a' ſzelid ökröket oroſzlányockal tsudálatoſſan őrizteti ő

ſzent Felsége, és a' magunk nemzetsé-
géből támadot ſok dulo, foſzto, prédá-
ló ellenségektűl ezek által védelmezi és
oltalmazza, kiknek ſzárnyok alat, mint
Jácobot Meſopotámiában, Joſephet a'
pogányok között Ægyiptusban meg-
áldotta, a' hová Jácob tsak edgy páltzá-
val bujdoſott vala, Joſeph penig rabul
vitetet volt. Ugy ezt az Iſten-félő né-
pet-is, mind lelki ſ-mind teſti jockal
meg-áldotta, kiről ez Váras népe ſem
volt tellyeſséggel hálá-adatlan, (távul
légyen a' hizelkedés) mert, mind ennyi
ſok inség, ſzolgálat és fizetés alatt-is, az
Urnak árva, meg-ſzakadozott, és ſok-
ſzor puſztán hagyatott Templomát,
a' nagy gyáſzbol és romlásbol, a' men-
nyire lehetet, fel-éppitették, és ékeſget-
ték, mellyre, tsak az én időmben, ſzép
7 üveg ablakokat tsináltattak, és ſzép
ſzavu nagy öreg harangot ujonnan ön-
tettek, anak illendő fábol valo tornyot

nagy költséggel tsináltattak; a' Váraſon kivûl a' Temetôben kettôs Auditoriumot éppitettek; Schola Meſtereket, a' bôtsûletes és tudós iffiat, Bôsházi Márton Uramat, illendô költségeckel Németh Orſzágban fel-kûldôtték.

Ennek-is peniglen a'kónyvetskének ki-nyomtatására a' meg-nevezett bôtsûletes Uraimtól, ERDÔS MIHALY, TOLLAS PAL, TOLLAS JANOS, OLAH MIHALY, és SIROS JANOS, Kôrôſnek igaz kereſztyén tagjai és oſzlopi, nagy ôrômeſt illendô költséget conferaltanak. Noha a' megnevezett Tollas János Uram, mind kereſztyén házas társával, Thuri Polgár Eôrſébet aſzſzonyomal egyetemben, immár két eſztendôktûl fogván nagy ſzomoruságban voltanak, edgy kedves Scholában fel-járo 16 eſztendôs magzattyoknak keſerves és éretlen halála miatt, ki tôb magához haſonlo gyermek

mek társaival edgyûtt jáddzadozván, edgy Pribék halálos-képpen meg-lôt, mondom, noha a' meg-nevezett Atya, és Anya, e' ſzomoru eſet miatt nagy keſerûségben voltanak, mindazonáltal effele idvôſſéges és iſtenes dolgoknak gyakorlásában ſem el nem tsûggettenek, ſem meg nem ſzûntenek, hanem adakozo kezeket a' ſzeginy ſzûkôlkôdók kôzzûl a' kiknek lehetett és illett, ki-nyujtották. Oh bú! Oh bánat! Oh ſiralom! Oh ſoha el nem felejthetô nagy keſerûség!

Es igy 1637 eſztendôben lévô Karátson havának ôtôdik napján, a' megnevezet Atyának és Anyának ſzerelmes magzattyok ez árnyék világbol ki-kôltôzôtt, kiért (mint Jácob Joſephért) mind ez ideig-is ſzomoruak, noha immár lelke ſzerént az ô kegyelmek magzattya ama' mennyei Scholában, az Iſtennek fényes udvarában, ama' kis Je-

ſuſ-ért meg-ôletet és vérek ki-ontatott gyermekeckel ôrvendez és vigadoz, és olly ôrômben vagyon, mellyet ſoha ſenki ô tôlle el nem vehet, olly ditsôſęgben vagyon, mellyet ſzem nem látott, fûl nem hallott, &c. Az ô ſzûlêi ſzomorkodnak, de az ô Angyallá lôtt magzattyok vigad; ô a' ditsôségben lévô Szenteckel az Iſtent ſzinrôl ſzinre láttya, és a' tiſzta életû Joſephel, és a' tôb ſzûzeckel egyetemben az Iſtennek nag' vidámsággal Alleluját énekel, de az ô ſiránkozo, és magzattyokon ſok keſerves kônyveket hullatott Attya és Annya még moſtan-is gyakorta ſzomoru miſererét mondanak. Kiket Iſten ſok ſiralmok és ſzomoruságok után, kivánom tiſzta ſzivbôl, vigaſztallyon-meg; a' ſiralom helyett ôrômet, és ſzomoruság helyett vigaſztaláſt adgyon. Es a' miképpen ſok ideiglen valo ſiralmi után, meg-ôrvendeztette a' meg-keſeredett,

dett, és gyáſzban ôltôzôtt, ſzánakozáſra mélto vén Jácob Pátriárchát, ugy az minden vigaſztaláſnak Iſtene ti kegyelmeteket ôrvendezteſſe és vidámitsa-meg, és a' minémû nagy volt a' kegyelmetek ſzomorusága, ezerſzer fellyeb bôvôlkôdgyék utánna az Iſten ſzerênt valo ôrôm és vigaſság, és a' miképpen a' Naimbéli meg-holt fián keſergô aſzſzonyi-állatot edgy ſzavával ô Sz. Felsége meg-vigaſztalta; Magdalénának nagy ſiralmit; Márthának és Máriának, Lázáron valo keſerves kônyhullatáſokat el-tôrlôtte: Ugy kegyelmeteket-is vigaſztallya és ôrvendezteſſe meg, kôn'-hullatáſit tôrûllye-el, és kedves magzattyát, kit jôvendôben a' meg ditsôûlt teſtben, az Ur Jeſus Chriſtuſnak job kezе felôl kivántok látni, nagy ôrômmel, és vidám ortzával adgya meg látni kegyelmeteknek, és ôrôckôn ôrôcké vêle ôrvendezni.

Továbbá, kérem kegyelmeteket mint bôtsûletes Uraimat, hogy ez kitsiny munkámat és irásbéli ajándékomat vegye jo neven tôllem, hogy ecképpen az kegyelmetek dajkálkodása és segedelme által-is éppûllyôn az Istennek Anyaszentedgyháza minden joban, hogy naprol napra killyeb killyeb terjedgyen az idvôsséges tudomány. Kivánom penig, hogy a' kegyes Isten sokáig éltesse kegyelmeteket az ô szent nevének tiszteségére, az árváknak és igye-fogyott szegényeknek táplálásokra, és az özvegyeknek oltalmazására, és mint a' Pálma az ô reá rakott terhe alatt, ugy kegyelmetek a' sokinség, szolgálat, és fizetés alatt nevekedhessék, gyarapodhassék, és mint a' Télben Nyárban zôldellô Cedrus fa, zôldellyék, miglen kegyelmeteknek sok jo tételeményiért, az igaz Biro Jesus Christus fejér ruhát, arany Coronát, szent szinének látását, és jol meg-tömött, meg-rázott, és ki-folyo mértéket adgyon kebletekben az örök boldogságban. Amen.

Az Ur Jesus Christusnak, és kegyelmeteknek méltatlan és alázatos szolgája.

TYUKODI MARTON.

PIO

PIO ET SYNCERO
LECTORI
Salutem & Sanitatem.

IM ez kilentz dolgokra akarok fôképpen minden K. Olvasót emlekeztetni; 1. Arra, hogy midôn igiretem szerént ezeknek a' Prædikátioknak irásában munkálkodnám, (mellyeknek nagyobb részét Istennek segedelmébôl kis tehetségem szerént immár véghez vittem vala) edgynehány dolgok igen el-idegenitettenek vala tôle, hogy el-kezdet munkámat félben hadgyam: annak-okáért pennámat kezemből le-tévén, és az irástul meg-szûnvén, és elmémet máfra forditván, tellyességgel üres akartam ettûl a' munkától lenni, hogy ha az én Tisztelletes Prælatusom PAXI GYÖRGY Uram, Hont, Pest, Pilis, Sooth, Tolna, és Somodgy Varmegyéknek érdemes Pûspôkje, és most a' Ketskeméthi Orthodoxa Ecclesiának sorgalmatos vigyázo Prædikátora, és mennyei titkok Sáfára, ujobbã engemet erre a' munkára nem serkentett, intett, és nem kénszerített volna: De mikoron az én bôtsûletes Uram ezekhez a' Prædikatiokhoz tartozo jegyzésim közzûl némellyeket meg-tekintett és olvasott volna, és a' tôb munkátskának által olvasására-is magát ô kegyelme igirte volna, és e' mellet ugyan intett volna-is, hogy fogadásom szerént el-

ezdett munkámat continuallyam. Igy ereſzkettẽ iſmét ez el-kezdet munkámnak, mellyet jollehet nem ugy a' mint kivántatot volna, hanem tsak ugy a' mint lehetet, imé meg-tselekedtem. Annak utánna iſmét ugyan ezen ſzent munkának végben vitelére nem kûlömben intett és kénſzeritett Kôrtvélyeſi W. János Uram-is, Tzeglédi nevezétes ſzent Gyûlekezetnek tiſzteletes Praedikátora, és Angyali kenyér oſztogatoja, moſtanpenig Peſt Vármegyébẽ lévô Orthodoxa Eccleſiáknak vig'ázo Seniora, és az egéſz Univerſitáſnak Oratora és ſſája.

2. Arra kérek mindeneket, hog' ez Kônyvetskének világoſságra valo ki-menését ne bánnyák, és a' mellyet én jo lelki-iſmérettel, és jo végre tselekedtem, gonoſz végre ne magyarázzák, mert ez a' kis munka nem bôlts Platoknak, és nem amaz elméknek tsudájának Ariſtoteleſnek irattatott, kiknek thecajokban illetlen ez kônyvetske: hanem tsak az edgyûgyû és alatson állapatu, magamhoz haſonlo edgy morſa ajándéckal biro, és tôb Magyar irâſokat olvaſo hiveknek, mivel, Similis ſimilibus congaudet.

3. Ezt-is akarom jelenteni, hogy ez kis munkában nevezet ſzerént három Authorockal éltem, ugy-mint, leg fôképpen D. Pareus munkájával, a' mint akar ki-is, valaki e' Kônyvet olvaſſa, eſzében veheti; annak felette W. Muſculuſſal, és Catholica expoſitioval; edgynehány helyen meg-tekintettẽ a' Chaldi Poſtilláját-is, kibôl edgynehány kûlsô hiſtoriákbol valo ſzép Exemplumokat vôttem, mivel azokat a' prophanus authorokat, kiket Chaldi citált, akar kinek-is edgyûtt, edgy thecaban nem könyû fel-találni, ki a' Prophetàk, Apoſtolok és Evangeliſtàk kivûl-is a' Gôrôg és Deák Patereckel egyetemben 52 Authoroknál tôbbet citál. Jobnak és illendôbnek itélvén azért kôvetni a' jo egéſſéges és mindeneknél kedves méheket, kik ſok kûlömb kûlömb féle virágokra ki-rôpûlvén kereſik és gyûjtik az ô mézeket, hogy ſem a' gyûlôlséges és mérges pókokat, kik magok gyomrokbol ſzôvik, fonnyák az ô ſemmire kellô pók-hálojokat.

4. Bôtsûlettel intek mindeneket, hogy ſenki addig ez kônyvetskét gonoſzul ne cenſeállya és roſtállya, miglen kezdetitûl fogván utolſo végeig által nem olvaſſa, holott addig nem tudhattya mit contineállyon: ha ki penig reſtelli olvaſni, kezébôl le-tévén kônyû mellôle el-menni; mert valaki kûlömben tselekedik, ſenkitûl okos embernek nem itéltetik: Neque enim tales illepidi cenſores diſcretionem ſpiritus habere putantur.

5. Tudtára légyen ez-is a' K. Olvaſonak, hogy a' Textuſt egéſzlen le nem irtam, hanem tsak a' Caputokat, és a' verſeknek eleit jegyzettem-meg, tudni-illik: mellyik verſen kell kezdeni, és hányadik

versig kell egy Prædikátiora a' textust el-olvasni; mellyet a' végre tselekedtem, hogy a' könyvetske nagyobra ne tellyék.

6. A' mint a' K. Olvasó (ha ki reá vigyáz) eſſében veheti, hogy a' melly textust fel-vettem és el-rendeltem, néhol két vagy három Prædikátiokra-is a' partitiok ki-terjedtenek, mellyet azért tselekedtem, mivel tudtam, hogy a' hoſzſzu Prædikátio ſokak előtt igen unalmas; azért mind a' hatvan egy Prædikátiokat, tiz Caputoknak egyúgyű explicatiojában el-végeztem.

7. Tudtodra légyen az-is K. Olvasó, hogy az 37dik Caput után következő 38dik Caputot akaratom ſerént el-hattam; mivel a' meg-nevezet réſz, nem a' Joſef attyafiaival valo dolgokat contineállya, hanem Judának házaſságat, és az ő menyével Thámárral valo közösülését tractállya.

8. Nyilván vagyon azok előtt az-is, kik az én Prædikátioimat halgatták, hogy én ezeket bőveb szóckal prædikállottam, és több Sz. Irásbéli locuſokkal amplificaltam, ſ-mindpenig külső prophanus autorokbol vött Exemplumockal illuſtráltam, de hogy ez könyvetskében le-irtam, bizonyos okokért contraháltam és egybe ſzoritottam.

9. Végezetre illyen obſervatiod légyen, hogy valahol egy pontal együtt K. literat látz, mindenütt a' K. kereſztyént jegyez. Ely, és reménly a' Chriſtus Jeſusban K. Olvaſo. Amen. Rhith-

Rhythmi Hungarici.

M.N. MUZEUM KÖNYV-TÁRA

In

SACRAM HISTORIAM

& tractationem

S. PATRIARCHÆ

JOSEPHI,

ab ipſo Authore ſelecti & appoſiti.

1.

Valakic meg-tudni
Akarják érteni
Joſephnec szép virtuſit,
Ez könyv meg-mutattya,
Szépen magyarázza,
Az ő viſelt dolgait,
Gyermekségtől fogva,
Miben forgott ſorſa,
Arrol-is meg-tudoſit.

2.

Az Iſten elsőben
Azokat nagy bőltsen,
Mind földig meg-alázza,
Kit fel-akar venni,
Fő helyre ültetni,
Lábac alá taszittya:
De iſmét fel-véſzi,
Az porbol fel-költi,
S-fejec meg-koronázza.

3.

Ha ki gyűlölséget,
Méltatlan szenvedet,
Joſeph azt megkoſtolta,
Ő kútnac mélységét,
Dohát, szörnyüségét,
Mérte s-probálván tudta,
Mikor mély veremben,
Rút férgec közében,
Báttya bé-taszitotta.

Lás

4.

Lás méltatlanságot,
Illyen ſzörnyü dolgot,
Eg, föld ha többé hallott,
Abel vére régen,
Nyelv nélkül az égben,
Miképpen fel-kiáltott,
Igy Joſephnec menyben,
Iſten füleiben,
Jajgatáſa fel-hatott.

5.

Mint Adamas követ,
Bak vére el-törhet,
Igy Rubennec ö ſzivét,
Iſten meg-lágyitá,
S-gyermekhez inditá,
Mert megſzáná ßép ötsét,
Többinec ſzándékát,
El-bontá tanátsát,
Oltalmazván életét.

6.

Juda ſem ſokára,
Ruben mellé álla,
Kinec ez lön értelme:
Ha ennec életét,
El-titkollyuc vérét,
Mi haſznunc léſzẽ benne?
Jer inkáb adgyuk-el,
Meſzſze iktaſſuk-el,
Ne kiáltson ránc vére.

7.

Noha ſzép ruháját,
Tarka kamukáját,
Eö nékie le-vonác,
Es nagy dühöſséggel,
Kegyetlen kezeckel,
Megtépéc és martzongác,
Gödölye vérében,
Mint Joſeph vérében,
Bé-mártvã megmotskolác.

8.

Noha félſzeg árron,
Tsak harmintz garaſon,
Mint edg' Chriſtuſt eladác,
Es az kereskedö,
Ægyiptusban menö,
Népec meg-árendálác,
Kik mint ſzép Aromát,
Jó illatu rosát,
Ægyiptusban iktatác.

9.

De el nem veſzthettéc,
Noha el-vetettéc,
Mint fene ötte tagot,
Es kemény munkára,
Sanyaru igára,
Attanac mint edgy rabot,
Hogy Iſten vólt véle,
Hol ſenki nem vélte,
Ott talált Uraságot.

Iffiu-

10.

Iffiuság virágát,
Hitit jámborságát,
Ott-is tiſztán tartotta,
Gonoſz aſzſzonyánac,
Moſolygo ſzájánac,
Tsokiát fel nem vállalta,
Sem jó gazdájánac,
Az hiv Puthiphárnac,
Ag'át meg nem motskolta,

11.

Jollehet rabságot,
Méltatlan fogságot,
Ezért ö meg-ſzenvedet,
Az tömlötz fenekén,
Sok idöket töltvén,
Ah mely ſokat keſerget!
Lábain vas lévén,
Kezén tsintsér fügvén,
Lelke-is meg-epedet.

12.

De nézd az Iſtennec,
Szent rendelésénec,
Mélységes bölts tanátsát,
Kemény fogságánac,
Szabadulásánac,
Mint törte-el vas lántzát,
Hogy Uri rend légyen,
Méltóságra mennyen,
Mint találta fel-módgyat.

13

Titkos böltseséggel,
Mennyei erövel,
Joſephet fel-ruházá.
Két foglyoc álmait,
S-azoknac titkait,
Szépen meg-magyarázá,
Es igy a' Pohárnac,
Pharaho Királynac,
Nagy késöre meg-mondá.

14.

Mivel tsuda álmot,
Pharaho-is látot,
Mellyen meg-háborodot,
Mert eſzében vette,
Hogy Iſten öntötte,
Elméjében ez dolgot,
Joſephet hivatván,
Töle tudakozván,
Ez nagy Myſteriomot.

15.

Az Ur meg-tanitá,
Es ſzájában adá,
Mit ſzollyon a' Királynac,
Az hét buza fejec,
Kik vóltac tellyeſsec,
Mire tanitanánac,
Hét bö eſztendöket,
Mindenben böséget,
Nékic prædikálnánac.

Vi-

16.

Viszont a' meg-fonnyatt,
Hevségtûl el-száratt
Buza fejec jelentic,
Hogy hét szûc esztendô,
Mindent el-tôkitô,
Idô ismét érkezic,
Melly nagy vólt a' bôség,
Nagyobb lesz a' szûkség
Azt bizonnyal el-hidgyéc.

17.

Leg ottan Josephnec,
Nyakában vetének,
Királyi arany lántzot,
Székben bé-ültetéc,
Mint Királyt tiszteléc,
Kiált ván illy szózatot,
Te vagy gyenge Atya,
Világ meg-tartoja,
Kire nép Ament mondott.

18.

Kinec szolgálattya,
Szép illatozása.
Sok Országra ki-terjet,
Tanáts ado nyelve,
Adakozo keze,
Mindenfelé érkezett,
Kánahánban attya,
Ehezô tiz báttya,
Tôle szépen éltetett.

19.

Az mig Joseph éle,
Izrael nem féle,
Addig az Pallérektul,
Mert meg-óltalmazta,
Sárt gyurni nem hadta,
S-meg mentec szolgálattul,
De hogy ô meg-hala,
Izraelre szálla,
Tégla vetés azontul.

20.

De mivel nem lehet,
Hogy versel eleget,
Irhassunc mind ezekrôl,
Az Homiliákban,
Minden tractatusban,
Bôvebben szóltunc errôl,
En az olvasókat,
Hogy lássác azokat,
Oda botsátom errôl.

AMM MÚZEUM KÖNYV-TÁRA

VIRO

VIRO GRAVI, EXIMIOQ; JESU Christi servo,

D. MARTINO TYUKODIO,

HOMILIAS

In

VITAM ET ACTUS

JOSEPHI,

Summi Patriarchæ, & pudicitiæ laude celebratissimi,

PRÆLO SUBMITTENTI

LÆTABUNDUS FUDIT

GEORGIUS PAXI,

Refor. Eccles. Ketsk. P. & reliquarum in Comit. Pest, Solt, &c. Superintendens.

QUòd, Martine, tuos pergis deponere fœtus
In gremium Matris; Quòd facis officium:
Crede, Deo gratam, gratam populoq; fideli
Rem præstas, præstas nomen & inde bonum.
Mordaces liventûm linguæ nilq; nocebunt,
Promissis stantis gratia dùm tibi adest.

Idem,

Idem, ad Lectorem.

Hunc, studio veri, censeto candide Lector
Tractandum librum: nôris & esse tuum.
Rodere non famam, sudantis, in arce Tonantis,
Sed laudare animum, si velis esse pius.

A.M.N.MÚZEUM
KÖNYV-
TÁRA

JOSEPH

JOSEPH PATRIARCHA ELETERŐL, S-VISELT DOLGAIROL;

I. PRÆDICATIO.

Textus, Gen. 37. v. 2. usq; ad 3. v.

Joseph cum esset annorum decem & septē, &c.

JOllehet K.H. az O Testamentombéli nevezetes szent Pátriárkác kőzzűl, a' minéművec vóltanac, a' Viz-őzőn előtt, Adám, Seth, Enoc, Noe, &c. A' Viz-őzőn után penig Abrahám, Isac, Jácob, és Job, utolsonac mondhattyuc Joseph Pátriárkát: de mindazonáltal az Istennec ő benne való szép ajándékira nézve, nem vólt kissebb a' több szent Pátriárkác kőzzűl, hanem az időre és a' rendre nézve mondhattyuc utolsonac, mivel utánnoc élt a' meg-nevezett Pátriárkáknac.

Haud satis clarum est, utrum S. Jobus ante, vel post Josephum virerit, vel συγχρόνος ipsi fuerit. Quidā asserit, & Dinam, filiam Jacobi, uxorē habuisse contendit.

Nem kisebb vólt, azt mondom, mert soc kiváltképpen való virtusockal, lelki és testi szép ajándékokkal ékesitette vólt fel Isten ezt a' Jo-
Gen 39. 6. sephet. Testieckel, ugy-mint, szép termettel, tekintettel, serénséggel, gondviselésséel, bőlts tanátsal, és eszességgel: Lelkieckel, ugy-mint, Isteni fęlelemmel, tiszta élettel, bőltseséggel, jövendő dolgoknac előve való meg-látásával, Istentől botsátatott álmoknac magyarázásával; nagy tűréssel szenvedéssel, a' mint penig ama' sententia tartya: *Nemo sapiens, nisi patiens. Nints több bőlts ember, hanem tsac a' ki tűrni tud.*

Mind ezeckel fel-ruházta vólt Isten ezt a' mi tiszta életű Josephűnket, kit az ő bátryainac hamis kezec, vérrel meg-tőlt markoc meg nem ölhetett; a' mélységes ő kút el nem rejthetett; az aszszonyi-állatnac rút szerelme meg nem győzhetett; a' setét tőmlőtz kétségben nem ejthetett; a' két esztendei rabság, sem Isten, sem felebarátrya ellen valo kápolo-

polodásra, sem ellenségi ellen valo zugolodásra nem őszthőnőzhetett; továbbá, sem uraság, fejedelemség, méltoság, fel nem fuvalkodtatott: noha gyakorta *honores mutant mores sed rarò in meliores*; sem végezetre, a' méltatlan boszszuság szenvedés boszszu-álláśra fel nem indithatott. Igen édesnec tettzic ugyan az embernec, midőn a' méltatlan boszszuság szenvedésért mélto boszszuját álhattya, a' mint *Anacharsis Philosophusnak-is* értelméből meg tettzic, ki tsac azokat mondotta boldogoknac, a' kic életekben a' méltatlan boszszuság szenvedés-ért boszszujokat álhattyác.

Ebben-is fegyhetetlen volt Joseph, ki nem hogy attyafiain boszszut állot volna, de sőt inkáb vigasztalta, magához hitta, és bátoritotta őket, ezt mondván: *Jőjetec ide közelebb én hozzám; En vagyoc a' ti atyátok-* *Gen. 45. 3.*
fia Joseph, annak-okáért ne bánkodgyatoc, és azon ne szomorkodgyatoc, hogy engemet ide adtatoc, mert a' ti meg-ma-

radáſtokért küldött Iſten el engemet ti előttetec.

Annac felette ez a' Joſeph tselekedé, hogy Ægyiptus orſzágát több tartományockal egyetemben a' hét eſztendei drágaságban el-táplálá; az Iſtennec e' világnac puſztájában bujdoſo, Pogány népec közt bolygo, emberi ſegitségtől meg-foſztatott árva Eccleſiáját Ægyiptusban hűſégeſſen mind halálaiglan oltalmazá, táplálá, terjeſzté, és, valameddig éle, nem lőnec az Izrael fiai addig polyva keresőc, sár-gyúróc és teglavetőc, annak-okáért ſoc ſzép *virtuſit* meg-tapaſztalván Pharaho Jo-
Gen.41. 45. ſepnec, Ægyiptuſi nyelven *Salvator mundi*nac nevezé őtet, a' mint Hieronymus magyarázza.

Hogy azért ennec a' tiſzta életű Sz. Pátriárkánac Viſelt Dolgait jobban meg-értheſsűc; I. Láſſuc az egéſz *Caputnac* Summáját.

Summa Capitis.

El-kezdi Moſes ebben az harmintz hetedic *Caputban* meg-irni a' Joſeph-

Joſephnec Viſelt Dolgait, és megmondgya, miképpen, és mi ockal adatott-el az ő báttyaitul; Előſzőr az Iſmaelitáknac; Az Iſmaelitác iſmét Putiphárnac; Ugyan ezen alkalmatoſsággal meg-irja a' Propheta az Izrael népének-is Ægyiptusban valo bé-menését, hogy bé-telnéc az igaz mondo Iſtennec amaz mondáſa, mellyet mondot vala Abrahámnac, igy ſzolván: *Bizonnyal tudgyad Ab-* *Gen. 15. 13.*
rahám, hog' a' te magod jövevény léſzen az idegen földön, és ſzolgálnac az idegen földön valoknac, és őket nyomorgattyác négy ſzáz eſztendeiglen.

NEGY RESZEI
vadnac.

I. Idejét jelenti-meg Moſes, mikora idős volt Joſeph, mikor báttyaitul el-adatott.

II. Mitsoda életnec nemét követte az ő Gyermekségében.

III. Kickel társalkodott es forgolodott edgyütt kiváltképpen.

IV. Azokhoz mint viſelte ő magát.

Moſtan itt ezekből, minec előtte

tőb dolgokra mennénc, im ez két pontotskákat tekintéllyük-meg:

1. *Ki volt ez a' Joseph.*
2. *Miképpen educaltatott, neveltetett.*

Harmadszor, a' tanuságokat suo loco ezekből meg-mondom. Az Ur Isten ebben légyen Kalauzunc és Vezérünc, Sz. Fiáért, Amen.

AZ ELSŐRŐL.

Ki volt ez a' Joseph? Ez a' Joseph első szülőtt fia volt ama' szép ábrázatu Rachelnec, kit soc kőnyőrgésével, siralmas esedezésével kért vala Istentől, mivel bé-zárlotta volt Isten soc ideiglen ennec méhét, hogy ne szülne, ki nagy buzgo indulattyából, és a' magzathoz valo szeretetiből az ő férjénec igy szollot vala: *Da mihi liberos, alioquin moriar*; Ezért a' Rachelért Jácob, Lábánnac 14 esztendeiglen nagy hűséggel szolgált vala, a' mint ő maga panaszolkodo szoval

Gen. 31. 40. jelenti, ezt mondván: *Nappal a' nagy héség emésztett engemet, étszaka a' hideg gyötrött, és az álom az én szemeimtűl távul volt, mindazáltal az én jutalmomat tizszer-is el-változtattad.* Ez a' Rachel másodic gyermec szülésben meg-hala, és el-temeté őtet Jácob az útban, Bethlehemtűl ugymint edgy mérföldőn; edgy szoval, Gen. 36. Isten-félő atyától, és szent aszszonyiállattul származott volt ez a' mi Josephünc. Ez az első. Lássuc a' másodikat.

Miképpen neveltetett?

Erről azt mondgya az irás, *hog' mikoron Joseph tizenhét esztendős kezdett lenni, az ő báttyaival edgybe őriz vala juhokat.* Az az, Nem volt Josephnec tizen-négy *Pædagogussa*, ugy mint a' *Marcus Aurelius Imp.* fiának? sem huszon négy mellé rendeltetett inasi, mint edgy néminémű tompa elméjűKirály fiának olvassuc, ki egész esztendeig tsac a' huszon négy betűből állo Abécét-is nem tudta volt megtanulni. Nem Leonides, sem Aristoteles Philosophus volt Præceptora, mint Világ biro Sándornac: hanem ama' soc hevet hideget, soc nyomoruságot szenvedett vén Izrael. Collegioma

gioma penig azon Izraelnec budoſo sátora, mert édes anya nélkűl árva volt, Leánál az ő annyánac nénnyénél ſem kedves volt, bátyaitul penig meg-utáltatott és meg-vetteret volt. Oh kárhozatos irégység! Oh gyámoltalan árvaság! gyermekség! Mi lehet nyavalyáſſab állapat annál, mint mikor ember vér ſzerént valo attyafiaitul gyűlőltetic, tsufoltatic, el-árultatic, és minden nével nevezendő nyomoruságockal illettetic? ez a' tiſzta életű Joſeph torkig űlt mind ezekben.

TANUSAG.

Tanuságoc. Ezekből immár két dolgokat tanullyunk-meg: 1. Az Iſtennec providentiáját, ki noha az ő attyánac Sátorában és ſzárnya alat nevekedett, és az ő gyermekségénec exercitioma paraſzti munka volt, mindazáltal a' bőltseségben, Iſteni fęlelemben annyira nevekedett, hogy az Ægyiptomi Bőltseket, mint edgy Moſes, meg-halladta; annac felette a' ſoc nyomoruságok-is mind javára ſzolgál-

gáltanac ő néki, igaz tehát a' mit az ſzent Pál mond, *Az Iſtent ſzeretőknec mindenec javokra ſzolgálnac.* *Rom. 8.*

2. Az atyác és anyác meg-tanulhattyác innét ezt-is, miképpen kellyen nevelni az ő magzattyokat; Joſephet noha igen ſzerette az ő attya Izrael, a' mint ide aláb meg-hallyuc, mindazonáltal nem hadgya őtet valami munka nélkűl, tunyán, hivalkodván, reſten az ő hajlékában felnevekedni: hanem az ő gyermekſęgétűl fogván munkára ſzoktatta őtet, tudván, hogy *miképpen a' madarat Iſten a' repűléſre ugy az embert munkára teremtette vólna*, es, *a' ki nem munkálkod néc enni ſem méltó vólna annac*; Ugy ſzerette azért Jácob Joſephet, hogy munka nélkűl ſem hadta. *Job. cap. 5.* *2. Theſſ. 3. v. 10.*

Sok atyác anyác vétkeznec ez ellen, mert némellyec gyermekeknec kitsinségét, gyengeségét vetic okul, némellyec fioknac ſzépkőntőſęt fęltic a' Scholánac porátul, és igy ſemmi munkára, ſem a' ſzép tudományra, ſem egyéb meſterségre nem akar-

jác sem magoc tanitani, sem más-sal tanittatni. Ne tsudáld tehát, hogy fiaidbol nem léfznec Josephec, Danielec, Æneásoc, Bitonoc: Hanem atyákat tsufolo Chámoc, Neroc; fzo-fogadatlan Hophnic, mint az Éli Pap fiai; Az sem tsuda, hogy leányidbol nem léfznec efzes Abigailoc, nemzetin esdeklő Eſterec, fzűzeſséggel Susannác, fzemérmeteſſéggel Rebekác, Isteni félelemmel Fórsebetec, alamisna osztással Tábitác: Hanem fzemtelen Dinác, kegyetlen Tulliác, tékozlo Cleopátrác, gonosz tanáts ado Jezabelec, ugrálo Herodiásoc, kik gyakorta mind magoknac gyalázatot, veszedelmet; szűléjeknec pedig holtig valo bút, siralmot, és fekete gyászt hadnac.

Annak-okáért ha valamelly Isten félő atya az ő magzatiban győnyörködni akar, Josephel edgyütt munkára szoktassa, a' restségtől elvonnya, álmát véle meg-szakasztassa, hozzá illendő terhetskéjét vállára rakja,

rakja, igy lettec kitsiny birodalmoc nag'gyá, szeginy nemzetből sokan Királlyá, koldusbol uracká, a'tudatlanokbol sokan tudosocká.

De ha arra nem érkeznek-is, elég ha a' Josephnec kegyeſségét, tiszta életét, Isteni félelmét meg-tanullyác, és el-kővetic. A' mi Sz. Istenünc nékünk-is edgyügyű atyáknac, anyáknac adgyon olly értelmet, erőt és segitséget, hogy az atya és anyaságnac tisztiben az Istennec parantsolattya szerint hűségeſſen járhaſſunk el, hog' a' kisdedec közzül-is senkit tanitásunckal, se gonosz példa adásunckal meg ne botránkoztaſſunc, Amen.

II. PRÆDIKATIO.

Et erat cum filiis Bilhæ, &c.

MEg-irja itt immár Moſes, 12 esztendős korában kickel társalkodott, és forgolodott leg főképpen Joseph, és, azokhoz mint viselte ő magát. Itt azt láſſuk-meg K.

Secundæ pars primæ Concionis.

1. *Miért hogy Joseph a' Bilhának és Zilpának fiaival inkáb társalkodott*

dott és forgolodott, hogy sem az Leánac fiaival?

2. *Nem méltán mondathatik-é itt ez aránt Joséphrágalmazonac és árulkodonac, hogy az ô báttyait ottan ottan attyánac bé-vádolta, mellynec még a' nevezeti-is nem tiszteséges.*

AZ ELSŐRŐL.

A' mi az elsô dolgot nézi, a' Bilh és a' Zilpa, Rachelnec és Leánac szolgáló leányi voltanac, kiket *(pro ratione temporis)* meg-engedtenec vala Jácobnac, hogy bé-menne hozzájoc, és bé-menvén, Bilha a' Rachel szolgáloja, két fiakat szûle Jácobnac, Dant és Naphtalint. Zilpa penig Gádot és Asser. Hogy penig Joseph nem Leánac, hanem inkáb a' két szolgálóknac fiaival társalkodot, és forgolodott edgyütt, Lyranus azt mondgya, hogy azért lôtt az, mint hogy a' Leánac fiai hæreseknec, az az, örökösöknec tartván magokat, mint edgy Ismael Isákot, a' két szolgálóknac fiait utáltác, gyûlöltéc és nevet-

nevettéc, és tsac ugy tartottác ôket, mint valami jövevény szolgákat.

Annak felette mint-hogy Lea-is nem szintén jó szivel volt Rachelhez, a' Josephnec annyához, a' mig élt-is, a' mint meg-tettzic Leánac im ez mondásából: *Avagy kitsiny dolognac tettzik-é teneked, hogy el-vôtted éntôllem az én ferjemet, hanem annakfelette az én fiamtul hozott virágokatis el akarod venni?* Gen. 30. 15. Hinni valo dolog azért, hogy még fiai-is annyokra nézvén, nem igen kedveltéc nyavalyást, a' mint edgymás szeretô atyafiakhoz illet volna; A' gyermeknec penig olly tulajdonsága vagyon, hogy ha ô néki valaki szép szót ád, valami kôrtvélt, vagy almátskát nyujt, igen szokot ahoz hajtani, és magát ahoz accommodálni. Meg lehet hogy Josephnek-is, mint édes annyátul el-maradott árvának, nem kûlômben eshetett dolga.

TANUSAG.

Ez a' tudomány meg-mutattya K. hogy még a' gyermeketskékben-is el-

el-követésre mélto jo tulajdonságoc és indulatoc vadnac, mellyet Christus Urunk-is minékünc igy commendál: *Ha ollyanoc nem lésztec mint a' kis gyermekec, semmiképpen bé nem mehettec a' mennyeknec országában.* A' szent Lukátsnál-is igy szol: *Valaki ugy nem vészi az Istennec országát mint a' kis gyermec, semmiképpen nem mégyen-bé abban.*

Matth. 18.

Luc. 18. Marc. 10.

Akarod-é K. E. érteni azokat a' jo tulajdonságokat, mellyeket Isten a' terméſzetnec teremtője a' kisded gyermekekben oltott?

1. A' gyermekeknec tulajdonságoc ez, hogy ők terméſzet ſzerint hivőc, valamit az ő ſzüléjektül hallanac, annac minden kételkedés nélkül hiſznec; mi tőlünk-is azt kivánnya Christus Urunc, hog' ennyiben mi-is gyermekec legyünc, hogy valamellyeket a' Szent Irásbol az igaz Tanitóktul hallunc, ugy-mint lelki Atyáinktul, azokat ſzivünkel el-hidgyüc, és rola ſzájunkal valláſt-is tegyünc, és Sz. Thamáſſal ne legyünc kétel-

kételkedőc és hihetetlenec, hanem hivőc: De ugy azért, hogy előſzőr meg-probállyuc a' lelkeket, (minta' Berœa városbéliec Sz. Pált) ha Isten-tőlvadnak-é, és ugy hidgyünc ő nékic. Actor. 17.

2. Másodic tulajdonsága a' gyermekeknec az; hogy ők edgyügyüec, hajlandóc, hogy ha őket valaki (de főképpen attyoc és anyoc) meg-veric és ſanyargattyák-is, csac valamit adgyanac kezekben, leg-ottan megenyhődnec és meg-békéllenec.

3. Harmadic tulajdonságoc az; hogy akar méltán akar méltatlan ſzenvedtenec valamikor az ő gyermec társoktul valami injuriat, boſzſzuságot, de ők arrol ugy el ſzoktac feletkezni, hogy ſoha azokon boſzſzut nem akarnac állani; Ebben-is követendőc a' kisdedec, mellyet ha nem tselekeſzünc, semmiképpen bé nem mehetünc a' mennyeknec országában.

4. Negyedic tulajdonságoc az; nem tudgyác ők mire valo a' kevélység

ség; Ihon példa a' Joseph, nem utálta ő a'szolgálóknac fiait, nem tartotta béres szolgáknac, hanem főképpen azockal társalkodott, forgolodott, és munkálodott, ezért mondgya a' Moses: *Es vala a' gyermec a' Bilhánac és Zilpánac fiaival.* Szükség azért hogy ebben-is gyermekec legyünc, mint-hogy a' mi Istenünk-is alázatos, és nem személy válogato, ki azt parantsollya minékünc, hogy ő tőle tanullyunc, *mert ő szelid és alázatos szivű*, ki előtt *Non est servus neque dominus.* Annak-okáért mi-is se a' nagyot se a' kitsint, sem szegényt sem gazdagot, sem az alázatosokat fititott orral meg ne utállyuc, *mert az Isten a' kevélyeknec ellene ál.* Ez az első. Értsüc immár a' másodikat.

Matth. 11.

1. Pet. 5. 5.

A' MASODIKROL.

Et detulit Joseph detractationem eorum malam ad patrem ipsorum. az az: *Es azoknac gonoságokat bé-mondgya vala Joseph az ő attyának.* Tehát rágalmazo és árulkodo volt Joseph? Erre azt felellyüc, hog' nem mind *dela-*

delatoroc, rágalmazóc azoc, kic másnac valakit bé-vádolnac. (im példával mutatom-meg) Idvőzitőnc edgy illyen példát hoz-bé szent Lukátsnál: *Volt edgy gazdag embernec Sáfára, ki bé-vádoltatott volt, azért hogy az ő javait el-tékozlotta.* Mellyért nem kárhoztatta az Ur azt a' szolgát, a' ki a' tékozlo Sáfárt bé-vádolta; azoc a' szolgák-is, kic bé-mondották a' számvévő Királynac, hogy az adós szolga száz pénzért tzibállya és fojtogattya az ő szolga társát, nem kárhoztatnac: Tehát azoc mondatnac méltán *delatoroknac*, kic ok nélkül felebaráttyokat vádollyác, gyalázzác, rágalmazzác, és elárullyác, mint Doeg és Semei az ártatlan Dávidot, Judás és a' hamis két tanúc az igaz Christust. Az őrdög ez illyen rágalmazásnac authora, ki nem szűnic éjel és nappal a' hiveket az Isten előtt vádolni, a' mint a' Job példájából meg-tettzic, ki patvarkodván igy vádolá Jobot Isten előt: *Avagy ok nélkül féli-é Job az Istent?* Job. 1.

avagy nem vetted-é kórnyúl ôtet? &c. A' mi penig a' Joseph vádolását illeti, nem edgy általlyában mondgya Joseph felôl Moses: Es bé-vádollya vala Joseph az ô báttyait Izraelnec.

Matth. 6. Hanem igy szol: *Es ugymond azoknac az ô gonosz életec felôl valo hireket az ô attyánac meg-mondgya vala*, tudni-illic mellyeket Joseph ô benne meg nem corrigálhatot. Nem vetet volt azért a' Josephben, hanem inkáb virtus. Sôt a' mi tiszánk-is az, hogy midôn atyánkfiainac és felebarátinknac gonosz indulattyokat láttync, és vétkeket nyilván tudgyuc és hallyuc, el ne halgassuc, hanem meg-dorgállyuc ôket érette. Igaz mondás: *Amicus Plato, amicus Socrates, at magis amica veritas.* Arra int Christus Urunc bennünket, hog' ha *a' mi szemünc minket meg-botránkoztat, ki-tollyuc, ha kezünc és lábunc, el-vágjuc.* Szemünc a' mi atyánkfia, kezünc jo barátunc, lábunc felebarátunc. Szemedet ki-tolyod, ha a' gonoszrol atyádfiát, mint Joseph, meg-

meg-dorgálod; kezedet el-vágod, ha jo barátodnac a' gonoszban szavát nem fogadod; lábodat, ha felebarátodnac Isten tôrvénye ellen valo tselekedetit nem javallod és nem kôveted. Igy tolta-ki Joseph az ô szemeit, és vagdalta-el az ô lábait.

TANUSAG.

Innét-is tanullyuk-meg, melly igen szépen példázta ez a' tiszta életû Joseph mind életével, mind szenvedésével a' mi Urunc Jesus Christust, mert miképpen Josephet kiváltképpen három dologért gyûlôlték meg az ô báttyai: Edgyikért azért, hogy az ô báttyainac gonoszságokat attyánac bé-mondotta; Másikért azért, mivel az ô álma azt jelenti vala, hogy jövendôben Király lenne, és ô rajtok-is uralkodni fogna; Harmadikért, *mert az ô attya ôtet minden báttyainac felette szereti vala.* Nem kûlômben Idvôzitônc ellen három okáért gôrjede-fel a' Pharisæusoknac, Irás-tudóknac, és Papi Fejedelmecnec haragjoc, és meg-gyûlôlvén,

mint edgy Josephet az ő báttyai, halálra üldözéc ő szent Felségét. Egygyikért azért, hogy az ő bűnökről nyilván mindenec hallattára megfeddete őket, igy compellálván: *Matth. 5.* *Vipera kigyoknac fajzati, &c.* Ismét igy szollot ő nékic: *Vos ex patre diabolo estis.* Es továbbá, ál-ortzásoknac, hypocritáknac nevezte, kic a' tevét elnyelnéc és a' szun'ogot megszűrnec. 2. Mivel-hogy látnác ő szent Felségénec a' gyenge kőz népec előt való kedvességét és hatalmas tselekedetit; Ezért mondgyác vala edgymásnac: *Ecce totus mundus post eum abit.* 3. Ezért, hogy magát Királynac ismérné, ők penig Királyt nem akarnac vala ismérni hanem Tsászárt, a' mint Pilátusnac kiáltác mondván: *Johan. 19.* *Nos non habemus Regem nisi Cæsarem.*

T A N U S A G.

Tanuld-meg azért innét-is K. H. hogy nem mindenkor és nem mindenekre illic edgy-aránt ama' kőzönséges vers:

Noscitur ex socio qui nõ cognoscitur ex se.

Mert

Mert Christus Urunc felől-is olvassuc, hogy gyakorta társalkodott a' Phariseusockal, kiket maga-is jol tudot, hogy hypocritác voltac, és egygyűtt őtt ivott ő szent Felsége a' Fukarockal és Publicánusockal, edgynehányszor beszélgetett a' Herodes és Pilátus katonáival. De azért senki igazán nem mondhattya, hogy ő Felsége-is ollyan volt volna mint az irigy Phariseusoc, az usorával élő Publicánusoc, az hypocrita Herodiánusoc, és a' fősvény pénz szerető Judás, mert soha ő Felsége ezeckel semmi gonoszban edgyet nẽ értett.

Igy Joseph-is edgyűtt lévén, és szűntelen edgyűt forgolodván az ő soc gonoságban el-merült báttyaival, nem javallotta és nem kővette azoknac gonoszságokat, mert ha javallotta volna, inkáb el-enyegette és fedezte volna, a' mint naponként soc gonosz iffiakban de még az őregekben-is láttyuc és hallyuc. Mindazonáltal ha lehetséges sockal job el távoztatni minden alkalmatosság-

gal a' gonoszoknac társaságokat: mert igaz az-is, hogy, *Corrumpunt bonos mores consortia prava.* Es, *Qui picem tangit coinquinabitur ab ea.* Erre int bennünket a' szent Pál Apostol, midőn igy szol: *Ne légyen tinéktec társaságtoc a' gonoszockal.* Ki kell annak-okáért (ha lehet) Babyllonbul futni, Romát távul kell kerülni, és minden helyet, a' hol a' Sátánnac széki vagyon. *Quò enim quis propius habitat Romam, eò magis pejor Christianus est.* Az Ur adgya nékünk-is ennec a' Josephnec hitit és tiszta életét hogy követhessük, Amen.

Eph. 5.

III. PRÆDIKATIO.

Et Izrael diligebat Josephum, &c. à v. 3. ad 4. v.

SUmma szerint hármat mond itt Moses: Elöször, Izraelnec az ő fiához Josephhez a' több fiai fölőt valo szeretetit jelenti-meg. 2. Okát-is meg-mondgya, miért kedvellette Josephet a' több fiainac fölötte. 3. Azt-is meg-beszélli, minémű ruhával ékesgette ötet. Ezekből K. im ez

ez két Particulátskákat nézegessük-meg, lelkünk éppületire, Isten segitsége velünk lévén.

1. *Mi az oka hogy az atyák az ő gyengéb magzattyokat szoktác leg inkáb kedvelleni?*
2. *Minémű kôntös vólt az a' Joseph kôntöse?*

AZ ELSŐRŐL.

Hogy Izrael Josephet a' több fiainac felette szerette, nem természet és nem rend kivül valo dolog vólt ez, mellyet Isten szokott az atyákban óltani. Némellyec azt mondgyác, hogy azért vagyon ez, hogy a' többinél gyengébnec látván lenni, gyengeségekhez képést, szánakozásból nagyob szeretetre ezért inditatnak hozzájoc; ez-is meg-lehet ugyan, de Jácobban nints itt helye ennec, mert Josephnél kisseb volt Beniámin, ki ugyan azon anyától a' Joseph után születtetett, még-is azt mondgya az irás, hogy Josephet szerette minden fiainac felette Jácob. Isáknak-is két fiai lévén, Esau és Jácob,

cob, nem annyira a' kisſebbiket Jácobot, mint a' nagyobbat Esaut kedvelte leginkáb. Némellyec megént azt vélic, hogy nagyob ſzeretet innen indittatic az atyákban az ő kisſebbic magzattyokhoz, hogy azt leg utolſonac itilic lenni, ki után többet nem reménlenec ſzülettetni. Ennec penig, miért ſzerette Jácob Joſephet inkáb a' több fiainál, némellyec illyen okát mondgyác: Hogy a' többinél böltsebnec iſmérte lenni Joſephet, és hogy vén attyához a' több fiai felett engedelmes vólt. Ezt helyeſſeb értelemnec itilhettyűc Jácobra nézvén, mert ſok jelekből eſzében vehette ő néki mind böltseſségét, engedelmeſségét, Iſten-félő vóltát; és a' benne tündöklő ſzép Virtuſokért inkáb kedvelhette őtet a' többinél. Mert ha edgyben vettyűc a' Jácob több fiaival Joſephet, és ha jól meggondollyuc mind ennec ſ-mind azoknac életeket, erkölcsöket, és magoc viſeléſeket, nagy külömbséget találunc közöttöc.

Ruben

Ruben az ő első ſzülötte attyának ágyát meg-ferteſztette vala, mellyet ő néki még halála orájan-is teſtamentum tételében igy vete az ő ſzemére, ezt mondván: *Ruben én első ſzülöttem, te méltossággal első vóltal vólna ugyan, de mivel hogy hajlando vóltál mint a' viz, nem léſzeſz immár első, mert a' te atyádnac ágyára hágtál, és az én ágyamat meg-ferteztetted.* Juda nevű fia Jácobnac Thámárral az ő Menyével vétkezéc, Simeon és Lévi álnokul a' Sychémitákat levagdalác, a' több fiai penig a' Váraſt el-dulác, juhokat, barmokat és valami jóſzágoc vólt mind a' Várasban mind a' mezőben el-prædálác, illyenec valának a' Jácobnac több fiai. Ezt a' paradoxomot, az az, ſzörnyű dolgot-is Joſeph előtt Ægyiptusban ſzemekre veté Jácob az ő fiainac, igy ſzólván: *Alnokságnak fegyvere vólt a' ti ſzörzödéſtek a' Sychémitáckal, az ő titkos tanátsokban réſzes nem vagy oh én lelkem.* Gene. 49. Gene. 34.

TANUSAG.

Jegyezzük meg elősző́r innét, mely igen szépen példázza Joseph itt ez aránt-is Christus Urunkat. Mert miképpen Joseph szerelmes fia vólt Jácobnac, ugy a' mi Idvözitő Urunc Jesus Christus mindenec felett való szerelmes fia az ő mennyei Sz. Atyánac, a' kinec nem elégedéc edgyszer meg-kiáltani im ez szép nevezetet avagyszózatot: *Hic est Filius meus ille dilectus, &c.* Hanem az után-is a' Tábor hegyén a' három Apostalok előt meg-újitá ugyan ezen beszédét, kiről szent Péter Apostal azt vallya, hogy ő-is ennec az Atya Isten beszédének halgatoja vólt. Ugy vagyon hogy a' szent irásban mi-is, kik tsak puszta emberek vagyunc, Istennec kedves fiainac neveztetűnc, a' mint Szent Janos Apostal bizonyittya, mondván: *Et nunc filii Dei sumus*; De ez által a' Christus Jesus által vagyunc mi kedves fiak, a' mint a' szent Pál Apostal erősiti, de a' Christus nem választótt, és nem fogadott, hanem

Matth. 3. & 17.

2. Pet. 1.

1. Joh. 3. 1.

Eph. 1.

nem terméset szerént való Fia az Atyánac, edgy terméstű, edgy állatu. Ez az első. Lássuc a' másodikat.

A' MASODIKROL.

Minémű kőntös volt az a' Joseph kőntőse?

Erről azt mondgya Moses: *Et fecit ei tunicam variegatam.* Ezt a' Joseph kőntősét ki edgy félénec s-ki *Tunica variegata Josephi.* más félénec mondgya; némellyec, ugy-mint Hieronymus kűlőmb-kűlőmb féle festéckel virágoc modgyára meg-irt és tarkáltnac mondgya; Némellyec, selyem ruhánac alittyác, a' minémű szokot lenni a' virágos Kamuka, avagy Atlatz ruha; formája felől azt itélic, hogy *tallaris*, az az, bokáig való vólt, *manicata*, az az, hoszszu újjai vóltanac, mint moston a' mi felső ruháinknac szokott lenni. De ám akarminémű lett légyen, meg-tettzic innét, hogy nem kell edgy általlyában kárhoztatni, ha az atyác és az édes anyác kedves magzattyokat, ugy-mint szemec világokat, vénségeknec istápjokat

kat, valami hozzájoc illendő szép kőntőssel ruházzác és ékesgetic, kiknec Isten arra érteket adot, mint Jácobnac. Hanem az ollyan őltőzetec kárhoztatnac, kik rendec, állapattyoc és jővedelmec felett való ruhát viselnec, és abban kevélykedvén pipeskednec, mint edgy Nero Tsászár, ki valamelly ruhát edgyszer reá vett, többé abban nem őltőzőtt, mert, sokan találtatnac ollyac az emberec kőzzűl, kiknec, (hogy igy szóllyac) két pénz jővedelmec, még-is hármat akarnac kőlteni. Végezetre igen szép *mysteriomoc* vadnac ebben a' Joseph kőntősében.

Mysterium *Titkos dolog.*

1. Először, mert miképpen Josephnec szebb kőntőst tsináltatott Jácob hogy sem a' több fiainac; Igy a' Felséges mindenhato Isten szebb és drágább kőntőssel ruházta-fel az ő szerelmes Sz. Fiát az Ur Jesus Christust, kit Joseph példázott a' mint a' szent Pál bizonyittya mondván: *Ő benne lakozic*, ugy-mond, *az Istenségnec minden tellyesége állattya szerént.* *Col. 1. v. 9.*

Ezt

zt erősiti a' szent Jánost-is mondván: *Az Atya szereti az ő Fiát és minden eneket kezében adott ő néki.* Szent Péter sem mond kűlőmbet ennél, a' ki ztállattya, hogy *nem adatot Eg alatt ób Nev, a' kiben idvősség vólna, és a' ki ltal idvőzűlhetnénc hanem tsak a' Jesus Christus.* *Johan. 3.* *Act. 4.*

2. *Mysterium*, az az, titkos dolog z: Jácob az ő szerelmes fiát kiváltképpen való kőntőssel ékesgette; gy az Isten az ő hiveit kiváltképpen való ruhával, avagy kőntőssel ékesíti-fel, midőn őket sok szép jószágos tselekedeteckel ruházza és ékesiti, gy-mint, értelemmel, bőltseséggel, kes nyelvel, &c.

3. *Mysterium*, miképpen Josephnec ruhája okot adot attyafiainac, az őtet meg-gyűlőlésre: Igy a' jószágos tselekedeteknec tűndőklése, mellyeckel fel-ékesittetnec az Istennec hivei itt e' világon, okot adnac gyakorta, mellyekért meg-gyűlőli őket e' világ, mint Josephet az ő bátyai a' szép ruháért: *Mert e' világ, a' mióvé,*

mi övé, és ő néki tulajdona, szereti azt. Mi-is hivec Josefel tanullyunc tűrni, és a' minket ok nélkűl gyűlőlő ellenséginknec igy szóllyunc: *Vos dixistis & cogitastis de nobis malum, sed Deus vertit illud in bonũ.* Erre segellyen fejenként bennűnket ő Sz. Felsége Fiáért az Ur Jesus Christusért, Amen.

IIII. PRÆDIKATIO.

Et viderunt fratres ejus, quod amaret, &c. v. 4.

SUmma. Melly igen nagy, és megorvosolhatatlan gyűlőlséggel kezdettéc naprol napra, inkáb inkáb, Josephet az ő bátryai gyűlőlni és utálni, Moses, az Istennec hűséges Notáriussa, azt jegyzi-meg ebben az negyedic versben. Kinek két punctomi vadnac:

1. *Okát jelenti-meg a' Joseph gyűlőlségének: Eo quod amaret eum Pater præ cunctis fratribus ipsius.*
2. *Mit szerzett közöttőc az a' nagy gyűlőlség? Et non poterant ei loqui in pace.*

Mostani prædikátionknac fundamentuma, ez versetskéből lészen, Az atyafi szeretetről, melyben commendálni akarom az Atyafi szeretetet; ellenben penig abban munkálkodom, hogy utáltathassam az Atyafiak közöt való gyűlőlséget, amannac idvősséges és gyönyörűséges vóltát, ennek penig kárhozatos vóltát mutatom-meg.

Bizony dolog K. hogy noha a' mi idvősségűnknec első és fő oka, az Istennec végheterlen jó-vólta, *ki minden embert akar idvőziteni*, és mindeneknec egyaránt mondgya: *Imé a' te ajtód előtt állok, és zörgetec, valaki hallya az én szómat, &c.* mindazonálaligen meg-kivánnya tőlűnc Szent Felsége a' hitből származott edgyeséget és Atyafi szeretetet, mellyet Dávid igen *suavisnek*, az az, *gyönyörűségesnek* mond lenni, midőn gy szol: *Imé melly jó és gyönyörűséges az atyafiaknak edgyűt békével való lakások.* Az atyafi szeretetet és edgyeséget ugyan a' terméset hozta volna magával; 1. Mert, az atyfiaknac azon

1. Tim. 2.

Apoc. 3.

Psal. 132.

azon attyoc vagyon, azon vérből, és azon méhben fogantattac, azon hasban nevekettec, azon téjjel és eledellel tápláltattac; Azokáért a' Deák ſzóban, a' mint Gellius deriválllya, annyit téſzen a' *frater*, mint *ferè alter*, az az, tsak nem más ollyan. 2. Mert, a' terméſzetnec bőltsen teremtő Iſtene, a' leg ſzűkſęgeſſeb tagokban kettőt-kettőt rendelt őſzve; Ugy-mint, két kezet, két lábat, két ſzemet, és két fűlet; Es ſem a' láb, az máſic lábat meg nem ejti; ſem edgyic kéz a' máſikat tehetsége ſzerént nem akarja meg-ſęrteni; ſem a' ſzem a' máſic ſzemnec nem ártalmas; ſem a' fűl a' fűlnec nem akadékos: sőt edgyik a' máſikat ſegiti és óltalmazza. Azokáért, a' ki attyafiát meg-vetvén, idegen barátot fogad attyafia gyanánt, ollyan mint a' ki ſaját lábát e vágván, fa lábra ſzerzi magát, mell annyit nem haſználhat mint az iga láb. Ezért mondotta Xenophon: *S ipſum curat, qui fratri providet. Mag táplállya, a' ki attyafiának gondgyát v ſeli,*

ſeli. A' bőlts Salamon-is igy ſzol ehez: *Az atyafi ki az ő attyafiátul meg-ſegittetic, mint edgy erős város.* Prov. 18.

Még a' pogányok-is jeles példát hadtac az atyafiac kőzőtt valo ſzeretetről. Herodotus azt irja, hogy Dárius Király, az Jutaphernes feleségénec ſzabadon hadta volt, hogy vagy az urát, vagy a' gyermekét megmentheſſe az haláltul, ki a' báttyát válaſztotta; Es midőn Dárius tsudálkozván azon, az okát kérdette volna, azt felelte: *Más uram és más gyermekem lehet, de mint-hogy ſzűléim meg-hóltac, nem reménlhetem, hog' más ollyan atyámfia leheſſen, mint a' bátyám.*

Ezec igy lévén, ſok ſzép okait talállyuc K. mellyekért mindeneknec kellene igyekezni az Atyafi-ſzeretetre: 1. Mert, a' mint meg-értőc, a' terméſzetnec tőrvénye-is ezt tanátsollya. 2. Mert mindnyájan azon Iſtent tartyuc és mondgyuc A-ánknac. 3. A' régi kereſztyének-ec ditsiretes példájok-is erre tanitanac bennűnket, kik kőzőtt ugy

tündöklött az Atyafi-szeretet, hogy még a' sült pogányok-is álmélkodtanac rajta, és, a' mint Tertulliánus mondgya, fel-kiáltván azt mondották: *Látod-é mint szeretic edgymást ezec, és melly készec edgymásért meghalni.*

Valens Imperator idejében, az Ariánusoknac defensora, midőn Præfectusának meg-hadta volna, hogy Mesopotámiában, Edessa nevű városban a' keresztyéneket mind le-vágassa. Midőn a' Præfectus ebben foglalatos volna, azonközben látott edgy aszszonyi-állatot, ki igen sietett, és edgy kisded fiát-is magával egyetemben huszta vonta utánna, néha ölében, néha kezét fogván futott véle. Mellyet mikor a' Præfectus magához hivatott volna, kérdi tőlle, hová sietne olly an igen? Ki azt felelé: *Ertettem hogy az Imperator meg-parantsolta, hogy a' keresztyéneket ebben a' városban öszve-gyüjtvé mind meg-öllyéc őket, és én-is im azokhoz sietec, hogy edgyütt én-is azockal az*

Theodoret. lib. 4. c. 17.

az Mártyromságnac Koronáját el-végyem. Kérdi továbbá a' Præfectus: *Tehát a' gyermeketskét hová viszed?* Mond az aszszonyi-állat: *Azoc közé viszem ezt-is az halálra, hogy ennékem, és azoknac társoc légyen ő-is az Mártyromságban.* De ha mostan, a' mi utolsó romlásra el-közelitett hazánkban valaki a' mi tselekedetinket meg-tekinti, mit mondhatnac a' pogányoc mostan egyebet, hanem im ezt: *Vide quomodo se mutuo odiant; Nézzhetsze mint gyülölic edgymást.* Az Atyafi nevezettel gyakorta éltec az Apostoloc, a' mint az ő Epistolájokbol ki-tettzic; Szent Péter, szent Pál, sőt Christus Urunk-is az Apostolokat attyafiainac nevezte, és az Apostolok-is ugy szolottanac, a' mint meg-tettzic Péternec im ez mondásából-is: *Uram, hányszor botsássak-meg az én atyámfiának?* Az szent Pálnac im ez mondásából: *Ha valamelly atyafinac, &c.* 4. Oka, mellyért az atyafi szeretetre kell igyekezni: Mert az atyafiac között

Matth. 18.

1. Cor. 7.

valo gyűlölség kárhozatos vétec, és a' gyilkosságal edgyez, mert meg
1. Johan. 5. vagyon irva: *Qui odit fratrem suum, homicida est.* A' szent Pál Apostol, butsuzván a' Corinthus városbéli kereszтyénektől, leg főképpen arra inti őket, hogy edgyesec legyenec, midőn igy szol: *Edgy értelemben le-*
2. Cor. 13. *gyetec*, ugymond, *békességesen lakjatoc, és a' szeretetnec és békességnec Istene leszen veletec.*

Rabanus olly értelemben vagyon, hogy az a' gonosz bűn, mellyről Joseph attyának bé-vádolta a' báttyait, nem egyéb hanem versengés és egyenetlenség volt. Sido Joseph-is azt irja, hogy midőn Ægyiptusban Fejedelem volt, és a' báttyait megismérte, leg főképpen azon tudakozott, az Atyafi-szeretetben mint viselic magokat edgymáshoz. Midőn penig vén attyához visza botsátotta őket, azt parantsolta nékic, hogy meg ne haragudgyanac az úton;
Gen. 45. eszében jutván elébbi tselekedetec, hogy a' gyűlölségnec szikrája nagy tűzet támasztott volt ő ellene. Megtettzic hogy Abrahám-is nem kevesé irtozott ettől a' vétektől, és nem kűlőmben mint a' tűztől ugy óltalmazta magát. Annak-okáért szóla ecképpen az ő Attyafiának Lothnac: *Kérlec hogy ne legyen ver-* Gen. 13. *sengés én közöttem és te közötted, az én pásztorim között, és az te pásztorid között, mert atyafiac vagyunc, &c.*

TANUSAG.

I. Tanullyuk-meg innét K. hogy miképpen boldogoc a' békeségesec, mert Isten fiainac hivattatnac, akképpen boldogtalanoc az eszveszтőc, háborgóc és gyűlölködőc, mert ezec nem Isten fiainac, hanem ördög fajzatinac hivattatnac, ki a' viszszavonásnac, gyűlölségnec és egyenetlenségnec attya, ki mindenkoron azon igyekezic, hogy az atyafiac között irigységet és gyűlölséget szeMatth. 5. rezzen, a' békeségből háboruságot, a' szeretetből gyűlölséget.

II. Jegyezzük-meg azt-is: Miképpen a' viz, mentől inkáb forr,

annál inkáb meg-hűl, és meg-fagy; ugy az atyafiui szeretetből gyakorta leg nagyob gyűlölség támad. Ihon példa erre a' Joseph báttyai, kikről azt mondgya Moses: *Et non poterant ei pacificè loqui.* Tsudálatos dolgot ir K. Sabellicus két atyafiaknac, ugymint Eteoclesnec és Polynicesnec gyűlölségekről, kik edgymást meg-ölvén a'hólt testec közőt-is megmutatódot a'gyűlölség. Mert midőn azokat aző rakás tűzben vetettéc vólna, (a' mint a' pogányoc szoktác vala) az ő testekből származo láng sem edgyezhetett-meg, hanem két felé vált, és edgymástul el-távozott. Innét mondottác a' Deákoc példa beszédben: *Graves fratrum inimicitiæ; Nagy az atyafiac gyűlölsége.* Aristoteles-is azt irja, hogy a'kik közőtt leg nagyob a' szeretet, ha gyűlölség változik-is nagyob.

III. Miképpen az Urnac Lelke utállya azokat, kik az atyafiac közőtt gyűlölséget és viszszavonást hintnec; Igy azonképpen nag' bűntetést-

tetést-is rendelt azoknac, mellyről igy emlekezic a'bölts Salamon: *Ef-féléknec veszedelmec hertelen el-jő, és gyorsan el-tapottatnac, és nem lészen sóha többé orvossága.* Proverb. 6. Még a' pogányoc itéleti szerént-is nagy véteknec tartatott *Fratrum inimicitiæ*, és nag' bűntetésre méltonac mondottác. Vergilius azoc közzé számállya az atyafi gyűlölőket, kik pokolbá leg nagyob kinokat szenvednec: *His quibus invisi fratres dum vita manebat.* és ezt a' nagy vétket a' pokolbéli Alecto nevű Furiánac, dűhös órdöngös aszszonynac tulajdonitottác, ki az edgyező atyafiakat-is edgymás ellen fegyverkeztetheti, mondván: Lib. 6. Æn.

Tu potes unanimes armare in prælia fratres. Te (ugy-mond) az edgyes atyafiakat fel-fegyverkeztetheted a' viaskodásra. Lib. 12. Æn.

IV. Az-is ki-tettzic innet az Jácob fiainac példájokbol, hogy a' gyűlölségnec fő oka gyakorta a'kűlömbőző erkölcstűl lészen. Josephnec más természeti lévén hogy sem

az ő bátyainac, ihol nem tudot vélec meg-edgyezni, mint Christus Urunc szelid lévén a' kevély Phariseusockal, a' tisztác a' tisztátalanockal: Mert, *Similis simili gaudet.* Es a' mint szoktác paraszt példában mondani: *Sák meg-lóli foltyát.* A' szeretetnec Istene, Fiáért, a' mi meg-váltó Urunc Jesus Christusért, adgyon igaz Atyafi-szeretetet mindnyájunknac szivében, hogy Péterrel ne csak hétszer, hanem Christus Urunc parantsolattya szerént hetvenszer valo hétszer-is az mi ellenünc vétett atyánkfiainac és felebarátinknac szivünc szerént meg-botsáthassunc, és Sz. Istvánnal igyszolhassunc: *Uram ne tulajdonits nékiec ez bűnt.* AMEN.

Actor. 7.

V. PRÆDICATIO.

Et somniavit Joseph, &c. à v. 5. usq; ad 11. v.

SUmma. Josephnec két álmai által jelenti Moses, az Izrael fiainac és Josephnec jövendő állapattyokat, mivel ez vala az Istennec tanátsa, hogy előszőr a' Jácob fiai Ægyiptusban Joseph előtt, mint Fejedelemnec előtte magokat meg-hajtanác, és annac utánna ő maga-is Jácob Ægyiptusban minden háza-népével egyetemben bé-szállana. Mellyec minec előtte meglennénec, sok idővel az előtt az Ur Isten arrol Jácobot és az ő fiait meg-intette.

Négy részei vadnac:

1. *Nevezet szerént a' Joseph két álmainac mivoltát irja-meg.*
2. *Azt mondgya Moses, hogy azokat nem titkolta-el Joseph, sőt inkáb arra intette az ő bátyait, hogy az ő álmát meg-halgassác.*
3. *Az ő bátyainac és attyánac dorgálásoc jelentetik-meg, mellyért őtet meg-dorgáltác.*
4. *Meg-emliti azt-is a' Propheta, annac az álomnac ki-beséllése Josephnec mit szerzett, azt hog' az ő bátyai annál-is inkáb kezdettéc gyűlölni.*

Innét ezekből fel-tett tzélunc im ez kettő lészen:

1. *Miért akarta Isten jo idején az Izrael fiait kövétkezendő állapat-* *Propositio.*

tyoc felől meg-inteni, és néminémüképpen ôket arrul tudosítani.

2. *In specie, minémüvec voltanac azoc a' Josephnec álmai.*

AZ ELSŐRŐL.

Ennec illyen három okait adhattyuc: 1. Kőzönségessen, mind ő magáért Jácobért, mind az ő fiaiért, és ezeknec maradékokért tselekette ezt az Ur Isten; hogy meg-jelentené ezzel-is, hog' az ő Ægyiptusban valo bé-menéseket, ne emberi tanátsnac és szorgalmatosságnac, sem valami történetnec és vak szerentsénec, hanem az Isten titkos tanátsának és rendelésének tulajdonitanác.

Noha nem mindgyárást ackor, de az után Ægyiptusban eszében vőtte vala ezt Joseph, hogy ezec a' dolgoc, *non humano sed divino consilio & proposito aguntur*, s-ezért szola ecképpen az ő báttyainac: *A' ti meg-maradástokért küldött-el Isten engemet ti előttetec, hogy én általam meg-maradhatnátoc ez földön, és nem a' ti tanátsotokbol, de az Isten akarattyából küldettem ide.* Gen. 45. 5.

2. Né-

2. Nézett Isten ebben a' dologban a' Joseph báttyaira-is, (mivelhogy Isten előtt a' jővendő dolgoc, mint szintén a' jelen valóc, ollyan nyilván vadnac) kik el-adandóc valánac Josephet a' kűl valóknac; Annak-okáért Josephre azért eresztí Isten ezeket az álmokat, hogy ez alkalmatossággal, az Istennec Joseph felől valo tanátsa végben mennyen, mert ezeket az Istentől botsáttatot álmokat Josephtűl meg-értvén, inkáb inkáb kezdettéc gyűlőlni, és a' rút irigység és gyűlőlység arra vitte ôket, hogy el-is adác.

3. Tselekedte ezt az Ur Isten ő magáért a' Josephért-is, mert fejlő vala, hog' jővendőben az ő báttyain boszszut ne állyon az ő rajta tőtt sok nyomoruságokért; Annak-okáért jó idején meg akarta Istē inteni ôtet errűl, hogy jővendőben meg-emlekezvén az ő álmairol, eszében venné, hogy nem annyira báttyainac akarattyokbol, hanem az Istennec tanátsából lőtt az ő el-adattatása,

azoc

azoc penig az Istennec eszközi lévén, tudatlanságbol az Isten tanátsát vittéc végben.

S-Mondhatnád: *Tehát itt ez arránt, hogy Josephet az ő báttyai meggyűlöltéc, meg-gyűlölvén az idegeneknec el-adtác, semmit nem vétkeztenec. Ratio: Mert tsak az Isten tanatsát vittéc végben.*

R. Igen-is vétkeztenec, mert ők ebben a' causában az Isten tanátsát edgy tsepnére sem viseltéc előttőc, és meg nem gondolván, tsak attyokfiára halálos gyűlölségből adták-el őtet a' pogányoknac; mint a' Papi Fejedelmec, Irás tudóc és Phariseusoc Christus Urunkat az halálra. Mondom, a' Papi Fejedelmec gyűlölségből, Pilátus félelemből, Judás fösvénységből, az harmintz ezüst pénz kedvejért, de azért azonközben az Istennec őröktől fogván valo el-végezett tanátsa ment végben az ő gonosz tselekedetec által. Ezent mondhattyuc a' Joseph bátyai felől-is. Igy értet effelől ő maga-is Joseph, a' mint

a' mint im ez mondásából világosson ki-tettzic: *Vos cogitastis de me malum, sed Deus illud vertit in bonum.* Eddig az elsőről.

A' MASODIKROL.

Lássuc immár az Josephnec almát; Effelől azt beszélli Moses, hogy kétszer, két edgymástul nem sokat külömbőző álmokat látott, de nem ok nélkül; mert az első álma azt jelenti vala, hogy a' Jácob fiai az ő attyoktul és annyoktul meg-válva, Josephet Ægyiptusban Királyi tisztelettel tisztelnéc. Ezt, a' Jácob fiainac kévéjeknec, a' Joseph kévéje előtt való meg-hajlásoc jelenti vala. Vedd eszedben K. ember, nem azt mondgya a' Prophéta; Imé edgy kéve fel-kele, és a' több kévéc meg-hajlánac az előtt: Hanem igy szól: *Ecce manipulus meus surrexit & stetit. Imé az én kévém fel-kele és meg-álla, és imé a' ti kévéitek körös-körül meg-hajtyák vala magokat, az én kévém előtt.* Az másodic álom azt jelenti vala, hogy ő maga-is Jácob, az ő tizen-

edgy

edgy fiaival, feleségével, sôt az ô egéſz ház-népével egyetemben Ægyiptusban Joſephez bé-kôltöznéc, és az ô árnyéka alatt élne, és az ô Fejedelemségének ditsôſségét meglátná. Mint-hogy penig az Izraelnec Ægyiptusban való bé-menéſe nagy és tekintetes dolog vala: Annakokáért nem valami kitsiny dolgoknac példájokban, hanem a' Napnac Hóldnac és tsillagoknac haſonlatoſságokban mutogatá, és jelengeté a' bôlts Iſten ezt a'nagy dolgot, mellyről igy beſzél Joſeph: *Imé a' Nap és a' Hóld tizenedgy tsillaggal meg-hajták ô magokat én elôttem.*

T A N U S A G.

I. Innét azt jegyezd-meg, miképpen az égnec kûlsô ékeſsége, a' Napban, az Hóldban, és az tsillagokban áll fôképpen; Igy az Iſten Anyaſzentedgyházának ékeſsége ackor, a' Jácob Pátriárchában az ô Feleségében és fiaiban vólt, noha azok közzûl ſokan gonoſzoc vóltanac, de azért ugyan azoc közzûl ſzármaſztanac az után való ſzent emberec, ugy-mint Moſes, Aron, Samuel, Dávid, a' Prophétác, Kereſztelô János, Chriſtus Urunc és az Apoſtaloc, a' mint a' ſzent Pál-is bizonyittya ezt mondván: *Az Atyác közzûl való teſt ſzerént a' Chriſtus, mindazonáltal örôckké imádando Iſten.* Rom. 9.

II. Typuſſa, az az, abrazoloja vólt Joſeph Chriſtus Urunknac ebben-is; Mert miképpen a' Jácob háza-népe, a' ki ackor az Iſten Eccléſiájának mondatott legfôképpen, Királyi tiſztelettel tiſztelte és bôtsûlôtte Joſephet Ægyiptusban: Igy a' mi Urunc Jeſus Chriſtuſnac mind az mennyeieknec, földieknec, és pokolban lévôknec térdec meg-hajol, és tiſztelni ſ-imádni kénſzeritetnec ô Szent Felſégét. Philip. 2.

III. Amaz mondáſnak-is igaz vólta meg-tettzic innét: *Graves fratrum inimicitiæ*; *Nehéz dolog az atyafiak között való gyûlölség.* Nehéz bizonyára, mert hamareb és inkáb akarnac az atyafiac nagy ſokan idegen

gen embernec birodalma alá vetteti, hogy sem attyokfiának; Illyenec valának ezek a' Josephnec báttyai, a' mint meg-tettzic im ez mondásokbol: *Avagy Királyunk lészeszé minékünk? és mi rajtunk uralkodván uralkodni fogszé?* Annak-okáért annál-is inkáb gyűlölic vala ötet az ő álmájért. Christus Urunkal-is igy tselekedénec ezeknec maradéki, mert igy protestálnac vala a' Sidó népnec Prælatusi előtt: *Nolumus hunc, scilicet Jesum, regnare super nos. Nem akarjuk* (ugy-mond) *hogy a' Jesus uralkodgyéc mi rajtunk.* Ismét: *Nintsen nékünk Királyunk, hanem Tsászárunk.* De mi keresztyénec, kik a' Christusban az igaz hit, és a' szent Keresztség által bé-óltattunc, ismérjűc az ő országának ditsőségét. Am ditsekedgyenec egyebec nemzetségeckel, nagy méltoságockal, mi abban ditsekedgyűnc, hogy a' mi atyánkfia a' Christus Jesus, Királyoknac Királya, és Uraknac Ura.

Johan. 19.

IV. Vedd eszedben azt-is, melly igen

igen szépen magára, és háza-népére illette és szabta Jácobà Josephnec álmát, mert a' Napon ő magát, a' Hóldon Feleségét, a' tizen-egy tsillagon penig, az ő tizen-edgy fiait értette. Méltán peniglen, mert ollyan a' tselédes gazda az ő házában mint az Nap az égen, a' gazda-aszszony mint a' Hóld, a' fiac és leányoc mint a' tsillagoc. Es a' minémű külömbség vagyon a' Nap és Hóld között, ollyan nagy külömbség vagyon a' gazda és gazda-aszszony között, fiai és leányi között. Mikoron a' Nap az égen fen vagyon, semmi világossága nintsen ackor a' Hóldnac és a' tsillagoknac, igy mikoron az atya és fő gazda az ő házában jelen vagyon, nem illendő hogy a' gazda-aszszony és az ő tseléd az első méltóságot magoknak vegyéc, és ők járjanac elől. Ismét, mikor a' Nap távoly vagyon, ackoron az égen világositnac a' Hóld és a' tsillagoc, de ismét ugyan nagyob és felül haladgya a' Hóldnac világa a' tsillagoknac világosságát. Igy a' fiac, leá-

nyoc, az ő attyoc és annyoc után halgassanac minden tiszteséges dologban.

V. Azt-is nem haszontalan tudni, hogy imé a' szent Lélec nem elégedet edgyszer meg-mondani, hogy a' Jácob fiai gyűlöltéc az ő attyokfiát Josephet, hanem immár négy izben tőtt erről eckédig emlekezetet, mellyel kiváltképpen két dolgokra int a' Sz. Lélec bennünket. 1. Hogy mindeneknél nyilván légyen, melly igen nagy vétec, mikor az atyfiac, attyokfiát méltatlan gyűlölic, kiről i- de fellyeb az előtt való prædikátiom ban szólottam. 2. Arra-is tanit bennünket, hogy mi-is ne tsak edgyszer kétszer intsük-meg, a' mi gonoság ra el-vetemedet atyánkfiait, hanem mind annyiszor valamenyiszer gonoszul tselekedni láttyuc.

VI. Végezetre innét az-is ki-tetzic, minémű indulattyoc légyen mind az atyáknac az ő magzattyohoz, s-mind az atyafiaknac az ő attyokfiaihoz, Josephnec bátryai nem

ő

örömest hallác az ő attyokfiának jót jelentő álmát, de Jácob az ő szegény vén attya, azt mondgya Moses felőle: *Az ő beszédét elméjében tartotta.* Mint edgy Szűz Mária, valamit az ő Szent Fia a' mi Urunc Jesus Christus felől hallott az Angyaltul, a' Sidó Pásztoroktul, Simeontul, és Anna Prophétisátul, az ő elméjében megtartotta, a' mint a' szent Lukáts irja. *Luc. 2.*

Jollehet megfeddette ugyan Jácobis Josephet az ő álmainac meg-beszéléséről, a' szerént az ő bátryai-is, de azért kűlömb véggel Jácób, s-kűlömben az ő bátryai; mert ez, jó szándékbol jó végre dorgálta, amazoc penig gyűlölségből és irigységből, melytűl az Ur Isten minnyájunkat oltalmazzon Fiáért a' Jesus Christusért, kié légyen szent Fiával és Sz. Lelkével egyetemben a' ditsőség, hálá-adás, birodalom és országlás mind örökkön örökké, Amen.

VI. PRÆDICATIO.

Et abierunt fratres ejus ad pascendum, &c.
à v. 12. usq; ad v. 18.

Summa. MInec utánna meg-irá Moſes Joſephnec Iſtentől ſzereztetet két jeles álmait, megyen immár a' Prophéta azon Joſephnec el-adattatásának Hiſtoriájának meg-irására, és minden kőrnyűl álló dolgaival egyetemben meg-mondgya, mitsoda alkalmatoſsággal mentenec arra, hogy attyokfiát el-adgyác.

Három réſzei vadnac:

1. *Alkalmatoſságát jelenti-meg az Prophéta a' Joſeph el-adattatásának.*
2. *Meg-mondgya azt-is kitsodáknac adtác.*
3. *Menyi árron adtác.*

Itt azt tekintsük-meg K.

I. Miképpen rendelte vólt Jácob a' fiainac állapattyokat?

II. Hová, kikhez, és mi végre küldetet volt ki Joſeph az ő attyától.

III. Mint vitte végben Joſeph az ő attyának parantsolattyát.

Végezetre a' tanuságokat lássuc.

A

AZ ELSŐRŐL.

Noha Jácob tsak edgy páltzával ment volt előſzőr által a' Jordán vizén, de mint edgy huſz eſztendőc el-telvén, a' mint ő maga mondgya, *Geneſ. 32.* és hálákat ád rolla az Ur Iſtennec, két ſereggel tért viſzſza onnét. Az melyből meg-tettzic, hogy voltanac Jácobnac elegendő ſzolgai, kikre az ő barmainac nyájait bizhatta volna, de mindazonáltal nem akarta a' Sz. Pátriárcha, hogy az ő fiai reſten és hivalkodván nevekedgyenec és éllyenec az ő ſzárnya és gondviſeléſe alatt, mint-hogy maga-is Jácob ifjuságától fogva munkára ſzoktatvolt magát.

Valamelly maga biro atya nem ezt tselekedte volna a' mit az Jácob az ő fiaival, hanem kővetvén a' teſtnec okoſságát, és e' világ fiainac ſzokáſokat (mivel hogy e' világnac fiai, a' mint Chriſtus Urunc mondgya, *Luc. 18.* okoſſabbac a' világoſságnac fiainál az ő nemzetségekben) az ő fiait, mint annac a' földnec jővendő őrő-

kősit és urait, a' Fejedelmeknec és Királyoknac fényes és pompás udvarokban küldötte volna inkáb, hogy sem juhainac őrizésére és legeltetésére a' pusztában. Kétség nélkül hitt ugyan Jácob-is az Isteni igéreteknec, mindazáltal imé nem szabta és alkalmaztatta magát akkorbéli embereknec erkölcsökhöz és természetekhez, a' minémüvec valának az Ægyiptiusok-is, kik utáltác a' barom tarto embereket, hanem az ő Attyainac, Abrahámnac, Isáknac módgyoc szerént élt mind ő maga, s-mind az ő fiait a' szerént rendelte és tanitotta, a' mint az bötűben mondgya Moses: *Es el-menénec* (ugymond) *a' Josephnec báttyai az ő attyoknac juhainac őrzésére.* Ez az első. Látsuc Isten segitségéből a' másodic és a' harmadic dolgot-is.

Tudni-illic: *Hová, kikhez, és mi végre küldetet vólt ki Joseph az ő attyától, és, mint vitte végben az ő attyának parantsolattyát?*

F. Sychemben küldötte. Edgy Sido Doctor Rabbi Shamoh azt módgya effelől, hogy ez a' Sychem az lőt volna, mellyet a' Jákob fiai Simeon és Levi, az ő hugoknak az Dynánac meg-szeplősitéséért, el-pusztitottanac volt. Némellyec azt mondgyác hogy más volt, az Jácob barmainac fő legeltető pusztája Hebronhoz nem meszsze, erre az értelemre többen hajolnac a' szent irás magyarázo Doctoroc közzül. Ide penig kikhez küldötte, meg-mondgya a' bötű, *Az ő báttyaihoz*; miért? *Hogy meg-lássa ha békeségben vadnac mind magoc s-mind az ő nyájoc.* Végezetre, mint vitte azt végben Joseph? Igen nagy szorgalmatossággal, a' mint az ő tselekedetiből meg-tettzic, mert noha az ő attya őtet Sychemben küldötte, de mindazonáltal, mivel-hogy az ő báttyait ott nem találta, nem szűnt-meg őket fel-keresni még szintén Dothán-is.

T A N U S A G.

I. Az Jácob fiainac példájokbol

edgy jeles tanuságot jegyezhetünk-meg, tudni-illic; minémű erkölcsüvec és terméſzetüvec legyenec a'hypocritác; ollyanoc mint a' Jácob fiai. Mert miképpen a'Jácobnac gonoſz, és attyokfiát méltatlã gyülölő fiai ſzolgálnac az ő attyoknac, mert *pecora patris ipſorum cuſtodiunt, az ő attyoknac nyáját őrizic*, azonban az ő attyoknac ſzerelmes fiát gyülölic, és a'pogányoknac el-adgyác. Illyenec K. a'hypocritác és áll-ortzás kereſztyénec, tettzic ugyan, mint ha a'mi Fejünknec a' Jeſus Chriſtuſnac ſzolgálnának, midőn az Iſten Anyaſzentegyházában lévő ceremoniákat külsőképpen gyakorlyác, és a ma'kevély Phariſæuſſal igen mondgyác: *Iſten, hálákat adoc néked, hogy én nem vagyoc ollyan mint egyéb emberec, ragadozo, hamis, parázna.* De azonkőzben a'Chriſtuſnac igaz Joſephit gyülölic, üldőzic, el-árullyác, és halálra adgyác.

Azok-is haſonloc ezekhez a' Jácob fiaihoz, kik a'fából és kőből faragott, meg-aranyozott, ezüſtözött képe-

képeket Iſteni tiſzteletnec ſzine alatt ékeſitic, bárſonyban öltöztetic a' Chriſtuſnak tagjait peniglen a'kikért meg-holt, és a'kikben az mindeneknec meg-váltoja, a'Chriſtus él, utállyác és mezitelen hadgyác. Keſerves panaſzt tőt erről régé Bernárd Doctor, midőn igy ſzollott: *O vanitas vanitatum! ſed non vanior, quam inſanior: fulget Eccleſia in parietibus, & in pauperibus æget, ſuos lapides induit auro, ſuos autem filios nudos deſerit.* Azaz: Oh hejában-valoságnac hejában-valosága! de a' mint haſzontalanság, meg ollyan bolondság; Tündöklic ugyan az Templomoc falain az Anyaſzentegyház, de az ſzegényekben ſzükölkődic, az ő köveit aranyasban öltözteti, fiait peniglen mezitelenül hadgya. *In Apologia ad Guilielmum Abbatem.*

2. A' második tanuság a' Jácobnac példájában vagyon, mellyből arra intettetünk, hogy a'külső tiſztes ſéges munkától, es gondviſeléſtől mi ſe irtozzunk, hanem Jákobbal, mind házunk-népére, mind kül-

ső joſzágotskánkra gondot viſellyünk, a' mellyre a'ſzent Pál-is inti a' Theſſalonicabélieket, mondván:
1. Teſſ. 4. *Kérünc titeket atyámfiai, hogy hivatalotokban el-járjatoc, és kezeteckel munkálkodgyatoc, az mint meg parantsoltuc tinéktec, ezért hogy inkáb bővölkődgyetec.* Máſut penig még azt-is meri az Apoſtol mondani: *Hogy valaki az ő házanépérül gondot nem viſel, hitetlen az, és még a' hitetlennél-is aláb való.* Ez ellen igen vétkeznek az henye Barátok, kik tsak máſoknak munkájokbol hizlallyác magokat.

3. Joſephben im ez három virtuſokat tapaſztalhattyuk itt meg, ugy mint engedelmeſséget, *ſynceritást*, tőkélleteſséget és atyafi ſzeretetet. Engedelmeſséget mondám, ki nem volt attyához engedetlen, mint Hophni és Phineás, az Eli Pap fiai,
1. Sam. 2. 25. kiket midőn intet, *Non audiverunt vocem patris, Nem hallottác*, az az, nem fogatták, *az ő attyoknak ſzavát*; mondom, nem illyen volt Joſeph, hanem, mint edgy Samuel, az Iſten beſzé-

beſzédére azt mondotta: *Im hol vagyoc én.* 1. Sam. 3. Ugy Joſeph-is Jákobnac az ő attyának beſzédére figyelmezvén, engedelmes volt és igy ſzolott: *Ecce ego. Im hol vagyoc én.* Tőkélleteſsége ebből tettzic meg, mert midőn őtet Jákob Sychemben küldőtte, holot az ő báttyait nem találván, azt mondhatta volna: Az én atyám engem, nem Dothánban, hanem Sychemben küldőtt, én azt meg-tselekettem, hogy ide el-jőttem, de hogy itt nem találtam, én máſuá nem bujdoſom, és igy attyához meg térhetet volna: De Joſeph ebben-is inkáb nézte attyánac akarattyát, hogy ſem beſzédét.

Ez a' tudomány azoc ellen ſzolgál, akár fiac, leányoc, ſzolgáloc, legyenec, kik hogy ne látt[illegible]nac mindeneſtül fogván en[illegible]nek ſzofogadatlan[illegible] k[illegible], vala[illegible] imigy amugy, ked[illegible] mint [illegible]y kételenſęgből [illegible]elnec [illegible]n valamit, de ugy ho[illegible] nem léſzen kőſzőnet benne. Atyafi ſzereteti

teti penig ebből tettzic, hogy nem gondolván ſemmit fáratságával, edgyik puſztából az máſikban, Sychemből Dothánban bujdoſic, tsak hogy ebben-is mind attyának s-mind báttyainak ſzolgálhaſſon, egéſségeket, békeségeket láthaſſa; de azonkőzben mint vagyon az dolog?

Az ſzegény 17 eſztendős Joſeph attyafiait és báttyait kereſi, de halálos ellenségire talál: békeségec és egéſségec felől tudakozic, de háboruságra akad: meg-fáradván a' puſztákban valo ſok bujdosáſinac utánna, báttyainac árnyékokban nyugodalmot reménl, de azonkőzben az nyomoruságokban mind torkig bé-merül Gyakorta illyen ſorſa foroga[illegible]feknec ezen ez világo[illegible] igaz[illegible] a' mit kereſnec nem az ta[illegible] hogy [illegible] némelyec az orvos Do[illegible] torok[illegible] [illegible]goknac életet és egé[illegible] ſeget ke[illegible]ſnec, de gyakorta nagyob nyavalyát és halált találnac: némellyec az Fejedelmel [illegible] Biráknac

itélő ſzékec előtt, igaz itéletet és tőrvént kereſnec, de azonkőzben hamiſságot találnac, a' Prophétánac mondáſa ſzerint: *Láttam ugymond, az igaſság helyet hamiſságot*: Némellyec iſmét, az igaz tudománnac igazságát kereſic, de hazugságot találnak. Igy ſokakon tőrténic, hogy mikoron atyafiakat kereſnec, ellenséget találnac; Nem-is ujság, hogy még az Iſten házában, és az Jákob fiai kőzőtt-is az atyafiságnac nevezeti alatt, gyűlőlséges ellenségec lappanganac, mindazonáltal nem reckenthetic el az ô kútac a'tiztaélető Joſefeket, *Noha ſokac az igazaknac az ô nyomoruságoc, de mind az okbolki-menti az Ur őket.* Es a'nyomoruságok-is mind javokra ſzolgálnac a'hiveknec; mint meg vagyon irva: *Az iſtent ſſeretőknec mindenec javokra ſzolgálnac.* Pſal. 34. Rom. 9.

VII. PRÆDIKATIO.

Et viderunt eũ procul, &c. à v. 18. ad 23.

ALkalmatoſságot találván a' Jácob fiai Joſephnec el-veſztésébẽ, Sum[illegible]

mihe-

mihelyen ôtet meg-láttác, leg-ottan az ô megôlése felôl gonoszul tanátskoznac és végeznec; Mellyet Moses a'végre számlál elô, hogy Josephnec ártatlansága nyilvábban ki-tessec, ki semmi okot nem adott az ô bátryainac kegyetlen tanátsoknac és igyekezeteknec végben vitelére. Es azt-is meg-mondgya, miképpen bontotta-el Ruben a' Jácobnac elsô szûlôtt fia az ô tanátsokat.

Három részei vadnac.

1. *A' Jácob fiainac gonosz tanátsokat emliti-meg, kik arrol tractáltanac egymás közôtt, hogy Josephet meg-ôllyéc*
2. *Azt az ô álnoc és hitetlen tselekedeteket végben vivén, miképpen titkollyák-el azt.*
3. *Miképpen bontotta-el elôször Rubé abból valo tanátsokat a'több attyafiainac, azt-is meg-mondgya.*

AZ ELSÔRÔL.

A'szent Máthénál, többi közôtt edgy jeles példa-beszédrôl emlekezic Christus Urunc, a'hol azt mondgya: *Volt edgy ház biro ember, ki szôlôt plántált, és a' munkásokra bizván, ô maga messze földre el-ment. Es mikor a' gyûmôlts éréſnec ideje el-jôtt volna, két rendbéli szolgait-is botsátotta-el, hogy az ô szôlejének gyûmôltsében hoznának, de mikoron edgyic rendbéli szolgait-is nem bôtsúlôttéc volna meg: utolszor el-küldôtte az ô maga fiát-is, ezt mondván: Meg-bôtsûlic az én fiamat. A' munkásoc penig látván a' gazdának fiát, ô magoc közôtt igy szólottanac: Hic est hæres, venite occidamus eum.* az az: *Ez az örökös, jer ôllyúk-meg ôtet.* Matth. 21.

Alig ha Josephnek igy nem történéc dolga, kit mikor láttac volna távul az ô bátryai, hasonlóképpen szollánac, mondván: *Ecce magister ille somniorum, & nunc venite & occidamus eum.* Ezen dolog még-történéc amaz igaz Josephet példázo Christus Jesuson-is, kit az ô mennyei szent Attya e' végre küldé ez világra, hogy minket e' világnac pusztájában bujdoso szám-kivetett embereket meg-látogatna, és

és a' számkivetésből, mellyben a' mi első szűléinknec esetec miatt estünc volt, a' mi mennyei őrőcké valo hazánkban bé-iktatna. Mikor ő szent Felsége ebben hűségessen munkálkodnéc, ezec a' Jácob fiainac posteritási tanátsot tartván el-adác, mint edgy Josephet, a' pogányoknac (értsed, a' Sidoc a' Pilátusnac) sőt végre ugyan meg-őléc. De miképpen hogy Josephet sem a' mélységes ó kút, sem a' setét tömlőtz el nem rekkenthette, ezenképpen a' mi Urunc Jesus Christust, sem a' magas kereszt fa, sem a' tömlőtzhöz hasonlo setét koporso meg nem emészthette, és a' halálban a' fel-támadástul meg nem tartoztathatta.

TANUSAG.

Innét meg-jegyezhettyuc a' Jácob fiainac példájokbol, melly igen veszedelmes legyen azoknac társaságoc, a' kik gonoszra igyekeznec és szándékoznac, mert ha ketten hárman a' gonosz társaságban gonoszra szándékoznac, tsak könnyen tőbbeknek-is az ő elméjec igen megveszthegetődic, és végtére a' kiváltképpen valo gonoszbol közönséges gonoság nevekedic, ezért mondotta Cato: *Cum bonis ambula*; *Jokkal járj.* Példa erre Lea, ez *æmulálván*, irigységből vetekedvén Rachellel, fiait-is meg-veszthegetvén, a' Rachel fiai ellen gyűlőlségre inditá, a' melly irigység és gyűlőlség Joseph ellen naprol napra nevekedéc, és, a' mint im értyűc, Ruben és Juda kivűl, a' Joseph halálában mind edgyet értettenec, ugy-mint, Symeon, Levi, Isachar, Zabulon, Gad, Asser, &c. Ez az első.

A' MASODIKROL.

Lássuc azt-is immár, mint akarjác ezec az ő gonosz tanátsokat és végezéseket véghez vinni, és azt véghez vivén, el titkolni; arról igy szolnac: *Venite occidamus eum & projiciamus in cisternam aliquam, dicamusq; mala bestia comedit eum.* Mint hogy a' gyilkoság K. edgynehány fęle képpen lészen, jollehet én itt annac nemeiről

ről nem szolloc, hanem a' gyilkosságnac tsak edgy nemét mondom itt meg: Szokot lenni a' gyilkoság, *occultato in corde furore*; Szűben elrejtet dűhöskődéssel-is, melynec ezközе harag, irigység, gyűlölség: Noha ezec a' Jákobnac fiai Josephnec vérét kezeckel ki nem ontottác, de azért ugyan gyilkoságot tselekettenec; erről szollot Sz. János Apostol,

1. Joh. 3. mondván: *Minden a'ki gyűlöli attyafiát, gyilkos az*; De ezec méltatlan gyűlöltéc, és gyűlölségből a' pogányoknac el-is adtác. Tehát következic hogy gyilkosoc voltanac. Bizony tehát ezec nag' vétket tselekettenec ez aránt, mind a' természet

1. Joh. 5. törvénye ellen, s-mind az Istennec ki-irott törvénye ellen.

1. A' természet törvénye ellen, melyet eszűnkben vehetűnc tsak az oktalan állatoknac természetekből-is. Az lo ha más holt lovat lát, sok vereséggel és sarkantyuzással viheted által rajta. A' pogányok-is mindenkor iszonyottac attul, és azért a' pogány

gány hajosoc mindent tselekettec, minec előtte Jonást a' tengerben vetettéc; 1. Fő magát meg-kérdeztéc. 2. Edgymás közőt sorsot vetettenec. 3. A' hajobol mindent kihántanac. 4. Ki-ki az ő Istenéhez könyörgőt. Némelly pogányoc abban a' vélekedésben voltanac, hog' a' meg-holt ember lelke űldözi a' gyilkost, a' mint Plátonál olvassuc. Dido-is azzal fenyegeti Æneást, hogy ha halálának oka lészen, mindenütt űldözni fogja, midőn igy szol:

Jona 1.

Omnibus umbra locis adero, dabis improbe pœnas.

Az-is a' természetnec tsudája, hogy ha a' gyilkos a' tőle meg-ölettetet emberhez járul, a' vért meg-indittya benne edgynehány nap után-is, sőt a' mint némellyec irjác, néha a' száraz tsontokbol-is véres nedvesség indult, mellyel Isten a' gyilkost kijelentette. Szent Pált-is, a' Melita szigetbéli pogányoc midőn a' Vipera kigyot kezéről látnác le-tsűggeni, gyilkosnac itéltéc, igy szolván:

Actor. 28. *Omninò homicida eſt homo hic; Kétség nélkûl gyilkos ez az ember, noha moſtá a' tengeri háboruban meg-maradott, de továb a' boſzſzu-állás nem hadgya élni, hanem mint gyilkoſt ûldözi.*

2. Ezec a' Jácob fiai az Iſten tôrvénye ellen-is igen vétkeztec, ki azt
Exodi 20. parantsollya: *Ne ôly.* Ha valamelly világi Fejedelemnec képét el-rontanád, fęlhetnél azon hogy meg-bûntet, menyivel inkáb fęlhetz az Iſtentôl, a' kinec eleven képét el-rontanád? Sôt nem csak képét, hanem az Atya Iſtennec fogadott fiát; a' Fiu Iſtennec kedves attyafiát; a' ſzent Léleknec lako templomát, kiért az Iſtennec Fia a' kereſzt-fán meg-holt. Miképpen penig hogy nagy vétec a' gyilkoſság, azonképpen nagy bûntetéſt-is rendelt Iſten ez világon-is azoknac, ama' ſententia ſzerént: *Atrocia delicta atrocibus pœnis puniuntur; A' kegyetlen vétkec kegyetlen bûntetéſeckel bûntetnek-meg.*

Három nevezetes bûntetéſeckel ſzokta Iſten e' világ ſzerint-is a' gyilkoſo-

koſokat meg-bûntetni: 1. Azzal, hogy *ſemper ſunt timidi*, mindenkoron fęlnec és rettegnec, ha ſenki ôket nem ûldözi és bántya-is, mint Cain, kiknec ha attyokfia meg-enged-is, a' fôld meg nem enged nékic, ha az meg-ôlettetteknec attyokfia halgat, a' fôld kárhoztattya ôket, ha e' világi Biráktul meg-ſzabadulnak-is, az Iſten bûntetését el nem kerûlic. Mint jára Dávid? az edgy juhotalig ha négy juhockal nem fizeté-meg. Mert Uriásért, kit meg-ôlete, négy juhait, az az, négy fiait kellet adni; a' Betthſabetul valot az Iſten fegyvere 2. *Sam. 12.* vôtte-el, Amont Abſolon ôlette-meg, Abſolomot Joáb lôvé által a' tser-fánac ágán, Adoniáſt Salamon 1. *Reg. 2.* vágatá-le. 2. Bûntetéſec a' gyilkoſoknac az, hogy *non diu vivunt*, a' mint a' ſzent Dávid mondgya, *Viri* Pſal. 55. *ſanguinum & doloſi, &c.* A' vér-ſzopócés álnokoc az ô életeknec felét-is nem élik-meg. Példa erre a' Julius Tsáſzárnac meg-ôlôi avagy gyilkoſi, kik kôzzûl edgyic két eſztendônec fe-

lette nem élt, hasonloképpen Tseh Lászlo Király, ki hiti ellen az iffiu Hunyadi Lászlot a' Budai piatzon meg-öletvén, esztendő az nap, *divina plaga*, Isteni tsapással hertelen meg-hólt. 3. Bűntetésec a' gyilkosoknac e'világon az, hogy azt el nem titkolhattyác, mint Cain az ő őtsénec vérét; Popilius, Lengyel Király, az ő báttyainac meg-ölettetéseket, kiknec temető helyekből sűrűséggel jőttek-ki az egerec, és a' Királyra támattanac, és noha tűzet raktanac kőrnyűle, mindazáltal ugyan meg nem menekedhetet, hanem meg-öltéc és meg-emésztettéc. Ibicus Poetának-is halálát a' Darvac jelentették-ki, mellyet Ausonius illyen versben foglalt: *Ibicus ut periit vindex fuit altivolans grus.* az az: *Ibicus hogy el-veszet, boszszu-állo volt érette a' magassan röpülő daru.* Példa erre a' Jácob fiai, kik eléggé celálác es fedezgetéc a' mint tudác a' Josephnec el-adását, de noha edgy ideig elt olác, de azért ortzájoknac nagy pirulásával ki-jelnéc az ő álnoc tselekedetec mindeneknec előtte. Idvőzitőnc mondgya: *Non est occultum quod non revelabitur*; ha elébnem-is, de az utolso napon ki-jelentetnec minden titkoc, kiről kemény szám-adásoc lészen, az igaz itélő Biro Jesus Christusnac itélő székinec előtte. Ez tehát a' tanáts, hogy se titkon, se nyilván ne vétkezzéc senki: mert ha titkon vétkezel-is, nyilván láttya el-hidgyed bizony az Ur Isten. Titkon vétkezéc hiszem Dávid, de nyilván látta az Isten, ezért izene Náthántul néki illyen modon: *Te titkon tselekettél, de én nyilván mindenec előtt, ennec az Napnac láttára.* Az Ur ki járásunkat kelésünket és mindennémű tselekedetinket gubernállya, és *a' kiben élünc, vagyunc és mozgunc*, oltalmazzon-meg bennünket minden féle bűnnec tselekedetitűl. Ezé légyen a' ditsőség szent Fiával és a' szent Léleckel egyetemben mind őrőckőn őrőcké, Ámen.

2. Sam. 12.

Actor. 17.

VIII. PRÆDIKATIO.

Audiens verò Ruben, à v. 21. usq; ad 23.

Tertia pars septimæ concionis.

Miképpen bontotta-el Ruben a' tób attyafiainac Joseph ellen valo istentelen tanátsokat.

MIdón Achytophel Dávid ellen Absolonnac két gonosz tanátsot adot volna, edgyiket azt, hog' az ő attyának ágyasihoz mindenec láttára bé-mennyē, és megérti az egész Izrael népe, hogy Absolon az ő attya ellen nagy gyalázatos boszszúságot tselekedett, és annál inkáb meg-erősödnec a' kik mellette vadnac. Másikat azt, hogy ő tizenkét ezer embereket válaszтván, meg-űzi Dávidot éjel, mint hogy meg-fáradot és erőtlen kézzel vagyon, és a' Királyt ő magát meg-öli, és annak utánna a' népet mind egészlen hozzá hajtya; Es igy az egész nép békeségben lészen. Mellyet mikor Dávid meghallott volna, nagy buzgoságoson könyörge az Ur Istennec, ezt mondván: *O Uram Isten kérlec tégedet, bolon-*

Sam. 15.

londits-meg Achytophelnec ellenem valo gonosz tanatsát.

Ihol K. miképpen bontya-el az Ur Isten a' Jácob fiainac Joseph ellen valo gonosz tanátsokat és végezéseket, nem kűlömben mint az Achytophel tanátsát Dávid ellen, melly az Istennec dispositioja ellen vala. Mert az Istenec rendelése és tanátsa Joseph felől ez vala, hogy az ő attyának és báttyainak előtte Ægyiptusban menne, és ott Fejedelem lévén az hét esztendei drágaságban őket táplálná. Imé ezt az Istennec tanátsát elől akarjác venni, és el akarjác bontani a' Josephnec báttyai, de nem lehete. Vallyon s-miért? Ezért mert, *Non est consilium, non est prudentia, neq; fortitudo adversus Deum.* Ezent mondgya önnön maga-is Isten, mikor Esaiásnál igy szol: *Consilium meum stabit & voluntas mea fiet. Az én tanátsom meg-áll, és az én akaratom meg-lészen.*

Továbbá meg-tapasztalhato képpen példázta Joseph ebben az actus-

ban-is Christus Urunkat, ugyan innét az-is világoson ki-tettzic; 1. Miképpen Josephet midőn az ő attya bátryaihoz a' pusztában ki-küldené, igy szola néki: *Jöj-elő édes fiam, hadd küldgyelek-el tégedet a' te bátyáidhoz*, ki mindgyárt kész lőn rejá, és nagy örömmel elő-álván, azt mondotta: *Ecce ego, Im hol vagyoc*: Igy ez a' másodic Joseph örömest kész lőn az ő mennyei szent attyának engedni, és mi érettünc pusztában bujdoso emberekért ez világra el-jöni, mondván: *Ecce venio, ut faciam voluntatem tuam ő Deus meus. Imé el-megyec, hogy tselekedgyem a' te akaratodat oh én Istenem.* 2. Miképpen Josephnec nem lőn gyámola a' pusztában sem az ő attya, sem az ő jo baráti kőzzűl senki, mert az ő attya ackor ő tőle távul vo[illegible] baráti kőzzűl-is senki jelē nem vo[illegible]k. otet az ő bátryainac kegyetlen kezekből ki-mentette volna, hanem az őtet gyűlőlő és halálra kereső ellenségi kőzzűl támaszta Isten néki gyámolt, ugy-mint Rubent és Judát,

Joh. 15.

Judát, kik meg-szánác és el-bontác a' többinec Joseph ellen valo rút tanátsokat: Nem kűlőmben a' mi Urunc Jesus Christus, egy kitsiny ideig láttatéc az ő mennyei szent Attyától a' kinoc kőzőt, mint edgy Joseph magánac hagyattatni, mellyet érezvén embersége szerént az ő szivében, azért kiálta illyen modon a' kereszt-fán: *Deus mi, Deus mi, ut quid me dereliquisti?* Jo barátitol-is el-hagyattatott vala, ugymint az ő Tanitványitul, kiket barátinac nevez, és egyedűl fogattaték-meg. Nem mene, fogadása szerént, sem tőmlőtzre, sem a' halálra Péter Christus Urunkal, a' szerént a' több Tanitványok-is: A' kősség halgat, ki az előtt ő szent Felségének Hosannát éneklett: A' sereg sintsen, ki az előtt azt kiáltotta: *Bizony nagy Prophéta támadott m. köztünc, és Isten meg-látogatta az ő népét.* El-tsüggettec azok-is, kik ő Felsége felől azt hirdettéc az előtt: *Mindeneket jol tselekedic, mert ez a' némákat [illegible]llőcká, a' siketeket hallőcká tészi.* Vé-

Matth. 27.

gezet-

gezetre, nem compareal ama' jo szoval tudo aszszony-is, ki a' seregben fel-emelvén az ő szavát azt kiál-
Luc. 11. totta vala: *Boldog a' méh a' melly tégedet viselt, és az emlőc mellyeket szoptál.* Sőt inkáb azoc közzül némellyec Pilátusnac azon instálnac, hogy ő Felségét meg-feszitséc. Hanem mint Josephnec, ugy a' Christus Jesusnac az ő ellenségi közzül támadánac oltalmázoi, mert fel-inditá Isten a' Pilátus feleségét, (és nem az ördög a' mint némellyec mondgyác) mint edgy Rubent, ki ezt izené Pilátus-
Matth. 27. nac: *Semmi igyed nintsen néked az igaz emberrel, &c.* Annac utánna a' Christusnac ellenségi közzül Pilátus-is kiváléc, mint Juda a' Jácob fiai közzül, az szerént a' kereztfán függő tolvaj, és a' Centurio, kik a' Christusnac ártatlanságárol tanubizonyságot tőttenec.

TANUSAGOK.

I. Hszünkben vehettyüc innét, melly fogyatkozás nélkül valo igaz légyen szent Pál Apostalnac ime-mon-

mondása: *A' kik Istent szeretic, min-* Rom. 8. 28.
denec javokra vadnac. Veszedelemben forgasz-é? sok ellenségec közőtt bolygasz-é? nagy fęlelemben és rettegésben vagy-é? *Si desunt amici, etiam ex inimicis parari possunt.* Ha nintsenec barátid, el-fogytac jo akaroid, meg-utáltac atyádfiai, és Dávidal te-is azt mondhatod: *Pater & mater dereliquerunt me.* ez aránt se essél kétségben, se ne zugolodgyál, hanem várjad az Urat, az Abacuc Prophetánac intése szerént, mert *El-jővén el-* Abac. 2.
jő, és nem késic, és azt tselekedszi, hogy ha most jo barátod ki nem támad melletted, az tégedet gyűlölő és háborgato ellenségid közzül támaszt melléd Rubeneket, Judákat, mint az ártatlan Joseph mellé, kik azt fogjác mondani: *Ne nyomorgassuc szegényt, ne öntsuk-ki az ő vérét.* Ha peniglen az emberi segitségtűl tellyességessen meg-foszlatol, ott elő-járul az Isteni segitség, a' mint meg-hallád, nem volt Josephet baráti közzül a' ki meg segitse, hanem reménsége kivűl az ő ellen-

ellenségi közzül támaszta Isten mellé defensort és procuratort. Kitsoda kételkedhetic tehát a' hiveknec oltalmoc és veszedelmekben valo meg-tartatásoc felől? *Ha Isten velünc, kitsoda mi ellenünc.* Nem volt Danielnec az oroszlánoc ellen az emberec közzül senki oltalmazoja, sem étel adoja, annak-okáért Angyalát szolitá elő, és az által szolgáltata ételt ő néki, és Abacuc keze által; Igy mostan-is kész az ő hiveinec, és elő áll az Isteni segitség, és az égből botsát Angyali segitséget, tsak azt mondgya: *Ite Angeli veloces*, és azon szempillantásban jelen léfznec. Probálván tutta és kostolta az Istennec ebből valo protectioját a' szent Dávid, midőn azt énekli: *Fel-emelém én az én szemeimet a' magas egekre, és szorgalmatoson várám, honnét jöjön ennékem segitségem, de tsak az Ur lőn ennékem segitségem.*

Rom. 8.

Esa. 18.

Psal. 121.

II. Honnét omollyanac a' hivek rea' sok nyomoruságoc, mint erre a' mi Josephünkre-is, vigasztaláfunkra ugyan

ugyã innét aztis meg jegyezhettyüc. Nem egyébűnnét, hanem tulajdon az Istennec dispositiojából. Annak-okáért fontban veti s-meg méri Istẽ mind a' mi erőnket s-mind az ő ostorát, hogy tsak erőnk szerént valo probát botsássőn mi reánc, a' mint a' szent Pál bizonyittya, mondvan: *Hű* (ugy-mond) *az Isten, ki nem hágy titeket fellyeb kisérteni annál, a' mint elszenvedhetitec.* Igaz vagy azért, hű és jo gondviselő Istenünc, mert nem hatz minket erőnknél fellyeb késértetni. Aldot-is vagy, mert ugy igazgatz minket a' mi háboruságinkban és sok nyomoruságinkban, hogy végre ugyan kezünknél fogva ki viszesz belőle. Ezért a' te meg-mondhatatlan sok jo voltodért, és velünc valo ki-beszélhetetlen sok jo tételeményidért a' te Sz. Fiaddal, és a' Sz. Lélec Istennel egyetemben, őrőckőn őrőcké áldasásl és fel-magasztaltasál, földőn és mennyen mi tőlünc és a' Sz. Angyaloktul, Amen.

1. Cer. 10.

IX. PRÆ-

IX. PRÆDIKATIO.

Et factum est, cum venisset Joseph ad fratres suos, &c. à v. 23. usq; ad v. 29.

NOha a' Propheta arrol nem emlekezic, mitsoda beszédeckel illettéc Josephet az ô báttyai, mikor hozájoc érkezet, de hihetô hog' tsufolo és szomorito beszédeckel szollottac néki, a' mint ime' beszédekbôl kitetzic, kit mihelyẽ távol jôni meglátanac, igy szolottanac felôle: *Ecce magister ille somniorum.* Summa:

Mit tselekedtenec Josephel az ô báttyai, meg-foszton ôtet és az ô kútban vetvén, annac utánna a' Juda tanátsából elôbbi szándékokat megváltoztatván, miképpẽ adták el a' kereskedô Ismaelitáknac, kik ôtet Ægyiptusban vittéc, azt irja-meg ez igékben a' Moses Propheta.

Három részei vadnac.

I. Mit tselekettenec Josephel az ô báttyai, azt irja-meg, és affelôl hármat mond: 1. Hogy meg-foszt ottác az ô szép tarka kôntôsébôl. 2. Hogy az ô kútban vetettéc. 3. Hogy onnét ismét ki-vonván el-attác.

II. Kiknec attác, menyi árron attác, és azoc a' kiknec attác mitsoda állapatu emberec voltanac, meg-jedzi.

III. Josephet azoc hová vittéc, megmondgya, tudni-illic Ægyiptusban.

Mind ezekrôl mivel sok idô teléssel szolhatnánc, annak-okáért itt imez 4 punctumokat látogassuc:

1. Lelki mágyarázat szerént mit jegyezzen a' viz nélkûl valo ó kút?

2. Miért hogy Moses ezeket, kiknec Josephet a' Jácob fiai el-attác, néha Mádiánitáknac, néha Ismaëlitáknac nevezi?

3. Miért nem ingyen, hanem bizonyos árron atták-el, és, miért nem attác tôb árron?

4. Ruben és Juda miképpen mentették-meg Josepheta' haláltul.

AZ ELSÔ RÔL.

Az viz nélkûl valo ó kút, lelki magyarázat szerént nem egyéb, hanem atyafiui-szeretet nélkûl valo atyafi. A' melly ó kútban viz nintsen, abbã

gyakorta kigyoc, békác, scorpioc, és egyeb rút mérges férgec szoktanac lappangani és lakni. Hasonlo-képpen, valakikben az atyafiui-szeretet meg-hült, affféléknec szivekbe nem egyéb lakic, hanem a' sok gonosz indulatoc; Ugy-mint, gyülölség, irigység, harag és viszszavonás, annakokáért méltán módathatnac ezec a' Josephnec báttyái viznélkül valo ó kútaknac, és mérges férgeknec hajlékinac. A' Sz. Péter illyeneknec mondgya a' hamis Prophétákat-is, midőn igy szol: *Ezec* (ugymond) *viz nélkül valo kút-fejec, kik lelki szomjuságal ólik-meg, az ő Pásztorságoc alatt valo edgyigyű nyájat.* Mert mi lehet nagyob szomjuság annál, mint a' kiknec azt hirdetic; hogy mindenkoron kételkedgyéc ember az ő idvessége felől, akár mint igirje Isten az ő igéjében, hogy kegyelmes ő a' pœnitentia tarto bűnőssnec, annac álnokságárol el-feletkezic, é bűneit meg-botsáttya, de mindaz Concilium által ne hidgyen ember annac. E' vall,

2. Pet. 2.

vallya és hirdeti az Romai Anyaház, Trident. tőb tévelygéseckel egyetemben, te- Sess. 6. C. 9. hát ezek-is viz nélkül valo ó kútac.

A' MASODIKROL.

Nyilván vagyon K. hog' az Ismaelitác Agártul, az Abrahám szolgálojátul vettenec eredetet, a' Mádiánitác penig Keturátul, ki Abrahámnac Sára után valo felesége volt, ennec egy Mydián nevű fiátul neveztetnec Mydiánitáknac. Némellyec a' Sido Doctoroc kőzzűl vadnac olly értelemben, kik azt mondgyác, hogy három izben adatot volna el Joseph: 1. Az maga báttyaitul az Ismaelitáknac, az Ismaelitác megint az Mádiánitáknac attác volna, a' Mádiánitác peniglen az Ægyiptusbéli Putifárnac. De nem álhat-meg ez az értelem, mert ide aláb az 39. caputban ugy olvassuc, hogy Putifár az Ismaelitáktul vőtte-meg Josephet. Hogy penig ugyan ezen caputban az utolso versben ugy olvassuc, hogy a' Mádiánitác attác Josephet Putifárnac, nem azt akar-

ja a' Prophéta jelenteni azzal, mintha ezec Josephet edgymásnac el attác volna, hanem mivel ezec edgy úti társaságban voltanac, annakokáért *indiscriminatim*, válogatás nélkül ezeket Moses néha Mádiánitáknac néha ismét Ismaelitáknac nevezi.

Minemű állapatu emberec voltanac penig ezec, meg-tettzic az ő mükájokbol, hog' kereskedő népec voltanac, mert az ő Tevéjeken Gylád földéből Aromákat, az az, drága keneteket, Résinát, és Myrrhat vittenec, mire valoc voltanac azoc az Aromác, arrul semmit nem emlekezic Moses, de hihető, hogy azoc kedvesec voltanac Ægyiptusban, mint hog' Ægyiptus sok mérges fergeckel bővölködic, (noha sok fele orvosságok-is termenec benne) ugy mint, Sárkányockal, Crocodilusockal, Viperáckal, Basiliskusokkal, és Scorpiockal, meg lehet hogy orvosságul vitettenec ide. Ezeknec a' kereskedő népeknec mondgya

a' Prophéta hogy attác Josephet az ő báttyai, mellyet értvén; azt kérdhetné valaki:

Miért hogy ingyen nem atták-el Josephet az ő báttyai, és el-advánmiert attác ollyan keveſen? A' HARMADIKROL.

1. Erre azt felelic, hogy ebben az Josephnec el-adásában, az Jákob fiai semmit nem néztec a' nyereségre, hanem tsak azért atták-el valami árron, hogy a' Joseph árrát magoc kőzőtt fel-osztván, azzal-is meg-jelentenéc és meg-mutatnác, hogy ők mindnyájan edgyet értettenec a' Josephnec el-adásában, hogy igy ki-ki abbol valo részét fel-vévén, senki kőzzülőc pártot ne űthetne, és ki ne vohatná magát a' többi kőzzül, hanem bizonyság lenne arrol a' Joseph árránac fel-vétele.

2. Az Isten tanátsa forgott ebben leg főképpen, miképpen Judás Christus Urunkat nem nagy árron, hanem tsak igen keveſen atta-el, ugy-mint 30 ezűſt pénzen, mert nem lám ha többet kivánt volna-is Ju-

dás, a'Papi Fejedelmec Chriſt⁹ Urũkhoz valo gyůlőlségekből tőbbet-is attac volna, de mihelyen az 30 ezůſt pénzt emlitettéc néki, *contentus* lőtt véle; Igy a'Joſeph báttyai-is a'huſz ezůſt pénzeckel, és ecképpen eladatván Joſeph, mint drága Aroma Ægyiptusban vitetet, kinec az ő jo illatozását, nem ſok idővel az után, nem tsak Ægyiptus orſzága érzette, hanem tőb ſok orſzágok-is.

A' NEGYEDIKRŐL.

Miképpen mentették-meg Joſephet a' haláltul Ruben és Juda?

F. Nem erejeckel, hanem beſzédeckel; mert Ruben elsőben igy ſzola nékik: *Ne őllyůk-meg őtet, és ne ontsuk-ki az ő vérét.* Juda penig azt mondá: *Mi haſznunc benne ha megőllyůc az mi atyánkfiát? és el-titkollyuc az ő vérét? mi atyánkfia, mi teſtůnc, hanem adgyuc őtet az Iſmaëlitáknac.*

TANUSAGOK.

I. Az Rubennec és Judánac példájokbol azt tanulhattyuk-meg K. hogy ha valamnlly jo és idvőſséges dol

dolgot a'mi erőnkel és tehetségůnkel véghez nem vihetůnk-is, jo beſzédůnkel, eſzůnkel és igyekezetůnkel erőlkődgyůc azt véghez vinni, mellyet ha ſzintén nem effectualhatunk-is, a'jo ſzándékot és jora valo igyekezetet az Ur mi tőlůnc jo neven véſzi. Miképpen az atya az ő gyenge magzattyátul ha italt kér, és az ő gyenge gyermeke futamodván őrőmeſt oda vinné az ivo edényt, de nints ereje hozzá, látván az atya annac ſerénységét és jo indulattyát, ſzintén ollyan jo neven véſzi tőlle, mint-ha tulajdon meg-tselekedte volna. Ezért ſzoktác ama'kőzőnséges versben mondani: *Ut deſint vires, tamen eſt laudanda voluntas.*

Ut deſint vires, tamẽ eſt laudanda voluntas.

II. Az Judánac intéséből és tanátsábol azt-is jegyezzůk-meg: Ha mikoron a'teſt, harag, irigység, boſzſzu-állás, és a'teſti győnyőrůség tenéked azt tanátsollya, hogy vétkezzél; Kérd-meg magadat, és azt mondgyad: Mi haſznod benne ha atyádfiát el-veſzted? ha teſti győnyő-

nyőrűségre adod magadat? ha a' te bűneidet titkolod, és Istened előtt rejtegeted? holott Isten előtt semmi el-titkolva nem lehet: Annak-okáért nem tselekedem, mert iszonyuság az Istennec kezében esni, ki még tsak hivalkodo beszédűnkről-is számot vészen.

Heb. 2.

Johan. ii.

III. Ebben-is példáját viselte Joseph Christus Urunknac; miképpen Josephnec halála felől tanátsot tartottanac az ő báttyai, ugy a' Pharisæusoc Christus Urunc halála felől.

IV. Miképpen Ruben és Juda a' Josephnec halálában a' tőb attyafiaival edgyet nem értettec, ugy az Arimathiai Joseph nem értett edgyet a' Sidockal a' Christus Jesus meg-őlettetésében, sem penig a' Nicodemus.

Luc. 23.

Johan. 7.

V. Mikoron a' Jácob fiainac kezekben volna Joseph, azt mondgyác vala: *Lássuk-meg mit haszná az ő álma?* Nem kűlőmben a' Sidoc az igaz Josephet a' Christust midőn fel-feszítéc, tsufolván ő szent Felségét azt mondgyác vala: *Ha Istennec Fia, szál-*

lyon-le a' kereszt-fárol. Ezé a' kereszt-fán kint vallot Jesus Christus-é, ki a' mi bűneinkért eleget tőtt a' kereszt-fának oltárán, mennyei szent attyával és a' szent Léleckel egyetemben légyen a' ditsiret és ditsőség mind őrőckőn őrőcké, Amen.

X. PRÆDIKATIO.

Et reversus est Ruben ad cisternã, usq; ad v. 36.

EZ igékben summa szerént megirja a' Propheta; 1. Rubennec Josephen valo sapodolodását. Továbbá 2. miképpen kesergettéc a' Jákob fiai az ő vén attyokat, el akarván titkolni és fedezni az ő meg tselekedet gonoságokat.

Négy Részei vadnac:

I. Részében foglaltatic Rubennec Josephen valo panaszolkodo sápolodása.

II. Meg-irja, minémű álnoksággal akartác a' Jácob fiai az ő meg-tselekedett gonoságokat el-titkolni.

III. Mitsoda itélettel volt Jácob az ő fia felől, minec utánna neki verben kevert kőntőset meg-látta, meg-

ismérte, mit szollott, miket tselekedett, és miket szenvedett.

IV. Az ő fiai-is, látván attyoknac nag' keserűségét, mit tselekedtenec.

AZ ELSŐRŐL.

Mi volt ebben föl-tőtt tzéllya, és mitsoda szándékbol adta volt tanátsul Ruben a' több attyafiainac, hogy Josephet az ó kútban vetnéc, ide fellyeb meg-mondá Moses, tudni-illic hogy őtet azoknac kezekből megszabaditaná, és az ő attyánac megadná. Itt némellyec azt-is szoktác kérdezni, hol volt Ruben, mikor Joseph az ő báttyaitul el-adatott? Némellyec azt mondgyác hogy a' nyájnac jobb legelő hely keresni ment volt ackor, hogy oda vivén a' nyájat mind az ő attyafiaival egyetemben, ezzel az alkalmatosságal az ó kútbol a' gyermeket ki-szabaditaná. Némellyec meg azt mondgyác, hog' ackor Ruben a' végre távozot volt el a' több-bitűl, hogy másunnan kerülőből az ó húthoz menne, és Josephet megmentené a' haláltul. Harmad rendbéliec

béliec azt itélic, hogy azért távozott volt el tőlőc, mivel a' gyermeknec az ó kútban valo sirását el nem tűrhette. Hinni valo dolog azért, a' mint a' Propheta nyilván jelenti, hog' Ruben nem keveset munkálkodot abban, hog' Josephet meg-szabadithassa: De mikoron eszébenvette volna, hogy meg-tsalatkozott reménségében, szándékát (melyet az előt attyafiaitul el-titkolt volt) immár megjelenti, midőn igy szol: *Nintsen a' gyermec, és én hová legyec?* Mint ha azt mondotta volna; Hová fogjom az én fejemet? hová fussac? mert nyilván a' mi atyánc elő-kéri a' gyermeket az én kezemből, mint őregbic és első szülőtt fiátul, és mit felellyec ő néki, hogy-hogy szenvedgyem-el az ő tekintetit, avagy hová mennyec én a' gyermec keresni?

Vedd eszedben itt K. ember, az Istennec *providentiáját* és rendelését, a' mint értőc, nem volt jelen Ruben mikor Joseph el-adatott, ám akár holvolt, de Isten rendeléséből volt,

az

az ő jelen nem léte, hogy Joſephnec el-adását meg ne gátolhatná. Melly igen igaz légyen amaz Sententia, avagy tsak innét-is ki-tettzik: *Homo proponit, at Deus diſponit; Az ember ſzándékozic valamire, de Iſten rendeliel.* Innét jőtt ama' kőzőnséges mondás-is. *Szegény ember ſzándékát boldog Iſten birja.* Haſzontalan annak-okáért minden mi tanátsinc, valamellyec az Iſten tanáttsával és rendeléſçvel nem edgyeznec, a' mint ama versben-is éneklic:

Nullius eſt fœlix conatus & utilis unquã,
Conſilium ſi non detq́ juvetq́ Deus.

Eő maga-is azt mondgya az Ur Iſten: *Conſilium ſtabit, & voluntas mea fiet. Az én tanátsom meg-áll, és az én akaratom meg-léſzen.* Eddig az első dologrol.

A' MASODIKROL.

Mitsoda alnoksággal akarjác a' Jákob fiai az ő gonoſságokat attyoc előtt el-fedezni? Arrol igy ſzol Moſes: *Vévéc annak-okáért a' Joſeph ruháját, és meg-ölénec edgy ketske fiat, és annac véré-*

vérével meg-feſtéc a' ruhát, és küldéc azt az ő attyokhoz illyen izenettel: Ezt a' ruhát mi találtuc, iſmérd-meg ha a' te fiadnac ruhája-é avagy nem? Illyen a' bűnnec állapattya K. ember, hogy a' világoſságot nehezen ſzenvedi, hanem ſetétségben akar inkáb rejtezni. Imé melly igen ſzorgalmatoſoc a' Jácob fiai azon, hogy az ő attyoknac ſzivében hozzájoc valami gyanoság ne támadhaſſon, melly gyanoságnac fęlelmet indita ő bennec a' gonoſz lelki iſméretnec furdaláſa. Igen oltalmazzác magokat attul-is, hogy valamiképpen a' gyermeknec kereſęſęre az ő attyoc fel ne indullyon, mert ezec azt mondhattyác vala: A' kereskedő Iſmaëlitác és Mádiánitác nagy ſereggel reánc űténec, mikor Dothánban a' puſztában volnánc, és kőzzűlűnc ki-fogván Joſephet el-vivéc, mi penig kevés erővel lévén, meg nem ótalmazhatóc őtet. De ezzel a' hazugságal okot adtanac volna az ő attyoknac Joſephnec Ægyptusban valo fel keresésére. Hog

azér

azért ezt el-távoztathassák, és ôtet a' gyermeknec keresésétôl el-vonhassák, annak-okáért gondoltác ezt az álnokságot, hog' tudni-illic, Josephnec kôntôsét meg-szaggassák, és a' gôdôlyénec vérében keverjéc, hogy igy minden gyanoságot tôlôc el-távoztathassanac. Alnokoc voltac ezec tselekedeteckel, szájockal penig tsalárdságot szollottanac, ama' mondás szerént: *Méreg volt szivekben, tsalárdság penig tselekedetekben.* Vér helyében vért mutatnac ugyan, de azért gôdôlye vért ember vér helyett, mert igy szolnac: *Ismérd-meg kérlec ha a' te fiadnac ruhája-é avagy nem?* Es nem azt mondgyác: Edes atyánc kérûnc tégedet ismérd-meg, ha a' mi atyánkfiának ruhája-é ez avagy nem? Hanem igy szolnac: Ismérd-meg ha a' te fiadnac ruhájá-é ez avagy nem? Mint ha azt mondottác volna: Lássad immár mostan mit használt néki az ô álma? Nézhettsze mitsoda ki-menetele lôtt a te kellemés fiadnac, kit mindnyájunk

junknál kedvesebben tartottál; Imé látod mire jutot, és miképpen motskoltatott-meg az ô ruhája, mellyel ôtet életében kivált képpen ékesgetted? Látod immár nyilván, Isten nem hatta bûntetetlen, hogy ôtet mi nálunknál fellyeb bôtsûllôtted, szeretted és ékesgetted, és igy ezec a' Jácob fiai edgyic bûnôket el akarván fedezni, más bûnôckel tetézik-meg bûnôket, vén attyokat inkáb inkáb nagyob keserûségre inditván. Netalám nem méltatlan mondhatta volna itt ez aránt Jácob, az ôtet kesergetô fiainkc: Oh gonosz emberec, hamissággal meg-terheltetet iffiac, gonosz magoc, nemtelen hitván fiac, mit kesergettec, edgyic búmat a' másickal tetézvén. *Esa. 1.*

A' HARMADIK ROL.

Mitsoda itélettel volt Jácob az ô fiafelôl, minec utánna az ô vérben kevert kôntôsét meg-látta, és mit szollot?

Meg-mondgya mindeniket Moses. Elôszôr, mint értett Jákob az ô fiának véres ruhája felôl: Azt mondgya

gya hogy meg-ismérte, noha meg-szaggattatot, és vérrel meg-festetett volt, melynec mind formáját, mind materiáját meg-ismérte, hogy az ő fiának ruhája. Másodszor, azt látván és meg-ismérvén, mit szollot Jákob? Azt mondotta: *A' gonosz vad őtte-meg őtet, kétség nélkül el-szaggatatott a' Joseph.* Részszerént meg-ismérte Jákob az ő fiának ruháját, de nagyob részből meg-tsalatott, mert hogy meg-tépetett és szaggattatott volt a' Josephnec ruhája, azt a' fene vadaknac fogainac tulajdonitotta, nẽ az ő fiainac kegyetlen kezeknec; hogy penig véres volt, azt a' Joseph gyenge testéből ki-folt ártatlan vérnec itélte lenni, holot Jácob ha meg nem tsalatott volna, azt mondhatta volna: A' ruhát ismérem hogy Joseph-é volt, de hogy véres, azt nem tudom ki vérével festetett-meg, és kitsodác kezétűl szaggattatott-meg. Ezért mondgya Ricterus: *Sapientia humana infelix est, cum à Deo deseritur. Az emberi böltseség boldogtalan, mikor az*

az Istentűl el-hagyattatic. Innét ezekből két dolgot tanullyunk-meg:

TANUSAGOK.

I. A' Joseph példájában itt-is a' Christus Jesus mysteriumát, az az, szentséges titkát vegyűc eszűnkben. Azt mondgya a' Propheta, hogy Joseph helyet gődőlye őlettetet-meg, Joseph penig meg-szabadulván Fejedelemségre ment: Christus Urunc mi érettűnc meg-őlettetvén, mint a' gődőlye Joseph helyet, és a' tővisben meg-akadot kos Isác helyében: Mi ugy szabadulhattunk-meg az őrőcké valo haláltul. Es miképpen a' Joseph ruhája gődőlye vérével meg festetett, igy a' hivec a' másodic Joseph ártatlan vérével meg-hintettenec, melly Christusnac vére minket meg nem ferteztetett, sem bé nem kevert, hanem inkáb meg-tisztitott és meg-szentelt, a' mint a' szent János Apostal bizonyittya, mondván:

A' Christus Jesusnac vére tisztit-meg minket minden mi bűneinkből. 1. Johan. 1.

II. Obsérvátionc, tanuságunc lé-

gyen innét ez: Noha a' Joseph szép tarka ruhája meg-tépetett, szaggattatott, és a' gödölyének vérében a' Jákob fiaitul meg-festetet volt, mindazáltal a' Sz. Pátriárcha ugyan megismérte azt az ő fiának ruháját; Igy a' mi teremtő Istenünc, kinec kezeinec munkái vagyunc, minket ő hiveit, és az ő szent Fia által fogadott fiait, meg-ismér, es semminémű rút kelevényec, fekélyec és nyavalyác minket ugy meg nem motskolhatnac, bé nem burithatnac, és meg nem rutithatnac, hogy minket ő Sz. Felsége akár mikor-is nevünkön ne tudna szolitani, mert meg vagyon irva: *Tudgya az Ur kik leg'enec az övéi.* Annak-felette sem a' tűz ugy meg ne égethet, a' mély vizec el nem sillyeszthetnec, az éles fegyverec meg nem metélhetnec, sem a' vadac ugy el nem szaggathatnac, az égi madarac széllyel nem hordhatnac, hogy a' Christus Jesusnac szine eleiben jövendőben elő nem álhatnánc. Ezt erősíti a' Sz. Jobb patriárcha, mondván:

ván: *Tudom hogy az én meg-váltóm él, és fel-támaszt engemet a' földnec porából, &c.* Christus Urunk-is erről mondgya: *Az én juhaim soha el nem vesznec; Az én juhaimat senki az én kezemből ki nem ragadgya.* Szent Pál-is ezent állattya, midőn igy szol: *Bizonnyal el-hittem, hogy sem halál, sem élet, sem Angyaloc, sem Fejedelemségec, sem hatalmaságoc, sem jelen valóc, sem kövétkezendőc, sem magaság, sem mélység, és semmi egyéb teremtet állat el nem szakaszthat az Istennec szerelmétül, melly vagyon a' mi Urunk Jesus Christusban.* Igyekeznec ugyan kiragadni ennec hatalmas kezeiből, és el-szakasztani az ő szerelmétől; 1. az ördög, de nem lehet, mert e' végre jelent-meg az Istennec Fia, hogy el-rontsa az ördögnec hatalmát. 2. munkálkodnac ebben (hogy tudni illic minket a' Christus Jesus szerelmétül el-szakaszszanac) a' kegyetlenec, az üldözésec, számkivetésec, és több egyéb sok nyomoruságoc által, de ezec sem tselekedhetic, mert

Johan. 14.

Johan. 10.

Rom. 8. v. 38. & 39.

a'mint a'szent Pál Apostal mondgya, ha itt e'világon a' Christussal edgyût szenvedûnc, jövendôben véle edgyût meg-ditsôittetûnc. 3, a' bûn is igyekezic minket ettûl el-szakasztani, de ez sem tselekedheti, mert ha a' Christusnak juhai valamikor eltévelyednek-is, de *redeunt gemebundæ*, az az, nagy fohászkodással ismét viszatérnec, és Dáviddal sok *Miserérét* kiáltnac, Magdalenával sok könyveket hullatnac, a' szent Péterrel addig siránkoznac, hogy Dáviddal ezek-is meg-hallyác amaz ôrvendetes szót, mondván: *El-vötte az Ur a'ti bûneiteket, és meg nem haltoc.* Ez-é légyen szent Fiával és a' szent Léleckel egyetemben a' ditsiret és ditsôsség, Amen.

XI. PRÆDIKATIO.

Scidit Jácob vestimenta sua, &c.

A' Negyedic dologrol.

Quarta pars decimæ Concionis.

MEg-tsalatván Jácob az ô fiaitul mit tselekedett és szenvedett, fiai-is peniglen látván attyoknac Josephen valo nagy keserûségét, mit tselekedtec? itt most azt lássuk-meg.

Jácobnac maga viselése felôl hármat mond: 1, azt mondgya felôle, hogy kôntôsét meg-szaggatta, szivénec nagy keserûségét jelentvén. 2, azt mondgya, hogy gyászban ôltôzött. 3, sok napokon sirt és keserget. Mind ezeket gyakorta a' pogányok-is meg-tselekedtéc. Ffau felôl azt olvassuc, hogy nagy keservessen sirt, ki Jácobnac üldôzôje volt. Acháb *Gen. 27.* a' szomoru követséget halván Illyéstûl, Királyi ruháját meg-szaggatá, gyászban ôltôzött mint edgy Jákob, de szivénec igaz fájdalma nélkûl, mert kôntôsét szaggatta és nem szivét, effélékrôl mondgya Joel Propheta: *Szaggassátoc a'ti szíveiteket, és nem a'tiruháitokat.* *Joel. 2.* De nem illyen volt a' Jákobnac ruhájának meg-szaggatása, gyászsza és siralma, hanem olly szivénec fájdalmával volt, hogy még szive-is láttatnéc ô benne meg-hasadni és el-olvadni. Mindazonáltal azt mondhattyuc, hogy

nem volt Jácobnac ebbéli tselekedeti valami fogyatkozás nélkûl és bûn nélkûl, mert meg-halladta volt a'tzélt az ô nagy keserûségében, illyen szokat szolván: *Sirván megyec az én fiam után a' koporsóban.*

Nem ohattyuc ugyan hogy a'mi édes magzatinknac halálokon ne kesereg jûnc, fogságokat, nehéz nyavalyájokat látván, hogy rajtoc ne szánakozzunc, mivel Isten nem tôkécké, sem kemény kövecké teremtet bennûnket, hanem gyarlo emberecké. De meg-lássuc azonban, hogy az Istennec parantsolattyárol meg-emlekezzûnc, az életnec Ura az Ur Jesus Christus mondgya: *Valaki attyát, annyát, attyafiát, nennyét, de még magzattyát-is ô nálánál fellyeb szereti, nem mélto az ô hozzá, nem lehet az ollyan ô nékie tanitványa.* Szeretnûnc kel ugyan a'mi magzatinkat, a'mint az Isten a'természet által-is belénc óltotta, és az Isten igéje-is parantsollya, de azoknál-is az minket és azokat teremtô Istent fellyeb kell szeretnûnc.

Matth. 10. v. 37.

A'po-

A' pogányokat illeti a' vég nélkûl valo siralom, keserûség, kit nem kell követni a'keresztyén embernec: Annak-okáért Jácobnac sem kellet volna a'keserûségben annyira belé merûlni, mert nékûnc hiveknec hitûnc és jo reménségûnc vagyon a' jövendô fel-támadás és ôrôc élet felôl, a' mint az Apostali Credoban-is vallást tészûnc rolla, ezt mondván: *Hiszem a' testnec fel-támadását, es az ôrôc életet*, mellyben jövendôben nagy ôrômmel és vidám ortzával meglátthyuc, és meg-ismérjûc a'mi elôttûnc siralommal el-botsátott magzatinkat és kedves emberinket.

Továbbá látván a' Jácobnac fiai attyoknac Josephen valo keserûségét, mit tselekesznec? Azt mondgya a'Prophéta, hogy mindnyájan felkôltenec az ô fiai és leányi, hogy vigasztalnác ôtet, de nem vette-bé az ô vigasztalásokat. Mellyet ezec minémû szivel és lelki ismérettel tselekedtenec, kônyû meg-itélni. Az ô attyokat gonosz tselekedeteckel ôk

hoſztác vala abba a' nagy keſerűség-be. Mert nyilván tudtác ezec, hogy Joſeph nem ſzaggatott-el a' vadaktul, hanem Ægyiptusban vitetett a' Mádiánitáktul, mindazonáltal az ő keſergő, ſiránkozo és panaſzolkodo vén attyoc kőrnyűl álván, tsalárdul vigaſztallyác, és tsak edgy-is kőzzűlőc nem találtatott, ki ő rajtoc igazán ſzánakozott és meg-kőnyőrűlt volna, és a' dolog a' miben volt, edg' ſzoval néki meg-jelentette volna. Nyilván meg-tettzic azért, hogy ez az ő vigaſztaláſoc nem ſzivel, hanem tsak ſzinnel volt, és, a' mint Haymo Doctor mondgya a' Phariſeus kővetinec némelly Chriſtus Urunkhoz valo kővetségekről; méltán azt mondhatni ezeknec a' Jácob fiainak-is vigaſztaláſokról: *Conſolatio iſta fuit blanda & fraudulenta, blanda in verbis, ſed in ſenſu fraudulenta.* az az: *Ez a' vigaſztalás nyájas volt ſzo ſzerént, de tsalárd értelmében.* Illyen vigaſztalóc valának ezec a' Jácob fiai, kikhez haſonlóc az uſoráſoc, kic az ő nagy

ő nagy uſorájockal némellyeket meg-eméſztvén, és nagy utolſó ſzegénységre jutatván (mint ha ugyan jo baráttyoc volna) ſzomoruságokban vigaſztalni láttatnac, igy ſzolván: Oh ſzegény barátom, ſzánom nyomorult állapatodat! bánom nagy kár-valláſodat, és illyen nagy ſzegénységre valo jutáſodat. De azonban még tsak edg' batkátskát ſem engednec ő nékiec, melly nagy vigaſztaláſokra lenne a' ſzegény adoſoknac abbéli ſzomoruságokban.

S-Mondhatnád: *Miért engedte-meg Iſten, hogy Jákobot az ő fiai ecképpen meg-tsalhaſſác, és illyen nag' keſerűségre jutt aſſác?*

F. 1. Mint hogy az Iſten kiváltképpen az embert magáért teremtette, a' minémű és a' mennyi terhet reá akar rakni mint kezének munkájára, annyit rak, és a' minémű dologban akar élni ſzolgálattyával, az ő nevének ditsiretire és ditsőſségének kiterjeſztésére (az ő bőlts tanátsa ſzerént) abban a' dologban él, ha pe-

nig azonkőzben azoc az eſzkőzőc valamennyire meg-romlanac és meg-fogyatkoznac, azzal ő nékic ſemmi hamiſságot nem téſzen ő ſzent fölsége, mert ugyan arra valóc az ő teremtet állati, hogy ugy ſzolgállyanac ő neki a' mint akarja, vagy romlanak-meg miatta vagy nem. Végy erről edgy példát: Mikor a' kapával kapál az ember, a' kapa a' gyakorta valo kapálás miatt elkopic, de mit tehetünc rolla: Ugyã tsak arra valo a' kapa, hogy kapállyanac véle, de azért a' kapálással a' kapának hamiſſat nem téſzünc, ha ſzintén fogyatkozik-is miatta. Jákobra-is Iſten a' mennyi terhet akart rákni annyit rakot, és ebben a' dologban ugy akart élni az ő ſzolgálattyával, hogy edgy ideig ſirjon, keſeregjen, és könyveket hullaſſon az ő fiáért, hogy jövendőben annál nagyob őrőme leheſſen rajta. Mert ugyan-is ſzokáſa ez az Ur Iſtennec, hogy a' kit igen meg akar őrvendeztetni, azt előſzőr igen meg-ſzomorittya. Péternec ſem igen tettzic vala egy előſzőr, midőn Chriſtus Urunktól értené, hogy ő néki erőſzak ſzerént valo halállal kereſztfán kellene meg-halni, Jánoſnac penig tsendes és terméſzet ſzerént valo halállal kellene ki-mulni, ſ-ezért kérdi vala Urunktul, mondván: *Ez penig mint léſzen?* Kinec azt felelé ő ſzent Fölsége: *Ha őtet meg akarom tartani mind addig-is, mig el-jővöc, mit gondolſz te véle? Te kövеſs engemet.* Johan. 21.

2. Azt felellyüc, mint hogy Chriſtus Urunc azt mondgya: *A' melly mértéckel mérnec az emberec egyebeknec, azon mértéckel, sőt ugyan ki-folyoval mérnec egyebek-is azoknac kebelekben.* Luc. 6. Mellyből azt hozom-ki, hogy Jácob-is az ő attyának Iſaáknac az melly mértéckel mért volt, azon mértéckel mértec ő néki-is az ő fiai, mert ő-is az előtt meg-tsalta vala az ő világtalan vén attyát, az Eſaunac ruhájában öltőzvén, és ezt mondván: *En vagyoc az Eſau, a' te első ſzülött fiad, ackeppen tselekedtem a' mint parant-* Non ſunt facienda mala ut eveniant bona. Rom. 3. v. 8. Gen. 27.

rantsoltad; maga ő nem Esau vala, sem első szülőt fia nem vala Isaknac, sem penig azt a' dolgot a' mit tselekedett, ő reá nem bizta vala, hanem Esautul kivánta vala.

3. Azért-is engedte-meg Isten, hogy Jácobot az ő fiai illyen nagy keserűségben hozzác és meg-tsalhassác, hogy a' nyomoruság alatt tanullya-meg ez életet meg-utálni, és az ő bolygo Sátorából az ő mennyei hazájábã kivánkozni, mert ha mindenec kedvűnc szerént volnánac ez világon, soha ki nem kivánkoznánc belőle. Ez a' Jácob Pátriárka mind addig-is hazája felől nem emlekezett Mesopotámiában lakván, hanem mikoron eszében vette, hogy meg-változott a' Lábán ortzája ő hozzá, és a' fiai-is rágalmaztác, módván: *Mindeneket el-vőtt Jácob, mellyec az mi atyánk-é voltanac, és az ő joszágából meg gazdagulván nevezeteſe lőtt*; szintén igy mi-is ackor kezdűnc gondolkodni menyországrol, mint Jácob az ő hazájárol, mikor ez világ

Gen. 31.

világ nem jo szemmel lát bennűnket, avagy a' nyomoruságoc megsanyargatnac bennűnket.

Mihaszna ennec a' tudománynac?

I. Intettetésűnkre szolgál ez a' tudomány: mikoron láttyuc hogy az Istenfélő emberec itt e' világon és ez világ szerént nyomorgattatnac, ne légyűnc felőlőc gonosz itéletben, mint Sémei és Doeg Dávid felől, Elifáz és Bildád Job felől, és a' Barbarusoc szent Pál felől. *Actor. 27.*

II. Vigasztalásunkra-is szolgál, hogy senki az ő nyomoruságában és semminémű háboruságiban kétségben ne esséc, ha szintén a' pokolig láttatic le-taszittatotnac lenni-is, hanem tudgya-meg, hogy a' fel-magasztalás szomszédgya a' le-vetésnec, ellenben penig a' szomoruság az örömnec. Ihol példád erre mind ő maga Jácob Pátriárka, mind Joseph; Joseph a' pogányoc kőzőtt bujdosic, és a' tőmlőtzben sir, Jácob a' Sátorban kesereg, de az ő nyomoruságokat nyugodalom, és siralmokat

örőm

őrőm kőveté. Igaz tehát ez aránt-is
Rom. 8. a' szent Pálnac mondása: *Az Isten szeretőknec mindenec javokra szolgálnac*, Amen.

XII. PRÆDIKATIO.

Porrò Joseph ductus fuit in Mizraim, &c. Cap. 39. à v. 1. usq; ad 6.

SUmma szerént meg-irja Moses ebben az 39 *caputban* Josephnec az idegen népec kőzőt valo hű szolgálattyát és forgolodását, kisértetic, ártatlanságát, tőmlőtzőztetését. Annac utánna az Istennec véle tőtt nagy kegyelmeségét, ki minden dolgaiban őtet ugy igazgatta, hogy kezeinec munkáit meg-áldván, személyében-is sokac előtt kedvessé tőtte. Ez a' summája.

Részei hármac:

I. Kiktől vitetet Joseph Ægyiptusban, es ott minémű rendbéli ember vette meg, meg-mondgya.

II. Josephnec állapattyárol emlekezic, kiért Isten az ő urának mind házában, háza kivül, és mezeiben valo jószágit meg-áldotta. *III. Az*

III. Az Istennec Josephel valo léte mit szerzett mind magának, mind az ő urának, arrol emlekezic: magának Josephnec azt, látván az ő Ura az Istennec áldását Joseph en lenni, őtet kedvellette, és minden háza népén fővé tőtte, Putiphárra penig Josephért az Istennec áldása szállot.

Ezekből im ez három légyen fel-tőtt tzélunc.

1. *Ertsük-meg, ki volt az a' Putiphár, ki Josephet a' Mádiánitáktul megvette.*
2. *Szollyunc arrol, miképpen vagyon Isten az ő hiveivel, mert azt mondgya a' Prophéta hog' Istẽ volt Josefel.*
3. *Mivel tartozic az Ur az ő szolgájának, a' szolga-is penig az ő Urának.*

AZ ELSŐRŐL.

Némellyec ezt az Ægyiptusi embert Putiphárt, Pharaho Eunuchusának, az az, Komornyikjának mődgyác, a' melly szo, Eunuchus, fő embert avagy Fejedelmet jegyez, ki nem azért hivattatot Eunuchusnac, mint ha ez a' Putiphár herélt ember

lőtt

lőtt volna, hanem a' Nap-keleti országokban a' pogány Fejedelmeknec, Királyoknac udvarokban szokás volt, ezzel a' tituluſſal a' Király után akar melly fő embert-is Funuchuſnac nevezni. Viſzontag némellyec a' Pharaho Szakátsinac és a' barmoc le-vágóc előttőc járójának itéltéc lenni; ezt az értelmet követic a' hetven magyarázo Doctoroc. Harmad rendbélieknec ugy tettzic, hogy a' Pharaho udvarában, és környuiőtte lévő bizonyos számu vitézlő népeknec Prefectuſa avagy Fejedelme volt. Ez az értelem helyeſſeb a' két elsőnel. De ám akár kitsoda lőtt légyen ez a' Putiphár, bizony elég szomoru dolog volt Joſephnec edgyic idegen kézről másic idegen kézre adatni, nem kűlömben mint edgy hartzon fegyverrel elfogot rabot, avagy valami gonoſságbá tapaſztaltatott foglyot, áru szerént el-adatni. De ha meg-gondollyuc, kétség nélkűl ez sem lőtt az Istennec kiváltképpen valo tanátsa és végezése

zése nélkűl, hogy a' Mádiánitác nem tartottác Joſephet magoknac, hanem el-adtác; 2, hogy nem másutt, hanem Ægyiptumban adták-el; 3, nem valami kőzőnséges embernec, *ſed viro principi*, az az, fő embernec adtác. Annak-okáért fő vége a' Joſeph el-adattatásának ez volt, hogy innét-is ki-tettzenéc, hogy emberi bőltseség felett mennyei vezérléſből, és az Istennec tanátsából ment Joſeph a' fejedelemségre, a' miképpen álmoc által-is Isten néki megjelentette és igérte volt.

TANUSAGOK.

I. Tanullyuk-meg innét vigaſztaláſunkra, hogy valahol, és valamikor az Istennec hivei leg kőzeleb vadnac a' veſzedelemhez, annál kőzeleb járul és hamaréb el-érkezic azokhoz az Istennec ſegitsége, el-hallaſztya ugyan edgy ideig az ő ſegitségét, sőt néha szintén a' halálnac homályos vőlgyére-is láttatic le-botsátani az ő hiveit, a' mint a' szent Anna aſszony énekli, mondván: *Az Ur* (ugy-mond) *meg-ől és ismét*

Eſa. 65. 24. Pſal. 32. 5. Ubi deficit humanum auxilium, ibi incipit divinum.

Pſal. 113. 7.

1. Sam. 2. v. 6. 7.

ismét meg-elevenit, pokolra alá-vét és ismét fel-hoz. Az Ur szegénnyé tészen, és ismét meg-gazdagit, meg-aláz és fel-magasztal, fel-emeli a' porbol a' szegént és a' ganéjbol a' szükölködőt, hogy a' Fejedelmec közzé ültesse. Miért tselekedi vallyon ezt az Ur Isten? Ezért, hogy az ő meg-szabaditása tettesseb és ditsősségesseb légyen; Ihon példa erre Joseph, mentül nagyob nyomoruságra adatot, annál közeleb járult hozzá az Istennec *gratiaja*, mentül távulb esett az ő attyának hajlékától, és bujdosó Sátorától, annál közeleb ment az ő Fejedelemségének székihez. Mellyet illyen példával mutatok-meg: Az kegyes atya beteg fiától kinec egésségét kivánnya, el nem távozic (kit az elől gyakran szemei elől-is el-botsátot) hanem fejénél ülvén, kéri hogy az orvosságot, a' keserű italt bé vegye, tudván hogy ha bé-vészi meg gyogyul, ha penig meg-veti meg kell halni: Az Isten-is a' szerént háboruságnac és keserűségnec poharát

rát itatta-meg elősző Josephel, mellyet eléggé meg-kostolván, az után adta osztán meg innya a' nyugodalomnac arany pohárát.

II. Jegyezzük-meg azt-is innét, miképpen dajkálkodic, melly tsudálatos-képpen forgattya, és viseli gondgyokat Isten az ő hiveinec. Imé Josephet, kit az ő attyafiai meg-vetettec, ki felől gonoszul itéltenec, tsufoltanac, gyülöltenec, az ő társaságokban edgyüt élni vélec nem engedtenec; Azt az idegen nemzetségec az ő társaságokban örömest bészámláltác, aranyokon és ezüstökön meg-vőttéc. Ebben-is példáját viselte Joseph Christus Urunknac, mert ő szent Fölségének-is nem sokkal lőn külömben dolga a' Sido nemzetséggel, és választot népével, mint Josephnec az ő attyafiaival; a' mint szent János mondgya: *Az övéi közzéjövé a' Christus, de az övéi bé nem vévéc*; mert a' Sidoc meg-vetéc, Herodes penig halálra üldözé: hanem az Ægyitusbéli pogányoc adánac ő

Johan. 3.

Matth. 2.

szent Felségének ideig valo szálláſt.

Miért kell ezt tudnod tenéked kereſztyén ember?

F. Vigaſztaláſodra ſzolgál ez tenéked; hogy ha te reád-is Iſten valamikor nyomoruságot botsát, (mert nyilván vagyon, hogy *ſok nyomoruságoc által kell bé-menni a' hiveknec Iſtennec orſzágában*, a' mint a' ſzent Pál Apoſtal mondgya, és edgy Poéta-is énekli, mondván: *Multa viro veniunt ſemper incommoda juſto.*) Mondom, hogy valamikor nyomoruságot botsát Iſtē reád, ugy-mint ſzámkivetéſt, fogságot, ſzegénységet, atyádfiaidtul valo meg-utáláſt, gyűlölséget, betegséget, kárvalláſt: Ne iſzonyodgyál ſem a' ſzámkivetéſtűl, ſem a' fogságtul, ſem a' ſzegénységtűl, &c. igaz igyed lévén, hanem ha a' Sz. Urnac ugy tettzic, és reád méri, te-is Joſephel bujdoſsál Ægyiptusban, és a' Jeſus Chriſtuſſal Herodes előtt meny ſzámkivetésben, Abrahámmal hadd-el a' bálványozo Ur-Cháldeát, Lothal a' bűnben bé-me-

rűlt Sodomát, Dáviddal a' Királyi palotát, és Syon várát, mert ſockal jobb néked és idvőſségeſſeb Joſephel és a' Jeſus Chriſtuſſal edgy keveſsé Ægyiptusban ki-lépned és nyomorganod, hogy ſem mint a' téged gyűlölő lelki ellenségeddel edgy társaságban lenned és edgy hajoba evezned; job néked-is Dáviddal, Abſolon előtt ſzámkivetésben menned, hogy ſem mint Abſolonnal és Achitophellel gonoſzul el-veſzned, mert a' mint a' Király Prophéta-is énekli: *Job az Ur tornátzában edgy napon lenni, hogy ſem ezer nap az iſtenteleneknec palotájokban.* Attul irtozol-é hogy ſzámkivetéſre egyedűl kénſzerittetel menni mint Joſeph az ő attyafiai kőzzűl, Dávid az ő háza-népe kőzzűl? nem jár az ſohol egyedűl, kinec a' Chriſtus úti társa, és nem maga vagyon az, a' ki a' ſzent Léleknec temploma: a' ſzegénységtűl félſz-é? hiſzem Chriſtus Urunknac nem volt annyi helye, hol az ő fejét le-hajthatta volna: a' fogságtul tartaſz-é? fo-

Matth. 8.

goly volt Manasses, Joseph, és a' mi Urunc Jesus Christus. Im hallod, hogy a' nyomoruságnac útán mentbé Joseph Ægyiptusban, és sok fáratsági, fogsági, és sok nyomorgatási után últetet-bé Királyi székiben; Tehát el-hidgyed bizonnyal, hogy minékünk-is ezen a' nyomoruságnac útán kell bé-mennünc az mi mennyei öröcké valo hazánkban, ama' mondás szerént:

Transiverè patres, & nos transibimus omnes, (*habet.*

Sed cœlum patriam, qui benè transit

Ezen az úton, tudni-illic, a' nyomoruságnac útán mentenec által az atyác, és mi-is mindnyájan ezen megyünc: De az ég annac hazája, a' ki jol megyen által, mert noha a' hivec gyakorta nyomoruságot, méltatlanságot szenvednec, de szenvedvén erőt vésznec, végre Istenhez felmennec, Josephel le-telepednec, edgyütt véle örvendeznec, Amen.

XIII. PRÆ-

XIII. PRÆDIKATIO.

Fuit autem Jehova cum Joseph, &c. v. 2.

A' MASODIKROL.

Miképpen vagyon Isten az ô hiveivel?

AZ Isten az embereckel két képpen mondatic lenni, ugy-mint; Közönségesen, és Kiváltképpen:

I. Közönségen, minden teremtet állatival, mert mind az jokat s-mind a' gonoszokat, az embertől fogván mind az apro férgekig, közönségesképpen ô tartya, táplállya, és gubernállya, a' mint a' szent Dávid énekli, mondván: *Mindenec te reád néznec Ur isten, hogy eledelt adgy nékic alkalmatos időben. Mikor te adss nékiec ackor takarnac, mikor a' te kezeidet meg-nyitod, ackor mindenec bételnec a' te jovoltoddal. Mikor penig elfordítod ortzádat, meg-háborodnac, elfogyatkoznac, és a' földben meg-térnec.* Psal. 104.

Másut-is igy énekel: *Mind az embert mind a' barmokat te tartod Ur Isté.* Psal. 36.

Christus Urunk-is ezt a' közönséges gondviselését ajánlya, mondván:

Matth. 5. *Az Isten az ô fenyes Napját fel-támsztya mind az jokra, mind a' gonoszokra, és esôt ád edgyaránt, mind az igazaknac s-mind a' hamissaknac.*

II. Kiváltképpen vagyon Isten az ô hiveivel, mint az édes atya és anya az ô gyermekivel, kinec mind eledelekre s-mind ruházattyokra, s-mind oltalmokra, inkab vigyáznac, és szorgalmatossab gondot viselnec, hogy sem a' jövevényekre, idegenekre, szolgájokra és béresekre. Illyen kiváltképpen válo gondviseléssel volt Isten a'régi szent Atyákról, és minden idôbéli hivekről s-mostan-is. Enochrol azt mondgya az irás: *Enoch az Urral járt*: Noerol azt hirdeti, *hogy Isten elôtt grátiát talált*: Abrahámrol, *hogy Isten barátttya volt*: Isákról, *hogy istenfélô volt*: Jácob penig *Isten gyôzô*. Enoch mint-hogy Istennel járt, az égben ragattatott; Noe, a' nagy mártyr, az ôzôn-viztûl el nem burittatott; Abrahám, sem Gerárban Abimelektûl, sem Ægyiptusban Pharahotul, sem végezetre Ur-

Ur-Cháldeában a' pogányoktul, és a'hartzon a' négy Királyoktul meg nem gyôzettetet; Jákob-is a'szerént, Esaunac dûhôs haragjától, Lábánac gonosz szándékától meg-oltalmaztatott, mivel hogy Isten volt vélec. Mosesnec Isten azt mondá: *En lészec a'te szájaddal*; Jeremiásnac azt igérémondván: *En vagyoc te veled*; Szent Pált-is azzal biztatá, hogy *ne fellyen, mert ô lészen vele*; Az Apostalokat penig azzal vigasztalá, hogy *mindennapon világ végezetig vélec lészen*. Annak-okáért, hogy Isten ezeknec magát arra igérte és kôtelezte, hogy'vélec lészen, mindenkor jo szerentsés elômenetelec volt. Mert Moses az Izrael népét az Istennec nagy erejével ki-hozta, Jeremiás az ô gyermekségében az Istennec igéjét nagy bátorsággal prædikállotta, mert Isten volt véle; Szent Pal a'nyomoruságockal ugyan ditsekedet, és a'Christus-ért a' nehéz vas lántzot nyakán mint arany lántzot ugy tartotta, mert Isten volt véle; A' több A-

Exod. 2. Jerem. 1. Actor. 18. Matth. 28.

postalok-is a' szerént a' Christus Jesus-ért akar mit-is el-szenvedni ô-rômnec és nyereségnec tartottanac, mert Isten volt vélec. Illyen értelemmel mondgya Moses itt, hogy az Ur volt Josefel, és azért volt mindenekben jo elômenetteli, valakivel penig az Ur vagyon, a' mint Sz. Pál mondgya, kitsoda lehet annac ellene. *Roman. 8.*

Jud. 6. De mondhatnád, (mint Gedeonis mondgya vala az Angyalnac) *Ha az Ur volt mindenekben Josephel, miért találta ôtet ennyi sok nyavalya-? Talám azokban a' sok nyomoruságokban el-hadta volt, és nem volt ackor véle-?*

F. Nem az, mint ha Josephet Isten el-hadta volna, és az ô sok nyomoruságit nem látta és nem tudta volna, hanem, mivel hogy az Isten valakit két-képpen mondatic el-hadni: 1. *Finaliter*, az az, Végképpen, mint Caint, Sault, Achitophelt, Judást, és többeket, de jaj, és vég nélkûl valo jaj azoknac, kiket az Isten végképpen el-hágy. 2. Mondatic valakit

lakit Isten el-hadni *Usq; ad tempus*, az az, Valami ideig. Errôl az ô el-hagyásárol szol Isten ô maga az ô népe felôl, midôn azt mondgya Esaiásnál: *Egy szempillantásig hadtalak-el tégedet, egy kis busulásomban rejtettem-el az én orczámot te tôled.* Mellyet azért tselekesic az Ur Isten, hogy az ô egy szempillantásig valo el-hagyása után a' reánc jôtt nyomoruságoknac sanyaruságát megérezzûc: mert ha az Ur Isten valamikoron segitségét tôlûnc el nem fogná, avagy valami tágitást benne nem tenne, az Istennec áldását sem tudnoc ugy a' mint illenéc jo neven venni, és meg-bôtsûlleni. Igy tselekedet Isten Josephel-is, egy kevesé láttatot néha néha magánac hadni, mert szegénnyé tôtte, meg-alázta, ha valamennyire fel kezdette emelni, nagy hamar ismét meg a' porban, a' tômlôtzben vettette, mellyeckel meg-tanitotta, mint éliyen e' világon, ha az ôrôc életben-is élni akar, miképpen orizzágollyon, ha a' mennyei *Esaiæ 54.*

nyei Ægyiptusban-is országolni akar, sirjon előszőr e' világon, ha a' boldogságban őrűlni akar, sanyarúságot szenvedgyen a' tőmlőtzben, ha a' mennyei palotában nyugodni akar: a' Christus Jesus ágyára fekűdgyéc, és az ő kereszténe kőnyőkőllyőn, ha ki ő véle jővendőben vigadni akar.

TANUSAGOK.

I. Tanullyuk-meg innét, midőn láttyuc, hogy a' hivec itt e' világon nyomorgattatnac, ne itéllyúc Isten haragjának lenni, mert az Istennec válaszotti (a' mint Isidorus Doctor mondgya) ez életnec bánatival gyakoroltatnac, hogy igy a' más életnec tőkélletességét el-nyerhesséc.

II. Jegyezzűk-meg azt-is innét, hogy noha gyakorta még a' hitetleneknek-is, sok dolgoc itt e' világon kedvec szerént folynac és vadnac, mint ama' gazdag emberről mondgya Christus Urunc a' szent Lukátsnál, hogy *sok javai voltanac*, és ama' Laodiceabéli gyűlekezetnek-is Angyala

Luc. 10.

gyala mondotta: *Gazdag vagyoc meg gazdagottam, és semmi nélkűl nẽ szűkőlkődőm.* Mindazonáltal, nintsenec az Istennec kedvében, és nintsen ugy az Isten vélec, mint Joseph elvolt, kik edgy kevesé zőldellenec ugyan, mint a' zőld Borostyán, és terjednec mint a' Cedrus fák, fel-emelkednek mint a' Pálma fák, de mihelt az Ur szele reájoc fual, *Continuò arescunt*, leg ottan meg-száradnac, meg-aznac, és semmivé lésznec.

Apocal. 3.

III. Melly igen hasznos, és idvősséges légyen, mind a' lelki s-mind a' testi dologban, jámbor, Isten-félő, igasság szerető, és tiszta életű szolgákat tartani, a' melly Isten-félő szolgákért, még a' pogány gazdákat-is megszokta Isten áldani. Azt beszélli a' Prophéta, hogy ezért a' tiszta életű Josephért, áldotta-meg Isten Putiphárnac, mind házában, háza kivűl, és mezejében valo joszágit; Jákobért az Lábánnac minden féle barmait Isten meg-szaporitotta; A'

Sido

Sido rab Leánkáért a' Syriabeli Námánt poklosságbol meg-tisztitotta.

Tudom erre mit mondasz: En-is szeretném és meg-bótsülleném, ha ollyan szolgám volna mint Joseph, ollyan mezei pásztorom mint Jákob volt Lábánnac, ollyan eszes és jo tanáts ado szolgálóm mint a' Sido leánka volt Námánnac, de nem tehetec szert reájoc. Igaz bizony, ritkán találtatnac az hú Josephec, Jákoboc, és szolgáloc: De mindazonáltal sok urac, gazdác, mikor szolgájokat, szolgálojokat megfogadgyác, nem azon tudakoznac, hogy ha féli-é az Istent, mitsoda vallásban vagyon, tudgya-é a' Mi Atyánkat, Credot, Tiz parantsolatot? hanem először-is azon tudakozic tőle, hány esztendős lehet, vagyon-é ereje hozzá hogy a' kaszát meg-vonhassa, ért-é valamit a' faragáshoz, lehet-é valami hitele, &c. ha ezeket benne feltalállya, jámbor az, jo szolga lesz az, meg kell azt fogadni. Az Ur Isten az ő jo voltából adg' on mostan-is igaz, hú,

hú és, Istenfélő szolgákat, szolgálokat, a' minémű volt Joseph és a' Jákob az ő uroknac, kikért, miképpen meg-áldotta Putiphárt és Lábánt, azon jo voltát mutassa mostan-is ő Sz. Felsége minden szolga tarto emberekhez, és a' szolgátis urával és aszszonyával egyetemben, mind házában, háza kivül, mezejében, szőlejében, kerteiben áldgya-meg, mikor kellemetes, földőknec szükséges, Apollo őntőzze-meg, mint edgy Gosen földét siritsa s-áldgya-meg. A.

XIV. PRÆDIKATIO.

Invenit autem Joseph gratiam, &c.

A HARMADIKROL. *Tertia pars duodecimæ Concionis.*

Mivel tartozic az Ur az ő szolgájának, a' szolga-is penig az ő urának?

1. TArtoznac lelkekre gondot viselni, mert a' mint a' szent Pál mondgya: *A' ki az övéire*, és főképen háza-népére, *gondot nem viszel, hitit az ollyan ember meg-tagadta*, de nem szájával, hanem tselekedetivel, holott az igaz hit arra tanit, hogy testedet meg *1. Tim. 5.* *Esa. 58.*

Gen. 17. meg ne utállyad. Abrahám azon nap, mellyen magát és fiát Ismaelt, az Istennec parantsolattya szerént, kórnyúl-metélte, szolgait-is abból ki nem hadta. Hally erről edgy példát: Az Orgona hogy jol szollyon, a'sipoknac edgyezni kell, az Ora hog jol ússon és mutasson, a'kerekeknec edgy nyomban kell járni; Az hol a' tseléd nem edgy hitű vagy erkőltsű, sok viszsza-vonásoc és gyúlólségec vadnac ott.

2. Tartozic az ur avagy gazda jámbor szolgáját szeretni és bőtsúlleni, erről szol a' bőltsSirác, mondván: *Az értelmes szolga kedvedben légyen, mint a'lelked.* Ezt tselekedte Putiphár Josephel a' mint értyúc, a'ki szerette, bőtsúlte, és egész házanépén mind fővé tőtte látván hűségét.

Sirac. 7.

3. Tartoznac fizetéssel és oltalommal, mert mélto a'munkás és béres az ő bérére, és ha valami nyomoruságban esnec, hogy el ne hagyattassanac. Ditsiretre mélto ebben a'Centurio, kinec beteg szolgája

Matth. 8.

felől valo *discursust* illyen *consideratioban* vette Origenes Doct: *Ez ennékem* (ugymond) *szolgám, és én a' teremtő szolgája vagyoc. Ennec én a'földön ura vagyoc, nékempenig a'menyben ó vele edgy uram vagyon. Ha én ezen nem könyörülöc, mi modon könyörúl amaz én rajtam? Ha én ezt nem segitem, miképpen segit amaz meg engem?* Vaj kisokan nem a'szolgát szeretic, hanem a'szolgálatot, és ha az meg-szűnic, betegség, vénség, avagy fejlszegség miatt, mindgyárt ki-telic idejec, és el-hagyattatnac; mint amaz Ægyiptusbéli szolga, ki Dávidnac kérdésére azt mondá: *Az én Uram hagyott-el engemet, mivel-hogy meg-betegettem vala, immár ma harmad napja.* 1. Sam. 30. De valoba meg-adta az árrát háládatlanságának, mert a'szolga megéledvén, Dávidot seregestúl reájoc vitte, ki ugy meg-verte az Amálékitákat, hogy tsak illő fillő szaladot-el bennec. Kőszönhettéc az el-hagyot beteg szolgának, kit ha az ura embertelenúl el nem hagyott volna, a'go-

nosz szerentse nem találta volna ő-ket.

TANUSAG.

Tanullyák-meg ebből a' szolga tarto emberec, a' kegyesség mindenekre melly hasznos légyen, a' mint szent Pál mondgya: De ellenben, a' kegyetlenség, komor és kedvetlenség, gyakorta igen káros és veszedelmes. Námán, hogy kegyes volt szolgaihoz (kik nem uroknac hanem atyoknac neveztéc) nagy haszнát vette, mert szép szoval reá beszéllettéc, hogy engedgyen az Elisеus szavánac, és meg-gyogyult poklosságából. Ellenben penig, Dávid és Roboám a' gonosz szolgác miatt gyakorta nagy galibában estec. Az okáért Dávid, magán tanulván, az után azt mondotta: *Nem lakik ez után az én udvaromban, a' ki kevély, és a' kik hamisságot szolnac és hizelkednec.*

2. Sam. 5.

Psal. 101.

A' kegyetlenségről, ki szolgájához kemény és kegyetlen volt, szörnyű példát ir Senensis edgy néminémű szolga felől, kit az ura untalan szidott

Triste exẽplum de tyrannide, l. 4. de Rep.

dott és páltzázott, miért hogy a' szolga egyébképpen boszszuját az Urán nem álhatta, két kitsiny gyermekét urának el-ragadván, edgy közel lévő magas toronyban fel-ment, és az urát szolitván, hogy gyermekit, ha akarja fogja ő lében; Azonban mind két gyermekét a' kőfalhoz paskolván, mind kettőt az apja eleiben hánta és maga-is utánnoc ugrot, hogy elevenen urának kezében ne jutna. Melly példa nem az szolgác kegyetlen és istentelenségeket javallya, hanem a' szolga tarto embereket inti, hogy szolgájockal kegyessen bánnyanac.

Viszontag, a' szolgáktul, nevezet szerint, az ő urokhoz 4. dolgot kiván a' szent Pál Apostol; A' mellyeket a' régi bőlts Kép-iróc (a' jo szolgát példázni akarván) Veres Süvegben irtác, Fris Zubonban, Szamár fülleckel, Szarvas lábackal, kiterjesztet kezeckel. A' süveggel azt jelentettéc, hogy a' szolgáknac igaz fiui szeretettel kell lenni urokhoz:

A' zubonnal, hogy mindenkor dolgozni kell, és noha meg-engedhetni, hogy néha fris ruhában ôltôzzenec, mindazáltal olyba, hog' állapattyokat meg ne halladgya, ha azt akarjác hog' ug' ne járjanac, mint a' Conſtántius Borbéllya, ki drága kôntôsben menvén fô moſni Juliánushoz, azt mondotta néki, hog' ô Borbélt hivatot, nem Tanáts Urat, és nem vôtte ſzolgálattyát. A' ſzamár fülec jelentette a' dorgáláſnac sôt vereségnek is békével valo el-ſzenvedését. A' ſzarvas láboc, a' gyorſaságot, ſerénységet; Es a' ki-terjeſztetett kezec, a' hûséget. 1. Annak-okáért a' mint módám, kiván az Apoſtol a' ſzolgáktul urokhoz engedelmeſséget; Hog' uroknac engedgyenec, ne ellen módóc, nem tsalárdoc, hanem mindenben jo hûséget mutatóc. Mindazonáltal az engedelmeſségnec határa vagyon, mert a' ſzolga-is azokban tartozic engedni az ô urának, a' melly dolgoc Iſten ellen nintsenec; Ha penig kûlômbet parantsolnac,

Tit. 2.
Epheſ. 6.

nac, ſzent Péterrel azt kell felelniec: *Job az Iſtennec engedni, hogy nem az embereknec.*

2. Azt kivánnya, hogy minden jo dolgokban kedveskedgyenec az ô uroknac, mint némelly jámbor és hûséges ſzolgai Dávidnac ſzoktác mondani: *A' méz-is ô maga nyalattya magát.* A' Longobárdiai Király fiárol irjác némelly Hiſtoricuſoc, kire midôn Conſtantius eretnec Tsáſzár Beneventum városát reá ſzállotta volna, ſzolgáját Geſualduſt ſegitségért attyához kûldôtte, az attya a' ſegitséget meg-igérte, tsak ne ſieſſe a' várost meg-adni. De a' Kôvetet elfogván, Conſtantius azt parantsolta néki, hogy az ô urát a' Királt a' város keritésére hivatván, fel-adaſſa vélle a' várost, azért hog' az attya meg nem ſegitheti. A' meg-nevezett ſzolga elmenvén a' kiſérô vitézeckel, és a' keritéſre hivatván a' Királt, igy kiáltot bé néki: Király! Iſmerſz-é engem hogy te ſzolgád vagyoc? és a' te atyád én tôllem azt izente, hogy jo *2. Sam. 23.*

szivel légy, semmit se fély, mert bizonnyal meg-segit, és immár útban vagyon a' haddal, többet nem mödhatoc, az ellenség kezébe levén, kiktül egyebet az iszszonyu halálnál én nem váro. Az okáért, feleségemet, gyermekimet néked ajánlom az én halálom után, hűséges szolgálatomért viseld gondgyokat. Kit legottan szörnyü kinra vivén, iszonyu halállal öltenek-meg. Ezt meg-gondolván pirullyanak-meg azoc a' szolgác, kik uroknac valami kis változásokat látván, mindgyárt el-árullyác,
2. Sam. 17. mint edgy Achitophel Dávidot.

Tit. 2. 3. Azt hadgya az Apostal a' szolgáknac, hogy ne legyenec zugolodóc, morgolodóc, panaszolkodóc, akar mi dologhoz fel kedvűec, komoroc, hanem békével szenvedvén mindeneket, hivatallyokban eljárjanac.

4. Azt kivánnya, hog' ne legyenec tsalárdoc, rágalmazóc, ne ártsanac se életeknec, se tiszteségeknec, se marhájoknac, hanem mindenekben hűséget

séget mutassanac. Illyé hűséget mutatot Joseph az ő pogány urának Putiphárnac tiszteséghez (a' mint ez után nyilvábban meg-hallyuc) nem akarván ágyát meg-szeplősiteni, mellyet az emberec előtt ne talám könnyen el-titkolhatott volna, hasonlo-képpen a' Pharaho marhájához, azon erőlködvén, hog' azt megtöbbitené, de igazán, és másoknac károc nélkül. Ezt tselekette Jácob-is a' Lában marhájával, nem ugy mint némelly hamis szolgác, kik tsak magoknac kopornac, semmit véle nem gondolván, ha uroknac táskára jutis igyec. Adgya az Ur Isten, hogy mind a' szolgác, s-mind az urac, ugy viselhesséc magokat, hogy mindeniknec jövendőben azt mondgya az Ur: *Eörüly jo és hű szolgám, miért hogy a' keveſen hű voltál, ez után sokat bizoc reád: Intra in gaudium Domini tui: Meny-bé a' te Uradnac ö' ömében.* Mellyet engedgyen ő szent Felsége az ő áldot szent Fiáért. Amen.

XV. PRÆDICATIO.

Joseph autem erat pulchra forma, &c.

EZ előtt a' Propheta commendálta Josephet, urához valo hűségéről, jo szerentsés voltárol, kiért Isten Putiphárnac minden joszágát meg-áldotta. Itt immár ez nehány igékben commendállya Josephet *à corporis dotibus*, a' testnec ajándékirul, és arrul azt mondgya, hogy Joseph szép formáju és tekintető volt. A' testnec javai kiváltképpen, a' szépség, egésség, és erő, mellyeckel felékesitette volt Isten őtet. Ez summája.

En most ezekből a' számos igékből csak azt akarom meg-mutatni:

1. *Melly sok nyomoruságoknac, károknac és gonoszságoknac oka legyen gyakorta a' szépség, melly miért hogy igen romlando joszág, annak-okáért nem kell azt senkinec feletteb affectalni, kivánni.*
2. *Ezékből két tanuságokat hozok-ki.*

Mellyre segillyen bennűnket ő szent Felsége.

Noha K. terméſzet szerént gyönyörködünc a' szép dolgoknac látásában, és főképpen a' szép ábrázatu embereknec nézésében, a' mint a' szent irásban-is olvassuc. Az Assiriusoc látván Judith aszszonynac szépségét, igy szolottanac: *Ki utálná meg a' Sido népet, kiknél illyen szép aszszonyi-állatoc vadnac?* Judith 10. Assuerus Király látván Ester szépségét, igen tetszet az ő szemeinec. E' szerént a' Putiphár felesége Josephnec szép ábrázattyát és tekintetit látván, igen kedvellette őtet. Oda fellyeb a' 29 caputban ugyan ezen szockal emlekezic Moses, ennec az ő annyánac Rachelnec szépségéről, igy szolván: *Vala*, ugymond, *Ráchel szép formáju és ékes tekintető*, mellyért Jácob 14 esztendeig szolgála az ő fősvény Ipánac. Azért Joseph-is ennec a' szép ábrázatu és ékes tekintető anyánac szép gyermeke volt, mert a' mint Horatius-is mondgya: *Fortes creantur fortibus.* Az erősektűl erősec szűlettetnec. Szép volt ugyan Joseph

Ester 5.

(a'mint Moses mondgya) kűlső ábrázattal-is, de szebb volt a' belső sok és szép joszágos tselekedeteckel: mert ugyan-is mitsoda az emberi testnec szépsége a' halando testben, a' belső lelki joszágos tselekedetec nélkűl? mert annac kedvesége hamar elmulic, mint a' virág ékessége, a'mint Ovidius mondgya:

Forma bonum fragile est, quantumq; accedit ad annos,
Fit minor, & spacio carpitur illa suo.

az az: A' testi szép ábrázat romlando joszág, és hamar el-tőric, és mentűl továb mégyen az esztendőkben, annyival inkáb kisebbűl, és maga idejétűl fogyattatik-el. Azt irja Ovid. hogy midőn Gőrög Helena a'tűkőrbe meg-látta őszűlni kezdet haját, és meg-tőpőrődőt ortzáját, keserveseu sirt, és tsudálkozott azon, hogy kétszer ragatták-el az ő ábrázattyának hamar el-mulando ékessége-ért.

Továbbá, a'mint mondám, a'szépség miatt gyakorta sok gonoszságoc, károc és nyomoruságoc történtenec: Mert a' Cain leányinac szépségec hozta a'vizőzőnt, a' Dynának szépsége veszté-el a' Sychemitákat, és a' Thámár-é Amont, a' Judith-é Holofernest, a' Susanna szépsége a' Babyloniai két vén Birákat, a' Sárá-é a'hét férfiakat, a' Bethsabe aszszony-é Dávidot meg-ejté, Uriás miatta meg őletéc, a' Gőrög Ilona szépsége Troját tőből ki-égeté. *Gen. 6.* *Gen. 34.* *2. Sam. 13*

Mi szűkség azért a' szép ábrázatot felettéb az embereknec kivánni? azért-é hogy a' szép testben a' joszágos tselekedet kedvesseb, a'mondás szerént: *Gratior est pulchro veniens è corpore virtus.* A' szép termetű embertűl lőtt joszágos tselekedet kedvesseb szokott lenni. De ritkán találni edgyűt a' joszágos tselekedeteckel, mert gyakorta a' kevélység követi, és a' szemérmetesség ellen ugyan hartzol. Nem minden férfiuul mondhatni azt, a' mit Joseph, Dávid, és Moses felől mond a' szent irás, mert Joseph felől igy szol: *Joseph penig szép tekintetű vala.* Dávid felől

felől azt mondgya: *Dávid piros vala,*
1.Sam.16. *és szép tündöklő szemei valának, és igen*
Exod. 2. *ékes tekintető.* Moses felől-is azt ol-
vassuc, hogy szép gyermec volt, és
azért rejtetet-el három holnapig az
ő szűléitűl. E' szerént, nem minden
aszszonyi-állatrul mondhatni, a' mit
Daniel. 13. Susánnárul olvasunc, hogy szép és
Istenfęlő volt. Bár nevezze Home-
rus a' szépséget a' természet ditsőssé-
ges ajándékának, de én Salamonnal
Proverb.31. azt mondom hozzá: *Tsalárd a' ked-*
vesség, és hejában valo a' szépség, és ha-
sonlo az Æneas ajándékához, ki egy
hansárral ajándékozta-meg Didót,
mellyel meg-ölte magát, noha nem
a' végre adta volt néki, a' mint Virgi-
lius irja: *Non hos quæsitum munus in*
usus. Mert a' szépség a' gazdagot ke-
véllyé tészi, a' szegényt vásottá és
szemtelenné. Bár nevezzéc némel-
lyec természet szerént valo gazdag-
ságnac; de én azt mondom, hogy
sokan leseskednec utánna, mint a'
gazdagság után.

Abrahám avagy nem nagy vesze-
del-

delmekben forgott-é Sáránac szép-
sége miatt? Ægyiptusban Pharaho Gen. 12.
előtt, Gerárban Abimelech miatt.
Uriás penig el-is veszett a' Bethsabe
szépsége miatt, és a' mi Josephűnk-is
két esztendeiglen valo nyomorusá-
got és tőmlőtzőzést szenvede szép-
ségénec miatta. Ezért mondgya a'
Bőlts, hogy *a' szépség miatt sokan*
vesztenek-el, és, *nem kevesen bolon-*
dultanak-meg, a' mint Zorobábel-
is az ő *assertiojában* mondgya: *Lát-*
tam én, ugymond, *hogy Appaijma,* 3. Esdr. 4.
a' Rabsaces leánya, az igen hatalmas
Királynac ágyasa, a' Királynac job ke-
ze felől ülvén, a' Coronát a' Király fe-
jéből ki-vőtte, és az ő maga fejében tőt-
te, bal kezével penig a' Királyt őklőzte.

Hercules penig ennél-is ruttabbul
tselekedett, kit az ellenségnec sok
hartza és fegyvere meg nem győz-
hetett, edgy Noje nevű hitván asz-
szonynac szerelme meg-győzőtt és
meg-bolonditott, mert vitéz ember
lévén, a' fényes sisac helyett kontyot
tőtt fejében, kopia helyett rockát, és
bot

bot helyett orsot pergetet. Mind ezekből K. imez két dolgot tanúllyuk-meg:

TANUSAGOK.

I. Jegyezzük-meg azt, hogy ha a' halando testnec szépsége illyen igen kedves, hogy mindnyájan tsudállyác, kedvellic és ditsiric. Mit gondolhatunc K. a' meg-ditsőitetet testec szépségéről? Mert az sockal föllyűl halladgya e' világi szépséget és ékességet. Christus Urunc a' Thábor hegyén valamenyire el-változtatván az ő szent szinét, azt beszéllic az Evangelistác, hogy leg ottan fénlett az ő szent ortzája mint a' fényes Nap, és az ő ruhája mint a' fényesség, mellyben annyira gyönyörködött a' szent Péter, hogy örömest ott maradot volna, és, sem feleségéhez, sem a' szép Jerusalemben többé viszszatért volna, tsak hogy ott valo lakása meg-engettetet volna, azért szol vala ecképpen: *Uram, jo minékünc itt laknunc, ha akarod tsinállyunk itt három hajlékokat, néked edgyet, Mosesnec másikat, és Illyésnec a' harmadikat.* Moses tsak 40 napig udvarlot vala Isten előtt a' Sinai hegyen, s-még-is annyira tűndöklött az ő ortzája, hogy az Izrael fiai fél tenec eleiben menni, és hozzája közelgetni, hanem fedélt tött az ő ortzájára; Mit mondgyunc a' meg boldogult lelkec felől, mikoron testestűl és lelkestűl meg-ditsőittetnec? Ackoron osztán ollyanoc léfznec a' hivec, mint az Istennec Angyali, és az Isten Fiához, a' mi fejünkhöz, az Ur Jesus Christushoz hasonlóc léfzünc, az mint a' Sz. János Apostal bizonyittya, mondván: *Szerelmesim most an-is Isten fiai vagyunk, de még meg nem jelent mitsoda léfzünc: tudgyuc penig hogy mikor ő meg-jelenendic hasonlatosoc léfzunk ő hozzája.* Ackorő osztán szebbec léfzünc Josephnél (mint ő volt itt e' világon) inkáb fénlic ortzánc a' Moses ortzájánál, fejérebbec és piroslábbac Dávidnál, mert a' meg-ditsőült test szépségéne cnintsen vége és határa.

Matth. 17.

Exod. 34.

2. Corint. 3.

1. Johan. 3.

2. Az

II. Az mi intettetésünkre azt-is tanullyuk-meg, hogy a' bűnös és halando testnec, e' világ szerént valo ajándékit, a' mellyec igen változandóc, és a' kiknec alkalmatosságával a' Sátán mi utánnunc igen leseskedic, *Non adeò appetamus:* Ne kivánnyuc annyira, ha penig az Ur valakit véle szeret, *ornet modestiâ*, ékesitse azt szemérmetességgel, tisztasággal, jámborsággal, és azzal gonoszul ne éllyen, azt meg ne motskollya, és az ördögnec hajlékává ne tegye, hanem mint ez a' Joseph tiszta életű légyen, Rebekával szemermetes, Susannával szűz, Máriával szét, Mártával gondviselő, Michollal és Sárával férjeket bötsűllöc és tisztelöc, Abigaillal eszesec, és Tábitával alamisnálkodóc; Mert a' szépség a' jo érköltsnélkül nem egyéb, hanem tsak meg-fejérittetett koporso, méregel teli edény, rút ortzát mutato szép tűkör, betegeckel rakva szépen fel-ékesittetett Ispotály, szép termető lo mellyen rosz vitéz ül, bálványoc

nyoc temploma, melly kivül szép, de belől oktalan állatoknac képec vagyon, Sodoma almája, melly tekintetre igen szép, de belől hamuval és bűdösséggel rakva, tsak fejér ho e' világi szépség, melly igen könnyen el-olvad és saárt tsinál, virágzo nyár, mellyet a' szomoru tél követ, és hamar el-hirvado rosa és liliom. Mert a' szép sima ortza után, következic rántsos és meg-hirvadot ortza, a' mint a' bölts Salamon mondgya: *Meg-rövidül az ezüst kötél, és meg-romol az aranypalaszkotska.* A' szép fodoritot haj helyében gyakorta kopaszság, az erös és szép egyenes test helyében, erötlen, reszketeges, és görbe test lészen. Tehát ha azt akarod, hogy az örökké valo állando és meg-hirvathatatlan szépséget elnyerhessed, Josephel légy tiszta életű és Istenfélő; Mellyre segéllyen fejenként bennünket ö szent Felsége az ö áldot szent Fiáért, a' mi Urunc Jesus Christus-ért. Amen. *Eccles. 12.*

XVI. PRÆDIKATIO.

Et fuit post hæc gesta, levavit uxor heri, &c. à v. 7. usq; ad 12. v.

SOckal nehezebb K. a' testi győnyörűségnec ellene állani, hogy sem a' búknac, bánatoknac, és nyomoruságoknac, mert a' gyarlo test természeti szerént, a' testi győnyörűségre hajlando, és hanyat homloc megyen: Emezektűl penig, tudni illic, a' nyomoruságoktul, igen irtozic, iszszonyodic, és ha lehet el-megyen előtte. Az előtt meg-késértette vala Josephet a' Sátán, bal felől, fel-inditván bátty ait hogy őtet gyűlöllyéc, meg-foszszác és el-adgyác, mellynec vége ez vala, hogy őtet a' Sátán, a' nyomoruságockal békételenségre, zugolodásra, és kétségbeesésre izgassa, mintha Isten őtet az ő jámborságában el-hadta volna, de Istennec segedelméből azokbann-is győzedelmes lőn Joseph, mivel Isten volt véle, és az ő nyomoruságibol jót hozott-ki, mert edgy szegény rab

rabbol urrá tévé. Most immár job felől késérti őtet a' Sátán, melly az első kisértetinél sockal veszedelmesb, mert immár az ő tisztátalan és buja természetű asszszonya által paráznaságra akarja venni, mindazonáltal ebben a' probában-is nem győzettetett-meg Joseph, noha a' tőmlőtznec dohára és setétségére vettetett, mert tiszta életű lévén, ott-is vele volt Isten és meg-tartatott, megszabaditt atott, és fel-magasztaltatott. Ez summája.

Három részei vadnac:

1. *Részében Josephet az ő asszszonya miképpen szorgalmaztatta a' rút bujaságra meg-irattatic.*
2. *Josephnec az ellen valo maga mentési.*
3. *A' szemtelen asszonynac instantiái, Josephnec penig álhatatossága.*

Ezekből im ez két dolgot rázogassuk-meg Isten segitségéből:

I. *Miképpen probáltatic és kisértetic Joseph az ő asszonyától?*

II. *Josephnec mentségeit, és maga*

meg-tartoztatását. Ezekből suo loco a' tanuságokat. Mellyre segéllyen bennünket ő Sz. Felsége. A.

AZ ELSŐRŐL.

Mindeneknec előtte idejét jedzi-meg a' Propheta, mikor probáltatot Joseph az ő szemtelen aszszonyától, mellyről igy szol Moses: *Ezeknec utánna*, az az, sok napoc után, ugymint 10, vagy 11 esztendő el-mulva, a'mint némelly irás magyarázo Doctoroc computállyác, mikor Joseph szintén virágában avagy idejénec jobkorában, az az, mint edgy 28 esztendős volna, mert mikor a' bátyai el-adták, ackor Joseph 17 esztendős volt, és Putiphárnál ha 11 esztendeig szogált, ezekből 28 esztendőc telnek-ki. Ugyan-is a' Sátán szintén ackor leseskedic leg inkáb az ember után, mikor leg bátorságosabnac láttya lenni, és mindenec kedve szerént folynac, a' mikor nem fél, é magára nem vigyáz.

TANUSAGOK.

I. Tanullyuk-meg innét, hogy mikor

mikor leg erősebnec láttatunc lenni, ackor vagyunc leg erőtlenbec; Annak-okáért a' jo szerentsés állapat és előmenetel mindenkor kétséges legyen mi előttünc és mi nálunc, mert bizonyos dolog, hogy *Fortuna quos nimiùm fovet, ad extremum stultos facit*; Valakiket a' szerentse felettéb táplál, végre meg bolondittya. Azért a' ki fen-áll, meg-lássa hogy el ne esséc: soha tehát senki a' vakmerő bátorságban bé ne merüllyön, hanem igen vigyázzon és könyörögjön, mert bizony nem aluszic a' Sátán, hanem mint az ordito oroszlán mindenkor környülünc jár, és mindenütt tőröket és leseket hány, mellyben a' hiveket, mint a' madarász a' lépben és tőrben a' madarakat meg akarja fogni.

Továbbá mit tselekedic ez gonosz aszszonyi-állat? *Fel emele* (ugymond Moses) *az ő urának felesége szemeit Josephre.* Ebben a' dologban Joseph ellen a' Sátánnac organumja volt ez fajtalan aszszony, ki gonosz

végre emelte volt fel az iffiu Josephre az ő gonoszul nézö szemeit, mert az a' látás szemtelen látás volt. Nem vétec ugyan az aszszonyi-állatot meg-tekinteni avagy meg-nézni, de vétec, és nagy bűn, gonosz kívánságra, ezt kárhoztattya Idvözitönc, midön igy szol: *Valaki asszonyi-állatra tekint gonosz kívánságnac okáért, immár paráználkodott az ő szivében.* Matt. 5. 28. Illyen veszedelmes nézés vala a' Dido aszszonyé-is kiről Virgilius igy szol: *Spectando nequit explerí, ardescitq; tuendo.* az az: *Nézvén*, tudni-illic Æneást, *nem győz bé-telni véle, és szemlélvén inkáb inkáb gerjedez.*

II. Tanusag. Innét tanullyuk meg azt-is, melly szükséges légyen a szemnec meg-őrizése, kire a' bölts Syrák-is emlekeztet, sőt ugyan int bennünket, mondván: *Meg-emlékezzél rola hogy gonosz állat az álnok szem.* Syrac. 31. *Mitsoda teremtetett álnokab a szemnél?* Példa I va, ki mikor látná hogy jo volna a' meg-tiltott fánac gyümöltse enni, és hogy igen kívánatos volna a' szemnec, évéc benne, melly miatt nem csak magát, hanem az egész emberi nemzetet nag' nyomoruságban ejté. Akarsz-é több példát hallani? Sychemnec avagy nem ártaé-meg a' Dynánac meg-nézése? 2. Sam. 11. Dávidnac a' Bethsabe meg-látása? a' két vén Birák nac a' Susanná-é? Holofernesnec a' Judith-é? Ez az oka, Judith. 10. hogy a' Bölts sok helyen parantsollya az ő irásában a' szemnec meg-zabolázását, többi között edgyütt igy szol: *Ne nézd a' szűzet, hogy valamiképpen meg ne botránkozzál szépségében.* Eccl. 9. 7. Még a' pogányok-is eszekben vettec volt ezt, hogy igen veszedelmes a' szemnec szabadsága, és hogy azoc kalauzoc a' kivánságra. Nagy Sándorrul azt irja Plutárchus, hogy Lib. 2. Dáriusnac szép feleségét és leányit fogva tartván, igen ritkán látogatta meg, és okul azt adta, hogy rút dolog volna annac aszszonyi-állattul meg-győzettetni, ki az erős Királyokat és vitézeket meg-győzte, és mikor hozzájoc ment-is, alá nézett a'

földre, és nem a' szemekbe. Tygranes felől-is azt olvasſuc, hog' midőn Cyrus meg-győzvén, mind feleségestűl előtte állatná, azt kérdette tőle, mitsoda ſartzon váltaná-ki feleségét? Tygranes azt felelte, hogy maga életén, mellyet halván Cyrus, el-botsátta őket. Az után Tygranes azt kérdette feleségétűl, mint tetzet volna néki Cyrus? nem szép személyű és bátor szivű volna-é? Kinec azt felelé: Nem tudom, mert én máſra nem tekintettem, hanem tsak arra, a' ki azt mondotta, hogy engem életével-is meg-váltana. Hogy ha azért a' pogányok-is illyen szorgalmatoſſan meg-tartoztattác szemeket a' gonosz végre valo nézéstűl, mit nem kell tselekedni a' Chriſtus Jesus hiveinec? kiknec a' szemmel valo paráznaság-is tilalmas. Nyilván értette ezt Job Pátriárka, ki maga felől azt mondgya: *Az én szemeimmel szövetséget tőttem, és miért igyekeztem volna valamelly szűznec meg-ſeplősítésére?* A' szent Dávid-is az ő eſe-

Jobi 31.

tinec utánna igy könyörgőt Istennec, mondván: *Fordits-el Uram az én szemeimet, hogy ne lássanac hejábavalóságot.*

Pſal. 119. 37.

De mit szol a' fajtalan aszszony Josephnec? azt mondgya Moſes hogy igy szollot: *Hály velem.* Hihető dolog K. hogy tőb hitegető, édesgető beszédeckel és igireteckel-is szollot ő néki, de Moſes azt az rút dolgot tsak rővid beszéddel akarta meg-irni. Ez a' Sátánnac tőri, avagy vetett háloja leg veszedelmeſleb volt, mert, ha Joſephet meg-gondollyuc, ſ-mind az ő aszszonyát, mind az alkalmatoſságokat, mindenec a' bűnre hajlani tanátsolhattác Josephet, mivel Joseph iffiu volt, és igen szép ábrázatu, az iffiuság penig (a' mint szoktác mondani) bolondság, és akar mi fęle bűnre-is hamar hajol, de főképpen a' bujaságra, gerjedezésre, és gonosz kivánságra hajlando, de a' gonoſságnac ellene állására igen erőtelen. Aszszonyának penig szeretęti és akarattya-is, világi mód

szerént, azt dictálhatta és mutatta volna, hogy engedgyen akarattyának, mert ha enged, kedves lészen aszszonya előtt, és annál-is jobb állapatra, és nagyob méltoságra fog emeltetni, ha penig nem enged, gyűlőlségébe jut; Annak felette, ha az alkalmatosságot meg-gondollyuc, az alkalmatosság-is jelen vagyon, mert az ő aszszonya maga ajánlya magát néki, maga hija és kénszeriti igy szolván: *Hály velem*; A' ház népe, sintsen jelen, magoc vadnac ketten, azért tselekedetek-is titokban lehet. Ferrepeniglen nem edgyszer kétszer, hanem edgynehány izben sollicitálta, szorgalmaszotta Josephet az ő aszszonya, a' mint ide aláb a' tizedic versből meg-tettzic. Nem tsuda lett volna ha szintén meg-győzettetett volna-is Joseph, mert a' mint köz példában-is szoktác mondani:

Quid magis est durum saxo? quid mollius undâ?
Dura tamẽ molli saxa cavantur aquâ.
——— *Non vi sed sæpè cadendo.*

Mi

Milehet keményeb a' termés kőnél? mi lehet lágyab a' viznél? Mindazáltal a' kemény kővec a' lágy viztől meg-lyukasittatnac, nem a' viznec erejével, hanem gyakorta valo tsöpögésével. De mind ezekben-is győzedelmes lőtt e' szent iffiu a' szent Léleknec segedelméből. O Josephnec jámborsága, tisztasága, bezzeg ritka vagy mostan a' mi időnkben, ezer közzől tizet alig találhatni mostan illyeneket.

III. TAN. Innét ez fajtalan és buja aszszonynac példájából jegyezdmeg K. ember, hogy nem ok nélkül mondotta a' Bölts: *Nints*, ugymond, *gonoszb fő a' kigyo fejénél, és nints harag az aszszonyi-állat haragia felett. Jobaz Oroszlánnal és Sárkánnal edgyütt lakni, hogy sem a' gonosz aszszonyi-állattal*; mert ezeknec gonosságocellen sem okosság sem orvosság. Midőn Pithagorás kérdetnéc: Miért adta leányát ellenségének? azt felelte: Mert nem tudtam gonoszszabbatadni. Edgykor Democritustulis Syrac. 25.

azt

azt kérdettéc: Miért vett kitsiny feleséget? Azt mondotta: Az legkisebbiket válaſztottam a' gonoſzoc kőzzűl. Ariſtippus peniglen edgy kitsiny, de ſzép aſzſzonyi-állatot látván, azt mondotta: Kitsiny ő maga, és ſzépſége, de nag' a' gonoſsága. Igaz,
Prov. 18. hogy azt mondgya Salamon: *Hogy a' ki jo feleséget talál, jo dolgot talál, és vigaſságot vészen az Urtul.* máſutt-is
Prov. 31. ezen Bőltsz azt mondgya: *Hogy a' jo aſzſzonyi-állatnac árra ſockal fellyűl halladgya a' Carbunculuſokat*; De ellenben *a' melly aſzſzonyi állat, azo jámbor férjét valami formán meg kiſſe-*
Prov. 12. 3. *biti, motskollya, ollyan mint a' tsontoc kőzőtt valo ſenyvedés és rothadás*, azt mondgya Salamon. Ha azért az aſzſzonyi-állat bár olly ſzép légyen-is mint Lucretia, vagy Gőrőg Ilona; olly gazdag mint Dido, vagy Cleopátra; olly hatalmas mint Semiramis, vagy Arthemiſia; olly tudos mint Pallás, és Minerva; olly vitéz mint Cámilla, vagy Penthesilia: de ha fajtalan, tiſztátalan életű, paráz-

na (a' minémű ez a' Puthiphár feleſége-is volt,) ollyan mint az úton meg-tapottatott ganéj: mert *a' ki a' paráznához adgya magát, latorrá léſzen, a' rothadás és férgec őrőkségűl birjác azt.* *Syrac. 19.* és miképpen hogy a' ki az ép almát a' rothatt almához téſzi, az épet-is meg-rothaſztya, azonképpen a' ki a' paráznaságban meg-rothadot ésbűſzſződőt ſzémélyhez adgya magát, és véle társalkodic, rothadás léſzen a' jutalma, mert *minden paráznа mint a' ganéj el-tapodtatic az úton.* *Syrac. 9.* A' ſzent Pál-is azt mondgya, hogy *tsak edgy paráznа is nem birhattya az Iſten országának őrőkségét.* A' mi édes Iſtenűnc adgya minékűnk-is mindnyájunknac a' Joſephnec ajándékat, hitités tiſzta életét tellyes életűnknec rendiben kővetnűnc. Amen.

XVII. PRÆDICATIO.

Qui renuens dixit ad uxorem heri ſui, &c. à v. 8. uſq; ad verſ. 12.

Secunda pars 16 Cõcionis.

LAſſuc immár Joſephnec maga mentségét, jámborságát és *continen-*

nentiáját, az az, maga meg-tartoztatását. Herculesről azt irja Cicero, hogy iffiu korában kettős útra találván, edgyiknec elei szép, sima, széles, és virágockal meg-hintetet volt, és edgy aszszonyi-állat állot rajta, kinec tzifrasága jámborságát, és ékessége tisztességét meg-halladta; ki hitegetvén az iffiat, arra kérte, hogy a' virággal meg-hintetett útat kövesse, és minden gyönyörűségben élhet: A' másic útnac elei nehéz, szoros, és tövissel rakva volt, mellyen más aszszonyi-állat állott, kinec tekintete bőtsületesb volt szépségénél, és szerelmetessége gyengeségénél, és az-is hiván Herculest, vigasztalta és biztatta, hog' meg ne rettenne az útnac nehézségétűl, mert kevés vártatván a' munkánac gyönyörűséges jutalma lenne. Gondolkodván a' dologrul az iffiu Hercules, az utolso útat választotta, melly a' joszágos tselekedetnec úttya, a' másikat penig ugymint a' testi gyönyörűségnec útyát el-kerülte, mellynec elei örvendetes, de vége siralmas és veszedelmes. Valamelly szemtelen és maga gondolatlan iffiu ugyan futva ment volna a' virágockal meg-hintetett útra, ezt-is penig a' hitván, elmulando, és testi gyönyörűséget, mellyre ajánlotta magát Josephnec az ő aszszonya, őrömest és mind két kézzel ragatta volna: De a' szent Joseph irtozic, iszonyodic, és sok beszéddel mentegeti magát ez ellen, igy szólván: Nem akarom, nem tselekedem, és imez négy erős árgumentomokat támasztya és állattya aző szemtelen aszszonya eleiben.

Cic. lib. 1. Offic.

1. Argumentomot vészi a' maga állapattyátul, midőn igy szol: *Nintsen senki én nálamnál nagyob az én Uram házában, és semmit én tőlem meg nem tiltott, hanem tsak tégedet.* Mint ha azt mondotta volna: Az én uram minden jo akarattal vagyon én hozzám, mellyért én-is minden igassággal, hűséggel tartozom ő néki, mellyet ha tselekedném, és az ő velem valo jo tétemenyéről el-feletkezném,

ném, és ágyát meg-ferteztetném, felette hálá-adatlan és hitetlen lator volnéc.

2. Argumentomot vészi az ő aszszonyának állapattyárul, *Mert te*, ugymond, *ő felesége vagy*, az az, te kőzőtted és az én uram kőzőtt szent házaságnac kőtele vagyon, az mellyet sem én, sem te meg nem szeghetűnc, hanem ha a' rút paráznaságnac vétkével akarjuc meg-rontani. Hogy penig az aszszony igy ne excipiálhatna Joseph ellen, mondván: Mivel tégedet az ur minden ő javain fővé tőtt, engemet-is te tőled meg nem tiltott, hogy mondom ezt ne mondhassa Josephnec, eleit vészi ennek-is, igy szolván: Igaz, *semmit én tőlem meg nem tiltott, hanem tsak tégedet.*

3. Argentumot vészi a' paráznaságnac rutságátul, mert igy szol: *Mi modon mivelném ez nagy gonoszságot, vétkezvén az Isten ellen?* holott a' paráznaság felette igen rút vétec 1. mert ellenkezic az Isten parantsolattyával, a' ki azt mondgya: *Ne paráználkodgyál.* 2. mert a' paráznaság meg-rontya a' Sz. házaságnac rendit. 3. mert valaki azt tselekeszi, a' tőrvény szerént valo őrőkősőktűl az őrőkséget a' tiszta tálan ágybol szűlettetteckel-is kőzli, az melly edg' általlyában valo lopás, és az igaság ellen vagyon. 4. mert a' paráznaságnac vétke az emberekre bűntetést hoz, egész várost, és ház népet elpusztit, mert Isten kemény bűntetője a' rut vétkeknec. Dávidot Náthán által azzal fenyegetéIsten a' paráznaságért, mondván: *Bizonnyal hidgyed hogy a' fegyver soha a' te házadbol ki nem szakad, és te ellened gonoszt támasztoc a' te házad népe kőzzűl.* 2. Sam. 12.

4. Argumentál Joseph *à persona Dei*, az Istennec személyétűl, mert igy szol: *Vétkezvén az Isten ellen?* mintha mondaná: Az Isten tiszta és szent, de a' tisztasággal és szentséggel Istenhez hasonlittatunc, ki azt kivánnya tőlűnc hogy tisztác és szentec legyűnc. Válakit azért az Isten-

nec fęlelme és tiſzteleti a' rút vét-
kektűl el nem vonſzon, tiſztátalan
és hitetlen az, és az ollyan ember a'
tiſztátalanſággal *transformat ſe in*
diabolum, rút ördöggé változtattya
magát. Ezec a' Joſephnec mentségei

Láſſuc immár jámborságát, és az
ő maga meg-tartoztatását. *Mikor*
penig minden napon ſzollana az aſſſony
Joſephnec, és nem engedne nékie, hogy
véle edgyesűlne, meg-ragadá az aſſſony
Joſephnec ruháját, mondván: Hály ve-
lem, és ott hagyván Joſeph az ő ruhá-
ját, el-futa és ki-méne.

Innét-is K. az aſzſzonyi-állatnac
gonoſsága, Joſephnec penig joſzá-
gos tselekedete tettzik-meg, kit no-
ha ſok napokon ſzorgalmaztatott,
hitegetett, és a' ki után ſokat leſeske-
dett, mindazáltal a' ſzent iffiat az ő
gonoſz kivánságára és akarattyára
nem vehette, a' mint a' bőtű mond-
gya: *Nem engedett néki, hogy véle e-*
gyesűlne. Azt ſzoktác mondani hog
el kell annac a' ſik jeget távoztatni
a' ki el nem akar eſni, az égő keme-

tzében ſem kell olajt önteni, a' ki a'
tűzet abban meg akarja óltani, hogy
azért Joſeph-is a' gonoſságra valo al-
kalmatoſságot el-távoztathaſſa, a'
mint lehet az ő gonoſz aſzſzonyá-
nac véle valo létét és tekintetit el-tá-
voztatni igyekezte, a' mint a' ſzent
hiſtoria jelenti. De mint hogy (a'
mint az előtt valo Prædikátzionk-
ban-is mondottam) a' gonoſz aſz-
ſzonyi állatnac gonoſsága ellen nin-
tsen ſem okoſság ſem orvoſság; Hal-
lyad annak-okáért ez fajtalan aſz-
ſzonynac ſzemtelenségét, gonoſsá-
gát és ravaſságát. *Meg-ragadgya*, azt
mondgya Moſes, *a' Joſephnec ruhá-*
ját az aſſſonyi-állat, ezt mondván: Hály
velem.

Itt immár valahová fordul nya-
valyás Joſeph, minden felől és min-
denképpen meg-győzettetnec láttatic lenni. Engedgyen-é aſzſzonya
ſzavának? Ha azt tselekedi, hitetlen,
tiſztátalan, hálá-adatlan, és parázna
lészen. Avagy azt tselekedgye-é a'
mit Paphnucius, kit edgy Thais ne-

vű szemtelen aszszonyi-állat gonoszul valo edgyesűlésre kisztetet, kitűl mikor azt kivánta volna Paphnucius, hogy olly helyre vigye, a'hol őket senki sem láttya; mikor azért a'szemtelen aszszonyi-állat edgy titkos helyet mutatott volna néki, kérdi tőle Paphnucius, ha láttya-é ott őket Isten és a'Sátán? Azt mondá az aszszony, hogy a'kettőnél több senki nem láttya, kapa Paphnucius ez szon és monda: Vaj te bolond, vakmerő, idvősségednec áruloja, hogy e' kettőtűl, a'Birotul és a'vádlotul nem félsz? Halván ezt az aszszonyi-állat, az ő gonosz indulattyában hátra állott, és annac utánna nem igyekezet a'gonoságra. De netalám ha Joseph ezt tselekedte volna, a'gonoszságra annál-is nagyob alkalmatosságot adot volna az ő aszszonyának. Avagy azt mivellye-é mit edgy F. Adornus, kiről Petrus Ribadeneira azt irja, hogy edgy fajtalan aszszonyi állat ezt-is gonoságra ingerelvén, mellyet ha nem tselekeszic, (azt mó-

dotta) hogy gonosz hirben névben hozza és meg-gyalázza, Adornus magánac edgy kis haladékot kiván-ván, ganéjt keresett, és azzal ortzáját bé-mázolván, eleiben ment az aszszonynac; ki, látván a'rutságot, meg-szégyenűlt magában, és békét hagyott Adornusnac.

El-fusson-é? Nem lehet, mert ruháját rajta a'gonosz aszszony kezeivel erősen meg fogta, és markában szoritván tartya. Kezében hadgya-é ruháját? De készen és meg-vetve vagyon szegénynec a'tőr, és a'hamis patvarkodás, készen vagyon tiszteségének és életének veszedelme, mindazonáltal Isten lévén Josephel, itt-is győzedelmes lőn, mert a'kegyesség, a'tiszta élet, az álhatatosság, az okosság, a'két gonosz között, a' kisseb gonoszt tanárslottác választani, tudni-illic, hogy ruháját elhagyván el-fusson, mert job volna hirében, nevében, külső tiszteségében, méltatlan gyalázatot vallani, sőt még testében-is ártatlanul szen-

vedni és meg-halni, hogy sem mint páráznaságnac vétkével magát meg ferteztetvén, mind az ô Istenét, s mind lelki ismeretit, és urát, hitetlenûl meg-gyalázni. Ugyan ezen dolgot forgatta elméjében ama' szent Susanna aszszony-is, ki a' két Babylloniai vén Biráktul hasonlo gonoságra kénszerittetvén, igy szollott:

Susan. 3. *Minden felôl szorongatnac engemet a' busuláſoc, mert ha tselekeſſem-is azt, a' halál nékem kéſen vagyon, ha nem tselekeſſem-is azt, ki nem menekedem a' ti kezeitekbôl, de mindazonáltal jobb ennékem, hogy a' gonoſságot ne tselekedgyem, és ugy eſſem kezetekben, hogy nem ar Ur ſzine elôtt vétkezzem.*

TANUSAGOK.

I. Tanullyuk-meg a' Joſephnec példájából, mitsoda kûlômség légyen a' szûzeſség kôzôtt és a'ki magát meg-tartoztattya a' páráznaságtul. Ez, tudni-illic, hogy a' tiſzta avagy a' ſzûz nem enged a' gonoz kévánságnac, sôt annak minden erejével, tehetségével, és alkalmatoſsággal ellene áll, az Istenhez és tiſztaſághoz való ſzeretetibôl: De, ellenben ſokan ô magokat a' páráznaságtul meg-tartóztattyác, avagy az bûntetéſtûl valo félelem miatt, avagy e' világi ditsiretért, hirért, nevért, és tiſzteſségért, a' mint a' Poéta-is énekli: *Oderunt peccare boni, virtutis amore. Oderunt peccare mali, formidine pœnæ.* Gyûlôltenec vétkezni a' jók, a' joſzágos tselekedetekhez való ſzeretetekbôl. Gyûlôltec vétkezni a' gonoſzoc a' bûntetéſtûl való félelembôl. Mert, vajki ſokan belôl a' gonoſz kivánságnac lángaitul gyôtrôdnec, mellyet meg-tiltott Idvôzitônc, és meg-tartóztattyác ugyan kûlsôképpen magokat a' nyilván való páráznaságtul, de nem tartoztattyác meg magokat a' gonoſz kivánságtul, és látáſtul, mellyet Iſtẽ meg-tiltott. Nagy kûlômbſég vagyô azért a' Joſephnec tiſztaſága és jámborsága kôzôtt, és Scipionac, Bellerophonnac Pauſaniáſnac, és a' Nag' Alexandernec tiſztaſágoc és jám-

borságoc kőzőtt, mert Joseph az Is. teni fęlelemtűl viseltetett, ki imez kilentz lelki joszágockal Istentől fel-ruháztatott lévén, meg-tartoztatta magát a' paráznaságnac vétkétűl. Ugy mint, 1. a' kegyesség és Isteni fęlelem, 2. a' tiszta ság, 3. a' hűség, 4. a' szemérmetesség, 5. az hálá-adoság, 6. az igazság, 7. az állhatatosság, 8. az eszesség, 9. az erő; kik minden fęle veszedelmeket, sőt még a' jelen valo halált-is meg-győzic, mellyekből ki-tettzic, hogy Josephben igaz szűzesség és tiszta ság volt, melly hittel és Isteni fęlelemmel volt edgyben kőttetvén.

II. Intettetnec innét minden emberec, de főképpen az iffiac és leánzóc, hogy Josephet, mint joszágos tselekedeteknec fęnlő tűkőrét, szüntelen szemec előtt viselyéc, mert ezeknek-is tiszta életec után hasonlóképpen olálkodic a' Sátán, annakokáért erősítsék-meg sziveket tisztasággal, Isteni fęlelemmel, kőnyörgéssel, és az Istennec segitségűl valo hivásával, és a' hivalkodást (ki az őrdőgnec lágy párnája, tőri és háloja) a' mint lehet felette igen el-távoztassác, és Josephel az ő munkájokat szorgalmatosan tselekedgyéc és munkálodgyác, mert a' mint a' Poeta mondgya: *Otia si tollas, periere cupidinis arcus.* Ismét: *Quæritur Ægistus, quare sit factus adulter? In promptu causa est, desidiosus erat.*

III. Kőzönségessen azt-is jegyezzük-meg, hogy a' tiszteséges és idvősséges dolgokat mindenkor főllyeb bőtsűllyűc és inkáb szeresűc, e' világi el-mulando győnyőrűséges dolgoknál, mert csak a' tiszteséges és idvősséges dolgokban van igaz és tőkélletes győnyőrűség. Ugy vagyon, gyakorta ellenben láttatic lenni, a' mint a' Josephnec példája-is bizonyittya, ki jollehet minden joszágos tselekedetivel egyetemben fogságra vetteteti, de ismét ugyan azon virtusiáital nem sokára onnan ki-vétettett, és nagyobra magasztaltatott, a' mint a' Bőlts mondgya: *A' bőltsé-*

Sap.10.13. *bőltseség a' pénzen el-adattatott Josephet el nem hadta, hanem a' búntűl őtet meg-tartotta, és ő véle edgyűt volt a' tőmlőtzben, a' fogságban sem hadta-el őtet, miglen Királyi birodalmat adot néki.* Ha az álhatatlan győnyőrűség edgy kitsinnyé győnyőrkőtteti-is embert itt ez világon, de isímét hamár el-mulic, és sok ideiglen valo bút, bánatot, és sok nyomoruságot vonszon maga után, a' mint a' bőlts Salamon-is mondgya: Prov.14.13. *Az őrőm bánattal fog meg-egyelittetni, és az őrőmnec végét siralom foglallya-el.* A' miédes Istenűnc adgya nékűnk-is amaz állando őrőmet, mellyet Christus Urunc commendála az ő szomoru Apostalinac, mondván: Johan.16. *A' ti őrőmőtőket senki el nem vészi ti tőlletec.* Ez-é légyen mennyei Sz. Attyával és Sz. Lelkével ditsiret, ditsőség, Amen.

XVIII. PRÆDICATIO.

Fuit igitur cum videret ipsa. à v.13. ad 23.

MIdőn Amon, a' Dávid fia, Thámárral tőrvény kivűl edgyesült volvolna, leg ottan az Amonnac Thámárhoz valo előbbi nagy szerereteti, 2.Sam.13. 15.16. a' mellyel őtet szereti vala, olly igen nagy gyűlőlségre váltőzott, hogy nagyob lőtt a' gyűlőlség az előbbi szeretetnél, kit előle-is el-űzetett, és házából-is ki-zárlatott. Igy szokott a' rút fajtalan szeretet halálos gyűlőlségre változni, kiváltképpen a' tiszta-talan erkőltsű aszszonyi-állatoknál, a' mint kőz példábann-is szoktác mondani: *Aut amat aut odit mulier*; Avagy felettéb szeret, avagy felettéb gyűlől az aszszonyi-állat. Példa erre a' Josephnec aszszonya, ki az előtt csak edgy pettzentés orával-is, mint edgy Amon Thámárt, ez-is bolondul s-veszettűl szerette és kedvellette Josephet. De az ő előbbi nagy szereteti imé melly hamar halálos gyűlőlségre változott, kit immár el-veszteni igyekezic. Ez summája az igéknec.

Három részei vadnac:

A' tsalárd aszszonynac Joseph ellen valo patvarkodása, és hamis vádlása irat-

irattatik-meg, mellyeckel elősző házanépe előtt, az után penig ura előtt deferálta és gyalázta ötet.

2. *Puthiphárnac haragiát és Josephnec fogságát jelenti-meg a' Prophetá.*

3. *Az Istennec Josephel a' tömlöztben valo létéről emlekezic.* Ez rendet ebben hagyván, rendel szollyunc Istennec segitségéből mindenikről, és azokbol a' Tanuságokat-is lássuc.

AZ ELSŐRŐL.

A' Philosophusoc nyilván állattyác, (desőt az Experientia-is ezent erősíti) hogy semmi fęle állat nintsen ollyan hajlando, és nem gerjedez ugy a' boszszu-állásra, mint az aszszonyi-állat, a' mint Dido aszszony-is azzal fenyegeté Æneást, hogy ha ötet el-hadgya, és feleségül el nem vészi, az őrdőgségęt tsak ugyan azonért meg-tanullya, és haéltében rajta boszszuját ki nem tölthetni, holta után-is lelkében reá járkinzani és győtőrni. kinec fenyegető szavát igy jedzette meg Virgilius: *Omnibus umbra locis adero, dabis improbe*

pœnas. Az el-hitetésre és meg tsalásra penig, *nimis ingeniosæ sunt*, felettéb elmésec. Ha meg-gondolod K. ember ennec a' Joseph aszszonyának-is mesterségét és álnokságát, melly igen ravaszul viselte magát az álnokságban: Mert minec előtte Joseph ez méltatlan dolgot valakinec meg jelentené, (vert viszen veretlent) elősző-is ő vádollya Josephet, az egész ház nép és ura előtt; A' ki pedig eléb éri a' vádot, és eléb panaszolkodhatic, látty uc gyakorta az nyeri a' dolgott, ez lőn azért 1. Calumniája ennec a' tsalárd aszszonynac Joseph ellen.

2. Calumniája a' ravasz aszszonynac ez, hogy a' Joseph ruháját el-ragadván, avagy nyakából ki-szakasztván, nagy Crocodilhoz hasonlo sirással és kiáltással háza népét ůvölti és kiáltya, mint ha jelen lévő nyavalyájában segitségeket kivánta vona tőlőc, és hogy az ő ártatlanságának szemmel látott tánui lennének. Mert igy szol: *Láss átoc*, ugy mond; Mint

Mint ha mondotta volna: Legyetec tanui moſtan az én ártatlanságomnac, és méltatlan boſzſzuság ſzenvedéſemnec.

3. Tsalárdsága ez lőn e'gonoſz aſzſzonynac; hogy még urát-is tudatlansággal vádollya, hogy Joſephet meg-vőtte, mint hitván el-vettetet rabot. Es igy nagy ſzemtelenűl az ő gonoſzságánac vétkét az ő ártatlan ferjére hárittya, és az ő uránac tulajdonittya, mint Adám Iſtenre és Evára, Eva iſmét a' kigyora, hárittyác vala okát eſeteknec, ha lehet vala.

4. Calumniája ez; hogy Joſephet rajta valo erőſzac tétellel vádollya, mert igy ſzol: *El jőve*, ugymond, *hog engemet meg-ſzégyenitene, és nem engedvén, erőſzakot akart én rajtam tẽni.* Ezt penig az ő hazugságit és tſalárdságit a' Prophéta im ez két dologgal akarja hiteleſsé tenni. 1. Hogy az erőſzak miat kénſzerittetett kiáltani. 2. Hogy Joſeph azért futot-el, hogy ő kiáltot, és nagyob bizonságért ruháját-is meg-fogván, melynél fogva őtet

őtet meg akarta tartani addig mig hozzá valaki érkezic: De Joſeph igaſságához nem bizván, mint gonoſz embet ruháját el hatta, és maga el-futot; haſonlo panaſzt tévén ura előtt is.

TANUSAG.

Ezec az dolgoc homály és kételkedés nélkűl igaznac lenni bizonyittyác az aſzſzonyi-állatoknac álhatatlan és hamar változo voltokat. Ezt erőſſiti a' bőlts Syrách, midőn igy ſzol: *Minden féle gonoſság kitsiny az aſzſzonyi-állatoknac gonoſságához képéſt.* Mert alázatos ſzivet, ſzomoru és hirvatt ortzát, ſzivnec fájdalmát ſzerzi ſokaknac a' gonoſz aſzſzonyi-állat. Kőzel majd ugy tselekedéc ez az álnoc aſzſzony Joſephel mint Acháb Illyés Prophetával, ki Illyéſt Izrael meg-háboritojánac mondotta, ő vala penig az. Igy a' Sidoc Chriſtus Urunkat és az Apoſtalokat, ſzent Iſtvánt-is azzal vádolác, hogy a' Moſes tőrvényénec és a' Szombatnac meg-rontoja volna, magoc

A' tiſztaélető aſzſzonyi-állatoknac Iſtentől egéſség, idvőſség; tőlem tiſteſség adaſséc. Syr. 25. 17.

magoc voltac penig azoc. Igy tselekedéc ez-is Josephel, ő vala patvarkodo, hazug, és parázna: Mert akarattal immár paráználkodott vala, nyelvével penig gyilkosságot tselekedéc, az Istennec amaz nyilván valo parantsolattya ellen: *Ne szoly a' te felebarátod ellen hamis tanubizonságot.* Mivel hogy nem tsak tselekedettel lehet az ember parázna és gyilkos, hanem gonosz tekintettel, gonosz kivánsággal, és álnoc nyelvével-is, jo hirében nevében ok nélkül megölvén felebaráttyát, a' mint Christus Urunc bizonyittya.

A' MASODIKROL.

Lássuc immár Puthiphárnac haragra valo fel-gerjedezését, és az igaz Josephnec fogságát. Erről igy szol
Matth. 10. Moses: *Mikor pedig hallotta volna az ő ura feleségének beszédét, fel-gerjede az ő haragia, és fogá ötet az ő ura, és veté a' tömlötzben.* Bizony homály nélkül valo igaz K. a' bölts Salomonnac mondása: *Fallax est gratia. Tsalárd az emberec előtt valo kedveség.*

Ihon

Ihon példa erre Joseph, ki edgy pettzentés orával ez előtt, másodic Putiphár vala az ő uránac házában, méltósággal és kedveséggel egyebeknél mind fellyeb valo volt, de imé a' szerentse hirtelen változott. Oh szegény Joseph! az ő régi állapattyánál-is nagy gyalázattal aláb valo sorsra jutot igye, és halálos fogságra vettetvén, minden nap tsak halált vár fejére.

Noszа itt immár ebben az igyben gondollyuk-meg K. 1. Puthiphárnac, 2. Josephnec, 3. az Istennec tselekedetit.

I. A'mi a' Putiphárnac tselekedetit illeti, első tekintettel láttatic, mint ha méltán haragutt volna meg Josephre, és méltán vettette volna ötet a' tömlötzre, mert a' tiszteséges házasságban élő férfiu tartozic feleségének bötsületire és tiszteségére vigyázni, gondot viselni, és igaz igyében minden injuriác ellen oltalmazni. De ebbe vétkezic Putiphár, hogy ollyan könnyen és ha-

mar hitt az ő felesége beszédének. Mert 1. meg kellet volna gondolni az aszszonyi állatoknac erkőltsőket, ravaszságokat, kik a' boszszuállásnac igen kivánoi, és sokan kőzzűlőc edgyic bűnt a' másickal fedezni nem szégyenlic. 2. Azt-is eszében kellet volna Putiphárnac tartani, hogy sok aszszonyoc, kiket uroknál kedveseknek látnac lenni, igen meg-szoktác azokat gyűlőlni. Ezért mondgya Cato:

Nil temerè uxori de servo crede querenti: (odit.

Sæpe etenim mulier, quẽ conjunx diligit,

A' bőlts Salamon ellenzi és tiltya azt az aszszonyoktul, midőn igy szol:

Prov.20.10. *Ne vádold a' szolgát az ő uránál, hogy meg ne átkozzon tégedet.* 3. Ebben-is vétkezic Putiphár, hogy feletté enged feleségének, mint Acháb Király az ő feleségének Jezabelnec, és felettéb valo kegyetlen, ki az igazat itélő Biráknac tisztec ellen tselekeszic: mert a' *causát* jol meg nem értvén sem Josephnec beszédét meg nem hal-

halgattya, hanem *nullâ inquisitione habitâ*, a' fogságra és tőmlőtzre veti szegényt.

II. Josephnec tselekedetit ittgődollyuk-meg, mit tselekedett? mentette-é magát? és ha mentette; miképpen mentette? Moses azt el-halgattya. Hihető dolog K. hogy az ő meg-busult és meg-haragutt urától, nem-is mert szegény szolni, és magát mentegetni: Hanem miképpen Christus Urunc az ő ellenségeinec patvarkodásokra. és hamis vádloinac szavokra *obmutuit*, meg némult, halgatott, és az ő szent száját meg Matth.27. nem nyitotta, Joseph-is Christus Urunknac képét viselvén, az ő ellene patvarkodóknac nem felelt semmit, sem az ő aszszonyát nem kárhoztattya, sem az ő báttyait nem áthozza, kik miat arra a' nyomoruságra jutott: Hanẽ ártatlan lévén, megengedi magát kárhoztatni, tsendes lévén lelki ismeretiben, várván Istentől, hog' az ő ártatlanságát más alkalmatossággal ki-nyilatkoztassa.

TANUSAGOK.

I. Innét-is tanullyuk-meg K. hogy ha mi-is ártatlanoc lévén valamikoron a' hamisságtul el-nyomattatúk. is, szenvedgyűc békeséggel. 1. Gondollyuk-meg, hogy, *Invicta est veritas.* 2. A' boszszu-álláſt hadgyuc Istenre, mint Joseph, a' ki azt mondgya: *Mea est ultio, & ego rependam.* A' sz. Péter-is ezt tanátsollya, mondván: *Kedves dolog*, ugy-mond, *ha valaki ok nélkúl nyomorgattatván, el-szenvedi a' nyomoruságokat.* Nem fellyeb valo a' tanitvány az ő mesterénél. Ha a' mi tanito mesterünc és fejünc az Ur Jesus Christus, Samaritánusnac, hitetőnec, háboruság szerzőnec, és káromlónac mondatott, minékünk-is ő tanitványinac meg kell szenvednünc. 1.Pet.2.19.

II. TAN. Ugyan innét a' Josephnec példájából tanullyuk-meg azt is, hogy a' hiveknec állapattyoc ini ez világon igen változo és tsalárd, ki az joért gonoszszal szokot fizetni, a' mint Josephnek-is az ő ura jo szolgálattyáért. Nagy bolondság azért a-kár kinek-is ez álhatatlan világnac, és valamely nagy Fejedelemnec grátiáját felettéb vadászni, noha szoktác mondani:

Principibus placuisse viris non ultima laus est.

At maior est magno posse placere Deo.

Mert semmi az embereknec grátiájoknál álhatatlanb és változob nintsen, ama' mondás szerént:

Gratia magnatũ leporino tergore fertur.

Ez világi szerentse hasonlo az üveghez, ki mikor leginkáb fénlic ackor törik-el, annak-okáért igen idvességes dolog szüntelenül a' Dávid módásárol meg-emlekezni, ki igy szol: *Ne bizzatoc a' Fejedelmekben.* Psal.106.3.

III. Ha az Istennec tselekedetit ebben a' dologban meg-gondollyuc, igen tsudálatos; mert ugy tettzic, mint ha Istennec Josephre ebben az ő nehéz igyében semmi gondgya nẽ lőtt volna, holott őtet ártatlan lévén, meg-engedi a' tőmlőtzre vetteteni. De igen-is gondgya volt, a' melly

gondviselése Istennec 1. Innen tettzik-meg, mert Isten meg-tartoztattya, és ugyan meg-fogni láttatic a' meg-haragut Putiphárnac kezeit, hogy Josephet, se ő maga meg ne ölhesse, se másockal meg ne ölettesse, a' miképpen az előtt-is báttyaitul meg-oltalmazá, hogy őtet meg ne ölhetnéc. 2. Innen tettzik-meg az Istennec Josephre valo *provisioja*, gondviselése, hogy noha őtet a' fogságtul meg nem oltalmazta, sem a' tőmlőtzből tsudálatossan mindgyárt ki nem szabaditotta, mindazáltal a' tőmlőtzben sem hadta-el, hanem jelen volt ő véle; és noha megengedte őtet a' tőmlőtzben valami ideig nyomorgatni, kiáltani, kőnyőrgeni, szomorkodni és sirni: De végre a' tőmlőtznec kinnyát néki javára, bőtsűletire és tisztességére forditotta és változtatta, mivel-hogy (a' mint az Apostal mondgya) *Az Isten szeretőknec mindenec javokra szolgálnac.* Fñec az ő hiveivel édes Atyaiképpen dajkálkodo Istennec, szent Fiá-

Rom. 8.

Fiával és a' szent Léleckel egyetemben, adasséc vég nélkűl valo ditsősség, mennyen és földőn, mind őrőkkőn őrőcké. Amen.

XIX. PRÆDICATIO.

Sed fuit Jehova cum Joseph, &c. à v. 21. usq; ad v. 23.

A' HARMADIKROL.

Az Isten miképpen volt itt-is a' tőmlőtzben és fogságban Josephel.

JOllehet K. az Isten mindenűtt vagyon, ama' mondás szerént-is: *Enter præsenter, Deus hic & ubiq; potenter.* De azért nintsen mindeneckel, hanem tsak a' hiveckel, az őtet fęlőkkel, és a' kik őtet hitből segitségre hijác, a' mint a' Propheta szol. Joseph az ő szűléitűl kegyességben és Isteni fęlelemben fel-neveltetvén, megfosztottác volt ugyan az ő báttyai őtet a' szép tarka ruhátul, de az ő szép *virtusitul*, a' kegyességtűl és Isteni fęlelemtűl meg nem foszthattác volt, a' mellyeket magával edgyűtt Ægyptusbann-is bé-vitt volt, a' mint a'

Cœli cœlorum te non comprehendunt. 1. Reg. 8. 27.

Sap. 10. Bölts-is mondgya: *A' böltseség*, ugy-mond, *a' pénzen el-adatott Josephet el nem hadta, hanem edgyütt volt ö véle a' tömlötzben, és a' fogságbann-is, kit semmi szolgálat, rabság és tömlötz meg nem emészthetett.*

TANUSAGOK.

I. Meg-tanulhattyác innét az Atyác és Anyác, az ö gyermekeknec a' kegyeségben, jo erköltsben, és Isteni félelembē valo fel-neveléſe mely igen haſznos légyen, mind a' lelki ſ-mind penig a' teſti dolgokban. A' mint fellyeb-is meg-értöc, ez a' Joſef az ö *virtuſinac* gyümöltseit mind-gyárt az ö ſzolgálattyának elsö kezdetiben meg-érzette, és nagy haſznát-is vötte.

II. Vigaſztaláſunkra valo dolgot-is tanulhatunc innét, mert a' mint a' Joſephnec példája mutattya, nem tsak a' mi virágzo állapatunkban, ſzerentsés elömenetelünkben, a' mikor mindenec kedvünc ſzerint folynac: hanem még a' mi alávalo, kedvetlen, el-vetett állapatunkban, és

és nyomoruságinkbann-is jelen vagyon Isten az ö hiveivel, mint ſzintén Josephel a' tömlötzben, nem feletkezik-el roloc ö ſzent Felsége. Ezt erösſiti a' Sz. Dávid, mondván: *Köz vagyon az Ur mind azokhoz, a' kik ötet segitségül hijác.* Söt ö maga az élö mindenhato Isten, minden nyomoruságban forgo hiveit igy vigaſztallya, mondván: *Mivel-hogy ez én hozzám kiáltott, meg-halgatom ötet, vélle vagyoc az ö nyomoruságiban, és meg-ſzabaditom ötet.* Továbbá K. ha *conſideratioban* veſzſzüc; im ez 3. dologban tettzik-meg nevezet ſzerént Istennec Josephel valo léte a' fogságban: 1. ebben, mert a' miképpen az elött Putiphárnál *gratiat* adott volt néki, ugy ennec a' tömlötznec *Præfectuſa* elöt-is nem ſok idö mulva kedveſséget és hitelt kéſzitett Isten néki. Mellyből meg-tettzic, hogy még a' pogányoknak-is ſzivec és akarattyoc az Isten kezében vadnac, és oda ſ-arra hajtya öket, a' hová és a' mire akarja, a' mint a' bölts Salamon bi-

Et, *Multæ ſunt tribulationes juſtorum.* Pſ. 34.

Pſal. 91. 15.

Prov. 32.

zonyittya. 2. Jele és bizonysága, hogy Iſten volt Joſephel a' fogságbann-is; *Nova exaltatio Joſephi*; Joſephnec újonnan valo fel-magaſztaltatáſa, kinec mikor a' Tőmlőtztartto látta volna eſzeſségét, bőltseségét, jo maga-viſelését, ſzorgalmatoſságát és hűségét, (és netalám még ártatlanságát-is) *divino ductu*, Iſtennec vezérléséből, a' tőb raboc kőzőt gondviſelővé és őrizővé tőtte őtet. 3. Bizonysága annac, hog' Iſten volt Joſephel, *Viva conſolatio ejus*; Az ő meg-éleſztő vigaſztaláſa, kit belsőképpen a' ſzent Lélec által, a' teſtnec és a' Sátánnac minden kisérteti ellen meg-erőſſitett; hogy Joſeph az ő ſzivében tsendes lehetne, és ecképpen ne tőrődhetnéc, és ne panaſzolkodnéc, zugolodván, mint edgy Dávid-is panaſzolkodic vala, mondván: *Uram, bezzeg hejában tartottam*
Pſal. 73. 12. *tiſztán az én ſzivemet, bezzeg hejában*
Pſal. 73. *moſtam ártatatlanságban kezeimet.*
Pſal. 74. Mondom, hogy Joſeph-is igy ne zugolodhatnéc, ecképpen ſzolván: Oh

Oh igazat itélő Iſten! mit haſznált ennékem, (de sőt akar kinek-is) a' kegyeſség, igaſság, hűség, és jámborság, holott én mindeneknél el-vettetteb, nyomorultab, és ſzerentsétlenb vagyoc? Lám én, a' mig hazámba voltam-is, mind az én vén atyámhoz, mind az engem gyűlőlő bátyáimhoz igaz voltam; Ide adatván penig Ægyiptusban, mind uramhoz Putiphárhoz, mind az ő feleségéhez mint aſzſzonyomhoz, hűséggel, igaſsággal voltam, de mind ezeckel mit haſználtam? mondom, hogy igy ne zugolodnéc, békeséges tűréſnec lelkével-is bővőn meg-ajándékozta volt. Ezekből eſzűnkben vehettyűc K. mit haſznált Joſephnec a' kegyeſség, igaſság és hűség. Igen-is haſznált, mert az előtt edgy ſzegény rab ſzolgából máſodic Putiphár lőt vala, ihon ebben a' ſzomoru fogságbann-is, noha edgy ideig, (a' mint a' ſzent Dávid énekli) *békockal ſanyar-* Pſal. 105.
gattác az ő lábait; és, *a' vas által-hatotta az ő lelkét, és az Ur beſzéde meg-probálta*

bálta ôtet: de ujonnan ismét az ô idejében fel-magasztalá ôtet, és a' Fejedelmec kôziben ûlteté.

TANUSAGOK.

I. Tanullyuk-meg innét-is, valakik szolgálat alatt vagyunc (akár kitsodác legyenec, akár uralkodo szolgác, akár sok hevet hideget szenvedô béres pásztoroc) de a' hûségnec, igasságnac, kegyességnec mindenkor vagyon jutalma, mert meg vagyon irva: *A' kegyesség mindenekre hasznos;* és, *Valaki a' kitsinben hû, tôbre bizattatic*, Idvôzitônk-is azt mondgya. Szent Pál-is erre nézve mondgya az Ecclesiáknac Pásztori felôl, hogy, tudni-illic, a' kik jol szolgálnac, *jo méltoságot szereznec magoknac és nagy bátorságot, a' Christus Jesusban valo hitnec általa.* A' gazdák-is penig és Fejedelmec intettetnec innét, hogy ôk-is ne legyenec a' hû szolgákhoz háládatlanoc, de az ô érdemlett jutalmokat, hûségeket, fáratságokat igazán meg-fizessec nékiec.

1.Tim.4.8. Luc.16.10. Tim.3.13.

II. Jegyezd-meg azt-is; Mikoron a' hi-

a' hitetleneket, és ama' Nábálhoz hasonlo embereket és gazdákat látod Istentûl meg-áldatni, tudgyad és elhidgyed bizonnyal, hogy Isten azt a' jokért tselekeszi, mert Isten a' jokért a' gonoszockal-is jol tselekeszic. A' példák-is ezt mutattyác; Lottért Soárnac meg-kegyelmeze, a' kevés igazakért Sodomának-is meg kegyelmezvala, Jákobért Lábánt meg-áldotta, Josephért Putiphárt, és ezt-is a' tômlôtznec *Præfectusát.* Nagy pogány vakság, és hálá-adatlanság volna azért mi tôllünk kereztyénektûl, ha mi azt eszûnkben nem vennôc és nem ismérnôc, a' mit a' pogány Putiphár és tômlôtz-tartó eszekben vôttenec és meg-ismértenec magokon, tudni-illic az Istennec rajtoc valo áldását, mellyeckel Isten Josephért ôket meg-áldotta volt. Annak-okáért valakic az ô jo szerentsés elômeneteleket, vagy az ô szorgalmatosságoknac, vagy tsak a' vak szerentse forgásának *asscribálvác*, ennél a' pogány tômlôtz-tartonál

nál és Putiphárnál-is azoc balgatabbac, kik nyilván meg-ismértéc magokon az Istennec áldását, és Istennec Josephel valo létét. Errűl szol Dávid, a' hol azt mondgya: *Nisi Dominus ædificaverit domum frustra laborant, &c.* Erre nézet Philippus Melánchthon-is im ez versetskéiben: *Psal.127.*

Nullius est fœlix conatus & utilis unquã:
Consilium si non detg, juvetg Deus.

Az az, Soha senkinec az ő igyekezeti, boldog és hasznos nem lehet: Ha kinec Isten tanátsot nem ád, és nem segélli.

III. Ez a' Josephnec példája, nevezet szerént itt 4. dolgokat erősíti-meg: 1. Meg-bizonyittya melly igé igaz légyen Dávidnac ama' módása: *Az én atyám és anyám el-hattac engemet, az Ur penig hozzá-fogadot engemet.* 2. Im ez régulánac és Apostoli tudománynac igasságát-is világosíttya ezen Josephnec példája; Hogy tudni-illic, Isten az ő hiveit meg-alázás által viszi és magasztallya a' dítsőségre, a' mint a' szűz Mária-is az ő *Can-*

ticomában énekli, mondván: *Az hatalmasokat Isten az ő székekből le-haigállya, az alázatosokat penig fel-magasztallya.* 3. A' békeséges tűréshez-is készit és vastagit minket ez a' Josephnec példája; hogy ha mi rejánk-is Isten vagy fogságot, vagy egyéb féle nyomoruságot botsát, legyünc békeséges tűrőc szenvedőc, várván Josephel, hogy a' mi nyomoruságinkat-is forditsa jora. 4. A' mi Istenben valo bizodalmunkat, hitünket, reménségünket-is *confirmállya* a' Josephnec tűrése mi bennünc, kirűl a' szent Pál Apostol emlekezic, mondván: *Bizonnyal tudom, hogy sem élet, sem halál, sem magasság, sem mélység, és semminémű teremptet állat el nem szakaszthat minket az Istennec szerelmétűl, a' melly vagyon a' Christus Jesusban.* Kinec adasséc földön, és mennyen, örőcké valo dítsőség, tiszteség, Amen. *Luc. 1.* *Rom. 8. 38.*

XX. PRÆ-

XX. PRÆDIKATIO.

Accidit autem his gestis, ut peccarent pincernæ Regis, &c. à 1. v. usq; ad 8. vers.

AZzal commendállya a' szent Pál az Istennec ama' hűséges Hertzegét Mosest, hogy mikor immár nem gyermeki eszszel, hanem meg-ért állapattal és értelemmel volt, nem akart Thermutisnac fiának hivattatni, hanem inkáb választtotta magának, hogy az Ægyiptusban nyomorgo Isten népével edgyűtt nyomorúságockal illettetnéc, hog' sem a' Pharaho udvarában gyönyörűségben lakjéc. Vajha ezec a' két udvari szolgákis távolyab kerűltéc volna a' Pharaho Király udvarát, és a' több Ægyiptiusockal magoc házánál közönséges életet éltec volna, a' Pohárnac mester sem vettetet volna à Pharaho tömlőtzében, sem a' Sűtőenc testét, a' fára fel-függesztvén, nem őttéc volna meg az égi madarac. Helyessen mondotta azért Plutarchus, hogy miképpen a' tűzhöz, acképpen kell járul-

Heb. 11. 24. 25.

In vita Solonis.

járulni a' Királyoknac udvarához, sem igen közel, hogy meg ne égessen, se igen távoly, hogy meg ne fázzál, ama' közönséges vers szerént:

Quæso frequens aulæ cave ne sis hospes: eandem
Nec fugias, felix si cupis esse diu. az az:

Kérlec meg-ójad magadat, hogy udvarban gyakorta vendég ne légy: De ugyan azon udvart valamikor el se távoztasd, ha sokáig boldog akarsz lenni. Melly dologrul hogy hasznossabban tudakozhassunc; Elősőr lássuc részeit, az után a' környűlállo dolgokat, harmadszor a' tanuságokat. Főt részei vadnac:

1. *A' Pharaho két szolgainac vétkec, és azért valo fogságoc ir attatik-meg.*
2. *Josephnec a' tömlőtzbẽ lévő állapattyárul, és forgolodásarul emlekezic.*
3. *A' Király Pohárnakjának és Sűtőjénec álom latásoc jegyeztetik-meg.*
4. *A' két szolgáknac álmokon valo bánattyoc és szomoruságoc.*
5. *Josephnec, azoknac szomoruságoc felől valo tudakozása.*

Az első 3. verſekben 4. dolgot foglal-bé a' Prophéta :

I. Idejét jedzi-meg ennec a' dolognac.
II. A' két udvári ſzolgáknác vétkeket.
III. Pharahonac ellenec valo haragját. IV. Az ő bûntetéſeket.

Mind a' 4 pontotskákat láſſuc Iſtennec ſegitségéből, és azokbol a' tanuságokat.

AZ ELSŐRŐL.

Ugy-mint;

Az 1, 2, 3, és 4 Circumſtántiárul.

Tőrténéc ezeknec utánna. az az, Azoknac a' dolgoknac utánna, mellyec Joſephen tőrténtenec, és immár a' Joſeph fogságánac egéſz eſztendeje el-mult volna, ackor lőtt ez a' dolog. Máſodſzor, ezeknec a' két udvari ſzolgáknac az ő hivatallyokat és tiſzteket-is edg' ſzoval meg-jelenti Moſes s-azt mondgya felőlőc, hogy, edgyic ennec fő Pohárnoc meſter, máſic penig a' Sűtőknec előttőc jároja volt; Jollehet némellyec Archydapifernec, az az, Pharaho fő étec fogojánac mondgyác Edgy

Edgy ſzoval az Ægyiptombéli Pharaho Kyrály udvarában ezec nagy méltoságban lévő fęrfiac voltanac, az minéművéc moſtan a' két Electoroc, ugy-mint a' Tseh Király, és a' Rhenuſi Palatinátus, a' Romai birodalomban. Miben vétkeſztenec penig ezec a' Király ellen, az nem bizonyos, jollehet Lyránus a' Sido Rabinuſoc irásából hozza-elő, hog' a' Pohárnac meſter vétke az volt, hogy az melly pohárt a' Királynac kezében adott, abban légy eſett, és a' Tzipojában főveny találtatott volna, és ezekért vettettenec volna a' tőmlőtzben. De tsak vélekedés ſzerént valo itélet effęle, és nem álhat-meg ez a' Sidoknac *conjecturájoc*, tsak im ez edgy ockal-is; mert ez a' Király nem valami kegyetlen, embertelen, hanem emberséges, és okos eſzes Fejedelem volt, a' mint az ő tselekedeti meg-mutattyác, kihez mint eſzes, és kgeyelmes Fejedelemhez nem illet volna illyen kitsiny vétekért, fő ſzolgait tőmlőtzben vetni, *Alii lapidē volunt.*

és annál inkáb fel-akaſztatni. De ám akár mi volt ezeknec vétkec, a' Király reájoc meg haraguván, azt mondgya Moſes, hogy az tömlötzben vettette őket, mellyből im ez tanuságot jegyezzük-meg.

TANUSAG.

Semmi nintsen könnyeb dologa' nagy udvarokban, mint a' Fejedelmeknec, Királyoknac *grátiájokból* és kedvekből ki eſni, haragjokban és gyűlölségekben jutni, kik a' miképpen hogy hamar meg-bántatnac, és haraguſznac, azonképpen, tsak kitsiny eſetért-is akárkit-is kemény büntetéſſel büntetnek-meg. Annakokáért minden ember el-hidgye, hogy igen fęlelmes és veſzedelmes a' Királyoc és Fejedelmec körül forgodni, és igen nehéz dolog nékiec ſzolgálni és kedveket találni, mert *Gratia magnatũ leporino tergore fertur* Kik tsak nem minden orában meg változtattyác jo akarattyokat *grátiájokat*, és gyakorta tsak valamartzona dologért-is hűséges ſzolgájokat a' méltoságbol le-vetic és taſzittyác, mint Saul Dávidot, Juſtiniánus Belliſariuſt, a' mint meglőtt példákbol naponként ſzemeiddel látod. Erre nézve mondgya a' bölts Salamon: *Ira Regis nuncia mortis eſt*; máſutt penig a' ſivalkodo Oroſzlánnac orditáſához haſonlittya a' Királynac haragját. Sockal bátorságoſſab azért a' mi könyörülő Iſtenünknec ſzolgálni, kinec az ő hiveihez valo *grátiája* ſoha meg nem változic, ki az ő ſzolgait nem veti-el tőlle, de sőt még nagy vétkeket-is az ő hozzá meg-térőknec, és néki könyörgőknec meg-engedi, mint a' ma' tékozlo fiunac, és az ados ſzolgánac példájoc meg-mutattyác, kinec az ő édes attya előbbi ſok rút vétkeit meg-engedé, emennek-is penig a' Király tiz ezer meg-fizethetetlen talentumit, mellyel ados vala, az ő ſzámtarto könyvéből le-törlé. Negyedic *Circumſtantiája* ennec a' dolognac ez: *Es veté őket*, ugymond Moſes, *a' tömlötzben*. Itt K.

Prov. 26. Prov. 29. Luc. 16. Matth. 18.

1. a' Királynac igasságát. 2. az Istennec gondviselését vegyük eszünkben; Elsőben, hogy a' Király ezeket tömlőtzel bűntette, méltán tselekedte, mert vétettenec volt ellene, és az igasság-is azt kivánnya, hogy a' jok jutalommal ajándékoztassanac, a' gonoszoc penig személy válogatás nélkül meg-bűntettessenec. Sokkal igazabban tselekedett azért Pharaho hogy sem Putiphár, ki Josephet bűntelen vettette volt a' tömlőtzben, de Pharaho az ő szolgait azért bűntette tömlőtzel, hogy vétettenec ellene. Másodszor, a' mi ebben a' dologban az Istennec *providentiáját* illeti, csak történetnec és szokásnac itéltethetnéc ez az emberektől, hogy az udvari szolgác udvari tömlőtzben vettetnec, de az Istenre nézve nem lőtt ez-is történetből, mert kétség nélkül a' Királynac több tömlőtzi is voltanac, de az Isten ugy igazgatta ebben a' dologbann-is a' Király szivét, hogy ezeket az udvari szolgákat abban a' fogságban vetteſſe,

tesse, mellyben Joseph tartatott.

TANUSAGOK.

I. Tanullyuk-meg K. innét, hogy még a' pogány Fejedelmeknec és Királyoknac fényes és pompás udvarokbann-is uralkodic az Istennec gondviselése, melly mind ezeknec vétkeket, mind a' Királynac haragját, és a' tömlőtz tartonac akarattyát Josefnec következendő felmagasztaltatására rendelte és igazgatta.

II. Meg-tettzic az-is innét, hogy mind a' hivec, s-mind a' hitetlenec gyakorta azon edgy bűntetésben és nyomoruságban esnec, de azért nē egyenlő okbol, mert a' hitetleneken a' nyomoruság bűnnec bűntetése, a' hiveken penig hiteknec meg-próbálása, mellyec a' hiveknec javokra és idvősségekre szolgálnac, mellyből végtére ugyan kezeknél fogva kivezérli Isten őket. Mint, példánac okáért, Joseph igaz, és ártatlan lévén, szintén ugy a' tömlőtz kinnyát szenvedi mint a' két szolgác, kik a' Király ellen vétettenec, a' mely dolog-

ban példázattya lőn Joseph Christus Urunknac: Mert miképpen Joseph két foglyoc kőzzé rendeltetett vala, ugy Christus Urunc két tolvajoc kőzőtt függe a' kereszt-fán, és a' gonosz tévőkhőz hasonlittatott.

III. Az-is tuttodra légyen K. ember, hogy az Istennec gondviselése nem csak a' keresztyén Anyaszentedgyházat, és ezt a' láthato világot gubernállya, hanem kűlőn kűlőn mind nagy és kitsény dolgokat ő igazgat, hogy az ő ditsőségére, és a' választottaknac javokra szolgállyanac. Ennec a' mindeneket bőltsen gubernálo Istennec adassék ditsőség, tiszteség mind őrőcké. Amen.

XXI. PRÆDIKATIO.

Et præposuit princeps laniorum eis, &c. à v. 4. usq; ad versum 8.

REnd szerént kővetkeznéc immár a' másodic részetskénec magyarázattya, tudni-illic, *Novũ Josephi ministerium in carcere*, Josephnec a' tőmlőtzben ujonnan valo szolgálattya, kihez immár Putiphár-is az ő ura meg-kezdet enyhődni, holott a' Királynac két fogol' szolgainac gondviselőjévé rendelte Josephet; De mivel-hogy Josephnec a' tőmlőtzben valo állapattyárul ez előtt szolottam, immár tőbbet itt arrul nem szoloc, hanem Istennec segitségéből mostan im ez két dologrul értekezzünc:

1. *Ezeknec a' két szolgáknac álmokon valo szomoruságokrul.*
2. *Josepphnec, azoknak szomoruságoc felől valo értekezéséről és tudakozásárul.*

AZ ELSŐRŐL.

Es mind ketten látának álmot ugyan azon edgy éjel, &c. melly álom meg-jelentené, mi kővetkeznéc mind a' kettőre. Mene azért ő hozzájoc reggel a' Joseph, és meg-tekinté őket, és ime szomorkodnac vala. Két dolog szomoritotta vala meg főképpen ezeket a' Pharaho két fogoly szolgait; Edgyic a' hosszu ideiglen valo fogság, mert egész esztendeje vala immár fogsá-

goknac. Nyilván vagyon penig hog' a' foglyoknac szivőket és elméjeket sok gondolatoc győtric és fáraszt-yác, kiváltképpen a' kiknec nehéz igyec vagyon, Fejedelmeckel avagy egyéb hatalmas embereckel vagyő pőrőc, kétségesec lévén dolgoknac ki-menetele felől. Másodic oka vala az ő szomoruságoknac az ő látott álmoc, a' mellyec gyakorta meg szoktác az embereket szivőkben és elméjekben háboritani és szomoritani, a' mint sok nevezetes példákbol meg-tettzic: Midőn Jácob Mésopotamiában indult volna, és utában tsudálatos álmot látot volna, felette igen meg-ijedet és rémült a' Jácob, s-igy szollot: *Quam terribilis est locus iste! non est hic aliud, nisi domus Dei, & porta cœli, verè Dominus est in loco isto, & ego nesciebam.* Nabogodnézár-is álmokat látván, azt mondgya felőle Daniel Propheta, hogy a' Királynac lelke meg-rettent rajta, és a' félelem miatt az ő látott álmait-is el-felejtette. Ugyan ezen Nabo-

Gen. 28.

Nabogodnézár másutt igy szol: *Almot látéc* (ugy-mond) *és meg-rettente engemet, és az én fejemnec látási, és a' gondolatoc az én ágyamban meg-háboritának engemet*; és mind addig nyughatatlan volt elméjében a' Király, mig nē Daniel Propheta mind a' két álmot eszében nem jutatta, és meg nem magyarázta. Pharaho-is álmokat látván, azt beszélli felőle Moses, hogy igen meg-háborodott magában, a' mint ez után meg-hallyuc. De hogy többet elő ne hozzac, Cyrus midőn álmában azt látta volna, mint hat a Nap az ő lábainál állana, midőn ágyában fekünnéc, és háromszor hozzá kapván kezeivel, mind háromszor el-ment a' Nap előtte; melly álom miatt ez-is a' Cyrus, a' mint a' Historicusoc irják, felette nag' nyughatatlanságban volt, valameddig a' Persiai Bőltsektől az ő álmának magyarázattyát meg nē érthette, és meg-értvén ugy tsendeszedet-meg. Bizony nem tsuda volt tehát K. hogy ezeket a' két udvari szol-

Dan. 2. 1. & cap. 4. 2.

Gen. 41. 7.

szolgákatis meg-háborította és szomorította volt az ő látott álmoc.

TANUSAG.

Avagy csak innét-is meg-tettzic K. melly sok képpen nyomorult az ember, az ő annya méhétűl fogván mind az ő koporsójáiglan, ki még csak ágyában sem lehet csendesz, hanem még ott-is a' szomoru álmoc meg-háborittyác, gyötric, fáraszttyác és nyughatatlanná tészic: Mert midőn az ember fáratsága után azt véli, hogy nyugodalomra adgya a' testét, és a' miko[illegible]den butul, bánattul, keserűségt[illegible] meg akarná szivét edgy fertály orátskaig üresiteni; ackor-is modgya vagyon ő Sz. Felségének abban, hogy avagy csak a' nehéz álmoc által-is fáraszthattya és gyötörheti az embert, a' mint a' meg-hallot példác bizonyittyác.

A' MASODIKROL.

Es meg-kérdé őket Joseph, mondván: Miért vattoc most illyen szomoruac? Kik felelének néki, ezt mondván: Almot láttunc, és nintsẽ ki meg magyarázná azt.

Innét

Innét meg-tettzic K. hogy nem csak imigy amugy, és nem csak valami mulolan tekintette-meg Joseph ezeket a' foglyokat, hanem szorgalmatoson meg-szemlélte és vigyázta, s-elméjében vötte az ő ábrázattyokat, magoc viseléseket, tekinteteket és beszédeket, mellyekből igen meg ismérhetni gyakorta belső indulatit-is embernec, a' mint a' bölts Syrák mondgya: *Tekintéséből megismértetic a' férfiu, és a' személynec jelen való képérűl meg-tettzic az embernec szive.* Syrac. 19. Joseph-is azért ezeknec *gestusokat observálván*, eszében vötte szivbéli bánattyokat és szomoruságokat, és szánakodván rajtoc, az ő meg-háborodásoknac okairul könyörűleteségből tudakozic, mert ugyan-is: *Vincula qui sensit, didicit succurrere vinctis.* az az: A' ki meg-kostolta a' fogságot, meg-tanult a' foglyokon könyörűlni.

TANUSAGOK.

I. Innét a' Josephnec példájából arra intettetünc, minémű indulattal

és

és ſzivel kell minékűnc a' mi ſzomoruságban forgo, le-vettetett felebarátinkhoz, kereſztyén rabokhoz és betegekhez lennűnc. Kereſztyéni ſzánakozáſſal ſzánakoznunc kell azoknac nyomoruságokon, mint Joſeph, a'mint az Apoſtali regula-is tartya: *Dolete cum dolentibus; A' bánkodockal*, ugy-mond, *bánkodgyatoc.* Sőt még az utolſo itéletben-is ditsirettel léſzẽ arrul emlekezet, a'kik kereſztyén fogl'okat és betegeket meglátogattac, mert igy ſzol Idvőzitőnc:

Matth. 25. 36. *Beteg voltam, meg-látogattatoc, fogoly voltam, és én hozzám jőttetec.*

II. Ditsiretre mélto ebben-is Joſeph, hog' az edgy őrőcké valo Iſtennec tulajdonitya egyedűl az álmoknac igaz magyarázattyát, mert igy ſzol: *Avagy nem Iſtenéje az álomnac magyarázáſa?*

III. Ezeknec a' két fogoly ſzolgáknac panaſzolkodo beſzédec hármat jelent: 1. Azt, hogy még ő magok-is eſzekben vőttéc volt, hogy az ő álmoc nem valami hejában-valo álő volna

volna, mellyről a' Poëta azt mondgya: *Somnia fallaci lucũt temeria nocte.* az az: A' vakmerő álmac a' tsalárd étſzaka ugyan jádzadoznac; mondom még ezek-is eſzekben vőttéc volt ezt, hogy nem affęle álom volna, hanem *fatidicum*, jővendőlő. 2. Ezeknec beſzédekből az-is megtettzic, hogy az Ægyiptiuſoc igen bálványozo és babonás népec voltanac, kik felettéb és kelletinél fellyeb tartottanac ſzámot az ő álmokra, ezért felelnec igy Joſephnec: *Almot láttunc*, ugy-mond, *és nintsen ki meg-magyarázza azt minékűnc*; Mint ha azt mondottác volna: Ha a' fogságban nem volnánc, találnánc jővendő mondo bőltseket, kiktűl végére mehetnénc, a' mi álmainc minémű dolgokat jelentenec: de mint hogy foglyoc vagyunc, az mi tőlűnc nem lehet, és azért ſzomorkodunc.

IV. Az-is nyilván vagyon K. ezeknec beſzédekből, melly igen nehezen iſmértetnek-meg az Iſtennec ajándéki az alázatoſokban és edgyigyű-

gyűvekben. Joseph, ki az álmoknac igaz magyarázoja vala, kickel a' tőmlőtzben *onverſalkodott*, a' ki bőltseséggel, álmoknac magyarázásával, jővendő dolgoknac meg-tudásával mind az egész Ægyiptusi és Perſiai bőltseket főllyűl halatta, még ſemiſmértéc benne az Istennec illyen ſzép drága ajándékát. Igy vagyon moſtan-is a' dolog, hogy-ha valaki nem *ſalutálta* az idegen országokat, nem *viſitálta* az Academiákat, meg nem nézegette Romát, Velentzét, Florentiát, azokon kivűl nem akarjuc ſenkiben *agnoſcalni* az Istennec ajándékit; Sem azokban *prudentiat*, a' kiknec nagy házoc, őrőkségec, joſzágoc, jo termetec, ſok marhájoc, kintsec és ſzép ruhájoc nintsen, nem lehet az ollyan Biro, *Aſſeſſor, Conſul, & Circumſpectus Vir.* De nem helyes itélet, mert a' mint Cato-is mondgya: *Ingenio pollet, cui vim natura negavit.* Ulyſſesről-is azt irja Ovidius: *Non formoſus erat, ſed erat facundus Ulyſſes.* Nyilván valo dolog, hogy a' ſok

A cane non magno ſæpè tenetur aper.

ſok országoknac, tartományoknac, és váraſoknac látogatáſa nem mindennec ſzerez bőltseséget, hanem tsak ſok iſmérőket, és meg-őrült erſzényeket, a' mint Horatiuſ-is nem illetlen mondotta: *Cœlum mutat qui trans mare currit, ſed alium hominem non induet, ſi ſtultus abit, ſtultus redit. Sicut anſer tranſnatando mare, non exuet ſuam naturam, nec longo itineris beneficio fit aquila.* az az: A' ki a' tengeren által-megyen, tsak az eget változtattya-meg, de más emberré nẽ léſzen, ha tudatlan megyen-el, tudatlan jő-meg. Miképpen a' lud által uſzván a' tengert, azzal ugyan nem vetkezile az ő terméſzetit, és a' meſzſzevalo járáſnac ſegitsége által nem lehet ſaskeſelyűvé. Annak-okáért az alázatoſokban és edgyigyűvekben-is iſmérjűnc Istennec ajándékát lenni, ne ugy mint a' Sidoc, kik Chriſtus Urunkat ſzűléinec alázatos állapattyáért ſemminec alitottác, a' mint im ez mondáſokbol meg-tettzic: *Nonne hic eſt filius fabri?* Natha-

nael-is, hazájának kisded voltáért,
Johan. 1. nem akarta ő szent Felségét Messiásnac ismérni. A' mi édes Istenünc segéllyen reá bennünket, hogy mindenekben ismérhessük és bátsülhessük az Istennec idvősséges ajándékit. Amen.

XXII. PRÆDICATIO.

Narravit ergo princeps pincernarum, &c. à vers. 8. usq; 23. versum.

SZolottunc az Urnac segitségéből a' két udvari szolgáknac álmokon valo szomoruságokrul, és Josephnec azoknac szomoruságoc felől valo értekezésérűl; Hallyuk-meg immár mostan:

I. A' Pohárnoc álmát, és annac magyarázattyát.

II. Josephnec a' Pohárnokhoz való supplicatioját és esedezését, és azokból a' tanuságokat.

AZ ELSŐ RŐL.

A' Pohárnoc álmának két pontotskái vadnac; Elősőr, mit látott; Másodszor, mit tselekedett, megjedzi

jedzi Moses. 1. Mit látott? Azt mődgya affelől: *Almomban látoc vala előttem edgy szőlő tőt, és a' szőlő tőn valának három veszsző szálac, és az megh-zöldelléc, megh-virágzéc, és megh-érlelé a' szőlő-fejeket.* Rend szerént őt egész holnapoc alatt mégyen ez végben, hogy tudni-illic, a' szőlő veszsző meg-zöldellyéc, meg-virágozzéc, és meg-érlellye az ógyümőltsét; de a' Pohárnoktul láttatic, mint ha edgy étszakának valami részetskéjén ezec mind véghez mentenec volna, mellyec jelengetic vala a' Pohárnoc dolgainac végét és jo ki-menetelit, ki igen hamar végben menne. 2. Mit tselekedett álmában a' Pohárnoc; arrul igy szol: *A' Pharaho pohára penig vala az én kezemben, és én a' szőlőt szakasztom vala, és a' Király pohárában fatsarom vala, és ugy adom vala Pharahonac kezében.* Némellyec az irás magyarázo Doctoroc kőzzűl azt itélic, hogy az Ægyiptusbéli Királyoknál szokásban volt ez a' dolog, hogy a' meg-

ért szőlő gerezdet a' Király előtt pohárban fatsartác, és a' Királyoknac adván, ugy kostoltác-meg, abban az esztendőbē mitsodás bor lenne. De mostan ezt a' dolgot álmában láttatic a' Pohárnac tselekedni, a' melly álom kétség nélkůl Istetůl botsáttatott volt ő reá, mellyel az ő fogságának ki-menetelit jelentette, kit Joseph minden kerůlő és homályos beszéd nélkůl meg-magyaráz, mert nem igy szol: Talám ez lehet a' te álmodnac magyarázattya, módom nem *dubitativè*, az az, kételkedve, hával szol, hanem *simpliciter*, edg' általlyában azt mondgya: *Ez a' te álmodnac magyarázattya: Az három veszsző szál hárō nap*, az az, harmad napot jelent, *harmad nap mulva Pharaho fel-magasztallya a' te fejedet, és helyedre állat tégedet, és az elébbi szokásod szerént adod a' pohárt Pharaho kezében*.

Itt K. edgy illyen kérdés méltán jőhet-bé. Az előtt Joseph, ennec a' Pohárnoknac igy szolot vala: *Avagy nem nē Istenéjé az álomnac magyarázása?* Ebben penig az ő mondásában, midőn azt mondgya: *Ez*, ugy-mond, *a' te álmodnac magyarázattya*, láttatic, mintha Joseph az Istennec tulajdōságit magának venné és tulajdonitaná, és mintha azt mōdotta volna: *Ego sum Deus*. Isten vagyoc én, de miképpen az Isten az álmokat meg-magyarázhattya, titkos értelmét meg-tudhattya, ugy én-is meg-magyarázom, és titkos értelmét meg-jelentem, és meg-mondhatom.

R. Nem ezt akarja Joseph ezzel az ő mondásával jelenteni; hanem azt akarja mondani, hogy ő néki Istentůl oly ajándéka vagyon, a' melly Istentůl adatott ajándéc által az álmokat meg-magyarázhattya; Noha az álmoknac igazán valo meg-magyarázása *per se*, *& naturaliter*, ő magában és terméſzet szerént tsak Istētůl lehet, ki egyedůl tud valoban mindeneket, jővendőket és mulandokat.

Jollehet az Istennec szolgaié-is u-

gyã ez az ajándéc, *participatione*, közléſ-képpen, kinec valamikor nagy titkos dolgokat meg-jelentett, mint
Gen. 15. 15. Abrahámnac és a' tőb ſzent Atyáknac. Avagy olly ajándékát adgya, hogy az álmokat meg-magyarázhaſsác, mint ennec a' mi Joſephünk-
Dan. 2. 29. nac és Danielnec. De azért ezt az ő ajándékját még ez ő ſzolgainak-is határozás-képpen, avag' mértéc ſzerént adta és adgya, ugy hogy ſok titkos dolgokat, jövendőket és álmokat nem tudhattanac és meg nem érthettenec még az Iſtennec Prophetái-is. Példa erre Joſeph, kinec volt Iſtentől arra ajándékja, hogy a' Pohárnoknac, Sütőnec és a' Királynac álmokat meg-magyarázhaſſa, de a' maga álmait meg nem tudta magyarázni, nyilván meg-tudta mondani a' Pohárnoc meg-ſzabadulásának idejét és napját, de nem tudta a' maga meg-ſzabadulásának ſem idejét ſem napját, annak-okáért ſupplicál és könyörög a' Pohárnoknac az ő meg-ſzabaditásáért. Haſonlóképpen

pen Elyſeus Propheta ſok titkos dolgokat meg-tudott, meg-mondott, és meg-jövendőlt, *ex revelatione divinâ*; meg tudta mondani, hogy Ge- *2. Reg. 5. 23.*
házi az ő ſzolgája a' Siriabéli Námántul az ő hire nélkül két tálentom ezüſtöt és két idneplő ruhákat vőt-fel: de nem tudta hogy a' Sunamitis fia meg-holt, és mi végre fáradott ő hozzá a' meg holt gyermec annya a' Cármel hegyére, ki mikoron megragadta volna a' Prophetának lábait, és Geházi el akarná űzni, igy ſzola Elyſeus: *Hadgy békét néki, mert meg-* *2. Reg. 4.*
keſeredett az ő ſíve, és az Ur el-titkolta én tőllem, és nem jelentette-meg nékem; tudni-illic, miért jött én hozzám én hozzám ez aſzſzonyi-állat.

De hallyuk K. miképpen magyarázza Joſeph a' Pohárnoc álmát? *A' három veſzſzős ſzál*, ugymond, *három nap, harmad nap mulva Pharaho felmagaſztallya a' te fejedet, és helyedre állat tégedet, és elébbi ſzokáſod ſzerént adod Pharaho kezében a' pohárt.* Három dolgot veſztett vala el a' Pohár-

noc, ugy-mint; ſzabadságát, tiſztit, és az ő előbbi jo kedvét; Szabadsága felől azt jövendöli, hogy meg-ſzabadul, melly igen hamar léſzen; Tiſzti felől-is azt mondgya, hogy az ő előbbi tiſztiben iſmét a' Király ujonnan bé-állattya, és fel-emeli az ő fejét. A' kik bánkodnac, fejeket-is leſzoktác ezoc függeſzteni, azt akarja azért Joſeph ezzel az ő mondásával jelenteni, hogy az ő jelen valo ſzomoruságát az ő előbbi örömek követi, és az ő bánat miatt le-hajtott fejét iſmét fel-emeli, és ſzomoru ábrázattya-is meg-ujul és meg-vidámul.

TANUSAG.

Meg-mutattya ez a' tudomány K. mitsoda kűlömbség légyen az Iſtennec ſzent ſzolgainác, Prophétáinac, és a' hamis Prophétáknac, világi bölcſeknec, varáslóknac ſzemfényveſztőknec, bűbájoſoknac jövendöléſec, titkos dolgoknac meg-tudáſoc, és Iſtentől botsáttatott álmoknac, meg-magyarázáſoc kőzőt. 1. Kűlömböznec ebben; mert a' hamis

mis Prophétáknac jövendöléſec titkos dolgoknac meg-tudáſoc, és álom magyarázáſoc nem nyilván valoc, nem világos értelemmel, hanem mindenkor homályos és kétséges, mellyben a' hamis Prophétac az ő ősöket és nagy attyokat a' Sátánt követic, ki mindenkor hazug volt, és a' mint Chriſtus Urunc mondgya; *Hazugságnac Attya.* Mint *Joh. 8. 44.* példánac okáért ama' hamis Prophéta Zedechias, *Princeps pſeudoprophetarum*, a' Sátánnac tanátsából igy jövendöle Achábnac: Az Ur a' Ki- *1. Reg. 22.* rálynac kezében adgya. Haſonlo- *v. 12.* képpen Crœſus, az Oraculumtul tanátsot kérdvén: illyen feleletet adot néki: *Crœſus Halym fluvium tranſiens, maximum regnũ evertet.* az az: Crœſus az Halys folyo vizen által menvén, nagy orſzágot fordit, avagy puſztitel; mellyet Crœſus ugy értett, mintha más birodalomrul ſzolot volna az Oraculom, holott az ő maga birodalmát veſzté-el; hogy penig homályoſon és kétségeſen jövendől-

Eodem modo datũ eſt oraculum Pyrro: Aja te Æacida Romanos vincere poſſe.

nec és szolnac, azért tselekedic; hog' hazugságbã ne tapasztaltassanac valaminémű ki menetele lészen a' dolognac. 2. Ebben-is kűlőmbőznec; mert a' hamis Prophetác és e' világi testi bőltsec, a' minéművec voltanac a' Cháldiai, Persiai és Ægyiptusi bőltsec; avagy a' Sátánnac tanátsátul fűggenec, avagy valami *Reguláktul*, jegyektűl, és meg-tsalatkoztato dolgoktul viseltetnec; Annak-okáért gyakortáb meg-tsalatkoznac, és egyebeket-is meg-tsalnac, és sok dolgokat meg nem tudnac mondani és jővendőlni, mellyeket az Istennec szolgai és Prophetái igazán és homály nélkűl meg-mondottanac és meg jővendőltenec, valamellyec szűkségesec voltanac. Mint példánac okáért: A' Cháldiai és Persiai bőltsec soha semmi erejeckel, tudományockal, sem varáslásockal eszében nem tudtác juttatni Nabugodonozornac el-feledett álmát, sem penig meg nem tudtác magyarázni. *Dan.2.10*

Hasonloképpen Boldisár Királynak-

nak-is palotájánac falára, szemei előtt, emberi kézzel irattatott im ez titkos irást el nem tudtác olvasni, annál inkáb meg-magyarázni, és igaz értelmét adni, a' melly ez vala: *Mene, Mene, Thekel, Ufarsyn.* De az Istennec szolgája Daniel, mind a' Nabugodnezár el-feledett álmát, a' Királynac *(invocoto nomine Dei)* pontrul pontra eszében jutatá, és igaz magyarázattal meg-is magyarázá; A' titkos irást-is Boldisár Király előt el-olvasá, és értelmét-is meg-mondá. Josephnek-is Istentűl volt erre ajándékja, mert ő-is nyilván mondgya a' Pohárnoknac: *Ez a' te álmodnac magyarázattya*, melly mondásával meg-jelentette, hogy ő nem vélekedés szerént magyarázza a' Pohárnoknac és Sűtőnec álmokat, hanem Istentűl vagyon ő néki arra ajándékja, a' melly titkoknac tudo Istene soha meg nem tsalatkozic, sem másokat meg nem tsalhat, mert *nem ollyan az Isten mint az ember, hogy* *Num.23.19.* *na udgyon, és nem embernec fia, hogy el-*

el-változtassa az ő igiretit. Nem függ ő szent Felsége az égtől, annac forgásától, sem a' planétáktul, semminémű reguláktul és jegyektől, mellyec gyakorta meg-változnac és meg-tsalatkoztatnac, de azok-is mind ő szent Istenségétől függenec, ama' mondás szerént: *Astra regunt homines, sed regit astra Deus.* A' tsillagoc birnac az embereckel, de a' tsillagokat Isten birja. Ez-é az égnec tengelyét forgato bőlts Istené lég'en szent Fiával és szent Lelkével egyetemben a' ditsiret, ditsőség, hatalom és birodalom mind őröckön örökké. Amen.

XXIII. PRÆDIKATIO.

Sed memento mei apud te, quando bene fuerit tibi, &c. à v. 14. usq; ad 15.

A' MASODIKROL.

Secunda pars XXII. Concionis.

MIdőn Christus Urunc a' két tolvajoc közőtt, a' mi bűneinkért Jerusalem kivül a' kereszt-fán függe, azoc közzül edgyic meg-ismérvén bűnös voltát, meg-változtatván e- lőbbi

lőbbi sententiáját, igy kezde ő szent Felségének esedezni és supplicálni: *Uram emlekezzél-meg én rolam, mikor a' te országodban jutándasz.* Luc. 23. Majd hasonlóképpen supplicál ez a' mi szegény tőmlőtznec sanyarusága miatt meg-fáradott Josephünk-is ennec a' Pohárnoknac az ő meg-szabadulásáért, eképpen szolván: *Kérlec emlekezzél-meg én rolam, mikor néked jol leszen dolgod, és tselekedgyél irgalmasságot velem.* Az melly alázatos supplicationac két részetskéi vadnac: Edgyic kérés, Másic mentség, avagy maga mentegetés, és mind kettőnec két ponctomi vadnac; Mellyeket láttunc Istennec segitségéből rendel, és azokbol a' tanuságokat.

AZ ELSŐ RŐL.

Két dologért esedezic és könyörög vala Joseph a' Pohárnoknac, 1. Ezért, hogy ne légyen feledékenségben ő felőle, hanē a' mint hálá-ado emberhez illic, emlekezzék-meg ő rola-is, és tselekedgyéc valami irgalmasságot véle. 2. Azért *supplicál*, hog' a' Ki-

a' Király előtt-is légyen szószolo érette, és törekedgyéc meg-szabadulásában: De edgyiket sem tselekedte ennec az a' háládatlã Pohárnoc; Oh kegyetlen, és kőnyörületlen ember! Nem ug' tselekedett Christus Urunc, ki nem feletkezett-el a' nyomorult tolvajnac esedezésiről és kéréséről, ki nagyobbat kévánt Christus Urunktul (mert az Paraditsomot kivánta) hogy sem mint Joseph a' Pohárnoktul, kinec leg ottan azt-is meg-igérte, mondván: *Bizony bizony mondom néked hogy ma én velem lészesz Paraditsomban.* Nem hallaszlotta ő szent Felsége, tsak márul-is holnapra, mint a' Pohárnoc Josephrűl valo emlekezetit edgy egész esztendőre. A hitben tévelygő megvakult Sidoc azt mondgyác, hogy Joseph *dupláson* vétkezett az ő *supplicálásában*: 1. Abban vétkezett hogy az ő meg-szabadulásáért a' Pohárnoknac esedezett és kőnyőrgőtt, mellyet tsak Istentűl kellet volna várni; 2. Hogy az ő jövendőlé-

Luc. 23.

dőlésének, avagy álom magyarázásának jutalmát kivánta, az Istennec ajándékát áruban vetvén kereskedett véle. De ez az értelem nem helyes, sőt a' szent-irással edgyűt azt mondgyuc; hog' Joseph edgyikben sem vétkezet, mert nem azért kérte a' Pohárnoknac mellette valo törekedését, és a' Királynac kegyelmét, mintha kételkedett, és kétségben esett volna az ő jövendő meg-szabadulása felől, hanem kereszttyéni szabadságbol, tudván hogy a' szabadulásra valo szabados eszközőket Isten senkitűl meg nem tiltotta, de sőt ugyan nem-is illenéc azt senkinec meg-utálni, és hátra vetni. Példánac-okáért: A' Szántovető ember, midőn a' földet szántya, nem azért munkálkodic azzal, mintha Istenbe valo bizodalma el-fogyott volna; de inkáb azzal az ő tselekedetivel Istenben valo bizodalmát jelenti: mert nyilván hiszi hogy az ő munkája nem lészen haszontalan, hanem Isten azt meg-áldgya: ha penig nem

nem szántana és nem vetne, hanem a' szántatlan és magockal bé nem hintetett földből bő aratást és buzát várna, kétség nélkül Istent kisértené. Ez szerént Josephnec Istenben valo hiti, reménsége és bizodalma azzal el nem fogyott, hogy az ő meg-szabadulására valo dologban ezzel az eszközzel élt, noha nyilván nem tudta és nem értette, hogy ha az által az eszköz által, ugy-mint a' Pohárnoc által szabadittya-é meg Isten őtet abbol a' fogságbol. Annakokáért előtte viselvén Joseph Istennec imez közönséges parantsolatDeut.6.16. tyát: *Ne kisértsed a' te Uradat Istenedet*, semmit sem vétett ebben az ő tselekedetiben. Továbbá ez aránt is helyesen tselekedett Joseph, melyért ditsiretre mélto, hogy Istennec nem *præscribált*, rendet, modot és időt Istennec nem szabott, mint a' Bethuliabéliec, kik Ozyás akarattyábol és tanátsából őt napokat rendeJudith.7. 19.20.21. lénec, mellyekben ha Isten őket meg nem segiti, a' várost Holophernenec

nec meg-adgyác: De nem igy tselekedett Joseph, hanem mindenestűl Istenre bizta magát, valamelly úton akarja őtet megszabaditani az ő fogságából. Másodszor abban sem vétett, hogy az ő *oraculomjának*, avagy jövendölésének valami jutalmotskáját kivánta a' Pohárnoc Mestertől, mert ezt sem tiltotta-meg Isten, ha kickel az Istennec szolgai a' lelki jokat közlic, hogy azoktul valami szükségekre valo testi táplálást és jokat el ne vegyenec.

TANUSAGOK.

I. Ez a' tudomány meg-mutattya K. hogy az Evdgyházi szolgáktul nem tiltya Isten az ő munkájokért az Isten szerént valo illendő jövedelmeket és tápláláſokat, sőt inkáb parantsollya, kirűl nyilván szola' szent Pál Apostal, mondván: *Az ollyan ember a' ki tanittatic az Evangeliom tudományára, közöllye minden javait azzal, a' ki őtet tanittya.* Gal. 6. 6. Másutt-is ezen Apostal igy szol: *Az Ur acképpen rendelte azoknac, a' kik az Evangeliomot prædikál-* 1.Cor.9.15.

dikállyác, hogy az Evangeliombol él-lyenec.

II. Innét a' Josephnec példájából arra-is intettetünc, hogy az Istentül mutatott alkalmatosságot és eszközöket, mellyec által a' mi testi nyavalyáinkbol, de sőt még fogságunkbol-is jo modgyával meg-szabadulhatunc, azokat meg ne utállyuc s-el se mulassuc, hogy valamiképpen Istenünket ne késérgessüc. Lássuc a' mentséget.

A' MASODIKROL.

Josephnec mentsége ebben vagyon: *Mert lopva hozattattam-el a' Sidoc földérül.* Ennek-is a' mentségnec két ágatskái vadnac: Elsö ágában magát menti. Másodikban azt jelenti-meg, honnét és miképpen jutott Ægyiptusban. Josephnec kérésére azt felelheti vala az Pohárnoc: Megtselekedném hogy szolnéc, és örömest tőrekedném a' Király előtt éretted; de nétalám valami nagy gonoságodért üzettettél-ki hazádbol, és kénszerittettél ide bujdosni; itt-is pe-

penig talám valami nagy bűnt tőttél, vétkezvén jámbor Urad és Aszszonyod ellen? Meg-felel mind kettőre, s-azt mondgya hogy az ő hazájából lopva hozták-el őtet, ott-is penig semmi gonoságot ő nem tselekedett, senkinec sem vétet, mellyért a' tőmlőtzőt érdemlette volna.

TANUSAGOK.

I. Innét azt tanulhattyuk-meg K. hogy *justa defensio,* az igaz mentség nem csak szabados, de sőt gyakorta ugyan szükséges-is. Példa Christus Urunc, ki sokszor a' Phariseusoknac hamis vádgyoc és calumniájoc ellen magát meg-mentette. Szent Pál aszerént, sőt midőn látná, hogy igaz igyében elő nem botsátanác, a' Romai Tsászárra appellált. Ugy vagyő, hogy a' jo lelki ismeret és ártatlanságnag' lelki vigasztalás és könnyebség, de mindazonáltal külső tisztességére-is szükséges embernec gondot viselni, *mert job embernec a' jo hir a' drága kenetnél, és kivánatosb a' jo hir név nagy gazdagságoknál, ezüstnél és* *Luc. 11.* *Actor. 25.* *Amintas tacendo periit.* *Eccl 7. 1.* *Prov. 22. 1.*

aranynál. Erre néznec a' Deákoc ama' versetskében:

Fama Fides, Oculus non admittunt jocũ.

Omnia sperdas, famã servare memento:
Quâ semel amissâ postea nullus eris.

II. Ebben is méltán ditsiretet érdemel Jóseph, hogy nem panaszolkodic bátryaira, sem az ő fajtalan aszszonyára, ki őtet tsalárdul gonosz hirben névben hozta, és abban a' fogságban taszitotta, hanem inkáb, a' mint lehetet, az ő gyalázattyokat igaz atyafi szeretetből fedezgette, kirűl Salomon azt mondgya: *Charitas operit multitudinem peccatorum.* Es ecképpen az ő véle tőttsök gonoszt joval akarja meg-hálálni, mellyre a' Sz. Pál Apostal-is int bennűnket, mondván: *Ne győzetteséls meg a' gonosztul, hanem a' joval a' gonoszt-is győzd-meg.* Mellyre minketis segéllyen ő szent Felsége, Fiáért Jesus Christus-ért. Amen.

XXIV. PRÆDIKATIO.

Cum a. videret princeps pistorũ. à v 16. ad 23.

Eckédig szolottunc a' Pohárnoknac álmárul, annak magyarázattyárul, és Josephnec a' Pohárnokhoz valo supplicátiojárul. Immár lássuc

I. A' Sútônec álmát, és annac magyarázattyát, környűl-állo dolgaival egyetemben.

II. A' Pohárnoknac háládatlanságát.

III. A' tanuságokat.

Ezeknek-is magyarázattyában az Ur szent Lelkénec általa legyen Kalauzunc, Amen.

AZ ELSŐRŐL.

Látá penig a' Sútó Mester hogy jol magyarázta volna meg az álmot, &c.

Halván a' Sútő Mester, az ő társa álmának meg-élztő és vidámito magyarázattyát, azt reménli hogy az ő álmának-is örvendetes magyarázattya lészen, mivel hogy mind ketten edgy napon vettettenec a' tőmlőtzben, és mind azon edgy éjel láttác az almokat-is, itéli, hog' nétalam egyenlő ki-meneteli-is lészen dolgoknac. De igen meg-tsalatkozott ebben nyavalyás, mert miképpen az ő álmoc külőmbőzőtt edgy mástul, értelme és magyarázattya felől-

is kűlömbet kénszerittetett hallani. A' Pohárnoc álmában nem tsak látta az szőlő tőt, a' három veszszős szálakat, és ért szőlő fejeket, hanem le is szakasztotta, és a' pohárban fatsarván, Pharaho kezében adta. De ez a' szegény boldogtalan Sűtő Mester semmit nem látott effélét tselekedni, hanem tsak az égi madaraktul láttatott szenvedni, nem adott ő tzipot Pharaho kezében, mint a' Pohárnoc mustal meg tőltőt pohárt, hanem ugy tettzet ő néki, mint ha a' madarac kedve ellen ettéc volna meg az Királynac sűlt étkeit, az ő fején lévő edényből. Melly álom ő néki gonoszt jelentő *præsagium* vala; Mellyet Joseph ig' magyaráza meg néki: *A' 3. kosár, 3. nap*, az az; három napot jegyez, *harmad nap mulván Pharaho meg-emlekezic a' te fejedrűl, és gedet fel akaszt tat akaszto-fára, és a' te testedet te rolad le észic az égi madarac.* A' három kosárokat Joseph 3. napra magyarázza, a' sűlt étken penig érti, a' Sűtő Mesternec testét, mellyet a' madarac meg-észnec, mellyből meg-tettzic hog' igen régi sokás volt a' fán meg-ölettetteknec testeket el nem temetni, hanem affléknec testeket, az égi madarac és vadac emésztették-meg.

TANUSAGOK.

I. Meg-mutattya ez a' tudomány K. hogy nem tsak az őrvendetes, győnyőrűséges és kévánatos hireket, és reánc következendő dolgokat kell az Egyházi szolgáknac kimondani és meg-hirdetni, kiváltképpen az ollyaténokat, mellyec az embereknec életekben, tiszteségekben és idvősségekben állanac, hanē a' szomoru és siralmas dolgokat-is kedvezés, és személy válogatás nélkűl meg kell mondani, mint Joseph tselekedett, és a' tőb Prophéták-is tselekedtenec, ugy-mint Esaiás, ki Ezéchiás Királynac, nem tsak az őrvendetes jővendő dolgokat, hanem a' szomoru és siralmas dolgokat-is meg-mondotta. Acháb, Micheás, Ezechiel, Daniel, Amos, Oseás, &c. *Esa. 37. Esa. 39. Jer. 1.*

Ezech. 45. Oseæ 1. 1.Reg.13. 2.Reg.1. Nem illetlenûl tselekednec azért azoc a' Magistrátusoc, kik a' halálra sententiáztatott foglyoknac az ô bûntetéseknec napját, két vagy három napockal-is az előtt hirré adgyác, hog' valami kéſzûletec legyen halálokhoz.

II. Azt-is eſzünkben vehettyûc innét; Hogy Isten átkának, és az ô rettenetes haragjának jegye, midôn az Isten képére teremtetett embernec testét az égi madarac, ebec és fene vadac eſzik-meg: mert nem a' végre teremtetett volt Istentûl az embernec teſte, hogy a' madaraknac étkec légyen, mindazáltal, a' mint ſzemeinkel láttyuc, ſokakon ſok helyeken meg-történic ez. Mikor azért efféléket látz lenni, vagy dög halál, vagy ellenség, avagy hohérnac fegyvere miatt, gondolkodgyál az Istennec rettenetes, és a' bûn ellen fel-lobbant haragjárul, melly rettenetes dolog az Istennec haragos kezeiben eſni, a' mint az Apoſtal módgya. Az Isten Jeremiás által azzal fenyegeti a' ſzo-fogadatlan embereket, hogy az égi madaraknac és a' földnec vadainac étkei léſznec, és nem léſzen ki el-ûzze azokat az ô teſtekrûl. A' bûnnec bûntetéſe vala Jeroboám és az Acháb háza-népein, hogy a' kik meg-halnac vala ezeknec maradéki kôzzûl a' városban, azokat az ebec ôtték-meg, mint Jezabelt, a' kik penig a' mezôben elestenec, a' vadac és madarac ôtték-meg. Ugy vagyon (a' mint ſzoktác mondani) ſenkit a' rút halál el nem kárhoztat, ſem ellenben a' ſzép halál ſenkit nem idvôzit, de mindazáltal drága ajándéka az-is a' nagy Ur Istennec, a' kinec terméſzet ſzerént valo tsendes ki mulást, és tiſztteſséges temetéſt enged, és az ô eleinec temetôjében takarittatic. Az Ur Isten bûntetésûl veté ama' Bételben Jeroboám Királyhoz kûldôt Prophétára, hogy az ô attyának koporſojában teſte ne temetteſséc, kinec igy ſzolla az Ur, mondván: *Prophéta mivel hogy engedetlen voltál az Ur ſzájának;*

Jerem. 7.

1.Reg.14.

1.Reg. 13. *jának*; *Immár a' te tested nem temettetic a' te atyádnac koporsójában*, kit azon napon meg-ôle utában az oroszlán, és az Urnac beszéde szerént, idegen koporsoban temették-el. Ez az elsôről.

A' MASODIKROL.

De ingratitudine piscernæ.

Harmad napon azért &c. Nem csak azt mondgya itt meg Moses, harmad nap mulván mit tselekedett Pharaho, hanem azt-is meg-jelenti, mitsoda alkalmatossággal tselekedte a' mit tselekedett, tudni-illic, az ô szûletésének napja adott arra alkalmatosságot, hogy vendégséget szerzene, a' melly vendégségben felette igen szûkséges volt mind a' Pohárnoknac s-mind a' Sûtô Mesternec szolgálattyoc; kikről meg-emlekezvén, mind kettôt a' tômlôtzből kivéretvén, a' Pohárnokot az ô régi helyére tisztiben bé-állatta, a' Sûtô Mestert penig akaszto-fára itélte; és igy fogyatkozás nélkûl bé-tôlt Josephnec álom magyarázása. A' kik, K. az ô szûletéseknec napját ôrômmel,

mel, vigasággal és vendégséggel celebrállyác, tisztelic, azzal meg-mutattyác, hogy ô nékic ebben az életben, jo renden vagyon még szenájoc, az az, jol vagyon azoknac dolgoc. Ellenben penig, a' kik nyomorúságban, inségben, keserûségben, és siralomban, nem mondom hogy élnec, hanem minden napon halnac, és a' halált minden orában ohajttyác, a' mint Aureliánus Imperator-is panaszolkodván mondotta: *O infelicem vitam! quid vitam dico? cum mors potius nuncupanda sit, quã mortales pro vita habent*, az az: Oh boldogtalan élet! de miért mondô életnec? holott halálnac méltábban mondathatnéc, mellyet a' halando emberec életgyanánt tartanac. Ez illyetének mondô, a' Bôltsel edgyût azt mondgyác inkáb: *Job embernec az ô halálának napja szûletésének napjánál.* Jóbal: *El-vesszen az nap, mellyen én szûlettettem.* Jeremiással penig sirva kiáltyác: *Jaj én édes anyam! miért szültél engemet ennyi sok haborusá-*

Eccl. 7.

Job. 3. 3.

Jerem. 1.

ságokra? Miért jöttem ki az én anyámnac méhéből, hogy látnám a' nyomorúságot és a' bánatot, és hogy az én életemnec napjai gyalázatban végeztetnének el. Oh emberi nemzetnec nyomorult sorsa! Avagy nem méltán panaszolkodhatot volna-é ez a' boldogtalan Sütő is szent Jobbal, ezt mondván: *Oh miért nem löttem ollyan, mint az elrejtett idétlen gyermec! és mint a' kisdedec, a' kik világosságot nem láttanac. A holott a' foglyoc meg nyugosznac, és nem hallyác a' hohérnac szavát, a' szolga-is szabados ott az ő urától. Jaj nékem! mert a' melly felelemtül feltem, az jöve reám, és a' mitül tartoc vala, az eséc rajtam.* Illyen külömbözö állapat vagyon ezen e' világon, kinec örömsinec siralom. Pharaho örült és vendégséghez örömmel készült: de a' szegény Sütő Mester ohajtással kesereg, és gyalázatos halálra hurtzoltatic; A' Pohárnoc a' fogságbol megszabadult, és szive-is meg-vidult: de a' szegény Joseph a' fogságban hagyattatván szomorkodic, és bánat

Jer. 20. 15.

Job. 3. v. 16. 17. & 25.

tv

tya meg-ujult. Valamiért? *Mert nem emlekezett-meg a' Pohárnoc Mester ő rola, hanem el-feletkezett.*

TANÚSAGOK.

I. Ez a' tudomány arra emlekeztet minket K. melly igen hamar elfeletkeznec az emberec az el-vött jo téteményrül; Nem könnyen és nem hamar feletkezik-el arrul a' test, midön valakitül valami boszszúságot szenvedett, sőt ottan ottan megemlekezic rola, de a' jo-téteményrül tsak hamar és könnyen el-feletkezic. A' hálá-adoságnac két neme vagyon: Edgyic szokott lenni *Opere*, tselekedet által; Másic *Recordatione*, jo emlekezettel, a' kik tselekedetekkel hálá-ado voltokat vélec jol tött emberekhez meg nem mutathattyác, tsak a' jo akarat, jo szándéc, és emlekezet-is ditsiretes, ama' mondás szerént: *Ut desint vires, tamen est laudanda voluntas.* Ha a' tehetség nintsen-is, mindazáltal ditsiretes a' jo akarat. De edgyiket sem tselekedte ezeknec a' hálá-adatlan Pohárnoc.

II. En-

II. Ennec a' Pohárnoknac hálá-adatlansága tanit minket e' világnac erkőltsérűl és természetiről-is, hogy soha etrűl e' világtul a' mi munkáinknac, fáratságinknac, és hűségűnknec jutalmát bátor ne várjuc, mert ez e' világ, és a' benne lévő emberec igen hálá-adatlanoc, és ennec e' világnac erkőltséhez accommodállyác, szabjác magokat.

Tempora mutantur, & nos mutamur in illis.

III. Azt-is meg-tanulhattyuc innét, mit kell azoktul várnunc és reménlenűnc, a' kik udvarokban valami méltoságra emeltetnec, mivelhogy gyakorlatossággál azoknac elméjeknec szemec e' világi idő szerént valo jo szerentsével, és a' méltoságnac fényével annyéra bé-kőttettnec, hogy az ő előbbi alázatos állapattyokra viszsza nem nézhetnec, sem meg nem emlekezhetnec. Példád erre ez a' Pohárnoc, ki sem az ő fogságárul, sem magyarázójárul, meg nem emlekezett. Mindazáltal ez sem lőtt az Istennec *providentiája* nélkűl, ki mikor az ő hiveinec fogságokbol valo meg-szabadulásoknac valami reménséget mutat-is, nem mindgyárt viszi végben, hanē sok akadályokat gördit eleikben, és az ő jo tétemenyét sok okokra nézvén el hallasztya, hog' tőb ideig probállya a' mi álhatatosságinkat és békeséges türésűnket; Nem-is él mindenkor azockal az eszközőckel, mellyeckel mi akarnánc élni, de sok idő mulván más eszközt talál ő szent Felsége, melyről mi nem-is tudtunc volna gondolkodni. Igy ez a' Joseph álom magyarázása, a' Pohárnoknac közben-járása nem tettzett Istennec alkalmatos eszköznec, Josephnec meg-szabadulására, mert ez által nem juthat vala az ő néki Istentűl rendeltetet uraságra és méltoságra; Azért más időt és más alkalmatosságot rendelt volt Isten erre a' dologra, ugy-mint Josephnec uraságra valo menetelire. Mellyekről valo gondolkodás a' mi nyomoruságinban szerezzen mi bennűnk-is békeséges türést. Erre segéllyen az A. F. &c.

Honores mutant mores, sed rarò in meliores.

XXV. PRÆ-

XXV. PRÆDICATIO.

Ex Cap 41. Et accidit post biennium dierũ, &c. à vers. 1. usq; ad 8. versum.

AZt mondóc ide fellyeb, hogy midőn Isten az ő hiveinec fogságokbul avagy nyomoruságokbul valo meg-szabadulásnac valamikor valami reménségét mutattya-is, nẽ mindgyáráſt viszi azt végben, hanem sok okokra nézvén el-halasztya, s' nem-is él mindenkor azockal az eszközőckel, mellyeckel mi akarnánc élni, hanem sok idő mulván máſt talál ő szent Felsége, mellyről mi nem-is tudtunc volna gondolkodni. Im hol tellyesedik bé K. ennec igaz volta: az előtt nem tettzéc Istennec alkalmatos eszköznec lenni Josephnec meg-szabadulására a' Pohárnoknac ackorbéli kőzben járása, hanem mind az időt, s' mind az alkalmatosságot el-halasztotta ő Sz. Felsége erre az időre és alkalmatosságra, mellyről itt e' *Káputban* emlekezic Moses; kinec 4 részei vadnac:

1. *Részében meg-irja, minémű álmokat botsátott és szerzett Isten Pharaho elméjében, a' kővetkezendő bűség és szűkség felől, mellyeknec igaz értelmét a' Böltsec meg nem mondhattác Pharahonac.*

2. *Meg-jedzi, miképpen magyarázza azt meg Joseph.*

3. *Vagyon emlekezet Josephnec felmagasztaltatásárul, uraságra valo menésérűl, és házasságárul.*

4. *Miképpen tellyesedtenek-bé a' Pharahonac álmai, Josephnec magyarázása szerént.*

Az első részнec isinét 4. tzickelyi vadnac: Mert

I. *Idejét jelenti-meg a' Pharaho álmának.*

II. *Alkalmatosságát a' Joseph tömlötzből valo ki-szabdulásának, és uraságra valo menésének.*

III. *Minéműc voltanac azoc a' Pharaho álmai, meg-mondgya.*

IV. *Miképpen indult-meg azon, és mit tselekedett, azt-is meg-jedzi.*

Mind a' 4. dolgokat lássuc rendel

Isten segitségéből. Az Ur szent Lelkének általa segéllyen bennünket. A.

AZ ELSŐRŐL.

Lőn penig két esztendő mulván Pharaho álmot láta. Némellyec ezeket a' két esztendőket kezdic számlálni a' Pohárnoc tőmlőtzből valo megszabadulásának idejétől fogván; némellyec viszont a' Joseph tőmlőtzben valo vettetésének idejétől fogván; de ha ezeket a' két esztendőket (mellyről itt szol Moses) a' Pohárnoc meg-szabadulásának idejétől fogván kezdgyűc számlálni, igy Joseph három esztendőknél tőb ideig tartatott volna a' tőmlőtzben, mert még a' Pohárnoc előtt vettetett volt oda, kivel esztendeig volt edgyűt a' fogságban. Helyesseb azért azoknac értelmec, kik ezt a' két esztendőket a' Joseph tőmlőtzben valo vetésének idejétől fogván kezdic számlálni. A' kőzőnséges értelem azért ez, hogy Joseph két esztendeiglen volt a' tőmlőtzben, és két esztendeje elteltével az ő sanyaru fogságának, azután szabadult-meg ebből a' fogságból. Ebben az értelemben vagyon M. Lutherus, ebben W. Musculus, és tőbbekenn-is az irás magyarázó Doctoroc kőzzűl. A' melly fogságból szegény Joseph hogy a' Pohárnoknac *commendátioja* és kőzben járása által, ma, avagy holnap megszabadulhatna, azon vagyon, de reménségében meg-tsalatkozott, és immár emberi mod szerént láttatic vala minden jo reménsége fűstben menni.

In Germanica Biblia, in vulgata versione.

TANUSAGOK.

I. Tanullyuk-meg innét, hogy noha az Isten az övéit gyakorta sok ideig, nehéz nyavalyáckal meg-késerti és meg-probállya, de sőt ugyan meg-rostállya a' nyomoruságnac kementzéjében bé-taszitván, mint ezt a' Josephet, ugy annyira, hogy láttatic tellyességgel rolla el-feletkezni; De azért a' mikoron leg szükségesseb a' nyomorultakat meg szabadittya, a' le-vetetteket fel-emeli, a' le-nyomattattakat fel-magasztal-

lya, és az ő hozzá kiáltokat meg-hallgattya: *Mert közel vagyon mind azokhoz az Ur a' kik őtet hitből segitségre hijác*, mint a' Prophéta mondgya.

Psal. 54.

Mire valo ez a' tanuság kereszty-énec? Vigasztal ez minket a' mi sokféle nyomoruságinkban; Hogyha az Ur ötöd napig (mint a' Bethulia belieket, kik meg-határoztác vala az Istennec segitségét) avagy szintén két esztendeig, mint egy Josephet, meg nem szabadit is, az az, hogyha az Ur valami hallasztást tészen-is a meg-szabaditásban; *Várjuc őtet, mert bizony el-jövén el-jö, és nem késic.*

Judit. 6.

Habac. 2.

II. Tanullyuk-meg azt-is, hogy a' mi nyomoruságinkból valo meg-szabadulásunc, nem függ az embereknec jo akarattyoktul, sőt nints semmi álhatatlanb e' világi embereknec *grátiájoknál* és jo akarattyoknál, az mint a' Pohárnoknac példája-is mutattya, kihez nagy bizodalma volt Josephnec, ezért mondgya Jérémiás: *Átkozott a' ki emberben bizic.*

A' M

A' MASODIKROL.

Másodszor, a' mint mondám, alkalmatosságát jelenti meg Moses, a' Joseph tömlöczből valo meg-szabadulásának. Az alkalmatosság a' Pharaho álmai voltanac, mellyec a' végre botsáttattanac volt Istentül Pharahora: 1. Hogy Joseph ez által a' fogságbol meg-szabadullyon. 2. Hogy az ő nyomorult és alázatos állapattyából Fejedelmi méltoságra fel-magasztaltatáséc, és a' Királyoc köziben ültetteséc. 3. Hogy sok népec ő általa a' következendő hét esztendeiglen valo nagy drágaságban meg-tartassanac.

A' HARMADIKROL.

Továbbá minémüvec voltanac ezec a' Pharaho látott álmai, azt-is meg-irja Moses, mondván: *Imé a' folyovizből jönec vala ki hét szép és kövér tehenec, mellyec észnec vala a' motsáros helyen.* A' holott azt jegyezd-meg: 1. Hogy a' Király nem ökröket, kiken szántani szoktac, hanem tenyészö teheneket látott. 2. Azokat ugy

láttya, hogy mind a' kővér s-mind az ősztővér tehenec a' folyo-vizből jőttenek-ki. 3. Hogy az ősztővér tehenec nem őriztettenec, és nem legeltettenec ugy a' motsáros helyé mint a' kőverec, hanem veszteg álván, avagy hivalkodván a' hét kővér tehenec mellet a' viznec partyán állottanac. Ægyiptusnac folyo-vize a' Nylus, a' melly folyo-vizből áll Ægyiptusnac mind bősége, s-mind szüksége, mert Ægyiptus égbéli esővel nem nedvesittetic, és nem öntöztetic, hanem a' Nylus az ő ki-áradásával az egész Ægyiptus földét megnedvesiti, és a' gyümöltsözésre alkalmatossá tészi. Méltán tettzic azért Pharahonac, hogy a' Nylus folyovizéből láttatic ki-jöni mind a' kővér, s-mind az ősztővér tehenec. Plinius azt irja effelől a' Nylus folyo-vize felől, hogy ha 16 ölnére ki-árrad, bőséget, ha penig 6. avagy 9 ölnére, szükséget jelent.

Plin. lib. 5. cap. 9.

TANUSAG.

Innét-is meg-tanulhattyuc K hogy

hogy semminémű eszközöc, a' felső eszköz nélkül, az az, az Istennec áldása nélkül, nem használnac és nem segithetnec, a' mint a' *Logicusoc* szolnac: *Nihil efficiunt causæ secundæ, nisi adsit prima.* Ha természeti ennec a' Nylus folyo-vizénec, hogy esztendőnként ki-árrad, hihető, hogy ugy a' hét szük esztendőkben-is, mint szintén a' hét bő esztendőkben ki-árradot, mindazonáltal sem fű, sem vetés nem termet, mint az előtt. Ha kérded miért? Mert a' felső ok, az az, az Istennec áldása nem volt jelen. Ezt erősiti szent Pál im ez mondásában, holott igy szol: *Mind a' ki plántál semmi, mind a' ki öntözget semmi, ha Isten gyarapodását nem adgya.* 1. Cor. 3. 7.

A' NEGYEDIKRŐL.

Miképpen indult-meg Pharaho az ő álmain, és mit tselekedett? Azt mondgya Moses: *Reggel fel-kelvén, meg-háborodéc magában, és el-küldvén, egybe hivatá Ægyiptusnac minden jövendő mondoit, és minden bőltseit, és meg-beszéllé nékiec az ő álmait, de nem*

vala ſenki, ki meg-magyarázhatná az-okat. Sockal kűlőmben tselekedett K. ez a' Pharaho Nabugodnezárnál, ki az ő álmánac magyarázására a' Perſiai Bőltseket és jővendő mondokat halállal valo fenyegetéſſel kénſzeritette: de nem tselekedte ezt Pharaho, noha ő-is, mint edgy Nabugodnezár, a' Pohárnoc és Sűtő, meg-hákorodott volt az ő álmain. Mellyeknec magyarázására a' Királt réſz ſzerént a' fęlelē, réſz ſzerént annac a' népnec ſzokott bálványozáſa, réſz ſzerént Iſten igazgatta belől az ő ſzivét, értvén magábann-is, hogy avagy jot, avagy penig gonoſzt jelentenénec az ő álmai.

TANUSAGOK.

Ez a' tudomány arra tanittya a' Fejedelmeket, hogy azt jol tselekedic, midőn nehéz dolgokban *conſulállyác*, bé-véſzic, és meg-hallyác a' bőlts embereknec itéleteket, de akár melly nehéz igyekben-is nem kell ſem a' Fejedelmeknec, ſem a' kőz rendeknec, sőt akár kinek-is, az őrdőg-

dőghőz és annac tagjaihoz folyamodni, ſem tanáts kérdeni, ſem jővendőt, mulandot, nem illic tőlőc tudakozni, miért vallyon? Ezért, mert Iſten meg-tiltotta. Példa erre Acháziás Király, ki mikoron az Ekrombély Belzebubhoz kűldőtt volna, e' végre, hogy meg-tudgyác tőle, ha meg-gyogyul-é abbol a' betegségből, a' mellyben ackor volt, melly *Legátuſnac* az Iſtennec parantsolattyából eleiben mene Illyés, és igy ſola néki: *Nintsen-é Iſten Izraëlben, hogy Belzebubhoz kűldőtt a' Királytanáts kérdeni? Annak-okáért azt mondgya az Ur, az ágybol, a' mellyben fekſzic, tőbbé fel nem kél, hanem kétségnélkűl meg-hal.* Saul Király-is gonoſzul jára ezért, ki miért hogy Endorban folyamodéc az őrdőngős aſzſzonyhoz tanáts kérdeni, és jővendő dolgot akara tőle tudni, az Iſtennec parantsolattya ellen, kétségben eſvén el-veſze. Nem jol tselekedtéc azért, ſem Nabugodnézár, ſem ez a' pogány Pharaho, hogy az Iſtentűl 2.Reg.1.

reájoc botsátott álmoknac magyarázattyát a' varásloktul, és bûbájosoktul tudakoztác, a' melly Perſiai,
Dan. 2. Cháldiai és Ægyiptuſi Bôltsec az Iſten ſzerént valo jôvendôléſnec ſzine alatt avag' ôrdôgôket *conſuláltac*, avagy egyéb jegyekbôl tôttenec ítéletet, mellyeket Iſten meg-tiltott,
Deut. 18. mondván: *Ne találtaſſác ti kôzôttetec jôvendô mondo, vagy madár ſzolásból jôvendôlô, vagy varáſlo, ſem bûbájos, ſe ôrdôngôsöktûl tudakozo, ſe jegy magyarazo, ſe halottaktul tudakozo, mert utállya az Ur valaki ezeket miveli.* Az Iſtennec Lelke Eſaiás Propheta által affêle varásloktul hi minket az Iſtennec igéjére, és abbol valo bi-
Eſa. 8. 19. zonyságra, midôn igy ſzol: *Hogy-ha azt mondgyác tinéktec: Tudakozzatoc a' nézôktûl és a' jôvendô mondoktul, kik ſuttogva ſzolnac, azt mondgyátoc azoknac: Avagy nem az ô Iſtenétûl kérd-é minden nemzetség tanátsot? Avag' az élôc felôl a' holtaktul kell-é tudakozni? Ad legem & teſtimonium: A' tôrvényre és annac bizonyságára halgaſſatoc.*

Mint-

Mint-hogy ez a' Pharaho álmai nem terméſzet ſzerént valo álom volt, ſem penig valami ôrdôgi álom nê volt, annak-okáért ſem az Ægyiptuſi bôltsec, ſem varáslóc, ſem ôrdôg, ſem végezetre ſemmi emberi bôltseség meg nem magyarázhatta, hanem ennec magyarázattyát Iſten egyedûl ennec a' Joſephnec tartotta és engedte; mivel-hogy az Iſten gyakorta e' világi bôltseknec bôltseségeket meg-bolondittya, a' mint Iſaiáſnál mondgya Iſten: *Hol vadnac*, ugy-mond, *moſt a' te bôltseid, mondgyák-meg mit végezett a' Seregeknec Ura Ægyiptom felôl?* Im ez négy okait talállyuc penig, a' mellyekért Iſten meg nem engedte, hogy az Ægyiptombéli Bôltsec a' Pharaho álmait meg-magyarázhaſſác: 1 Magáért tselekedte a' felséges mindenhato Iſten, és az ô ditsôſége-ért, hogy ennec az álomnac magyarázáſa, avagy a' bálványoknac, avagy az emberi bôltseségnec ne tulajdonittatnéc, a' mint Joſeph-is mondotta: *Nemde*

ez *pro* ezek.

Eſa. 19. 12.

nem

nem Istenéjé az álmoknac magyarázása? 2. Hogy az ôrdôg az ô tagjaival és *assecláival*, kövétôivel, és bôltseivel meg-szégyenittetnénec. 3. ô magáért a'királyért, hogy az ô álmainac meg-magyarázatatására inkáb igazgattatnéc, és venné eszében, hogy olly titkos dolog volna az, ki mind az egész Ægyiptusi bôltseknec elméjeket és bôltseségeket fôllyûl halladná. 4. Tselekedte ezt az Ur Isten Josephért, kétképpen; mind azért, hogy a'Király álmánac meg magyarázásáért a' tömlöztbôl ki-hozattatnéc, a' melly nem lött volna, hogy ha azt az Ægyiptusi bôltsec megmagyarázhattác volna; mind azért, hogy Joseph, mint Istennec nagy és jeles Prophetája, mind a'Királynac, s-mind a' több Bôltseknec álmélkodásokra lenne. Az melly ismét nem lött volna, ha eléb a'Bôltseket az ô álmai felôl meg nem kérdezte és *examinálta* volna: mert azoc azt mondhattác volna, hogy ôk-is annac igaz magyarázattyát, mint szintén

tén Joseph, acképpen meg-magyarázhattác volna; edgy szoval módván: Az Ægyiptombéli Bôltsec azért bolondittanak-meg Istentûl, hog'az ôrdôg az ô varásloival és követôivel edgyûtt meg-szégyenûllyenec, és egyedûl az igaz bôltséségnec Urának adassác a'ditsôség. Ki-é légyen Sz. Fiával és Sz. Lelkével egyetemben a' ditsôség, hatalom és birodalom, mind ôrôcké. Amen. *1. Cor. 1. 20.*

XXVI. PRÆDICATIO.

Locutus est autem princeps pincernarum, &c. à vers. 9. usq; ad 15. versum.

ENnek-is két része vagyon:

1. Részében bé-foglaltatic a' Pohárnoknac Oratioja.

2. A' Királynac Joseph felôl valo parantsolattya, és eleibẽ valo vitele.

A Z E L S Ô R Ô L.

A'Pohárnoc *Oratiojának* 4. punctomi vadnac, a' melly *Oratio*, tellyességesen udvari *Oratio*, mellyben a'Királyt akarja magához édesiteni.

1. Fogságárul tészen emlekezetet, de

de ugy hogy magát vétkesnec vallya lenni, ellenben penig a' Királynac igasságot és kegyelmességet tulajdonit, mert igy szol: *Az én bűneimről emlekezem én e' mai napon, midőn Pharaho meg-haragutt vala az ő szolgaira.* Innét meg-tettzic K. hogy az Ægyiptombéli Királyoknac nem tulajdon nevec volt; Pharaho: de az Ægyiptiusoknál Királyi méltoságnac nevezeti volt, mert nagy embertelenség lőtt volna a' Királyt az ő tulajdon nevén meg-szolitani. Példánac-okáért: Mostann-is a' Romai Tsászárokat nem szoktác igy *compellálni*: *Hallád Ferdinánd*, sem az Erdélyi Fejedelmeket; Hallád Gábriel, avagy György Uram; Hanem Felségeseknec, nagyságosoknac, kegyelmeseknec szoktác *intitulálni*, nevezni. Miképpen azért a' Gerárnac Királyoc, mind Abimélekeknec neveztettenec, ugy az Ægyiptusbéli Királyi mind Pharahoknac mondattanac, melly a' magyar szonac folyása szerént, annyit tészé, mint

mint *Ultor*: Boszszu-állo, tudni-illic, az igasságért, és az ő birodalma alatt lévőkért.

2. Rővideden a' Pohárnoc megjelenti, mind a' maga s-mind a' társa álmát; de hogy a' Királyt sok beszédével meg ne bántsa, és késlellye, tsak igen rővid szoval mondgya azt meg.

3. Emlekezetet tészen Josephről, de tsak immel ámmal, és kedvetlen, igy szolván: *Es vala ott ugymond mi velünc edgy Sido gyermec a' vitézec hadnagyanac szolgája.* Igazat mondott ugyan abban a' Pohárnoc, hog' Joseph Sido volt, hogy gyermec avagy iffiu volt, és szolga; Mert *genteerat Ebreus, ætate puer, sorte sua servus.* Sido volt nemzetsége szerént, Ideje szerént gyermec avagy iffiu, állapattya szerént penig szolga, de sőt rab; de azonban semmit nem emlekezic a' Királynac, ártatlansága és könyörgése felől, és semmivel sem *commendallya* őtet; Maga méltán mondhattya vala ezt a' Pohárnoc

Joseph

Joseph felől; Vagyon edgy szép iffiu a' tömlőtzben, mert ide fellyeb két-szer-is mondgya Moses ezt ő felőle, hogy Joseph szép formáju és tekintető volt. Azzal sem *commendállya* hogy, eszes, gyors, serény, mindenekre jo gond-viselő; ártatlan és bűntelen szenvedi a' fogságot, s-arra kért engemet, hogy Felségednec meg-emlekezzem felőle, maga mind ezeket méltán s-igazán mondhatta volna ő felőle. Ezeket penig azért tselekedi vala a' Pohárnoc, hogy valamiképpen ne láttatnéc, mint ha az egész Ægyiptombéli bőltseknél az edgy el-vettetett rab iffiat fellyeb magasztalná.

4. Az álom magyarázatnac igasságát, annac a' szerént valo bé-tellyesedével bizonyittya, mondván: *Es a' miképpen a' mi álmainkat meg magyarázá, szintén azonképpen történt dolgunc*; de azonban nem-is adgya tanátsul, és nem-is kéri a' Királyt hogy őtet hivassa és értelmét vegye. Illyenec gyakorlatossággal az ud-

varbélieknec commendálása (bőtsület, tiszteség, méltoság adasséc minden rendeknec) kik mindenben a' magoc hasznára néznec inkáb, hogy sem mint a' kőzönséges igasságra, és keresztyén felebaráttyoknac javokra és előmenetelekre.

TANUSAG.

Tanullyuk-meg azért innét, midőn láttyuc hogy minékünk-is a' jóért valaki gonoszszal fizet, és a' mi jotéteményünc a' hálá-adatlan embereknél feledékenségben megyen, és a' mi munkáinknac bérit és jutalmát meg nem adgyác, mint ez a' Pohárnoc Mester ennec a' mi szegény Josephünknec, ne zugolodgyunc éretté, mert lészen még olly idő, hogy az Isten e' világnac háládatlanságát a' mi javunkra fordittya, de ha szintén az lenne-is, hogy ez életről a' más életre halasztaná, abba sem vallunc semmi kárt, holott ő szent Felsége az ő hiveinec bőséges jutalmat igért, ezt mondván: *Eőrűllyetec és őrvendezzetec, mert a' ti jutalmotoc bőséges mennyekben.* Matth. 5.

A' MASODIKROL.

El-küldé azért Pharaho, és hivatá Josephet, és nagy hamarsággal ki-hozác ötet a' tömlötzből, és meg-beretválkozván, el-változtatác ruháját, és béméne Pharaho eleiben. Ezekben az igékben K. az Istennec két nagy tsudatételit jegyezzük-meg: 1. Pharahoban, ki mihelt hallotta a' Pohárnoktul Josephnec emlekezetit, őrömest eleiben hozatni kivánta, noha gondolhattya vala, és igy *discurrálhat* vala magában a' Király; és netalám még a' Király környül állo udvari szolgák-is tanátsul adhattác ezt ő néki, mondván: Mit tud az iffiu, ki idegen és szolga, ki az ő gonoszságáért vettetett a' tömlötzben, avagy mélto-é annac beszédét a' hatalmas és bőltsKirálynac hallani? hogy lehetne az bőltseb az Ægyiptusbéli bőltseknél? a' bőltseségeknec Mesterinél? Az Sido, mi Ægyiptiusoc vagyunc; és a' mint ő maga mondgya a' Sidoc földéről a' barmoc mellől hozattatott ide: De utálnac az Ægyiptiusoc minden pásztorokat. Az az iffiu szolga és rab, te Felséged penig hatalmas Király, hogy illenéc hozzád, hogy edgy rab szolgánac beszédét halgassad, és a' te titkaidat, tanátsidat azzal kőzőllyed? De imé az Isten arra birja a' Királynac szivét, hogy felette igen kivánnya Josephet látni, és beszédét hallani, s-mentül hamaréb eleiben vitetni.

TANUSAGOK.

I. Vigasztalással tellyes tudomány származic innét K. holott meg-tettzic innét a' Josephnec példájából, hogy sem tömlötz, sem gyalázat, és semmi alá-valo sors és el-vettetett állapat az Isten tanátsának és akarattyának éllene nem álhat, mert a' mint a' bőlts Salamon mondgya: *Mint a' vizeknec folyási, úgy a' Királynac szive az Urnac kezében vagyon, valahová akarja oda hajtyaazt.* Prov. 21. Igaz ez, nem álhatott hiszem ellene Josephnec sem a' tömlötz, sem a' gyalázat, szolgaság, rabság, és alá-valo állapat, erre nézve enekli a'

Szűz Mária az ő *Canticomában*, mődván: *Le-veti Isten*, ugy-mond, *a' hatalmasokat a' ő székekből, és az alázatosokat fel-magasztallya.* Luc. 1.

2. Tsuda, a' mint mondám, Josephben vagyon, ki semmit effelét meg sem tudott volna gondolni, elégnec tartotta volna ő szegény a' tömlőtzből valo meg-szabadulását; de ihon reménsége kivűl hertelenséggel a' tömlőtznec szennyéből és dohából, Ægyiptusnac Fejedelemségére hivattatott.

Itt-is gondollyuk-meg K. az Istennec jo voltát, és ne szűnnyünc tsudálkozni az ő bőlts tanátsán, ki leginkább ackor mutattya ki az ő segitségét, midőn az ő hivei minden kűlső gyámoloktul és segitségtűl el-hagyattatnac és meg-fosztatnac: Példa erre a' Sido népnec sok karban lévő nyomorult állapattya; *Mikoron a' szolgálat és inség meg-sokasodott volna az Izraël népén Ægyiptusban, ackor küldötte-el Isten Mosest.* A' Birák idejében, mikoron igen meg-nyomorittac volna az Izraël fiait, ackor támasztotta-fel Isten Gedeont, az után Jephtét, Sánsomot; Mikor az Istennec táborát fűlőc hallattára szidalmazná és káromlaná Goliát, ackor szolitá elő Isten a' Juhoc mellől a' kis Dávidot, ki által földhőz vereté az oktalan Oriást. Imé Jolephel-is ezt tselekedte Isten, midőn mindenektűl láttatott volna el hagyattatni, ugy hogy méltán mondhatta volna Joseph-is Dáviddal: *Az én atyám, és anyám, és az én atyámfiai mind edgyűl edgyik el-hattanac engemet; de az Ur hozzá fogadott engemet.*

II. Tanullyuk meg azt-is innét, melly igen tsudálatos Isten az ő szẽtiben; el érkezvén az Istennec *provisioja* Josephre, azt mondgya Moses felőle, hogy *Sietséggel ki-hoztác ötet a' tömlőtzből*; sőt a' mint a' Sido ige mutattya, *Futtattác ötet, és futva vitte a' Király eleiben*, nagy fẽlelem, és reménség kőzőtt lévén, és igy immár futni kénszerittetic Joseph a' fejedelemségre, és tiszteſségekre,

hogy az ő álmai bé-tellyesedgyenec.

III. Tanullyuk-meg azt-is ugyan innét, hogy valamellyeket Isten az ő bőlts tanátsából az emberec felől el-végezett, vagy méltoságra akar valakit fel-emelni, vagy abbol akarja ismét viszontag le-vetni, ha az, az Istentűl rendelt idő el-jő, és az ora, és pettzentés, hogy el ne mullyéc, arra a' helyre, arra a' méltoságra, avagy gyalázatra, futva kell menni, mint Josephnec az uraságra, és Dávidnac Goliátra.

1. Sam. 17.

IV. Valakic a' tisztességet, betsűletet és méltoságot kevély kivánságbol avagy negédségből kivánnyác, avagy hogy nem adatic azoknac: avagy hogy ha adatik-is, gyalázattyokra, a' mint a' kőzőnséges vers-is tartya: *Gloria nolentem sequitur, refugitq; volentem.* A' ditsőség avagy bőtsűlet, a' kik nem kivánnyác, azokat kőveti, de a' kik kivánnyác, el-fut lőttőc. Valakic annak-okáért vély kivánságbol a' tisztességet magoknac vészic, és ugyan ragadva ragadgyác, es az ollyaténoc, kik ha nem kűldetnec és nem botsáttatnak-is Istentűl, még-is futnac, (a' mint a' Prophetánál panaszolkodic Isten). *Efféléc fel-magaßt altatnac, hog' nagyobbat essenec.* Ennec az ő hiveit és mindeneket bőltsen gubernálo Istennec adasséc a' ditsiret, ditsőség, Fiával és a' Sz. Léleckel egyetemben mind őrőckőn őrőcké. Amen.

De te alii narrent, propria la

sordescit in ore.

Gloria, si taceas, plus tibi laudis erit.

XXVII. PRÆDIKATIO.

Tunc dixit Pharaho ad Josephum, somnium somniavi, &c. 15. usq; ad 25. vers.

HOgy minden kerűlő beszéd nélkűl a' valosághoz nyullyac.

Summa szerént meg-irja Moses ezekben az igékben, miképpen szolitotta-meg Pharaho Josephet, és miért hivatta őtet, végezetre az ő álmait mint terjesztette és adta Josephnec eleiben. A' melly dolgoknac 3. részei vadnac:

A' Pharaho compellátioját jedzi-meg a' Propheta.

2 Josephnec arra valo feleletit.

3. A' Pharaho álmainac ujonnan valo el-ſzámláláſa irattatik-meg.

AZ ELSŐRŐL.

Az első versben hármat mond Pharaho Joſephnec: 1. Azt mondgya hogy ő álmot látott. 2. Hogy nintsen, a'ki ő néki azt meg-magyarázza; *Nintsen*, ugy-mond, *a'ki azt ennékem meg-magyarázza*; a' melly mondásában nyilván vallya az Ægyiptusbéli Bőltseknec tudatlanságokat. 3. Meg-mondgya, mi végre hivatta ő Joſephet, hogy tudni-illic az ő álmait meg-magyarázza. Avag' tsak ettűl a' pogány Fejedelemtűl-is meg-tanulhatnác a' Fejedelmec, hogy a' ſzép tudománt, bőltseséget, és jo tanátsot még tsak a' gyermektűl és kertéſztűl-is nem illetlen meg-tanulni. Imé Pharaho nagy méltoságához képeſt a' rab gyermec és ſzolgátskátul-is tanátsot kérdeni, mint ſzintén az Ægyiptuſi fő Bőltsektűl, nem ſzégyenlette és nem általlotta.

Példája a' bőlts Fejedelemnec.

Igaz mondás: *Sæpè enim olitor v*

dè oportuna locutus; Gyakorta még a' kertéſz-is jeles dolgot tud mondani. Példád lehet erre a' gyermec Daniel, amaz Syriabéli Námánnac Sido ſzolgálo avagy rab leányotskája, kinec ſenki az ő nyavalyájában ollyan haſznos és jo tanátsot nem tudott adni, mint a' meg-nevezett leánka. Æſopus felől olvaſſuc, hogy az ő Ura Xantus Philoſophus, ki Gőrőg orſzágban ama'nevezetes 7. Bőltsec kőzzűl valo volt, ollyan helyeſen és illendőképpen meg nem tudott a' kertéſznec felelni az ő kérdésére, mint Æſopus; ſem peniglen ollyan okoſon, avagy inkáb ravaſzon, a' Xantus vakmerő kérkedékenségénec ő maga a' Philoſophus eleit ugy nem tudá venni, mint az ő ſzolgája a'két fillyér érő Æſopus, mellynec vége ez; Hogy ſem Fejedelmeknec, ſem kőz rendeknec nem illetlen akárkitűl-is a' jot meg-tanulni és a' haſznos tanátsot meg-fogadni nivel, *Nemo ſibi ſatis*; Senki magátu nem lehet elégséges mindenre, ki-

2. Reg. 5. v. 3.

Vide præfationem Fabulæ Æſopianæ.

vide ibidem.

váltképpen az ônnôn maga igyében.

A MASODIKROL.

Láſſuc immár Joſeph miképpen felel a' Királynac: *Præter me Deus reſpondebit Pharaoni proſpera*; Nintsen erômben az álom magyarázás, hanem az Iſten jelent Pharahonac meg maradására valo dolgokat; mintha mondotta volna: A' mit énnékem tulajdonitaſz, én magamtul az nem lehet, de az Iſten én általam meg-felel, és jot hirdet tenéked.

S-Mondhatnád; Avagy nem goromba és vakmerô felelet lehetett-é ez Joſephtûl, holott nem-is tudgya vala ha fekete-é avagy fejér volna az az álom?

F. Nem volt ez Joſephtûl vakmerô felelet, mert ebben az ô mondásában azt kévánnya, hogy jót jelentsen, és jo ſzerentsés légyen a' Pharaho álma. Azt-is mondhattyuc penig, hogy talám Prophétiai lélekbôl az előtt immár látta és értette minémû légyen, és mit jövendôl lyôn

lyôn az ô álma, mint edgy Ahyás Prophetának a' Jeroboám feleségének dolgát, és Elyſeuſnac, a' Geházi alattomban valo tselekedetit, az Iſten meg-jelentette és tuttokra atta. 1. Reg. 14. 1. Reg. 5.

TANUSAG.

Innét a' Joſephnec példájából arra intettetûnc, hogy ſenki az Iſtennec benne levô ajándékával fel ne fualkodgyéc, azzal mod nélkûl ſenki ne ditsekedgyéc, hanem égyedûl tsak az Iſtennec adgya a' ditsôſséget, a' ki ôtet azzal az ajándéckal fel-ékeſitette; Mert ugyan-is mitsodája vagyon embernec (a' mint az Apoſtol mondgya) mellyet Iſtentûl nem vôtt volna, mert teſtedet-is ô formálta, és abban Lelkedet ô atta: Ha bôlts, okos, eſzes, és ékeſen ſzollo vagy, ki atta azt? Az Iſten. Ha erôs vagy, gazdag vagy, jo hired neved, bôtsûleted vagyon, gondold-meg ki atta azt? Az Iſten. Tehát mint Iſten ajándékával ugy élly, és Joſephel azt mondgyad: *Hæc omnia non ego ſed Deus facit per me.* Gyakor helyen azért neve-

nevezi Isten, embernec Fiának a' Prophétákat, hogy ő magokat erőtlen és gyarlo embereknec ismérnéc lenni, és hogy se az mennyei jelenésekre nézvén, sem penig a' jövendő mondásoknac kiváltképpen valo ajándékira nézvén, fel ne fualkodnának, és magokat el ne hinnéc, hanem inkáb meg aláznác. Errűl mondgya a' szent Pál Apostal maga felől, *Hogy az Isteni jelenéseknec nagyságánál feletteb*, ugy-mond, *el ne hinném magamat, hegyes ősztön adatott ennékem, melly az én testemben ragadot, a' Sátán Angyala hogy engemet tsapdosna.* 2. Csrin. 12.

Mire valo ez a' tanuság? Ez arra valo, hogy meg-tudgyad ebből, melly igen vétkeznec azoc, kik magoc ditsekedéséből, még leg nagyob dolgokat-is Isten segitsége nélkűl akarjác el kezdeni s-véghez-is vinni, mint amaz Ajax a' ki mikor Troja alá a' hadban készűlne, és vén attya arra intené, hogy minden dolgaiban az Istenektűl kérne segitséget; azt felelé: *Timidi & ignavi opus habent auxilio Dei, ego autem & sine auxilio divino vincere possum.*

A HARMADIKROL.

Harmadszor, a' mi a' Pharaho álmát nézi, hasonloképpen számállya elő Josephnek-is, mint az előtt elő számlálta vala, csak ennyiben kűlömbőz, hogy itt azt mondgya; hogy *hasonlo rut teheneket egész Ægyptus földén nem látott azelőtt*, Ismét: *El-nyeléc azokat*, tudni-illic a' 7. kövér teheneket, *a' 7 rút ősztövér tehenec, de meg sem tettzénec rajtoc.* Mellyel azt jelenti vala Isten, hogy olly szörnyű lészen az a' következendő éhség, melly az előbbi 7 esztendős bűségben takart és keresett életet ugy meg emészti, hogy emlekezet-is alig lészen rola, és hasonlo éhség az előtt Ægyiptus földében soha nem volt. Mert ackoron el-töri az Isten a' kenyérnec páltzáját, ugy hogy sokat évén a' meg-űrűlt és éhezett has, meg nem elégedhetic, az Istennec ama' fenyegetése szerént, mondván: *El-* Lev. 26. 26.

vészem

vészem a' kenyérnec páltzáját avagy erejét, tiz aszszonyi-állatoc sütnec nektec kenyeret edgy kementzében, és mértéc szerént igazán bé-adgyác a' ti kenyereteket, észtec benne, de nem elégedhettek-meg. Aggæus Prophetánal-is hasonloképpen szol Isten: *Sokat vettec*, ugy-mond, *de kevesét takartok-fel benne; esztec, de nem elégesztek meg.*

Alig ha ez a' Tisza, Duna, és Keres-Maros közi-is ezt valamikor meg nem kostolta; edgy kementzében avagy nem sütöttek-é edgy egész falu népe-is? Sokat vetettec a' földben, de kevesét takartak fel benne; Ettenec, de nem elégedhettek-meg véle. Avagy nem keresték-é szemeteken nagy sokan az ő eledeleket, mellyeckel vátic töltöztec, de ugyan nem elégedhettek-meg véle. Miért voltanac mind ezec? *Mert eltörte vala Isten a' kenyérnec páltzáját.* Imé az Ur Isten, immár ugyan joideje vagyon, hogy le-törte rollunc az ő derekas sujtolo veszszejét; de ismét igen el-kezdettünc vetemedni;

a' lopás, sok szitoc, átoc, ember rágalmazás, irégység, viszsza-vonás, harag-tartás, szintén el-árradot kőzöttünc, az Isten igéjét igen kitsinyre bötsüllyüc. Bizony az Isten-is, a' mint sok jelekből jol láttyuc, a' vereségre kezében vötte, sőt ugyan fel-is huzta reánc az ő veszszejét, látod rajtad az idegeneknec nagy kegyetlenségeket, könyörületlenségeket, gonoszigyekezeteket; sőt a' mi nag'ob és keserveseb, a' magad nemzetségével nyuzat, foztat, szidat, veret. Ha meg nem jobbulunc, és a' sok gonoságot közzülünc nem irtogattyuc, a' sok bűnt bűntetetlen hadgyuc, és a' sok gonosz Cainokat, Isten ellen törekedő Jonásokat hajonkbol ki nem taszittyuc, bizony a' gonoszockal edgyütt fog az Isten meg-bűntetni.

II. A' Fejedelmec és Királyok-is intettetnec a' Pharaho példájával a' jozanságra, ki az ő álmait, a' mint értyüc, ugy elméjében tartotta, hogy valamenyiszer akarta, szép rendel, *Exemplum Regis ne noctu quidem ebrii.*

és fogyatkozás nélkûl meg-beszélhette és elő-számlálhatta. Mellyből meg-tettzic, hogy nem volt sem a' nehéz álomtul, sem a' rút tobzodástul el-nyomattatván, a' minémûvel a' tobzodo és részegeskedő emberec el-nyomattatnac, kik az ő álmokrul a' szûntelen valo tobzodás miatt meg sem emlekezhetnec. A' mi édes Atyánc Istenûnc ne a' mi bûneinc szerént tselekedgyéc velûnc, hanem az ő véghetetlen irgalmasságából kegyelmezzen-meg a' mi bûneinknec, és irgalmazzon minékûnc. Amen.

XXVIII. PRÆDICATIO.

Et dixit Joseph ad Pharaonem: somnium Pharaonis idem est, &c. à v. 25. ad 32.

MIdőn Christus Urunc az Apostalokat az Evangeliom prædikálására e' széles világra ki zenditette volna, tőb beszédi kőzőttigy vigasztalá és bátoritá őket, mondván: *Mikoron Fejedelmec eleiben vitettettec, ne legyetec szorgalmatosoc, mi modon* Matth 10. v. 19. 20.

mit szollyatoc, mert azonnal meg-tanittattoc arra, holott nem ti vattoc a' kik szollani fogtoc, hanem a' ti mennyei atyátoknac Lelke, a' ki szol ti általatoc. Nyilván értyűc K. hogy fogyatkozás nélkûl bé-tellyesedett ez az élő Istennec szép igireti Josephben-is, az után az Apostalokban sokszor, mert Joseph a' pogány Fejedelem eleiben nagy félelemmel és rettegésel álván; mi modon szollyon, mit felellyen, és miképpen magyarázza-mega' Pharaho álmát, az előtt arrol (hinni valo dolog) kevesét, avagy semmit nem gondolkodott volt; De azonban meg-tanitotta őtet, nem a' test, sem a' vér, hanem az Istennec szent Lelke, ki által szollottanac eleitûl fogván az Istennec Sz. emberi és Prophétái. 1. Pet. 1. 21.

Lássuk azért Istenec segitségéből:

1. *Miképpen magyarázza Joseph a' Pharaho álmát.*
2. *Ertsük-meg ugyan innét azt-is; Hány féle legyen az álom.*
3. *Miért kőzli Isten még a' pogány Ki-*

rályockal-is az Iſteni álmokat?

4. *Szabad-é a'K. embernec az álmokra valami ſzámot tartani?*

Ezekből rendel a' tanuságokat,

AZ ELSŐRŐL.

I. Ezzel a'ſzoláſnac nemével Joſeph, midőn igy ſzol: *A' mit Iſten akar tselekedni, azt jelentette-meg Pharahonac*; mondom, ezzel a'ſzoláſnac nemével, *attentiora*, az az, halgatáſra indittya a'Királyt. Hogy penig azt mondgya: *Mind edgy a' Pharaho álma noha kettős vala*; edgy volt ugyan jedzésére nézve, de kettős volt mind fel-ſerkenésére nézve, ſ-mind *ſpecieſsére*, az az, állattyára nézve. Mert 1. hét kővér és hét őſztővér teheneket látott, mell álombol fel-ſerkenvén; és iſmét má ſodſzor-is el-aluván, az első álmát kűlőmbőző álmot látott, ugy-min 7 tellyes gabona fejeket, és 7 vékon meg ſzárat gabona fejeket. De min a' két fęle álma a' Királynac haſonl dolgot jelentett. 2. Ugy magyará za Joſeph a'Pharaho álmát, hogy ſz

ſzép 7 kővér tehenec, és 7 tellyes gabona fejec, hét bő eſztendőt jelentnec; Ellenben penig a' hét őſztővér és vékony gabona fejek, meg annyi ſzámu ſzűk eſztendőket; 3. Azoknac el-jővetelit-is meg-mondgya, miképpen *ſuccedálnac*, az az, edgymás után mint kővetkeznec, mert igy ſzol: *Imé*, ugy-mond, *7 eſztendőc jőnec, mellyekben egéſz Ægyiptumban nagy bőség léſzen; azoknac utánna kővetkeznec 7 eſztendőc, mellyekben léſzen éhség, annyira hogy el-feletkeznec a' nagy bűségről, és meg eméſzti az éhség a' földet, és nem tettzik-meg az elébbi bűség az éhségnec miatta, melly az után léſzen, mert nagy léſzen az*; az az, Az háládatlan embereknec ſzivekben, olly feledékenségben megyen az Iſtennec elébbi ſzép ajándéka és áldáſa, hogy ſenki nem léſzen, a'ki Job Pátriárkával azt mondgya: *Hog' ha az Urtul a' jot el-vettűc, a' nyomoruságot nem ſzenvednőké-el?* 4 Okait-is meg-mondgya, miért *iterálta* és kettőztette-meg Iſtē a'Pharaho álmát, *Job. 1.*

mellynec két okát mondgya. Edgyikért, azoknac az dolgoknac mellyet Isten jelent, bizonyos voltáért; *Mert*, ugy-mond, *Istentûl el-végezett dolog ez.* 2. Azoknac hamar bétellyesedéséért, *Mert siet*, ugy-mond, *Isten azt véghez vinni.*

TANUSAGOK.

I. Jegyezzük-meg innét K. hogy mind a' szükségnec s-mind a' bőségnec edgy *Authora* vagyon, azon edgy Istentûl származnac, ihol Joseph azt mondgya: *Quæ Deus facit; Az mellyeket Istentselekedic*; S-mit tselekedett ackor az Isten? *A' hét bő esztendőket, és hét szúk esztendőket*; Kővetkezic tehát, hog' mind a' bű s-mind a' szük esztendőc Istentûl vadnac, a' min. meg vagyon irva: *Az Urtul vadnac* ugy-mond, *mind a' jo szerentsés v rágzo sorsok, mind peniglen a' nyavalyás állapatoc, ô tőle vagyon a' halá szegénység, élet, gazdagság, és idvesség*

Syrac. 11. v. 4.

Kik ellen kelezt tudnod?

I. Az Manichæusoc ellen, kik k Isteneket mondottanac lenni, k kő

kőzzül edgyic felette igen jo volna, a' másic penig igen gonosz, és hogy a' jo Istentől tsak jok származnac, a' gonosz Istentûl penig tsak bú, bánat, nyomoruság, és kár vallás.

II. Az Istennec jo voltának, kegyelmességének, és az emberi nemzethez valo buzgo nagy szeretetinec bizonságát-is meg-tapasztalhattyuc innét, holott a' nagy hatalmu és mindeneckel biro Istentûl meg-lehetet volna, hogy az 7 szük esztendőc elől vehettéc volna a' 7 bő esztendőket, de nem tselekedte ő szent felsége, hogy ecképpen minden állatoknac el-szenvedhetetlen ne lenne, és veszedelmec a' 7 szük esztendőkben ne kővetkeznéc. Ha Isten valakinec ellensége volna; ha az embereknec fiainac veszedelmekben gyönyörgődnéc, hogyha tellyességgel el akarná veszteni az embereket a' földnec szinéről, és az ő meg-jobbulásokra meg nem akarná inteni, a' mit ő szent felsége akar elekedni és végben vinni, arrol jo

eleve meg sem intené, de a' mint Amos Prophéta mondgya: *Semmi dolgot nem tselekeszic az Ur Isten addig, mig nem meg jelenti az ő titkát az ő szolgainac a' Prophétáknac.* Imé Joseph-is azt mondgya: *A' mit Isten akar tselekedni, azt jelentette-meg Pharahonac*; Ki felől nem tsak meg-inti őket, hanem minekelőtte az nagy éhség el-érkeznéc, annakelőtte bő esztendőckel meg-áldgya tsűrőket, éléſ-házakat meg-gazdagittya, és meg-bővőſiti, és ugy keſziti hozzá őket; mellyet Isten im ez két okért tselekedett, 1. Hogy evel az ő jotétéményével-is ő szent Felsége magához édeſitsé. és vonnya őket, mivel-hogy azt akarja Isten, hog' minden emberec idvőzűllyenec, és az igaſságnac iſméretire jussanac. 2. Ezért, hogy az ő Anyaszentedgyházanac jővendőben ott lehetne alkalmatos szálláſa edgy ideig, és a' miképpen az Isten ő maga az előt Abrahámnac meg-mondotta vala: *Négy száz esztendeig ott lenne lakása.*

Amos. 3. v. 7.

Gen. 15. 13.

III.

III. Tanullyuk-meg azt-is innét, hogy nem tsak nyilván tudgya Isten a' jővendő és el-mulando dolgokat, hanem az ő akarattya, és tettzéſe szerént, ő szent Felsége *diſponál* és rendel mindeneket, a' miképpen Esaiásnál mondgya: *En vagyoc az Ur, és nintsen tőb én nálamnál, ki az világoſságot formáltam, a' ſetétséget teremptettem; Békeséget szerzéc, gonoſzt teremptéc*; Mellyeket Isten azért tselekedic, hogy mindenektűl e' világnac kőzőnséges Birájának iſmérteſséc, és mindenec fęllyéc. Ennec a' minden állatokat bőltsen *gubernálo* Istennec adaſséc ditsiret, ditsőſség, hálá-adás, birodalom és országlás, mind őrőckőn őrőcké, Amen.

Esa. 45. 7.

XXIX. PRÆDIKATIO.

A' MASODIKROL.

Hány féle légyen az álom.

Az álom nevezet szerént három fęle: Edgyic neveztetic, *Természet szerént valo álomnac. 2. Iſ-*

tentúl keszittetett álomnac. 3. Eördögtúl valo álomnac. A' mi az elsőt illeti: A' terméſzet ſzerént valo álom a' teſtnec mivoltából ſzármazic, kinec a' minémű *temperamentoma* vagyon, a' ſzerént álmod, mint példának-okáért: A' kiket a' Sárga sáár bánt, és haraguſoc, gyakorta álmadoznac hartzoláſſal, vérontáſſal, tűzzel, és sárga ſzinnel. A' kiket penig a' Fekete sáár bánt, és komor kedvűec, gyakorlatoſsággal álmadoznac temetéſſel, pokollal, és egyéb ſzomoru dolgockal. Iſmét, a' kik turháſoc, gyakorta álmadoznac vizzel, fuladáſſal, és nehezen valo futáſſal. Végezetre, a' kiben jo és tiſzta vér vagyon, gyakorta álmadoznac tántzal, repűléſſel, kertben járáſſal, zőld fára valo hágáſſal, vendégſęggel, és tőb egyéb effęléckel, mellyekből valami jővendő dolgokat várni merő kábaság és tsalárdság. Továbbá a' léleknec állapottyából-is ſzármaznac az álmoc, ugy hogy a' mirűl émette gondolkodic, és a'

és a' mit igen kiván, gyakorta álmában-is eleiben tűnic, *Mert a' ſok gondot* (a' mint a' bőlts mondgya) *álmoc követic*; Példának-okáért: Miképpen a' Cymbalomnac hurját ha megpendited, ha kezedet rola el-veſzed-is, valami ideig peng, és mozog; Azonképpen az ember, a' mirűl gondolkodott, ha ſzintén elméjét arrul máſuvá forditotta-is, az forog előtte. Ugy vagyon, hogy gyakorlatoſsággal ez-is meg-történic, hogy ollyackal álmadozunc, mellyekrűl émettűnc ſoha nem-is gondolkodtunc, avagy ſoha ollyanokat nem-is láttunc és nem-is hallottunc, mint Pharaho, ki azt mondgya, hogy ollyan rút, és őſztővér teheneket látott, mellyekhez haſonlot az előtt egéſz Ægyiptusban nem látott. *Eccl. 5.*

2. Neme az álomnac, Iſtentűl ſzereztetett álomnac mondatic; A' melly álom valamelly dologrul meg-inti az embert, hogy azt avagy meg-tselekedgye, avagy ne. Mint Abiméleket a' Gerárnac Királlyát, *Gen*

hogy Sárát, az Abrahám feleségét ne illetné. Igy inté-meg Isten Lábánt-is álom által, hogy Jákobot meg ne
Gen. 31. háborgassa; Josephet, hogy Herodes elött Ægyiptusban fusson; a' Mágu-
Matth. 2. sokat, hogy Herodeshez igéretec szerént viszsza ne térjenec: melly Isteni álmoknac mindenkoron jo végei vadnac.

3. Neme az álomnac; mellyet a' gonosz lelkec szereznec, a' végre, hogy az embereket meg-háborittsác, vagy gonoszra inditsác, vagy
Herodot. lib. 7. in Xerxe. meg-tsallyác, mint Agamemnont, Cyrust, és Xerxest.

TANUSAGOK.

I. Tanullyuk-meg innét; hogy eleitől fogván az álmoc felől sok hamis vélekedésec voltanac; mert a' Stoicusoc sem igazán mondottác, hogy minden álom bizonyost jelent. Mert ha ugy volna, nem mondotta volna a' szent Lélec: *A' hol sok álmoc vadnac, igen sok hivságok-is vadnac.* Sem penig im ez szententiát Syráckal fel nem jegyeztette volna:

Mint a' ki (ugy-mond) *meg akarja fogni árnyékát, és üldözi a' szelet, ollyan a' ki hiszen az álomnac.* 2. Az Epycureusoc sem jol tartottác, hogy mindennemü álmokat meg-kell vetni; mert a' szent irás sok álmokrul emlekezic, mellyeckel Isten nagy dolgokat jelentett, es bé-tellyesettenec, mint ez a' Pharaho álma, a' Nabugodnézár-é, a' Daniel-é, Gedeon-é, Joseph-é, és Judás Machabeus-é. 3. Aristoteles-is Ciceroval nem találtac mondani, hogy semmi álom nintsen Istentül: Mert az Isten ő maga mondgya, hogy az ő Prophétái ál-
Num. 12. 6. tal gyakorta látásban, avagy álom által szol. 4. Pláto sem igazán irta, hogy minden álom avagy Istentül, avagy az ördögtül vagyon, mert a' mint értöc; vadnac természet szerént valo álmoc, vadnac Isteni álmoc, vadnac ördögi álmoc. Innét vagyon, hogy noha a' bölts Syrác arra tanit: *Hogy az álmoknac ne hidgyünc*; mindazáltal utánna veti; *Hanem ha a' felséges Istentül botsáttatnac.*
Eccl.

A' HAR-

A' HARMADIKROL.

Miért kőzli Iſten még a' pogány Fejedelmeckel-is gyakorta az Iſteni álmokat?

Im ez 3 okáért. 1. Az ő ditsőſségé-ért, hogy meg-tanitana minket arra, hogy az ő *providentiája*, mind a' felső ſ-mind az alſo rendekre ki-terjed, nem tsak az ő Anyaſzentedgyházában lévőkre, hanem még azon kivűl valokra is; Mert Iſten az ő Prophétáit még a' pogányok kőzzé-is ki-kűldőtte, mint Ezechielt Babilloniában, Jonáſt Ninivében, hogy mindeneknél nyilván lenne, hogy még a' pogányoknak-is, mind áldáſoc ſ-mind nyomoruságoc, az Iſtennec kezéből ſzármaznac. 2. Az embereknec teſti és lelki javokért, mert Iſten mindeneknec megtéréſekben, és előmenetelekben győnyőrkődic, és mindenképpen azon vagyon, hogy mindenec ő hozzá meg-térjenec, és éllyenec. Ez az oka, hogy Iſten mind jővendőléſec által, ſ-mind álmak által, és mind egyéb kiváltképpen valo jo téteményivel, az embereknec idvőſſęgekre igyekezic; hogy igy az ő hozzá meg-térőkben jo voltát, a' penitentia tartatlan, és bűnőkben meg-átalkodottakban penig igaſságát, és hatalmaſságát mutaſſa-meg. 3. Az ő Anyaſzentedgyházáért-is tselekedi, kinec gyakorta az hitetleneckel-is ſzolgáltat, mint it evel az alkalmatoſságal Joſephet Ægyiptombéli Fejedelemségre emelte, és a' Jákob háza népénec a' kővetkezendő drágaságban buzát és ſzálláſt kéſzittetett; Edgy ſzoval, valamikor a' hitetlenec Iſtentűl meg-áldatnac, a' hivekért áldatnak-meg, mint Jákobért a' pogány Lábán meg-áldatott, Joſephért Putiphár és Pharaho, Illyésért a' Saraptabéli aſzſzonyi-állatnac liſzti és olajja.

A' NEGYEDIKRŐL.

Szabadoſ-é a' kereſztyén embernec az álmokra valami ſzámot tartani?

Mint-hogy az álmaknac nagyob réſze hijában valoc; Annak-okaért azok

azok kőzzűl sokakra semmi számot a' K. embernec nem illic tartani, mert meg-vagyon irva: *A' sok álmokban sok hivságok-is vadnac.* Syrac.5.6. Máſut is azt mondgya: *Sokakat el-tévelyittetec az álmoc, és meg-eſtec a' kik azokban biztac.* Eccl. 34. Mint a' Gáza nevő városbéli aſzſzonyi-állatokrul irja Marcus Dyaconus, melyben az aſzſzonyi-állatoc Venuſnac edgy undoc képét égő lámpáſockal és temjén illattal az végre tiſzteltéc, hogy álmokban meg-jelentené nékiec kővetkezendő házaſságokat, és abban ſzerentséſsé tenné őket. De rutul meg-csalatkoztac, és ſzerentsétlenűl megházaſodván, gyalázatoſon el-váltanac edgymáſtul.

Jollehet a' ſzent irásban-is ſok helyen vagyon emlekezet az álmoc felől, mellyekről mint kiváltképpen valo *privelegiumra* emlekezteti Iſten az ő hiveit, de sőt ugyan inti-is, hogy azokat eſzekben vegyéc, és ne tartsác ſemminec, a' mint Joel Prophéta által-is illyen igiretet tőtt Iſten az ő hi-

veinec, mondván: *Ez léſzen* Joel. 2. (ugy-mond) *az utolſo időben, ki-töltöc az én lelkemből minden teſtre, és Prophétálnac a' ti fiaitoc és léanyitoc, és a' ti iſſaitoc látáſokat látnac, és a' ti véneitec álmokat álmadoznac.* Ugyan erről ſzol Iſten Moſesnél: *Ha valaki az Ur-* Num.12.6. *nac Prophétája lejendti kőſztetec, én meg-jelenem annac látásban, vagy álom által ſzoloc azzal.* Saul Király-is azon panaſzolkodic vala, hogy ő néki Iſten mint az előtt nem felel- Sam.28.6. meg, ſem álom látás által, ſem a' Prophetác által. Mellyekből világoſon meg-tettzic, hogy régen-is ſzokáſa volt Iſtennec álomban, mind a' Királyoknac ſ-mind a' Prophétáknac, de sőt a' kőz rendeknek-is megfelelni, és az ő jővendő dolgoc felől meg-inteni. Annak-okáért nem kárhoztatnac némely álmokra valo vigyázás és ſzám tartás, hanem azoc a' mellyec avagy őrdőgi álmoc, avagy vakmerő és terméſzet ſzerént valo haſzontalan álmoc. Jollehet még a' terméſzet ſzerent valo álmok-

mokbol-is néha az Orvos Doctoroc eszekben vészic, és jövendölnec a' testnec állapottyárul, és következendő betegségekrűl. Mint Galenusnál azt olvassuc, hogy midőn edgy ember azt álmotta volna, hog' edgyic szára kővé lőtt, leg ottan hamar arra az oldalára a' gutta meg-ütötte. De közönségesen minden álmokra vigyázni, és szorgalmatoson számot tartani nem illic: Mert az Isten beszédével és törvényével megtiltatott; hanem tsak az Isteni álmokra mélto figyelmezni és számot tartani, mellyec mint-hogy ritkábban lésznec, nem-is kell azockal vakmerőképpen ditsekedni, mint a' tsalárd Mahomet, mert az Isteni álmoknac kiváltképpen valo jegyei vadnac, mellyekből ha ki reá figyelmez, meg-ismértetnec Istentűl valoknac lenni. De sőt valamikor belsőképpen-is fel-indittatnac Istentűl az emberec effele álmaknac tudakozására és vigyázására, mint Pharaho, ki nem nyughatott, Nabugoc

nézár, és többec. A' mi tisztűnc azért az, hogy midőn Isten valamelly nagy dologrul, álmunkban megint bennűnket, igen könyörögjűnc őszent Felségének, hogy a' mit azzal akar jelenteni, nyilván mutassa-ki, mint Pharahonac, Josephnec, Danielnec, és többeknec, de ebben-is úgy kell magunkat viselnűnc, hogy a' mi Istenűnket meg ne késértsűc, mert meg vagyon irva: *Non tentabis Dominum Deum tuum.* Amen. *Deut. 8.*

XXX. PRÆDICATIO.

Nunc igitur provideat Pharaho virum, &c. à. vers. 33. usq; ad v. 36.

MEg-magyarázván Josef a' Pharaho álmát, tanátsot imár ád néki mit tselekedgyéc; mellyben végét és hasznát meg-mutattya a' Király álmának; mert ugyan-is mit használ valakinec jövendő dolgokat tudni, hogyha azzal az embereknec közönséges meg-maradásokra, és az Istennec ditsőssegének elő-mozdiására nem akarna élni. Ennélkűl a'

jo tanáts nélkül mit használt volna Josephnek-is jövendő mondása és álom magyarázása? Mert kétség nélkül az Ægyiptiusoc az 7 bű esztendőkben bátorsággal tobzottanac volna, és annak utánna az 7 szűk esztendőkben szűkölkődvén, nagy éhséget szenvedtenec volna. Annak-okáért Josephnec ebbéli jo tanátsával meg-tartatic Ægyiptus. Igaz mondás: *Sæpe unus erertit regnum unus verò servat*; Gyakorta edgy ember miatt egész ország pusztul-el, ellenben penig edgy által meg-is tartatic; Az elsőre példa amaz fajtalan és tisztátalan elető Paris, ki miatt Gőrőg Ország nagy részre el-pusztula, és amaz haddal hires neves Troja fundamentomábol ki-ége, a' mint Homerus és Virgilius irjác. A' másikra bizonság Joseph, kinec jo tanáts-adása által egész Ægyiptus, de sőt még tőb tartományok-is meg-tartatánac; A' melly Joseph bőlts tanátsánac, 1 Lássuc részeit, és azokat rendel mag'arázván, a' tanuságokat

Ut de Fabio dictum est: Unus homo nobis cunctando restituit rem.

Ennec

Ennec a' Joseph tanátsánac három részevagyon:

1. *Meg-mondgya, minémű emberec által vigye Pharaho azokat véghez, a' mellyeket néki tanátsul adott.*
2. *Azoc mit, és miképpen tselekedgyenec, arra-is meg-tanittya a' Királyt?*
3. *Azt mi végre tselekedgye Pharaho? Hogy légyen*, ugy-mond, *az az élés a' tartománynac meg tartására, és hogy el ne veszszen ez föld annac az éhségnec miatta.*

AZ ELSŐRŐL.

Mostan annak-okáért rendellyen a' Pharaho bőlts és eszes Férfiakat, kiket Ægyiptus földen gondviselővé tégyen.

Nyilván ki-tettzic innét K. hogy ugyan azon edgy Istennec lelkétűl volt Josephben mind a' bőltseségnec, s-mind a' jo tanátsnac ajándéka, melly két *virtus* ugy edgyben vadnac tsatoltatván, hogy nem lehet ott jo tanáts a' hol bőltseség nintsen. Christus Urunc felől Esaiás azt jövendőlte volt, hogy bőltseségnec és tanátsnac lelke lészen ő

Esa. 11.

 raj-

rajra; igazán jövendölte; Mert elment vala ő hozzá tanáts kérdeni Nicodémus, a' Sidoknac Fejedelme, és olly tanátsot adott néki, melly által idvősségét nyerhette. Tanátsot kérde ő szent Felségétűl amaz törvény tudo Phariseus-is, ennek is olly tanátsot ada, mellyet ha megfogadot volna, az ő örök életnec boldogságát el vehette volna. Egy némínemű ember ugyan futva jövén Christus Urunc eleiben, és az ő lábaihoz le-borulván, tanátsot kérde tőle, ezt mondván: *Jo Mester mit tselekedgyem hogy az örök életet vehessem?* Ennek-is olly tanátsot adott vala ez a' bőltseséggel, és tanátsal bővölködő Ur Jesus Christus, mellyet ha követet volna, büséges jutalma és el-fogyhatatlan kéntse lőtt volna a' mennyekben.

Johan. 3.

Luc. 10. 26.

Marc. 10. v. 19. & 21.

TANUSAGOK.

Ez a' tudomány I. meg-tanit minket arra: hogy a' bőltseség és jo tanáts nélkűl edgy háznépe, edgy falu, edgy város, annál inkáb edgy ge-

gész tartomány, és ország, igazán és boldogul nem gubernáltathatic; vőtte volt ezt eszében a' bőlts Salamon, kinec mikoron *optiot* hagyott volna Isten, hogy valamit tőle kivánna, meg-adná néki; igy szolla: *Uram Isten adgy a' te szolgádnac értelmes szivet, hogy tudgya igazgatni a' te népedet.* Moses sem ok nélkül parantsolá az Izrael fiainac, hogy közzűlőc bőlts ferfiakat, és értelmeseket válaszszanac, kiket tisztviselőknec tegyenec. Illyen tanátsot adott vala azelőtt Jetro Pap-is Mosesnec, hogy a' nép közzűl erős ferfiakat, Isten-félőket, igaz mondókat válaszszon, kiket tisztviselőcké tegyen. Annakokáért ez a' mi Josephünk-is igen bőltsen és eszesen tselekedte, hogy a' Királynac azt atta tanátsul, hogy bőlts és eszes ferfiakat válaszszon gondviselőknec Ægyiptus földén.

1. Reg. 3. 9.

Deut. 1. 13.

Exod. 18. 21.

II. Meg-tanulhattyuc K. innét azt-is, mitsoda külőmbség légyen az Istennec Prophétái és szolgai közőtt, s-a' hamis Prophétác közőtt, ez tud-

ni-illic, hogy noha azok-is valamikor jövendőket mondanac a' Sátánnac sugallásából, de az ő jövendő mondásoknac végét és hasznát meg nem jelentic, és jo tanátsot affelől nem adnac senkinec, mint ez a' szent Joseph. Mint példának-okáért: Az ördög meg-jövendőlé ugyan Saulnac, az ő reája következendő veszedelmét, mert igy szolla: *Az Ur te magaddal egyetemben az Izraël népét-is a' Phylisteusoknac kezében adgya, és tes-a' te fiaid holnap én velem lésztec*; De jo tanátsot affelől néki nem ada, hogy hogy lehetne azt ő néki el-távoztatni. De az Istennec szolgai és Prophétái az ő jövendő mondásoknac és dorgálásoknac utánna mindenkoron jo tanátsot-is adtanac, és meg-intettéc a' népet, miképpen kerülhetic és távoztathattyák-el azt a' következendő tőlőc meg-mondott veszedelmet. Ezt tselekedte Daniel Prophéta Nabugodnézárral, ki tsudálatos álmot látván, nem tsak meg-magyarázta és jövendőlte néki az ő

1. Sam. 28. v. 19

az ő álmát, mit jelentsen, hanem még jo tanátsot-is adott néki, mõdván: *Király! az én tanátsom tesséc tenéked: A' te vétkeidet válts-meg igassággal, és a' te hamisságodat szegényekhez valo irgalmasságiddal, és orvossága lésen a' te vétkeidnec.* Ezt tselekedtéc a' tőb Prophéták-is, Esaiás, Jeremiás, Micheás, Jonás, és ez a' Joseph-is, a' mint értyűc, ki nem tsak meg-magyarázta a' Pharaho álmát, hanem még jo tanátsot-is adott néki a' jövendő dolog felől.

Dan. 4. 24.

III. A' Fejedelmec, Királyoc és egyéb *Summus Magistrátusok-is* innét az ő tisztekre intetnec, kik az ő alattoc valo népeknec attyoknak neveztetnec, kiknec ez az ő tisztec; hogy ne tsak a' szegény kősségen valo ado szedésre legyen fő gondgyoc, mint ama' Tyrannus Fejedelmec szoktanac tselekedni, hanem az ő birodalmoc alatt lévőknec szűkségekre-is tartoznac hűségesen gondot viselni, mint amaz Vespásiánus Imperátor-is tselekedett, ki még

nagy betegségében-is nem kedvezett magának, hanem a' közönséges joban fáradozott, ezt mondván: *Imperator stans moriatur oportet.* Az Fejedelem, szükség hogy talpon álván hallyon-meg. Ditsiretre mélto a' Thebas városának Fejedelme Epaminondas, ki felől (az mint Plutárchus irja) azt olvassuc, hogy midőn az meg-mondott váras edgy innep napon a' borban és álomban, mint edgy Troja városa, bé-merült volna, éhen szomjan a' várast kerülte, kitül midőn kérdenéc, miért tselekeszi azt; azt felelte: *Azért hogy tibátorságban lakozhassatoc.*

Pogány ember volt ez a' Pharaho, de im hallyuc miképpen vigyázott és viselt gondot az ő országában lévő népekre, mellyet ennec utánna nyilvábban meg-értünc. De oh! kűlömben vagyon mostan a' dolog! Mett sokan a' fő gondviselőc nem oltalmazoi, hanem rontoi szegény hazánknac, nem tápláloi, hanem fogyatoi marokni nemzetségünknec, és ol-

és ollyanoc sokan mint az estveli farkasoc, kik az ő prédájoknac tsontokat-is virrattig edgyben rágjác; Oh kegyes Ur Isten! avagy nem méltán panaszolkodhatunk-é mi-is Esaiás Prophétával edgyűt sok Fejedelmekre, (bőtsűlet, tiszteség, és méltóság adassec, minden Istenfélő, igaság szerető Fejedelmeknec) ezt mondván: Hallád-é Magyar ország! *A' te Fejedelmid el-hajlott anac, és orvoknak társai, mindnyájan szeretic az ajándékot, és az fizetésre néznec. Az árvának nem itélnec, és az özvegynec pörit nem botsáttyác eleikben.* Az Ur Isten támadgyon ki mellettünc, és adgyon jo gond-viselő, országára vigyázo és igaság szerető Királyokat, Fejedelmeket, kiknec nem tsak a' Juhoknac gyapjokra, és bőrőknec le-vonására légyen gondgyoc, hanem oltalmazásokra-is ébrűllyenec ésserkennyenek-fel. Kit engedgyen Isten szent Fiáért minékünc, Amen. Esa: 1.

XXXI. PRÆDIKATIO.

Et quintam partem accipiat ab incolis, &c. à vers. 34. usq; ad 36. versum.

A' MASODIKRÓL.

Secunda pars Tricesimæ Concionis. Vide supra.

Azoc a' bőlts és eszes ferfiac mit tselekedgyenec?

AZt; hogy az 7. bű esztendőkben őtődét vegyéc minden fęle álnec, és azoknac legyenec bé-takaritoi a' Pharaho birodalmában. Az hol 1. azt ved eszedben, hogy nem azt mondgya Joseph; hogy azoc a' gondviselőc, minden fęle életet bétakaritván, azoknac el-pazarloi és tékozloi legyenec. 2. Azt sem módgya, hogy azokat, *sibi colligant*, magoknac gyűjtséc és takarjác; Mert, vaj ki sok *præfectusoc*, tiszt viselőc gyakorta sok bort, buzát és joszágot gyűjtenec, és takarnac ugyan edgyben; de nem az ő Uroknac, Fejedelmeknec, sem az országnac közönséges hasznára, hanem magoknac. 3. Azokat honnét vegyéc, és takarjác edgyben? Az 7. bű esztendőknec

nec javaibol, és terméséből, s-abból mennyit vegyenec? *quintam partem*, ötőd részét; Hová? *Sub manum Pharaonis*, a' Pharaho birodalmában. Némellyec azt itélic K. hogy Pharaho, némelly részé-ért annac a' bé gyűjtött életnec pénzt adott volna, mivel az előbbi szokás felett nem *decimát* avagy *nonát*, hanem *quintát* vőtt azokban az 7. bű esztendőkben: Mellynec illyen okát mondgyác; mert, ugy-mond, ebben a' dologban az Istenfélő és igasság szerető Joseph volt a' fő gondviselő, a' ki senkinec *injuriájára*, boszszuságára nem igyekezett. Némellyec viszont azt mondgyác; hogy annac a' *quintának* semmi részé-ért nem adott Pharaho pénzt, mint hogy azokat a' bé gyűjtőt gabonákat Joseph tanátsából Pharaho nem csak a' maga haszнára, hanem az ő alatta valoknac közönséges haszнokra-is tselekedte; hogy tudni-illic el ne veszszen a' föld, annac a' következendő nagy éhségnec miatta. 2. Mert ezt

Pha-

Pharaho nem mindenkor, hanem tsak azokban a' 7. bů eſztendőkben tselekedte, hogy *quintáját* vőtte minden fęle életnec, melly időben ſenkit azzal meg nem fogyatkoztatott, mellyből kővetkezic, hogy nem vétett itt ez aránt Joſeph.

A' HARMADIKROL.

Mi végre tselekedte ezt Pharaho?

Hogy éléſe légyen a' tartománynac, és hogy el ne veſzſzen a' föld az éhségnec miatta. Itt-is vegyük eſzünkben, hogy Joſeph nem azt mondgya; hogy légyen Pharahonac azokban a' ſzük időkben mit enni az ő ſzolgaival egyetemben. Továbbá azt ſem mondgya, hogy azzal complárkodgyéc, kereskedgyéc, és annac haſznából az ő tárházait, arannyal, ezüſtel, és ſok temérdeki kéntsel meg-tőltse, egyebeknec penigládájokat és erſzényeket meg-üreſittse, mondom nem azt adgya Joſeph tanátsul, hanem azt mondgya: *Hogy*, ugy-mond, *éléſe légyen az ő alatta valo népeknec.*

TANUSAGOK.

I. Tanullyuk-meg innét hog' nem vétec a' bűségnec idején a' kővetkezendő ſzükségre vigyázni, és ſerény gondot viſelni, és az Iſtentől bővön adatott jokbol házában, tsűriben, vermében, és hordajában valamit *reponálni*, bé-takaritani, és el-tenni; azt mondom azért, hogy eſzes és bőlts ember az, valaki az őrvendetes időkben a' ſzomoru időkről gondolkodic, minec előtte el-jőnének azoka' ſzomoru napoc, kikről Salamon azt mondgya: *Non placent iſti*; *Eccl. 12.* Nem tettzenec ezec ennékem. Az ſem bolondság, a' ki a' bűségnec idején a' kővetkezendő ſzükségről megemlekezic, és a' jelen valo bűségből *reſervat quod poteſt*, a' mi lehet a' ſzük időre meg-tart, és a' kinec meleg nyárban a' hideg tél eſzében jut, az ſem balgatagság. Még ama' paraſzt Barát-is tutta ezt a' ki társát igy intette, mondván: *Servata valebunt. &c.* Igaz ez; mert a' mit itt tanátsul adot Joſeph Pharahonac, a' ſzent Lélec

tanátsából adta, de sőt Isten ugyan belé-is oltotta az okoſságot, egyéb teremptet állatoc felett, a' mi elménkben, hogy azzal a'*prudentiával* éllyünc, mellyre Idvőzitőnk-is int bennünket, mondván, *Eſtote prudentes.* Ha meg-gondollyuc a' nyár példázattya néminémüképpen a' bű eſztendőnec, a' tél penig a' ſzük eſztendőnec, mikoron azért nyárban takarunc a' kővetkezendő télre, nem tselekeſzünc ackor egyebet, hanem azt, a' mit Joſeph tanátsul adott Pharahonac. Valakic azért a' kővetkezendő időre nem vigyáznac, és gondot nem viſelnec, balgatabbac azoc az hangyáknál-is, kiknec noha ſem vezérec, ſem királyoc nintsen, mindazáltal nyárban ſzorgalmatoſon gyűjtenec, takarnac, és a' hideg ellen valami rakáſt, és halmotskát hajtanac, hogy ſe ne éhezzenec, ſe ne fázzanac. Tsudálkozic Baſillius Doctor az hangyákon, kik a' kővetkezendő télre olly gondot viſelnec, és olly fárat hatat-

rover. 6.

hatlanul munkálkodnac az élés ſzerzésben, hogy hold-tőltekor nyárban éjel nappal edgyaránt takarnac, az éléſnec penig a' főld alatt ſzép tiſzta helyet ſzerzenec, holott a' téli *profontot* tartyác, és hogy a' buza mag ki ne tsirázzéc a' főldben, elharapdállyác a' buzának pupját és tetejetskéjét, meliyen ki ſzokott fakadni, és igy meg-herélvén, magtalanná téſzic; Hogy penig takarmányoc a' nedveſség miatt meg-rothadván, kárt ne vallyanac, ſzép tiſztaidőt várnac, ki hordgyác, a' napra teritic és meg-ſzáraſztyác az ő éléſeket, és edgyben takart magvokat: Mellyekről gondolkodván Baſilius, igy ſzól: Bezzeg tsudálatoſoc Uram a' te tselekedetid! mindeneket nagy bőltsen tselekedtél felséges Ur Isten!

Hogy ha azért valaki télben a' ptrűtskőckel nem akar éhen és bánkodván ugrándozni és énekelni, az hangyáckal nyárban ſerényen munkálkodgyéc, gyűjtsön és takarjon, mert a' mint ama' verſetske tartyá:

tya: *Æſtas non ſemper fuerit, componite nidos.* Az nyár nem mindenkoron vagyon, azért féſzket rakjatoc.

Kik ellen kell ezt tudnunc?

A' reſtec és tunya emberec ellen, a' kik nem akarnac munkálkodni, és ſemmi jövendőre valot takarni, mint a' heverő barátoc, és több egyéb reſt emberec, kik hivalkodván, Idvőzitőnknél im ez mondáſival akarjác magokat a' munka ellen oltalmazni: *Ne legyetec*, ugy-mond, *ſzorgalmatoſoc arrul mit egyetec, mit igyatoc, és mivel ruházzátoc magatokat*; Es a' Poëtával igy ſzolnac: *Pereat, qui craſtina curat.* Az mellyre, mi azt felellyűc, hogy ezzel a' Chriſtus mondásával a' reſt és tunya emberec a' munka ellen nem oltalmazhattyác magokat, mert a' munka és ſzorgalmatoſság két féle, edgyic *licita*, az az, ſzabados; máſic, *immoderata*, az az, felettéb és mod nélkűl valo: A' ſzabados munka és ſzorgalmatoſság nem csak nem ſzabados, de sőt ugyan ſzűkséges, mellyet Iſten

Matth. 6.

Iſten mi reánc vetett, mert mindenekre ſzemély válogatás nélkűl edg' aránt tartozic, a' mit Iſten Adámnac monda: *In ſudore tuo veſceris pane tuo.* Edgyaránt ki-terjed ez az Iſtennec az ő mondáſa mind Királyokra, Tsáſzárokra, mert ezek-is *ſuis modis*, ah melly nagy munkával, éjeli és nappali nyughatatlanſággal és vigyázáſſal viſelic gondgyát az ő orſzágoknac, és birodalmoc alatt lévőknec, ama' vers ſzerént:

Gen. 3. 19.

Suſtinet innumeros Diadema ſæpe labores. (eſt.

Maximo & imperio maxima cura ſub-

A' Királyi Korona gyakorlatoſsággal ſzámlálhatatlan munkát ſzenved, és a' nagy birodalom alatt, nag' gond vagyon. Ehez az Iſten *decretomához* ſzabtác ő magokat a' régi Pátriárchác, a' kik ſzántottanac, vetettenec, barmokat tartottanac, életért a' ſzűkségnec idején Ægyiptuſban mentenec, a' melly nem lehetet munka és ſzorgalmatoſság nélkűl; ſőt a' mint értyűc, ugyan *com-*

mendáltatic a' szent irásban ennec a' Josephnec Ægyiptusban valo serény gondviseléséről. Ezeket kövessék azért, kik az ő házoc népére igazán gondot akarnac viselni, mert nem oltalmazza az előtt elő hozott Christus Jesusnac mondása a' hivalkodokat, kik minden tiszteséges és szabados munkát, és házoc népére valo gondviseléstől el-kerülnec; Hanem ama' modnélkül valo munkát és szorgalmatosságot, melly telhetetlenné tészi az embert, kételkedővé, fösvénnyé, lopová, hamis hitűvé, és prædálová, ezt tiltya és kárhoztattya Christus Urunc azokban az ő mondásiban.

II. Az Istennec meg-látogatásának avagy meg-sujtolásának modgyát-is vegyük eszünkben innét, kiről igy szol Joseph: *Hogy el ne vesséen* ugy-mond, *az éhségnec miatta a' föld* Veszed-é eszedben K. ember a' szol lásnac formaját? nem azt mondgya *Ut non afflictetur terra fame:* hogy n gyötörtetséc éhséggel a' föld népe mon

mondom, nem azt mondgya; Hanem, *hogy el ne veszszen a' föld az éhségnec miatta*; Mert bizony dolog hog' meg sujtollya és meg dorgállya Isten még az ő saját hiveit-is, de azért el nem veszti; meg sebheti, de ismét meg-orvosollya; meg-veri de ismét az ő gyogyito irgalmasságával bé-kötözgeti; meg éhezteti, de ismét meg-elégiti; szük esztendőt keszit és botsát réájoc, mint az Ægyiptusbéliekre, hogy könyörgéseckel bű esztendőt kérjenec, a' bűségnec Istenétül. Tanuld-meg azért ebből-is, a' tenyavalyáidban, mivel kellyen hitedet gyámolitanod, reménségedet táplálnod, hogy kétségben azoc alatt ne essél, se Istenedet békételenségeddel meg ne bántsad; Ezzel, tudni-illic, hogy ma, holnap azokat orvosság, gyogyulás, és meg-szabadulás követi; Mert noha felette *Sokak az igazaknac nyomoruságoc, de mind azokból az Ur őket ki-menti*, és vidám ortzával hozzájoc fordulván, ezt fogja mondani: Jertec hoz- *Psal. 34. 20. 21.*

zám édes hiveim, sok nyomorusá-goknac nehéz terhe alatt el-fáratt Juhaim, kegyetlenektűl széllel hánt árva bárányim, legyetec ennékem fiaim, mert bizony én-is édes Atyátoc lészec, és a' siralom helyett örömet, és bánat helyett vigaságot adoc. A' kinec szent Fiával és szent Lelkével egyetemben, adassék örökké valo ditsőség földön és a' mennyen mind örőckön örőcké, Amen.

XXXII. PRÆDIKATIO.

Et placuit consilium hoc in oculis Pharaonis. à. vers. 37. usq; ad vers. 46.

TSudálatos a' bőlts Isten az ő szentiben, tsudálatos minden tselekedetiben, tsudálatos mondom, mert noha az ördög kész volt ezerféle modon a' bőlts *Mágusoc* és a' kevély *Aulicusoc* udvari szolgác által Josephet meg-tsufolni, és Pharaonac hozzája valo jo akarattyát é szándékát el-bontani; De az mindeneckel biro Isten ebbéli szándékát meg gátolta, és ugy igazgat ezek

ezeknek-is akarattyokat, hog' mindnyájan Josephnec bőltseségét tsudáltác, az ő tanátsát javallottac, álom magyarázását helyben hadtác, és szabad akarattyoc szerént engettenec az ismeretlen Sido szolgánac.

Hogy azért erről a' dologrol-is nyilvábban érthessünc.

1. *Lássuc summáját.* 2. *Részeit.*
3. *Az igéket meg-magyarázván azokbol a' tanuságot.*

Summa.

Summa szerént meg-irja itt Moses, Josephnec Fejedelmi méltoságra valo fel-magasztaltatásának rendit, modgyát, pompáját és grádusát, és meg mondgya, minémű nag' tiszteséggre és bőtsületre emeltetett fel Pharahotul. Ez Summája.

Három része vagyon.

1. *Részében meg-irja Moses mint vette Pharaho a' Joseph tanátsát.*
2. *Miképpen tanátskozott és végezett az ő szolgaival arrol a' dologrol.*
3. *Miképpen, és mitsoda pompával magasztalta-fel Pharaho Josephet.*

AZ ELSŐRŐL.

Az előtt az Prophéta alkalmatosságát-is meg-mondá a' Joseph felmagasztaltatásának, mostan immár mint vette Pharaho Josephnec tanátsát azt jelenti-meg, mondván: *Es tettzéc a' beszéd*, az az, a' tanács Pharahonac és az ő szolgainac. Sok dolgoc külömb külömb végre tettzenec az embereknec, némellyec azért, hogy szépec; némellyec, hogy gyönyörűségesec, mint a' meg-tiltott fánac gyümöltse Évának; némellyec, hogy ritkác, mint a' drága kövec (a' mint szoktác mondani) *Quod rarum charum*; némellyec azért hogy tiszteségesec: viszont némellyec azért hog' jok és hasznosoc: De Pharahonac azért tettzet a' Joseph tanátsa, mert vészi vala eszében, hogy igen hasznos és szükséges volna, az országnac és alatta valo népeknec meg-maradásokra; Oh vajha illyen jo indulattal és szivel volnánac, a' mi nyomorult időnkben-is a' Királyoc és Fejedelmec!

Hogy

Hogy értenéc és javallanác a' mi jo és hasznos országoknac és birodalmoc alatt lévő népeknec meg-maradásokra, de sokan (a' mint a' Prophéta mondgya) a' gonoszt jonac mondgyác, és a' jot gonosznac. Nem kell mostan a' *Summus Magistrátusoknac* Josephnec jo tanátsa, gyülölséges mostan a' Náthánnac dorgálása, nem bátorságos Esaiásnac panaszolkodása, sem Micheásnac igaz mondása: Náthán Prophéta midőn meg-dorgálta az ő bűneiért Dávidot, meghunnyászkodván, igy szollot: *Vétkeztem az Úr ellen*. 2Sam.12.13. Esaiás-is meg-intvén Ezechiás Királyt, leg ottan engedelmes lévén, az Úr beszédére azt mondotta: *Bonum est verbum Domini quod locutus es.* Esa.39. Philippus Macedo Pharahohoz hasonlo pogány ember lévén, még tsak a' rab szolgának-is dorgálását és intését nem tsak el-szenvedte, hanem ugyan jo nevenn-is vötte; kiről Plutárchus azt irja: Hogy edgykor a' hadban fogott rabokat kotya-vetyére

tyére hántác, a' Király jelen létében, kinec a' kôntôse nem illendôképpen állott rajta, mellyet edgy rab eszében vévén, fel-szoval azt mondotta: Kegyelmez-meg nékem Kitály, mert az atyádtol rokonod vagyoc; Halván ezt a' Király, meg-kérdette, honnét eredet volna az a' rokonság? Kinec a' rab azt mondotta: Meg mondanám titkon, ha kôzeleb mehetnéc hozzád, és mikor hozzája hitta volna, titoc gyanánt azt mondotta néki; Uram Király, erezd aláb a' kôntôsôdet, mert nem szépen ûlsz: és leg ottan azt mondotta a' Király: Botsásátoc-el ezt a' rabot, merr ez elôtt nem tudtam hogy rokonom és barátom légyen. Mellyből meg-tettzic, hogy Philep Király, mint eszes ember, azt itélte rokonának és barátyának, a' ki fogyatkozásárol meg-inti és dorgállya ôtet. De nem ezt tselekedic mostan a' Fejedelmec, hanem inkáb némelyec a' jo tanáts ado Josephet, a' bûn tûl meg-dorgálo Náthánt, Esaiást, a'

az igaz mondo Micheást, Sedechiássál artzul veric, Achábbal és Jezabellel ûldôzic, kergetic, és tômlôtzre vetic, és némellyec az ô tettzésec szerént, tôrvényt tsinálván igy szolnac, *Sic volo, sic jubeo, sit pro ratione voluntas.* Igy akarom, igy parantsolom, legyenec mindenec az én kedvem szerént. Intlec azért, ti hatalmas Fejedelmec, fogadgyátok-meg a' szent Dávidnac im ez jo tanátsát és intését, a' ki azt mondgya: *Ti Királyoc legyetec esze essec, ti földnec birái tanullyatoc és szolgallyatoc az Urnac félelemben. &c. Tsokolgasátoc a' fiat, hogy meg ne haragudgyéc, és el ne veszessen a' ti utatokkan.* Psal. 2. 10. 11. 12.

A' MASODIKROL.

Miképpen tanátskozott és végezett Pharaho az ô szolgaival edgyût ez dologrul? A' Pharaho beszédének fundamentoma ez: Az országnac gondviselésére olly gondviselôt kell keresni és választani, a' ki eszes és bôlts ember légyen; De Josephez hasonlo férfiat, kiben az Is-

tennec lelke ollyan bővön volna, senkit máſt hasonlot nem találhatni, annak-okáért Josephet mélto erre választani.

Sokkal jobban értet és itélt K. ez a' pogány ember Joseph felől, hogy sem mint az Izrael országában lévő Papoc, Irás-tudóc, és Pharisæusoc Christus Urunc felől, kik ő szent felségében a' szent Léleknec ajándékát nem akartác meg-ismérni, noha minden napon láttác és hallottác az ő beszédit és tsuda tételit, sőt a' mi nagyob, az ő tsuda tételit és bőltseségét az ördőgnec tulajdonitottác, ezt mondván: *Ez*, ugy-mond, *ördőgöc fejedelme által űz ördőgöket.* Nem érti vala Pharaho Istenben a' Sz. Háromságnac titkát, hog' tudnillic a' szent Lélec harmadic személy volna az Istenségben, ki egyenlő terméſzetű, edgy állatu és hatalmu volna az Atya Istennel, ki által osztogattatic az embereknec az Istennec ajándéka, mondom, nem tudta ezt Pharaho, mindazon-által eſzé-

Matth. 12.

szében vőtte, hogy Josephben a' bőltseség Istentől emberi elme és erő fő'őtt volna, azért szol ecképpen: *Avagy találhatnánk-é ehez hasonlo férfiat, kiben az Istennec Lelke volna? mivel hogy mind ezeket az Isten jelentette-meg ő néki, nintsen ő hozzá hasonlo eſſes és bőltsember.* Melly bőltseséget mivel hogy haſznosnac ismér vala lenni, annak-okáért Istentől valonac itél vala lenni, és nem az Sátántul valonac.

TANUSAGOK.

I. Tanullyuk-meg K. innét, melly igen magóc menthetetlenec legyenec az emberec Istennec előtte az itéletnec napján, (de kiváltképpen az Sidoc) mert a' mint Christus Urunc mondgya: Az Ninivé béliec, a' kik pogányoc voltac, fel-támadnac az itéletnec napján, és kárhoztattyác a' Sidokat, hogy azoc meg-térnec a' Jonásnac edgyetlen edgy prædikállására, de a' Sidoc a' Christusnac száz prædikátiojára sem térnek-meg; Igy ez a' pogány

Phara-

Pharaho-is fel-támad kétségnélkül az itéletnec napján, és kárhoztattya a' Sidokat, hogy Josephben, pogány ember lévén, meg-ismérte az Istennec szent Lelkénec ajándékát, de az Izraël országában lévő Papoc, irás tudoc, Phariseusoc az Ur Jesus Christusban nem ismértéc az szent Léleknec ajándékát Istentől valonac lenni, hanem vakmerőképpen a' Sátánnac tulajdonitottác ő benne az szent Léleknec ajándékit. *Mat. 12.24.*

II. A' Pharahonac példájával intetnec a' Fejedelmec, hogy midőn valami nagy és jeles dologhoz akarnac kezdeni, szükség arrol először gondolkodni, és a' kiktől illic s-mélto, tanátsot kérdeni, mivel, *Nemo sibi satis*, senki mágától nem elégséges mindenekre.

III. Közönséges képpen-is arra intetnec az emberec innét, hogy a' tiszt viselőknec választásiban nem annyira a' külső ábrázatot, vastagságot, és kedvességet nézzéc, mint a' szép Virtust, ki felől Isten Samuelt

is meg-inté, ki mikoron Istennec parantsolattyából Betlehemben menvén, az Isai fiai közzül akarna Királyt választani, mikoron Eliábot meg-tekintette volna, szivében a' Prophéta azt mondá: Altalán fogva imé hol az Ur előtt vagyon az ő fel-kenetet Királlya, de Isten azt mondá ő néki: *Ne nézd az ő termetit, 1.Sam.26.7.*
se az ő magasságát, mert meg-vetettem ötet: mert nem azt nézem én a' mit az ember, mert az ember azt nézi a' mi szeme előtt vagyon, de az Isten azt nézi a' mi a' szivben vagyon; mindazáltal a' kiknec ő szent felsége a' jo termetet-is hozzá adgya a' méltosághoz, nag' *grátiája* Istennec, és hálá-adással kell venni. Ditsiretre mélto azért ebben-is Pharaho, ki noha jol tudgya vala hogy Joseph Sido, melly nemzet az Ægyiptiusoknál utálatos és gyülölséges volt, nyilván tudta azt-is hogy szolga, és nem hartzon fogattatot, hanem pénzen vött. Továbbá azt-is láttya vala, hogy Joseph iffiu, mindazonáltal nem általlot-

tallotta az ő alatta való népeken, annac fejedelmin, vénein, bőltsein, vitézlő népein, sőt még az ő egész háza népén-is fűvé tenni. Ezt tselekedte Nabugodonozor-is Daniellel. Nag' bolondság azért midőn az emberec a' tiszt viselőknec választ[illegible]ában és tételében, főképpen a' termetre és kedvességre néznec, és tsak arra viselnec fő gondot, hogy valami jővevény embert fővé és gondviselővé ne tegyenec rajtoc.

Dan. 2.

IV. Jegyezzük-meg azt is, hogy Joseph a' Christus képét viselte ebben-is; mivel, minden hatalmat ugy vőtt Joseph Pharahotul, hogy minden népe az ő beszéde szerént járjon, és mindenec az ő szájától függjenec, és birodalma alatt legyenec, mind az ő házában, s-mind az egész Ægyiptus országában, egyedűl ő kivűlőtte. Ezen tirja szent Pál Apostol Christus Urunc felől, mi-

Corinth. 15. v. 27.

dőn azt mondgya; Hogy *minden ket Isten az ő lába alá vetett és minnec az ő birodalmában vadnac.* Nyi-

ván valo dolog, hogy a' kivűl mondgya, a' ki néki mindeneket birodalmában adott. Az egész főld kereksége a' Christus Jesus birodalmában vagyon, és az Istennec házában, az Anyaszentedgyházonn-is hatalma vagyon, és ő általa tápláltatnac mindenec, mint Joseph által Ægyiptus, és tőb számtalan népec, mert ő mindeneknec pásztora, őrőc életnec kenyere, ki az égből szállot alá, hogy őrőc életet adgyon e' világnac, mellyet ez az Istennec emberré lőt Fia az Ur Jesus Christus ád minékűnc; mert őtet a' végre petsételte-el az Atya, kinec adassék ditsőség, tisztesség, mind őrőckőn őrőcké, Amen.

Psal 8 v. 7. Heb. 2. v. 8.

Joh. 6. 27.

XXXIII. PRÆDIKATIO.

Ecce constituo te super universam terram. à v. 41. usq; ad v 46.

MIdőn Eliab a' Dávid báttya megértette volna, hogy Dávid meg akarna Goliáttal vini, és az embereckel arrol beszélgetne, igy pirongattya vala őtet, mondván: *Kiknec hattad*

hattad a' kevés juhokat a' puſztában? Tudom én az te kevélygéſedet, és a' te ſzivednec álnokságát; De minec utánna ôtet meg-győzé, és az Iſtennec táborát a' ſzidalomtul megmenté, ſokan ezt kiáltyác vala felôle, mondván: *Meg-verte Dávid az ô tiz ezerét.* Haſonloképen Joſephtúl, mikoron az ô báttyai hallottác volna az ô álmát, melly azt jelenti vala, hogy nékic jövendôben Királyoc lenne; tsufollyác, és pirongattyác vala ôtet, ezt mondván: *Avagy Királyunc léſzeſzé te minékünc? avagy mi rajtunc fogsz-é uralkodni?* iſmét igy ſzolnac vala: *Im holjô amaz álom láto.* De minekutánna a' Pharaho álmát meg-magyarázván, fejedelemségre emeltteéc, ſokan Joſeph felôl-is ezt kiáltyác vala: *ABREK, ABREK,* az az, *Iffiu vagy gyenge atya,* Avagy, *Vivat pater Regis, Ellyen a' Királynac attya.* Miképpen lôtt azért, és mitsoda pompával magaſztaltatott-fel Joſeph Pharahotul, láſſuk immár Iſten ſegitségébôl, és azok b

bol az idvôſséges Tanuságokat.

A' HARMADIKROL.

Imé (ugy mond Pharaho) *mind az egéſz Ægyiptus földén fejedelemmé tôttelec.* Minden tôrvény ſzerént valo Fejedelmeknec és Királyoknac fejedelmi és királyi méltoságra valo fel-magaſztaltatáſoc két dolog által ſzokott végben menni, ugymint: Beſzéd és Ceremonia avagy pompa által; Joſephnek-is fejedelmi méltoságra valo *inauguratioja*, az az, fel-magaſztaltatáſa ez kettô által ment végben.

I. Beſzéd által, mert kôzônséges tanátsbol és akaratbol Joſephet fejedelemségre válaſztván, Pharaho igy ſolla: *Imé az egéſz Ægyiptus orſzágán fejedelemmé tôttelec.*

A' Ceremoniác avagy az pompác penig ezec:

1. A' maga ſaját gyûrejével ékeſíti-fel ôtet Pharaho, mellyet nem tárházából, ſem nem ládájából, hanem a' maga ujából vonſzon-ki, és Joſephnec ujában téſzi, mellyből

meg-tettzic K. hogy a' gyúrú viselés igen régi dolog. Assverus Király is ezent tselekedte Hámánnal, az
Eſter. 3. 10. mitt Pharaho Josephel. 2. Drága fejér bibor ruhában ôltôztetté, a' minémûben a' Királynac fô emberi szoktac vala járni. 3. Az ô méltoságának bizonyságára, arany lántzal tiszteli, hogy az ô országában lévô Fejedelmec kôzzûl ne itiltetnéc kisebiknec lenni. 4. Az ô másodic Királyi szekerében helyhezteti, mint
Eſter. 5. 10. Assverus Király Márdocheus Sidot arra a' lora ûltette, mellyre a' Király szokott ûlni. Hogy igy Joseph a' királyi pompával-is kôzel járna a' Királyhoz. 5. Az ô népénec mutogatván Josephet, a' poroszloval felszoval ezt kiáltatta: *ABREK*, az az, *Pater tener.* Avagy a' mint némellyec fordittyác: *Vivat pater Regis. Ellyen, éllyen a' Király attya.* Joseph, idejére nézve, atyának nem mondathatott, mert iffiu volt, magzattyára nézve sem, mert ackor még magzattya nem volt; hanem atyának mon-

mondatott Joseph, imez ôt dologra nézve:

Hinc verſus: Eſt pater hic cura, pater eſt alius genitura: Hic pater ætate, pater ille vocatur honore.

1. Tisztire nézve, mert a' Fejedelmec hazájoknac attyoknac mondatnac. 2. Bôltseségére nézve, mint ha azt mondottác volna: Gyenge vagy ugyan idôd szerént, de bôltseségedre nézve vén ember vagy. 3. Gond-viselésére nézve-is atya volt, mert a' Király ô felôle meg-parantsolta vala, hogy minden ô népe Josephnec beszédi szerént járjon, ô tôle fûgjôn és halgasson, és senki az ô akarattya nélkûl, se kezét, se lábát fel ne merje emelni, melly beszédét Pharaho eskûvéssel *confirmállya-meg*, mondván: *Ego Pharaho: En vagyoc Pharaho*, az az, a' melly igaz ez, hogy én vagyoc Pharaho Király, ollyan igazán parantsolom ezeket én te felôled. 4. Atyának mondatott Joseph, *adoptione*, választtásra nézve, miképen mi-is az Istennec választott és fogadott fiai vagyunc. 5. *Natura & fidei imitatione*, Természetinec és hitinec kôvetésére nézve-

is atyának mondathatott. 6. Nevét is meg-változtattya, és tiszthez s-méltóságához illendő nevet ád néki, igy nevezvén őtet, *SAPHENATH, PANEACH.* Az az, Titkoknac magyarázojának nevezi, mellyet Hieronymus világ meg-tartojának forditott, Sido Joseph penig el rejtett dolognac magyarázojának tolmátsolt. 7. Azt tselekeszi Pharaho Josephel, a'mit az atya az ő fiával, mert hozzá illendő házas társal-is tiszteli őtet, tudni-illic, Putiphárnac az *ON* nevű városnac Fejedelmének leányát adgya ő néki házas társul; Némellyec azt itélic, hogy annac a'Putiphárnac leánya volt ez a'Josephnec házas társa, a'ki őtet a'tömlőtzben vettette volt; De né álhat-meg ez az értelem. 1. Ezért, mert nevek-is kűlömbőznec edgymástul, holott edgyic (a'minta'kútfő mutattya) Putiphárnac, ez penig Putipherának mondatic. 2. Mert amaz a'vitéz ő népeknec Fejedelme volt, ez penig *ON* városának Fejedelme avagy Papja volt, mellyet az hetvẽ magyarázo Doctoroc Heliopolisnac forditottanac, holott a'Napot Istengyanánt tiszteltéc. 3. Mert Josephez sem illet volna, ollyan hitetlen és parázna aszszonyi-állatnac leányát hozzá venni, kitűl az előtta'bűnre szorgalmatoztatott, és patvarkodo tsalárdsággal meg-nyomorgattatott volt.

Putiphera, per ain. in fine.

K. Itt két kérdésec méltán jőhetnek-bé. 1. Kérdés ez: Hogyha méltán tselekedte-é Joseph, hogy házas társul magának pogánt vőtt, holott meg-tiltva volt ez az Istennec népétűl? F. Hogy Joseph pogány nemzetből vőtte az ő feleségét, nem maga akarattyából tselekedte, hanem ebben a'Király akarattyának engedett, holott Moses-is nem azt mődgya: *Duxit sibi uxorem Joseph*; Feleséget vőn, ugy-mond, Joseph magának, mondom, nem ezt mondgya, hanem: *Dedit ei Pharaho uxorem*; Fsada, ugy-mond, néki Pharaho feleséget. 2. Azt-is mondhattyuc,

Kérdés.

Felelet.

hogy mind ezec az Izraël fiaiért lőttenec, hogy ez alkalmatossággal bémennénec Ægyiptusban, az Istennec beszéde szerént, mellyet szollott vala Abrahámnac. Annac felette, hihető dolog, hogy Joseph az igaz tudományra meg-is tanitotta volt őtet, a' mint penig a' szent Pál

1.Cor.8.14. mondgya: *Ha valamely firfiunac hitetlen felesége vagyon, azt el nem kell hadni annac, mert a' hitetlen aszszonyi-állat meg-szenteltetic az ő férjében*, mint Sephora Mosesben, ki a' pogány Mádiánitác Papjának leánya volt.

2. Kérdés ez: Illendő volt-é hogy Joseph ez nagy méltoságot, és néki *offeráltatott* Királyi pompákat felvőtte. Holott jo modgyával mentegethette volna magát Joseph, és a' Királynac azt mondhatta volna: En egyebeknél bőltseb nem vagyoc, én nálamnál erre a' dologra a' te országodban illendőbbet találhatz, mi nem én vagyoc a' titkoknac meg-jelentője, hanem az Isten, én Sido vagyoc,

gyoc, szolga vagyoc, elég lesz ennékem ha a' fogságbol ki menteszt, mellyben méltatlan vettettem volt. Mellyre azt felellyűc, hogy nem vétkezett, és semmi illetlent Joseph ebben-is nem tselekedett, mert ez a' Joseph fel-magasztaltatása Istennec munkája és rendelése volt, és nem illet hogy az Isten tanátsának ellene rugodozzéc, mivel sem a' gazdagság, sem a' szép tiszteség, bőtsület nem ferteztetik-meg az embert, tsak belől légyen szive tiszta és alázatos; Meg-tselekedte ezeket Joseph, mert az ő nyomoruságában békeséges tűrő volt, boldog és jo szerentsés állapottyában penig mértékletes és szelid,

TANUSAGOK.

I. Tanullyuk-meg innét, melly igen fogyatkozás nélkűl valo igaz légyen, a' mit a' Királyi Prophéta énekel az 113. Psalmusban, mondván: *Az Ur fel-emeli*, ugy-mond, *a' segént* Psal.113. *a' porbol, és a' szükölködőket elő veszi a' ganéjbol, hogy ülteſſe azokat a' Fejedel-*

mec kőzzé, és az ő népének Fejedelmi közzé. Szükség K. hogy az alázatosság és szenvedés előtte járjon a' felmagasztaltatásnac, mert senki addég meg nem koronáztatic Istentől, hanem elősző bajt kell vini, és az ellenséget meg kell győzni, és pályát futni, és a' kik győzedelmesec lésznec, *Fejér ruhában öltöztetnec.* Apoc. 3.

II. A' Josephnec példájából azt-is meg-tapasztalhattyuc, hogy azokat-is kik sok ideiglen valo nyomorúságokban forganac, és Istentől (az embereknec itéletec szerént) el-hagyattattaknac láttatnac lenni, azok-is nintsenec feledékenségben Istennec előtte. Egy néminémű aszszonyi-állat felől azt irja szent Máthé, hogy 12. esztendeig vérfolyás miatt betegeskedett. Más aszszonyi-állat penig 18. esztendeig fel nem egyenesedhetett; szent Jánosis azt irja, hogy 38 esztendeig fekűtt egy ember Jerusálemben a' halastonac partyán, és a' Joseph-is 13. esztendeig szolga volt, de nem csak szolga, hanem

. 9. 20.

Johan 5.

nem rab-is. A' Sidoc azt mondgyác, hogy csak 12 holnapig lakott volna Putiphárnál, és 12 esztendeig a' tömlőtzben: de oda fellyeb erről külömbet értettűnc. A' mi tisztűnc azért ez, hogy még a' hoszszu nyomoruságoc alatt-is jo reménségben legyűnc, mint ama' Rhodus, kinec kezeit edgy Tyrannus Fejedelem elvagdaltatván, ortzáját-is rút sebékkel meg undokitotta volt: ezt egykor baráti arra kezdéc inteni, hogy éhségel őllye-meg magát, kiknec igy felelt: *Cuncta homini, quoad vivit, speranda sunt:* Valamig az ember él, mindenec felől jot kell reménleni, a' mint ama' kőz példában-is szoktuc mondani: *Dum spiro spero*, a' mig élec reménlec. Ezzel vigaszt allya vala amaz Trojabéli Ænéás K. az ő véle edgyűt sok nyomoruságban forgo barátit, mondván: *O, passi graviora! Dabit Deus his quoq; finem:* Oh édes társaim! kik ennél nagyob nyomoruságokat-is szenvedtetec; Az Isten ezeknek-is jo végét adgya, és

Rhodo Philosophus.

noha nem mindnyájunkat emel fel ő szent Felsége, a' földi Királyságra, mint Josephet, mindazonáltal jövendőben Királyocká, és Papocká tészen az egekben. Mellyet engedgyen szent Fiáért az Ur Jesus Christusért, Amen.

Apoc. 10.
1. Pet. 2. 5.

XXXIV. PRÆDIKATIO.

Produxit ita q3 terra septem annis, &c. à versu 47. usq3 ad vers. 57.

ELközelgetvén az idő, mellyről Joseph szollot vala, *meg kezdénec tettzeni a' hét bő esztendőc, és a' Nylus folyo-vizéből ki kezdénec jöni a' hét kövér tehenec, és az edgy száron fel-nött hét tellyes gabona fejec, mert* a'mint Joseph meg-mondotta vala, *a' föld nagy bőséggel terme gabonát a' hét bő esztendőkben.* A'melly igékben szorgalmatossan meg-irja Moses, miképpen tellyesedett-bé Josephnec mondása szerént a' Pharaho álma, és melly nagy hűséggel el-járt Joseph az ő tisztiben. Ez Summája.

Négy Részei vadnac:

1. *Com-*

1. *Commendáltatic Josephnec hűsége, böltsesége, és serénységgel valo gondviselése.*
2. *Emlekezetet téßen Moses Josephnec két fiairul, és azoknac nevekrűl.*
3. *Meg-mondgya, a' 7 bő esztendőc után miképpen kezdettenec meg-tettzeni a' hét szűk esztendőc, elöször a' környűl lévő tartományokban, az után penig Ægyiptusban.*
4. *Azokban a' 7 szűk esztendőkben is mit tselekedett Joseph, meg-nyitván az élésházaknac ajtait, azokbul mint sáfárkodott, azt-is meg-jelenti.*

Szollyunc rendel mindenikről, Isten segitségéből, és a' Tanuságokat azokbol meg-mondgyuc.

AZ ELSŐRŐL.

Josephnec hűsége és serény gondviselése 1, innét tettzik meg, hogy hogy erre a' munkára, másodic Fejedelem lévén, nem szolgait, sem nem képebéli emberét küldi ki Ægyiptus földére, hogy ő maga azonban othon gyönyörűségben éllyen és hivolkodgyéc, mint edgy Ægistus, és, *2. Sam. 11.*

Quæritur, Ægistus

némelly

quare sit factus adulter? In promptu causa est; dilectus est.

némelly időben Dávid-is tselekedett vala: hanem meg-emlekezvén az ő tisztirűl és hivatallyárul, azt mondgya Mosés felőle: *Ki-méne*, ugy-mond, *Joseph Pharaho elől, és által-méne egéss Ægyptus földén.* 2. Mert Joseph nem restűl-meg az ő hivatallyában a' bűségnec miatta, és nem gondollya a' harmadic, negyedic, ötödic és hatodic esztendőben: Hég vagyon immár, mit tészünc ennyi temérdeki élettel, mondom, nem restűlt-meg az ő hivatallyában, és né szünt meg a'7 bő esztendőknec javait bé-takarni, *miglen* (mint a' bőtű mondgya) *annyi gabonát gyűjtene bé, mint a' tengernec fövenyét.* Annyira, hogy meg nem számláltathatnéc. A' melly Josephnec példájából nem arra intetűnc, hogy telhetetlenec és fősvényec legyűnc, és az Epicureusoc modgyára szorgalmatoskodgyunc; hanem inkáb arra tanittatunc, hogy a bűségben az Istennec ajándékit meg ne unnyuc, meg ne utállyuc, és alávalo dolognac ne tartsuc,

tsuc, mint a' Sidoc a' pusztában a' Mannát, kik panaszolkodván azt mondgyác vala: *Meg száradott a' mi lelkünc, hogy a' mi szemeinc semmit a' Mannánál egyebet nem látnac.* mondom, nem kell az Istennec bővön adott ajándékit meg-utálni, semmire bőtsülni, sem azzal gonoszul élni, hanem igen meg kell bőtsülni, és nagy hálá-adással kell Istentűl venni, a' mint ertől nyilván valo parantsolatunc vagyon, midőn Isten azt mondgya: *Mikoron*, ugy-mond, *meg-elégeszel, ditsirjed a' te Uradat Istenedet, és el ne feledkezzél a' te Uradrul Istenedrűl.* Bőltsesége penig ebből-is meg-tettzic Josephnec, hogy minden reá bizattatott dolgot igen szép rendel és haszonnal *disponál* Ægyptus országában. Num.11.6. Deut.8.1

A' MASODIKROL.

Továbbá, a' mint mondám, ezek után emlekezetet tészen Mosés Josephnec két fiai felől, ezt mondván: *Josephnec penig lőnec két fiai, mine kelőtte el-jöne az éhségnec esztendeje, és ne-*

vezé

vezé Joseph az ő elsö szülöttét Manasſenac: mert ugymond el-felejtette énvelem Iſten minden nyomoruságimat, és az én atyámnac háza-népét. Ugy tettzic K. mint ha nem ditsiretes dolog volna ez a' feledékenség Josephben, hog' az ő boldog állapattyának idejé el-feletkezet volt ollyan hamar az ő elöbi nyomoruságirul: Mert, miképen ditsiretes dolog, a' nyomoruságnac idején meg-emlekezni embernec az ő elöbbi boldog állapattyárul és jo szerentséjérül, mint Job és Dávid-is tselekedtenec. Job az ő
Job. 2. nyomoruságiban igy szolott: *Ha a' jót az Ur kezéből el-vöttüc, a' gonoszt miért nem szenvednök-el?* Dávid penig
115. azt mondotta: *Jo ennékem Uram, hogy meg-aláztál engemet.* Ezenképpen ditsiretes dolog, a' boldog állapatnac idején az ő elöbbi nyomoruságirul a' keresztyén embernec szüntelenül meg-emlekezni. Továbbá az Istenfélő emberhez az sem illic, hogy attyának háza-népérül elfeletkezzéc; Joseph penig ezeket beszé-

lim-

li maga felöl. Az mellyre ez a' felelet: Nem az, mint ha Joseph az ő attyárul, és attyának háza-népérül valami hálá adatlan embernec modgyára el-feletkezett volna, sem hogy az ő elöbbi nyomoruságirül mindenestül fogva el-feletkezett volna: hanem az ő attyafiainac rajta tött boszszu-tételekrül ugy el feletkezet, hogy azért ő rajtoc sem ő maga, sem más által, sem titkon, sem nyilván, sem az ő szivében, sem penig külső tselekedetivel soha nem akart, és né kivánt boszszut állani.

Három okáért nevezi Joseph az ő fiát Manasſenac: 1. Hogy az Istennek hozzá valo jo voltát magaſztalná. 2. Hogy Istent az ő jelen valo boldogh állapattyának *Authorának* lenni ezzel-is meg-mutatná. 3. Hog' ez nevezettel magát-is az Istenhez valo gyakor hálá-adásra serkengetné, valamenyiszer ezzel a' nevezettel az ő fiát *compellálná*, meg-szolitaná. Hasonlo okbol nevezé a' másik fiát-is Ephraimnac, az az, Meg-szapori-

poritott Isten, ugymond, engemet, az én nyomoruságomnac földében. A' miképpen az előtt az ő boldog állapattyát Istennec *asscribállya*, ugy ebben az ő másodic fiánac nevezetiben-is azt jelenti, hogy az ő magzatit-is ingyen valo kegyelméből Isten ajándékozta néki.

Liberi nostri à Deo dantur.

T A N U S A G.

Meg-mutattya ez tudomány K. hogy az Istennec hivei nem tsak a' boldog állapatnac idején terjednec, hanem még a' nyomoruságnac közepette-is sokasodnac, mivel az embereknec meg-szaporodásoc Istennec áldása. Példa erre az Izrael fiai, kik az ő attyockal Jácobbal edgyűt 70 léleckel mentenek-bé Ægyiptusban, de 400 esztendő alatt ugy meg-szaporodánac, hogy az Ægyiptiusokat sokaságockal meg haladtác vala, a' mint Moses jelenti.

Genes. 3.

Exod. 1. 7.

Vajhami-is K. meg-gondolnoc az Istennec velűnc valo sok jo tétemé-nyit, bizony mi-is Magyar nemzet Josephel méltán mondhatnóc: Elfelejtette Isten mi velűnc amaz 1621 esztendőben regnálo szomoru dőghalált, mellyben sok édes atyác, és keserves anyác az ő szerelmes magzattyoktul meg-váltanac, sok házasoc férjektűl gyámoltalan, őzvegységre marattanac, mondom, elfelejtette Isten velűnc, mert ismét meg-szaporitott minket, és a' siralom után meg-örvendeztetett, a' háboruság után békeséget, és a' szűkség után bőséget adott. Meg-lássad annakokáért, hogy mikor eszel és meg-elégeszel, és mikor a' te barmaid, juhaid meg-sokasodnac, ezűstőd, aranyad, és minden joszágod meg-bővűl, a' békeségben meg-nyugszol, fiaid, leányid előtted, mint a' szép zöldellő pálma és szőlő veszszőc felnevekednec, fel ne fualkodgyál a' te vedben, és azt ne mondgyad: *Az én hatalmam és az én kezeimnec ereje szerzette ennékem ezeket*; mert ha kűlőmben tselekedel, egyűld te-is azt fogod hallani, a' mit Ezechiel hal-[illegible] Istentűl, kinec igy szola Isten: *Imé*

Deut. 5.

Ezech. 24. v. 15. *én el-vészem tsapással a' te szemeidnec kivánságát.* és a' mit a' Sido népnek-is monda Isten: *En vészem-el*, ugymond, *a' tifiaitokat és leányitokat.*

Item v. 25.

A' HARMADIKROL.

A' 7. bú esztendőc után, miképpen kezdettenec a' szűk esztendőc, elősző Ægyiptus kőrnyűl, az után Ægyiptusban, meg-tettzeni, arrul igy szol Moses: *El-kezdénec*, ugymond, *közelgetni az éhségnec 7. esztendei, mint Joseph meg-mondotta vala: és vala éhség minden tartományokban.*

Itt azt láttuk-meg K. miért botsátotta volt Isten Ægyiptus országára azt a' közönséges nagy éhséget? Ennec illyen 4. okait adhattyuc.

1. Az ő mindennapi bálványozásáért, kikigen bálványozo népec voltanac; kiknec Templomoc noha Indiai drága kőveckel, arannyal, ezűstel ékesec voltanac, és tündöklőttenec, (mint mostan a' Pápa országában, kirűl Bernárd Doctor igy panaszolkodic, mondván: *O Vanitas vanitatum, &c.*) Noha mondom az Ægyiptusi Templomok-is kivűl, de sőt belől-is ékesec voltanac drága kőveckel; De azokban Isten gyanánt Matskákat, Bornyukat, Crocodilusokat, és Sárkanyokat, tiszteltenec. 2. Tőb egyéb fele bű-neiért-is meg érdemlette ezt Ægyiptus, mert noha a' bűségnec idején Joseph őket a' mértékletes életre intette, mindazáltal sokan a' tobzodástul meg nem szűntenec; a' mint a' bűsegnec idején gyakorta tobzodásra szoktanac az emberec vetemedni, amaz mondás szerént: *Luxuriant animi rebus plerumq; secundis.* Gyakorta a' boldog állapatnac idején, tobzodnac avagy bujálkodnac az elméc; az az, az emberec. De sőt Joseph felől-is, hihető, hogy gonoszul itélt a' kősség, mint uj ado rendelésnec *Authora*, találoja, és rendelője felől, ama' példa beszéd szerént: *Novus Rex, Nova lex.* Uj Király, Uj tőrvény; a' melly mértékletlen életért és tobzodásért gyakorta Isten az embereket nagy éhséggel szok-

Hanc Bernardi sententiã vide sup. p. 57.

Greg. Rychterus, Aximat. Oeconō. lib. 2.

ta meg-bűntetni, a' mint ama' tobzodo iffiat, kirűl Chriſtus Urunc emlekezic ſzent Lukátsnál. 3. Az ő régi és elébbi gonoſságokért-is méltán meg-érdemlette ezt Ægyiptus. Mert az Iſten gyakorta az ő bűnért uj bűntetéſſel meg-bűnteti az embereket, ha ſzintén ackor igaz igyéc vagyon-is, mikor bűntettetnec. Példa erre a' puſztában bálványozo Izraelitác, kiknec azt monda Iſten: *En*, ugy-mond, *a' meg-látogatáſnac napján ezt-is az ő bűnöket meg-látogatom*; annak-okáért mikor az Ur a' népet az után bűnteti vala, azért-is bűnteti vala, hogy tiſzteltéc volna a' bornyu képet, mert noha az Ur Iſten edgy ideig néha el-hallaſztya az bűntetéſt, de az ő hoſzſzu ideiglen valo tűrését, annakutánna a' bűntetéſnec nehéz és ſulyos voltával állattya helyére, ama' mondás ſzerént: *Quod differtur, non aufertur.* A' mi el-hallad azzal el nem mulic: Gyakorta vagyon ez-is, hogy ha a' *Magiſtrátuſoc* a' bűnt veſzſzővel meg nem

Cap. 16.

Exod 32. 34.

nem bűntetic, az után az Iſten azokat Scorpiockal marattya, miképpen a' mértékletlen beteg kegyetlenné téſzi az orvoſt, ugy a' ſzo-fogadatlã bűnősőc haragra indittyác az Iſtent, és kemén' bűntetéſre. 4. Hog' ez alkalmatoſsággal az Izraelnec fiai Ægyiptusban bé-kőltőznénec az Iſtennec mondáſa ſzerént, és Oſeás Prophetának-is jővédőléſe ſzerént. Oſeæ. 11.

TANUSAGOK.

I. Intettetésűnkre tanullyuk-meg, hogy a' bűségnec idején a' kővetkezendő ſzűkségről mindenkor megemlekezzűnc, nem a' végre, mint ha az Iſtennec reánc valo gondviſeléſe és el-táplálása felől kételkednénc és kétségben eſnénc, hanem azért, hog' minden alkalmatoſsággal a' jozanságra és mértékletes életre igyekezzűnc, a' mint ſzent Pál-is int bennűnket, mondván: *Sive editis, ſive bibitis, omnia in gloriam Dei facite.*

II. Az Iſten beſzédének igaſsága-is *commendáltatic* itt minékűnc, mert igy ſzola Moſes: *A' mint meg-mondot-*

ta vala Joseph, a' ſzerént el-kévetkezett a' 7 ſzûk eſztendô, mellyet Joſeph a' ſzént Léleknec tanátsából mödott, miképpen azért ez-is bé-tôlt fogyatkozás nélkûl, igy a' tôb dolgok-is, mellyeket Iſten az ô ſzolgai és Prophétái által meg-jövendôltetett, mind bé-tôltenec, és a' mellyec hátra vadnac azokban a' Prophétiákban, azok-is jövendôben mind bétellyeſednec. *Mert nem emberi indulatbol ſzármaztanac régen a' Prophétiác, hanem a' ſzent Léleknec ihlésébôl ſzolottanac az Iſtennec ſzent emberei*, a' mint a' ſzent Péter Apoſtal bizonyittya. Idvözitönk-is ezen dolgot erôſſiti, mondván: *Az égh és a' föld el-mulic, de az én beſédẽ el nem mulic.*

2. Pet. 2.

Mt. 24.

A' NEGYEDIKRÔL.

Végezetre láſſuc immár azt-is, a' 7 ſzûk eſztendôkben mit tselekedet Joſeph. *Meg-éhezéc*, azt mondgya Moſes, *a' nép, és kiált vala Pharaho a' kenyérért. Monda penig Pharaho az Égyiptumbélieknec, mennyetek el Joſephez, és a' mit mond azt tselekedgyétec.* Ebben-is méltán ditsiretet érdemel Pharaho, hogy Joſephnec tôtt fogadását illyen igen álhatatoſſan meg-állotta, mert királyi dologgyan valamit fogadni és igérni, de paraſztság meg-állani, a' mint ama' közönséges verſ-is tartya:

Regia crede mihi res eſt promittere multa,
Sed præſtare fidẽ, ruſticitatis opus. (ta,

De imé Pharaho Joſefnec tôtt fogadását hiba nélkûl ugy meg-állotta, hogy Joſephre tsac meg ſem haragut a' pogány Fejedelẽ, mondván: Miért nem ád Joſeph a' népnec gabonát, hogy ne kiáltanának én reám, mit buſitnac engem azzal, mondom, nem mondgya ezt Pharaho, mert nyilván tudgya vala, hogy Joſeph igen eſzes és hû férfiu volna, annakokáért mindeneket ô hozzá igazit, és ſemmit nem *præſcribál*, ô eleiben ebbôl ſemmi rendet nem ſzab, mit tselekedgyéc, hanẽ inkáb azt mondgya: *A' mit tinéktec Joſeph mondánd, azt tselekedgyétec.* Ezt a' *prærogativát* és hatalmat adta az Atya Iſten-is az ô

szent Fiának, a' mi igaz Josephünknec, és minket-is mindnyájan ehez igazit, és azt parantsollya, hogy ötet
Matt.17.5. halgassuc, a' mit parantsol azt tselekedgyük, ő hozzá mennyünc mind a' lelki s-mind a' testi eledelért, ő tőle tanullyunc minden joszágos tselekedeteket. Mellyre segéllyen bennünket ő szent Felsége. Amen.

XXXV. PRÆDIKATIO.

Ex Cap. XLII. Videns autem Jacob, quòd &c. à versu 1. usq; ad 5 versum.

Lib. 3. Æn. VErgilius az éhséget *malesuadának*, az az, gonosz tanáts-adonac mondotta, méltán-is penig; mert az éhség mind tűzre, vizre, fegyverre, és meszsze lévő idegen földre elűzi és kergeti az embereket. Az éhség a' fene vadakat meg-szélidíti, a' Király fiával a' diznoc malatáját meg-bőtsülteti, a' szo-fogadatlan is-
1. Reg. 6. 29. fiakat engedelmessé tészi, a' mi nagyob, az anyáckal édes magzattyok-
De Bel. Jud. lib. 7. cap. 8. Josephus. nac testeketis meg-éteti, a' mint ezek mind Samariában, s-mind Jerusálem-

lemben meg-történtenec. Az éhség fárasztotta a' Jácob tiz fiait-is Chánahán földéből 80 egész mérföldnél tőbre Ægyitumban gabona venni, mellyről Moses ebben a' 42 *Caputban* bőséggel emlekezic.

Kinec három Részevagyon.

I. Meg-irja Moses, miképpen ereszteti Jácob az ő tiz fiait Ægyiptusban gabona venni.

II. Meg-jelenti, miképpen vötte, és mint tartotta Joseph magát az ő báttyaihoz.

III. Hazájokban valo meg-térésekről tészen emlekezetet, kik haza érkezvén, attyoknac minden dolgokat meg beszéllettenec.

Az első Részben ismét három dolog vagyon:

Az elsőben foglaltatic a' Jácob tanátsa, és parantsolattya.

2. Az ő fiainac attyokhoz valo engedelmességec, és úthoz valo készüléssec.

3. A' tőbtársasággal edgyütt miképpen mentenec, és jutottanac Ægyiptusban.

Rendel mind a' három pontotskák-

rul szollyunc Isten segitségéből, és azokbol a' Tanuságokat-is kűlön meg-jegyezzűc.

AZ ELSŐRŐL.

Jácob, mint kegyes és jo gondviselő atya, nem annyira a' maga sorsán, mint fiainac, leányinac, és kisded neveletlen unokáinac, éhség miatt valo szánakozásra mélto állapattyokat látván, szorgalmatoskodic az ő eledelekért, részszerént azért dorgállya, részszerént penig tanátsot ád az ő fiainac, ezt mondván: *Mit néztec edgymásra? Imé hallom hogy Ægyiptusban gabona vagyon, ménjetec oda; és vegyetec nékűnc onnét gabonát, hogy éllyűnc és ne hallyunk-meg.*

TANUSAG.

I. Innét eszűnkben vehettyűc, mit kűlőmbőzzőn a' véneknec okosságoc és tanátsoc, az iffiaknac okosságoktul és tanátsoktul, és melly nagy kűlőmbség légyen az atyáknac és a' fiaknac gondviseléséc kőzőtt. A' Jácob fiai éhezvén, tsak edgymásra néznec, és ki-ki tsak magára akar gondot viselni, és vélekedvén, tsak haboznac, és nem tudgyác mit tselekedgyenec. De imé az ő vén attyoc kőzőnségesen mindenikre gondot viselvén, mit tselekedgyenec meg-tanittya őket reá, és útat irt nékiec.

Ebből K. a' Jácobnac példájából a' negédes és kevély iffiac dorgáltatnac és feddetnec, kik magokhoz képest a' véneket semminec tartyác, és magokat igen bőltseknec alittyác; ha penig reá kelnec és kőrmőkre ég, mint a' Jácob tiz fiainac, avagy tsak tévelyegnec, vélekednec, edgymásra néznec, avagy hogy illetlen és vakmerő haszontalan tanátsot végeznec; Annak-okáért az Istenfélő iffiaknac mélto a' bőltseknec, és véneknec jo tanátsokat meg-halgatni, és meg-fogadni, mert miképpen a' fiatal szőlő bűvebben teremti ugyan a' bort, a' régi meg-aggot szőlőnél, deazért a' régi szőlő job bort teremt az ujszőlőnél: Ezenképpen az iffiac többet szolnac ugyan a' véneknél, de

de a' vénec haſznoſſab dolgokat mondanac.

Alig ha a' Dávid Király unokája Roboam Király, ſok bívát és kárát nem vallá az iffiac tanátsának, (nem fogadván a' véneknec jo tanátsokat) kik ezt adác tanátsul a' Királynac: *Azt mondgyad Király azoknac, a' kik tûled azt kivánnyác, hogy ô rajtok meg-könnyebitsed a' te atyádnac kemény ſolgálattyát, és nehéz igáját: Az én kiſſebbic ujom-is nagyob az én atyámnac egéſz derekánál! ha az én atyám oſtorockal oſtorozott titeket, én Scorpiockal maratlac benneteket.* Biás felôl-is azt olvaſſuc, hogy midôn ez a' Philoſophus meg-hallotta volna, hogy az ô hazáját Pryenes Városát az ellenség el-puſztitotta volna, azt mondotta: Méltán eſet rajta, mert ſemmi inkáb nem edgyez az igaſsággal, mint az, hogy a' ki a' véneknec, és bôltseknec jo tanátſokat és intéſeket meg nem fogadgya, az ellenségnec rabságát és nehéz igáját viſellye.

1. Reg. 12. v. 10. 11.

Val. Max.

A' MASODIKROL.

Lál-

Láſſuc immár a' Jácob fiainac attyokhoz valo engedelmeſségeket; *El-menének*, ugy-mond, *a' Jákobnac tiz fiai, hogy vennének gabonát Ægyiptumban.* Tsak kônnyen engednec ebben az ô attyoknac tanátsának, mert az éhség és ſzûkség ah ki ſok meſterségekre meg-tanittya az embert! az aluvókat fel-ſerkenti, a' tunyákat ſerényecké, a' ſzemérmeſeket és félelmeſeket bátorságoſokká téſzi. Hogy penig Beniámint az ô tiz báttyaival edgyût Jácob elsô úttal el nem botsátotta, ennec illyen két okait mondhattyuc: Elsô ok nézett Jácobra, máſic Iſtenre. 1. Jácobra nézvén, ezért lôtt, mivel Beniámin Jákobnac (mint az elôtt Joſeph) igen kedves és vénségének fia vala, az ô kedves feleségétûl Racheltûl, annak-okáért inkáb ſzorgalmatoskodott és ſzánakodott ennec az ô nyomorusága felôl, hogy ſem mint a' többirûl. 2. Az Iſtennec gondviſelésére nézvén (ki minden dolgokat, ezt-is a' mint akarta

Paupertas excitat artes.

ugy

ugy igazgatta) ez okáért lett: 1. Hogy ezec a' 10 atyafiac, kik a' gonoſságban Joſeph ellen mind edgyet értettenec volt, edgyűtt dorgáltatnának, feddetnének és faggattatnának Ægyiptusban Joſephtűl. 2. Hogy Joſephnec job modgya és alkalmatoſsága lehetne az ő bátryainac kemény beſzédeckel valo meg-viſgáláſokra és dorgáláſokra, mellyeket az igaz Beniáminnac vélec edgyűtt ne kelletnéc ſzenvedni.

II. Tanullyuk-meg innét K. Valamelly dolgoc emberi akaratbol viſeltetnec, azoc edgyſzerſ-mind az Iſtennec gondviſeléséből és igazgatásából-is léſznec; holott ő Felsége ád arra-is erőt, hog' valami jot meggondolhaſſunc, akarhaſſunc, és hogy azokat végbe-is viheſsűc. Az ő ſzent akarattya nélkűl tsak meg ſem mozdulhatunc, mivel *ő benne élűnc, vagyunc és mozgunc*, a' mint a' ſzent Pál mondgya. *A Tſ. 17. 25.*

A' HARMADIKROL.

Harmadic réſzében immár okát mond-

mondgya Moſes, mitsoda dolog kénſzeritette és izgatta leg főképpen a' Jácob fiait, hogy Ægyiptusban mennyenec? A' mint az ő attyoknac bőtsületi és parantsolattya, hihető bizony hogy jobban kénſzeritette őket erre az éhség, a' mellyből iſmét két dolgot tanullyunk-meg.

TANUSAGOK.

I. A' Jácob fiainac példájokbol eſzűnkben vehettyűc, melly igen nagy és nehéz dolgokra kénſzeriti az éhség az embert, ki mind tűzre, vizre, ezer féle veſzedelmekre reá viſzi, a' mint eléb-is jelentém. Az éhség kénſzeritette Abrahámot Ægyiptusban, Iſakot penig Gerárban menni, holott a' pogány Fejedelmec miatt mind két Pátriárcha nagy félelemben és veſzedelmekben forgottanac. Az éhség adta tanátsul ama' 4 bélpoklos férfiaknac, hogy Samaria kapuja elől az ellenségnec táborokban ſzőkjenec, kik edgymáſſal igy tanátskozánac: *Jertek-el, ſzőkjűnk-el a' Siriabélieknec táborokban,* *Tertia doctrina.* *Gen. 12.* *Gen. 20.* *Gen. 26.* *2. Reg. 7*

ban, ha életünket meg-engedic éllyünc, és ha meg-ólnec hallyunk-meg: mert haut maradunc, ehel halunk-meg. Ez űzte a' Jácob fiait Chánahán földéből kőzel 80 mérföldre Ægyiptusban, kik nagy sok és kietlen puſztákon, kegyetlen vadac és tolvajoc kőzött kénſzerítetének által bolygani, mellyec a' háboruságokban és éhségnec idején, főképpen az úton-járokat gyakorta meg ſzoktác háborgatni, de az éhség meg-győz mindeneket. Felséges Isten! ha a' testnec éhsége ezt tselekedheti, hogy semminémű veſzedelmeckel nem gondol, kőltségét ezért nem ſzánnya, fáratságát nem ſajnállya, sőt a' mi nagyob, még életét-is el-fogyatni nem nagy dolognac tartya: Mennyivel inkáb a' mi lelkűnknec éhsége inditson-fel minket a' mennyei őrőcké valo kenyérnec ſzorgalmatos keresésére, mellyel a' mi meg-éhezett lelkűnket táplálhaſſuc, tudván az Istennec igéjéből, *hog' nem tsak kenyérrel él az ember.* Ennec ſzorgalmatos keresésér in-

Matth. 5.

int Idvőzitőnc bennünket gyakor helyen a' ſzent irásban; de többi kőzzűl nevezetes, midőn a' ſzent Jánoſnál igy ſzol: *Munkálkodgyatoc*, ugymond, *nem az eledelért, a' ki el-vész, hanem a' kenyérért, melly meg-marad az őrők életre, mellyet az embernec Fia ád néktec.* Joh. 6. 27.

Nem kell erre a' kőltség, nem ſzükséges erre a' ſok pénz, nem kell ezért meſzſze utra Ægyiptusban avagy Siriában menni, sem Romában, Tseſztakoban, és Compoſtellában fáradni, a' mint a' Romai Pápa parantsolattya tartya és kivánnya, ki ez boldogtalan világnac nagyob réſzét el-tsábitotta, meg-tsalta, és ezzel játzottattya és fáraſztya. Hanem ehez a' lelki eleségnec vételéhez az Istenhez valo igaz meg-térés, tiſzta életnec kővetéſe, és buzgo imátság kivántatic, az Eſaiás Prophétának im ez intéſe ſzerént: *Mindnyájan kik ſomjuhoztoc, jőjetec a' vizekre, ti-is kiknec nintsen pénzetec, jőjetek-el, vegyetec minden pénz nélkűl,* Eſa. 55. 1.

kûl, és minden jutalom nélkûl bort és tejet. Melly Prophéta mondásával az Anthichristusnac bûn botsánattya, és a' hitben tétovázo embereknec bolondságoc feddetnec, kik a' Romai Pápának hamis *indulgentiájával*, az az, bûn botsátásával magokat meg-hadgyác tsalni. Ugyan ezen dologrul nyilvábban szol a' Prophéta a' masodic versben, sôt ugyan dorgállya az ollyatén embereket, mondván: *Miért költôtôc pénzt a' haszontalan eledelre? Miért fáradtoc azért, a' mi meg nem elégíthet?*

II. Azt-is eszünkben vehettyûc innét, hogy a' kôzônséges nyomoruságokban, még a' hivek-is edgy aránt bé-merûlnec az hitetleneckel, igaz ez: Im példáckal mutatommeg: Jácob Pátriárka, a' pogány Chananæusockal, kik kôzôtt élt és lakott, edgyûtt éhezett; igy az Istennec baráti Abrahám és Isác; Jeremiás edgyût vitetic az el-szôkôtt, bujdoso és engedetlen Sido néppel Ægyiptusban, Daniel, Ezechiel, a' hitet-

Jer. 44.

hitetleneknec seregével Babilloniában. Claudius Tsászár idejében, kôzônséges éhséggel gyôtôrtetnec a' kereszтyénec Sidoságban az hitetlenekkel. *Claudius.*

S-mondhatnád: Vallyon s-miért kell ennec igy lenni? F. 1. Ezért mert ezen e' világon a' hivec a' hitetlenekkel mind edgy *contuberniumban*, edg' társaságban vadnac; miképpen a' kik edgy hajoban eveznec, azoknac egyenlô állapattyoc vagyon, eg'enlô veszedelmekben forognac, a' szélveszeket, habokat, és hajo tôréseket, mind edgyût kénszerittetnec szenvedni. 2. Mert még az igen nagy szent emberek-is nintsenec valami bûn nélkûl, mellyec ô bennek is meg-bûntettetnec, sôt még hamaréb, hogy sem mint e' világi istentelenekben, mivel az Isten a' hitetleneknec, mint mostoha fiaknac, ieg többet tûr és kedvez, de az ô hiveiben tsak mi kitsiny fogyatkozást és bûnt-is meg-bûntet. Erre nézve mondgya a' szent Pál: *Hogy a' kit az* *Heb. 12.*

Ur Isten nem sanyargat, az nem igaz fiu, hanem fattyu. 3. Azt-is mondhattyuc, hogy nem annyira bűnnec bűntetése a' hiveken az Istennec atyaiképpen valo sujtolo veszszeje, mint az ő hitőknec, keresztyénségeknec, békeséges tűréseknec gyakorlása és meg-próbálása, mellyet a' hivec értvén jo neven vésznec Istentűl, és a' szent Dáviddal azt mondgyác: *Jo ennékem Uram, hogy meg-látogattál engemet, mert igy tanultam meg a' te igaságodat.* Kire segéllyen minket-is ő szent Felsége, Fiáért a' Jesus Christusért, Amen.

Psal. 19. 71.

XXXVI. PRÆDIKATIO.

Joseph autem erat Dominus regionis, &c. à ver. 6. usq; ad versum. 19.

Mitsoda alkalmatosággal ment volt bé Jácob háza-népével edgyűt Ægyiptusban, ebben a' *Káputban* világosson meg-irja Moses, tudni-illic az éhség, ki ő néki erre alkalmatosságot adott, hogy fiait gabonáért Ægyiptusban küldgye: Hol-

lott Josephtűl meg-ismértetvén, elősző kemény beszédeckel illeti az ő báttyait, kiket bizonyos *conditioval*, és gabonával visza eresztvén, Siméont fogságban hadgya; ezért hogy Beniámint vélec el-hozván, ő néki azt bé-mutassác; mellyet midőn azoc meg-tselekedtenec volna, végezetre Joseph meg-ismérteti magát vélec, és az ő attyát házanépével edgyűt Ægyiptusban bé-költőzteti.

Négy részei vadnac ez el-olvasott 12 verseknec.

1. *Részében meg-jelenti Josephnec serénysége, és jo gondviselése, minden némű dolgaiban.*
2. *Minémű bőtsületet és tiszteséget tőttenec Josephnec az ő báttyai, azt-is meg-irja.*
3. *Josephnec attyafiaihoz valo keménységét mondgya-meg, ki magát edgy előszszőr hozzájoc idegennec mutatta.*
4. *Miképpen mentegettéc azoc előtte magokat, azt-is meg-jedzi.*

Mostan tsak az első és a' második-

rul emlekezem, a' harmadic és a' negyedic *particulákrul*, ez után valo prædicátiomban emlekezem.

AZ ELSŐRŐL.

Joseph vala penig annac a' tartománynac Ura, és ő adgya vala a' gabonát a' tartománynac minden népének; mivel hogy Josephnec mind hűségérűl, serénységérűl, és tiſztiben valo hiven forgolodásárul, ez előtt ſzolottunc; Annak-okáért láſſuc a' másodic *pontotskát*, tudni-illic minémű bőtsületet, és tiſzteſséget tőttenec az ő attyafiai Josephnec.

A MASODIKROL.

Errűl-is igy emlekezic Moſes: *Es artzal ő előtte az földre le-burulánac.* Jollehet ezzel a' tiſzteſség tétellel Josephez, ugy mint nagy Fejedelemhez, jo akarattyokat és ſzeretetet akartác a' Jácob fiai meg jelenteni, mivel az eſzes emberec, az kik Királyockal és Fejedelmeckel ſzolnac, ug' ſzabjác mind beſzédeket mind magokat, hog' tiſzteségec ſ-méltoságoc ellen valamit ne mivellyenec, kivel a' Ki-

a' Királyt, avagy Fejedelmet meg bántanájác: De az mindeneket bőltsen *gubernálo* Iſten ezeket, mint kevély és irigy embereket, Joſeph előtt meg-hajtotta és meg-alázta, hogy ecképpen bé-tellyeſednéc az Iſtennec *oráculomja*, az az, Joſephnec régi látott álma, mellyet az ő lakta földében az ő attya, annya, és báttyai felől látott vala, kirűl az előtt ſzolottunc, kiket látván Joſeph, azt mondgya Moſes, leg ottan meg-iſmérte őket, de az ő attyafiai őtet meg nem iſmértéc. Mivel-hogy Joſeph az előtt-is őreg állapattyokban magoc viſelésébe látta vala, és ſzűntelen edgyűt forgodott vala vélec, kik ſem teſteknec állapattyában, ſem ábrázattyokban, ſem ſzavoc járásában, ſemmit avagy igen kitsint változtanac volt meg az időtűl fogván; Hogy penig amazoc őtet meg nem iſmértéc mindgyárt első tekintettel; nem volt tsuda, mert Joſeph, mind teſténec állapattyában, ugy-mint ábrázattyában, ſzavában,

nyelvében, öltözetiben, és mindennémű állapattyában igen megváltozott volt.

1. Mert a' mikor el-adtác, ackor Joseph 17 esztendős iffiu volt, de a' mikor láttác, meg-nevekedett, vastagodott, szakállosodott, és közel 40 esztendőskorbéli állapattyában láttyác, kit 23 esztendőtől fogván nem láttanac vala. A' kit régen megholtnac lenni alitnac vala, mostan azt immár nem tarka ruhában láttyác, mellyben régen az ő attya Izraël jártatta; hanem Ægyiptomi és Királyi ékes öltözetben, és idegẽ Ægyiptusi nyelven beszélleni hallyác.

2. Josephnec véletlen méltósága-is el-fogta vala az ő szemeket és elméjeket, ugy-annyira, hogy tsak szivekben és elméjekben sem ötlött, hogy az ő tőllőc el-adatott attyokfia Joseph volna az az Ægyiptusi Fejedelem.

3. Az Istennec kiváltképpen valo *providentiája* forgott ebben főképpen, ki az ő szemeket meg-tartoztatta, hogy ötet meg ne ismerhetnéc, minekelőtte meg nem dorgáltatnánac, és Josephtől kemény beszédeckel meg nem *examináltatnánac*, hogy igy az ő gonosz tselekedeteknec gondolkodására, meg-bánására és vádolására inditatnánac, a' melly meg-is lőn, mint ez után meg-hallyuc. Joseph penig látván őket a' földre ő előtte le-borulni, azt mondgya a szent historia, leg ottan meg-ismérte őket, és az ő régi álmárul-is meg-emlekezett, mellyet az előtt 23 esztendőckel látott volt, mind ezekből illyen három tanuságokat jegyezzünk-meg.

TANUSAGOK.

I. Tanullyuk-meg innét, hogy a' mi tudatlanságunc által-is gyakorta az Istennec tanátsa véghez megyen, az az, gyakorta inkáb szolgál az Istennec ditsőségére a' mi tudatlanságunc, hogy sem mint a' mit néha tudunc. Igaz ez, hogy ez igaz légyen, illyen szent irásbéli bizonyságockal mutatom-meg: Meg-mon-

Ignorantia nostra ministra est Dei plerũque magis quam scientia

dottác volt a' Prophétác, hogy a' Sido népec a' Christus Jesust meg-vetic, és meg-ôlic, meg-tselekedtéc ezt-is, de tudatlanságból, mert *ha ismértéc volna a' ditsôségnec Urát, meg nem feszitettéc volna*, a' mint a' szent Pál mondgya. Azt-is nyilván meg-jôvendôlte az Apostal, *hogy némellyec az utolsó idôben i' hittûl el-szakadnac, és hitetô lelkekhez és ôrdôgi tudományhoz figyelmeznec.* Ez-is az Apostol mondása tudatlanság által tôlt és telik-bé naponként, mert tudva kitsoda ragaszkodnéc a' tévelygô lelkekhez, és az ôrdôgnec tudományához. Meg-jelentette vala Isten két rendbéli álmai által Josephnek-is, hogy az ô báttyai elôtte magokat meg-hajtanác, és Fejedelemhez illendô tiszteséget tennénec néki, imé ezek-is meg-tselekeszic, de tudatlanságból. Hasonlo képpen Caiphas Christus Urunc felôl illyen tanátsot adott vala a' Sidoknac: *Jobb, ugy-mond, edgy embernec meg-halni a' népért, hogy sem mint az egész nép el-veszszen.* Mellyet ô a' Christus Jesushoz valo gyûlôlségébôl, irigységébôl, és mint edgy tudatlanságból mondott.

1.Corint.2.

Joh.11.v.50.

II. Tanullyuk-meg azt-is innét, miképpen szokta Isten az ó bûnt uj bûntetésel meg-bûntetni, és a' kevélyeket meg-alázni, ellenben penig az alázatosokat fel-magasztalni. Imé Joseph Istentûl fel-magasztaltatván áll; De az ô kevély attyafiait láttya, elôtte a' fôldig le-burulni és meg-aláztatni, kiktûl az elôtt azt hallotta vala; *Nemde Királyunc lészesz-é te minékünc? Nemde uralkodván uralkodol-é mi rajtunc? Iholjô amaz álom láto, jertec ôllyûk-meg ôtet*; Imé a' kiktûl az ô ruhájából megfosztatott volt, az ó kútban vettetett volt, és gyalázatoson el-adatott volt, most azokat ô elôtte a' fôldig láttya meg-aláztatni.

Felséges Ur Isten Josephbenn-is emberi indulatoc és gyarloságoc lévén, mitsoda szivel lehetett hozzáoc, avagy nem méltán gondolhatott

tott volna-é ecképpen? Ah gonosz emberec! ezec azoc, kik engemet elveszteni igyekeztenec, mod nélkül gyűlöltenec, tsufoltanac, nevettenec, a' kik miatt sok nyomoruságokban forgottam, majd kedvem szerént meg-állom immár buszszumat rajtoc. Valamelly kegyetlen és kőnyőrűletlen ember igy *discurrálhatott* volna: De Joseph félvén az Istent, s-nem annyira őket, mint az Istent tekintvén, meg-mértéklé ő magát és meg-győzi haragját, és inkáb kivánnya meg-maradásokat, hogy sem mint rajtoc valo boszszu állását, előtte viselvén az Istennec amaz parantsolattyát; *Mea est ultio, & ego rependam.* Ismét, *Non vincaris à malo, sed vince bono malum.*

Rom. 12.

III. Vegyűc eszűnkben azt-is, melly jeles modon meg-példáztatott Josephben, és az ő attyafiaiban az a' dolog, melly Christus Urunc és az ő tanitványi közőtt, az ő fel-támadásának utánna történt. Midőn Christus Urunc a' kertben Mária

ria Magdalénának meg-jelent vala, jol ismérte ő szent Felsége a' siránkozo Máriát, de amaz nem ismérte Idvőzitőnket, valameddig magát néki meg nem jelentette. Ezenképpen amaz Emausban menő két tanitványok-is nem isméric meg őtet, de Christus Urunc őket nyilván ismérte; Hasonlóképpen, az előtt mikor a' kertben meg-fogác Christus Urunkat, nem ismérhették-meg, sem Judás sem a' több vitézec, hanem maga meg-mondotta magát, igy szolván: *Ego sum.* Igy Joseph-is valameddig azt nem mondá: *Ego sum Joseph frater vester*; *En vagyoc a' ti atyátokfia Joseph*; nem ismérhették-meg őtet az ő attyafiai. Mostan-is ugy rejtette-el magát ő szent Felsége az ő ditsőségében, hogy tsak kevesektűl ismértetic, ő szent Felsége penig azonkőzben mindeneket jol ismér, de el-jő még az az idő a' mikor mindenec meg-isméric őtet, még az ő ellenségi-is, a' kik őtet el-attác, meg-vőttéc, kárhoztattác, el-arultác

Johan. 20.

Luc. ult.

Joh. 18. 5.

tác és meg-feszitettéc, a' mint a' Sz. János bizonyittya, mondván: *Imé el-jô felyhôckel, és minden szem meglássa ôtet, még a' kik ôtet által-szegezték-is, és jajgatással sírnac ô elôtte e' földnec minden nemzetségi.* Ugy lészen bizonyára, Amen.

XXXVII. PRÆDIKATIO.

Dixit ad eos, exploratores estis, &c. à vers. 9. usq; ad 16 versum.

Tertia & 4ta pars 36 Concionis.

A' HARMADIKROL.

3. Lássuk-meg immár Josephnec attyafiaihoz valo kemény maga-viseléset.

4. Azoknac magoc mentegetéseket.

IGy szol azért Joseph: *Kémec vadtoc ti, kik azért jöttetec, hogy ez tartománynac erôtlen réssét meg-lássátoc, &c.* Szokásoc ez a' Fejedelmeknec és hatalmas embereknec, hogy a' mit edgyszer meg-mondanac, azt nem hamar, és nem könnyen változtattyák-meg, a' mint meg-tettzic a' P. Pilatusnac példájából-is, ki midôn a' Christus Jesus feje fôliben a' kereszt-fára im ezt irta volna, I. N. R. I. a' Papi

a' Papi Fejedelmec váltig kiáltottác és ellenzettéc, hogy ne irja azt, hogy ô Sidóc Királlya, hanem hogy ô maga mondotta azt maga felôl, hogy ô Sidóc Királlya; de Pilatus ugyan nê változtatá-meg az ô irását és értelmét, hanem meg-marada az ô elébbi értelmében, ezt mondván: *Quod scripsi, scripsi.* Igy Joseph-is a' mint az elôtt-is mondotta vala az ô báttyainac, hogy kémec volnának, még-is ugyan azont állattya, igy szolván: *Ez az, a' mit mondéc néktec, hogy kémec vadtoc.* Ismét, *Ugy éllyen Pharaho hogy kémec vadtoc*, és igy, nagy keménységgel tartván magát hozzájoc, hazugságnac vétkével vádollya ôket. *Joh. 19.*

A' NEGYEDIKRôL.

Hallyuc immár ezeknek-is magoc mentegetésit; A' Joseph attyafiai kettôvel mentic magokat: Edgyickel azzal, hogy ôk gabona venni mentec, és nem Ægyiptus kémleni; Másickal azzal, hogy ôk nem valami bujdoso sohonnai emberec, kiknec

hátó-

hátokon házoc, hanem bőtsületes emberec és tiszteséges *fámiliából* valóc; Mertigy szolnac: *Mi te szolgaid tizenketten mind atyafiac vagyunc, edgy embernec fiai Chánahán földében, és imé a' kisſebbikünc az attyával vagyon, edgyikünc nintsen ugyan.* Ezeknec az ő magoc mentegetéſeknec értelme ez: A' gonosz járatbéli emberec igen el-titkollyác magokat, és sem hazájokat, sem attyokat, sem penig a' miben fáradoznac, voltaképpen meg nem mondgyác, hanem tsak *ſimulálnac*, és a' Magiſtrátusokat, Fejedelmeket igen el-kerülic, és nem örömeſt léſznec vélec szemben: De mi senkitül magunkat el nem titkoltuc és rejtettüc, lako földünket, atyánkat, edgy atyafiságunkat voltaképpen meg-mondgyuc, és te előtted-is, nagy Fejedelem lévén, bátorsággal jöttünc; Annak-okáért mi nem vagyunc gonosz járatbéli emberec és kémec.

Vedd eszedben K. ember, melly igen okoſon, avagy inkáb ravaſzon felel

felelnec; Nem mondgyák-meg, ki légyen az ő attyoc, hanem edgy általlyában őket Chánahán földében lakozo embereknec nevezic, miért vallyon? Mert tudgyác vala, hogy az Ægyiptiuſoc előtt a' Sidoknac még tsak nevezetek-is gyülölséges volna, azért nem szolnac ecképpen; mi mindnyájan Sidoc vagyunc, Sido atyától és anyától születtetett emberec vagyunc. Jollehet, igazat mondottanac ugyan abban, hogy őktizenketten mind edgy atyafiac, és hogy Chanahán földében mind edgy ember gyermeki, abbann-is igazat szollottac, hogy az kisſebbic az ő attyockal othon maradott, és a' tizen-kettődiket nem tudgyác hol vagyon, mondom, mind ezekben igazat mondottanac; De nem mondottak-meg néki mindeneket igazán, mert azt kell vala mondanioc: Az mi atyánc Sido ember, Jákobnac hijác, kinec mi mind az 12 fiai vagyunc, a' kisſebbikünket othon hattuc, de edgy Joſeph nevű ótsénket

immár ugyan ſok ideje, hogy az Iſmaelitáknac 30 pénzen el-adtuc, kit mi moſtan nem tudunc, hol, és mitsoda fôld határában lakic, él-é vagy meg-holt. Ezt a' két utolſo dolgot el-titkollyác; Tudni-illic, hogy ôk nemzetségec ſzerént Sidóc, és hogy edgyic attyokfiát el-adtác.

TANUSAG.

Vedd eſzedben innét K. ember, mire viſzi az embert a' félelem, és a' teſti gyarloság; A' mi az halando teſtnec javára, elô-menetelire, és gyönyörûségére vagyon, nem hamar, és nem könnyen feletkezik-el arrul, hanem azt igen kivánnya, elméjében forgattya, és, ha valami módgya vagyon benne, elô-is mödgya. De ellenben, a' mi a' gyarlo teſtnec izetlen és nem tettzic, igen okoſon és ravaſzon el ſzokta fedezni és takargatni azokat, mint ezec a' Jácob fiai, Joſeph elôtt igen ravaſzon el-titkolác az ô régi gonoſságokat.

Ezeket halván, azt mondhattya vala Joſeph nékiec: Kitsoda az az edgy

edgy ti kôzzületec, a' kit mondotoc hogy nintsen, kinec hittác? miképpen veſztettétek azt el? terméſzet ſzerint valo halállal holt-é meg, vag' penig a' fene vadaktul ſzaggattatott-el? talám valamelly tsatán és hartzon fegyverrel vágattatott-le? avag' az ellenségtûl el-fogattatván rabságra vitetett? avagy talám ti magatoc adtátok-el? Kétség nélkûl, hogy ha Joſeph elôttôc ezt forgatta volna, a' dolgot a' mint volt az ſzerint meg nem mondottác volna, hanem az igaſság ellen valami hazugságot magoc mentségére ſzolottac volna, és igy edgyic bûnt ezec a' máſickal meg tetéztéc volna, melyre az eſzes, bôlts és Iſtenfélô Joſeph okot ô nékic nem akart adni.

Itt K. im ez hárem Kérdéſec nem illetlen jônek-bé:

1. KERD. *Miért hogy Joſeph annyi ſok eſztendôk alatt az ô attyának Jákobnac ſe nyomoruságát, ſe boldog állapattyát hirré nem tötte, holott tsak könnyen az ô állapattya fe-*

lól tudosíthatta volna, a' sok Ægyiptusban járo kelô kereskedô népec általôtet? Holott azért azt nem tselekedte, ugy tettzic, hogy ebben mélto Joseph a' feddésre és dorgálásra?

Aug. Ser. 82 de Tem. FEL. Agoston Doctor erre azt feleli, hogy ez a' dolog az Istennec kiváltképpen valo rendelésébôl és tanátsából ezért volt, hogy sem Jácob annyi esztendôc alatt Joseph felôl semmit nem értett, sem Joseph az ô attyának nem izent, hogy ecképpen Josephnec az Ægyiptusi Fejedelmi méltoságra valo fel-magasztaltatása, és Jácobnak-is házanépével edgyûtt Ægyiptusbau valo bé-menetele meg ne gátoltatnéc és el ne bontatnéc; Mert ha Jácob az ô kedves fiának el-adattatása felôl valamit értett és hallott volna, kétség nélkûl, mint édes magzattyán keservô atya, se fáratságával, se költségével, és semminémû nyomoruságával nem gondolván, minden tehetségével abban munkálkodott volna, hog' az ô kedves magzattyát meg-szabaditván: haza

haza vitte volna, és ecképpen az Istennec tanátsa és *oraculumja* megbántódot vólna, a' ki lehetetlen dolog volt; Mert a' mint Idvôzitônc mondgya: *Az ég és a' föld el-mulnac, de az én beszédim el nem mulnac.* Esaiásnál-is ô maga az igaz mondo Isten igy szol: *Az én tanátsom meg-ál, és az én akaratom meg-lészen.* Ezent erôsíti Bálám Prophéta-is, mondván: *Nem ollyan az Isten mint az ember hog' hazudgyon, és nem embernec fia, hogy el-változtassa igiretit.* *Cap. 15.* *Luc. 21.* *Esa. 56.* *Num. 23. 19.*

2. KERD. *A' tôkélletes és Istenfélô férfiuhoz a' tettetés és színmutatás nem illic: De Joseph az ô attyafiaihoz nem ugy mint atyafi, hanem mint ellenség ugy tettette és tartotta magát: Annakokáért Joseph a' tôkélleteségnec és atyafiui szeretetnec tôrvénye ellen tselekedett, és igen vétkezett.*

FEL. Erre-is azt mondgyuc; Hog' Joseph ugy vétkezett vólna, ha az ô attyafiaitul meg-ismértetvén, magát el-titkolta volna, és az ô attyokfiának lenni magát meg-tagatta vólna;

na; De miért hogy Joseph nem gonosz végre, nem meg-tsalásnac, sem meg-büntetésnec, sem az igasságnac meg-tagadásának okáért titkolta-el magát edgy ideig, hanem az ő attyafiainac meg-próbálásoknac okáért, hogyha tudni-illic az ő elébbi gonosz tselekedeteket meg-szántác bántác volna-é? hogyha még-is ollyan gonoszoc és irigyec volnának-é, mint régen? és hogy alattomban mind az ő öttse Beniámin felől, s-mind penig az ő attya és attyának egész házanépe felől valami bizonyost érthetne tőlőc. Továbbá az ő keménysége, és maga el-titkolása ezért-is nem volt gonosz, mivel hogy Joseph *Magistrátus* volt, a' *Magistrátusnac* tiszti penig hogy az jövevényeket, kikhez kétség vagyon, kemény beszédeckel meg-kérdezteſſenec, a' minémüvec ezek-is voltanac.

Ide méltán alkalmaztathatod Christus Urunknac tselekedetit, ki minden fogyatkozás nélkül tettette az

az Emausban ménő két Tanitványoc előtt magát, hogy ő tovább akarna menni, maga nem akart, hanem azzal az ő tselekedetivel ő Sz. Felsége azoknac a' tanitványoknac az ő meg-maraſztásában valo kivánságokat annális inkáb fel akarta gerjeſzteni.

3. KERD. *Nem vétkezett-é Joseph, pogány modon Pharahonac életére esküvén?*

FEL. A' szent embereknec mindennémű tselekedeteket hogy javallyuc, kövesüc, és minden dolgokban mentsüc, nem szükség. Jollehet vakmeröképpen sem illic őket vádolnunc és kárhoztatnunc. Ha azért azt mondgyuc, hogy Josephnec ebben valo tselekedeti nem volt fogyatkozás nélkül, nem vétkezünc benne, melly a' gyarlo testnec erőtlenségéből lőtt, mert a' hivek-is szüntelen edgyütt forogván a'hitetleneckel, gyakorta megmotskoltatnac, és jo erkölcsökben megveſztegettetnec tőllőc, az böltsnec

amaz ő mondása szerint: *Qui picem tangit coinquinabitur ab eâ.* Melly Josephben-is meg-történhetett, az Ægyiptiusoc között sok időktől fogva lakván, és vélec *conversálkodván*, azért mondgyác ama' kőzönséges versben: *Corrumpunt bonos mores consortia prava.* A' mi édes Istenünc őrizzen és oltalmazzon meg bennünket minden gonosz társaságtul, és a' mi erőtlenségünket gyámolitsa szent Lelkével, Amen.

XXXVIII. PRÆDIKATIO.

Die vero tertio dixit ad eos, &c.
à ver. 17. usq; ad 24.

Ezeknek-is 3. Részei vadnac.

1. *Agában meg-mondgya a' Prophéta, minémű conditioc alatt lőtt a' Joseph attyafiainac fogságbol valo kiszabadulásoc, és haza botsáttatásoc.*
2. *Azoknac edgymás között valo panaszolkodo sápolodásoc, jegyeztetik-fel.*
3. *Josephnec attyafiaihoz valo* Storgiája, *atyafi szereteti és buzgo indulat-*

dulattya foglaltatik-bé.

Mellyekről rendel szollyunc Isten segitségéből.

AZ ELSŐRŐL.

ANnak-okáért fogságban veté őket harmad napig. Igaz mondás K. hogy a' *patientia*, a' békeséges tűrés olly ritka gyöngy, a' ki nem minden ember kertében terem; de az Joseph szivének kertében ez-is a' szép gyöngy meg-találtatott; mert noha Joseph az ő báttyainac irégységeknec és gonoságoknac miatta, több esztendeig volt a' tömlőtzben, és a' kemény sanyaru szolgálat alatt, hogy sem ezec a' mennyi napokon voltanac a' fogságban; mindazonáltal, mit tselekedic Joseph? Azt a' mit az Istenfélő emberec szoktanac tselekedni az ő ellenec vétett felebaráttyockal, kik hetvenszer valo hétszer-is meg-engednec és megbotsátanac az ő ellenec vétett felebaráttyoknac, a' mint Christus Urunc kivánta Pétertől. *Mattl. 18.*

TANUSAGOK.

Innét-is a' Josephnec példájából jeles, szép és idvősséges dolgokat vehetünc eszünkben, ugy-mint Isteni fęlelmet, kegyességet, és emberséget: Kegyesssége és Isteni fęlelme Josephnec innét tettzik-meg, hogy azt mondotta: *Félem én az Istent*; és nem azt mondotta, a' mit ama' hamis Biro, kiről Christus Urunc emlekezic, ki nagy bolondul igy szólott magá-
Luc. 18. ban: *En az Istent nem félem, sem az embereckel nem gondoloc*, mondom, nem mondgya ezt Joseph, hanem inkáb magában szálván, igy szol: *Félem én az Istent*, mintha mondotta volna: Jo atyámfiai, ne ugy gondolkodgyatoc és itéllyetec én felőlem, mint valamelly istentelen, kegyetlen és kőnyőrűletlen pogány ember felől, hanem mint Istenfęlő és igasság szerető Magistratusrul, ki most-is fęlec azon, hogy keményebben tselekedtem veletec, hogy sem mint illenéc, azért nem akarom mindnyájatokat továb a' fogsággal sanyargatni. Embersége penig abból

bol tettzik-meg, hogy azokat-is, kik otthon az ő attya házánál voltanac, nem akarta tovább éhséggel győtreni, mivel jol tudta a' bőlts Joseph, melly nagy dolog légyen az éhség, és melly szép dolog légyen, más embereknec nyavalyájokon meg-kőnyőrűlni; Annak-okáért nem mondgya általlyában: Mennyetek-el hozzátok-el ennékem Beniámint, hanem igy szol: *Mennyetek-el, s-vigyetec gabonát a' ti házatoc népének az éhségnec el-távoztatásáért.* Tanullyák-meg azért ettűl a' Josephtűl a' kereszтyén Fejedelmec, Magistratusoc és Birác, hogy legyenec ők-is Istenfęlőc, kegyesec, kőnyőrűlőc a' meg-esett vétkeséken, vétkeken kesergőkőn szánakozóc, mert a' mint a' szent Jacab Apostal mondgya: *Az itélet irgalmasság nélkül lészen annac, a' ki nem tselekedett irgalmasságot.* Jacobi 2

II. Jegyezd-meg azt-is innét, melly igen szépen viselte Joseph a' Christus Jesusnac typusát. Joseph, minec előtte meg-ismertette magát az ő bát-

bátryaival, igen keményen tartotta magát hozzájoc, kemény beszédekkel szólott nékiec, meg-riogatta, sőt a' fogsággal meg-is sanyargatta valami kevés ideig, és igy probálta és kisértette-meg őket im ez őt okokért: 1. Ezért, hogy végére menyen, ha meg-bántác volna-é az ő réghi gonosz tselekedeteket, hogy tudni-illic őtet el-adtác volt a' pogányoknac. 2. Hogy ha Beniámin, az ő őttse ellen valamit az idő alatt nem vétettenek-é? ezért szol eképpen: *A' ti kissebbic atyátokfiát hozzátok-el, &c.* 3. Hogy ha Beniáminra, mint régen ő reá, irégykednének-é, és gyűlölnék-é őtet-is; Ezért tselekedé, hogy az ő őttsénec Beniáminnac őtszerte a' többi részénél többet ád vala mind ételben italban, de sőt ruhát-is azoknac edgy edgy öltözőt ajándékozott, de Beniáminnac őtöt. 4. Ha szeretnék-é ugy az ő attyokfiát Beniámint, hogy azt egyedül meg-fogván, mindnyájan ő érette útokbol viszsza térvén, szivel tőrekednének-é az ő meg-szabadulása mellet. 5, Végezetre, hogy ha az ő rén attyokhoz-is volnának-é jo szivel és szeretettel; Mi hozzánk-is nagy gyakorta a' mi lelki Josephünc, az élő Istennec szent Fia az Ur Jesus Christus igy viseli és tartya magát, el-titkollya edg' ideig magát tőlünc, mint Joseph az ő attyafiaitul; nyomorúságot botsát reánc, és el-rejti magát edgy ideig előttünc, hozzá kiáltunc, és nem felel-meg, könyörgünc néki, és nem halgat-meg, sirunc, ohajtunc, panaszolkodunc, és nem szán-meg, sőt inkáb meg-riaszt és meg-dorgál, mint ama' Chananæabéli aszszonyi-állatot, és az ő kételkedő tanitványit, ezt mondván: *Mit féltec kitsiny hitüec?* Ismét; *O balgatagoc és reá szivüec azoknac el-hivésére! &c.* de végezetre, miképpen Joseph el-fordulván attyafiaitul, meg-szánta, sőt ugyan könyhullatással siratta őket; Igy ő szent Felsége noha minket-is a' mi bűneinkért meg-vér, megsanyargat és meg-riaszt bennünket, de végezet-

Matth. Luc. ult.

gezetre ki-jelenti magát, és meg-szán, s-meg-könyörül rajtunc, mint a' Chananæabéli aszszonyi-állaton, és több ő hozzá kiálto és néki könyörgő nyomorultakon.

III. A' Fejedelmec, *magistrátusoc*, és Birác, mint viselyéc magokat a' gonosz tévőkhöz, arra-is meg-tanittya ez a' Josephnec tselekedeti őket: 1. Szükséges őket meg-dorgálni, meg-feddeni, és az ő gonoságokat szemec eleikben rakni, hogy igy az ő bűnöknec ismméretire jussanac: mert a' nyájas és engedelmes beszéddel a' bűnnec meg-ismméretire, annac meg-bánására, szánására, és az alázatosságra nem vitettetnec, a'mint ama'vers-is tartya: *Blandapatrum segnes facit indulgentia natos*: Az atyáknac engedelmességec a'fiakat restecké tészic. Joseph-is ha mindgyárást jo szivel és atyafi képpen vőtte volna az ő irégy és gonosz attyafiait, alig ha nem ditsekedtenec volna az ő gonoságockal, mint ha ugyan jol tselekedtenec volna, é

és azért bőtsűllené, és nékiec tulajdonitaná, és kőszönné Joseph az ő uraságra valo menését. Szükség azért hogy a' gonosz tévőc elősző meg-*examináltassanac*, és meg-dorgáltassanac, minec előtte a fel-magasztaltatott Josephen őrűlnénec, az az, szükség hogy a' siralom előtte járjon az őrömnec: Mert Christus Urunk-is elősző mérget és erős ezetet iutt az kereszt-fán, s-az után őtt osztán lépes mézet. *Matth.27. Luc.24.42.*

IV. Miképpen Joseph, harmad nap mulva az ő foglyait el-botsátotta, igy az Isten minket-is harmad nap mulva, az az, rővid időn, meg-probálván, és meg-késértvén, el-botsát, az az, meg-szabadit, csak hog'igaz pœnitentia tartással a' nyomoruság alatt ő reá nézzűnc, ő hozzá fussunc, az ő ajtaján zörgessűnc, a' mi lelki kezeinkel ő belé ragaszkodgyunc, a' mint Oseás Prophéta-is igen szépen int erre bennűnket, mondván: *Jertec térjűnc viszsza a' Jehovához, mert ő szaggatott-meg*

min-

Oseæ 6. 1. *minket, és ô gyogyit-meg minket, meg-vert, de bé-kótôzi a' mi sebeinket; Meg-elevenit minket két nap mulva, és har-mad naponfel-támaszt, és élünc az ô or-*
Psal. 34. 20. *tzája előtt; Mert noha sokac az igazaknac nyomoruságoc ez földön, és sok*
Actor. 17. *nyomoruságoc által kell a' hiveknec a mennyeknec országában bé-menniec,* a' mint a' királyi Prophéta, és az szét Pál-is mondgya, s a' mindennapi *experientia-is* bizonyittya, minda-zonáltal azokbol az Ur az ô hiveit ki-szabadittya, és ki-segélli, errenézvén mondgya Isidorus Doctor: *Electi Dei doloribus vitæ istius atteruntur, ut perfectionem vitæ futuræ lucrentur.* Példánac okáért. Noszsza gondold-meg K. ember, mit tselekedic Isten ezzel a' Josephel? Az 15 esztendeig valo nyomoruság helyett 80 eszten-uralkodic. Az ô attyafiainac gyűlölségec, meg-vetésec és meg-nevetésec helyett a' Királyoknac, Fejedelmeknec, sőt az ô attyafiainak-is *grátiájokat*, bőtsület tételeket atta végezetre néki; A' számkivetés helyett, idegen földön valo fel-magasztalást; A' tarka ruha helyett, mellyből ôtet meg-foszttottác volt az ô bátt-yai, Királyi bársony öltözetet; A' békó és nehéz vas helyett, (ki az ô szivét, a' mint Dávid énekli által hatotta volt) arany lántzot, és arany gyűrőt; A' bűdős tömlötz helyett, Pharaho Királynac királyi szekerét, és ékes palotáját; Hogy az el-mulando testi gyönyörűséget meg-vetette, és az ô gonosz aszszonyánac rút szerelmét meg-vetette, azért Istennec törvénye szerént valo Fejedelmi hűséges házas társot adott; és az ô attyánac ez földön bujdoso és bolygo Sátora helyében, egész Ægyiptus országán holtáiglan valo Uraságot engedett.

V. Tipussa a' mi Urunc Jesus Christus Josephben itt ez vala; mert miképpen Joseph az bűntetést, az ô attyafiain meg-enyhitette, és az ô előbbi szándékát meg-változtatta, mert elősző azt kivánta tőlöc, hogy 9 ott maradgyanac, és tsak egy men-

nyen közzülöc viszsza, hogy Beniámint az el-hozza: de immár ezt-is meg-változtatta, és azt parantsollya, hogy tsak edgyic maradgyon ott közzülöc, és kilentzen el-mehetnec. A' bűntetést és sanyaruságot-is, mondám, *mitigállya*, meg-enyhiti hozzájoc, mert harmad nap mulva meg-szabadittya és el-botsáttya őket: Igy a' mi igaz Josephünk-is a' Christus Jesus ha minket ő attyafiait vér-is, kedve ellen vér, és tsak hamar meg-enyhiti; sőt minden ostoránac ágait irgalmasságnac olajával szokta meg-kenni, hog' mihelyen az emberre esic az Istennec ostora, ottan az ő gyogyito irgalmasága tseppennyen-le az ő ostorárul a' sebben, a' mint Nicephorus mondgya. Dávid-is azt énekli, hogy az Ur Isten né a' mi bűneinc szerént bűntet-meg minket, és nem a' mi álnokságinc szerént fizet nékünc, mint Josephaz ő attyafiainac, kiknek meg-engedte ellene vétett gonoságokat, és az ő szükölködő állapattyokban meg-töl-

töltötte sákjokat; Igy ő szent Felsége meg-engedi a' mi sok bűneinket-is, és szükölködő állapatunkban szép piros buzával meg-tölti tsűreinket, kamaráinkat, és sákinkat; Joizű borockal pintzéinket, kádainkat, hordainkat. Mellyeckel Sz. nevénec ditsiretire táplál bennünket, Amen.

XXXIX. PRÆDIKATIO.

Et dixit unus ad alterum, verè peccavimus, à versu 21. usq; ad 26 versum.

EZ immár a' másodic *párticulája* ezelőtt valo Prædikátionknac, a' melly el-olvasott nehány versekben meg-irja Moses, a' Joseph báttyainac edgymás között valo panaszolkodo sápolodásokat, s-mind penig Josefnec igaz atyafiui szeretetit; Mind kettőt lássuc Isten segitségéből. *Secunda pars 38væ Concionis.*

Es mondanac vala edgymásnac, &c.

Eckédig ezec mind annyi esztendőc alatt-is az ő bűnökben bátorságosoc voltanac, és hihető dolog, hog' magokban és edgymás között, nevettéc, mosolygottác, hogy az á-

lom láto Josephet ollyan mesterségesen meg-tréfálhattác, vén attyokat hazugságockal ollyan kőnnyen meg-tsalhattác; De nézd-meg K.E. a' bűnnec meg-ismériti és a'gonosz lelki ismérétnec furdalása mire indittya és ősztőkőli az embert, melly nagy ereje légyen annac, és melly igen nagy félelmet és győtrelmet inditson az embernec szivében és lelkében! Példának okáért: Saul Király az ő gonosz lelki esméretitől furdaltatván, ő maga meg-őli magat. Achytophel és Judás magokat fel-akasztottác, és el-kárhoztac, az itélet napján azt kiáltyác: *Hegyec essetec mi reánc, és ti halmoc buritsatok-el minket.* Edgy néminémű gyilkos ember felől-is olvassuc, ki mikoron edgy kis leánkát meg akarna őlni, azért hogy bátorságossabban prædálhatná-el gazdájának javait, a'kis leány sirván kezdett a'gyilkosnac kőnyőrgeni, mondván: Jaj édes bátyám, ne őly-meg kérlec, és ha meg nem őlsz, néked adom az én szép a-

1.Sam.31.
2.Sam.17.
Matth.27.
Actor. 1.
Apoc. 6.

pro bábáimat, de a'kegyetlen ember meg nem kőnyőrűlven az ártatalan gyermeken, meg-őlte. Ki mikoron kézben akadott volna, és a'hohértul kinzattatnéc, a'kinzás közőttazt mondotta, hogy sem a'tűzes fogoknac szaggatása, sem a'sok vereség, hurtzolás, sem penig az éles fegyver ollyan keservesen nem győtri az ő testét, mint a'kis leánkának kőnyőrgő szava az ő szivét. Ihol mit szerzett a'Joseph báttyainac szivekben-is a'gonosz lelki esméret, eszekben jut az ő gonosz tselekedetec és kegyetlenségec, tudni-illic, melly igen embertelenec és kegyetlenec voltanac ők az ő szegény őttsőkhőz, eszekben jut, miképpen rendeltéc halálát néki, miképpen vetettéc az ókútban, mint adták-el a'pogányoknac mint valami barmot, eszekben jut továbbá mint esedezett, kőnyőrgőtt, és siránkozott előttőc; Mind ezekről gondolkodván edgymásnac igy szollánac: *Bizony vétkeztünc a'mi atyánkfia ellen, mert látóc az*

Rycht. Ax. Oeconom. Reg. 46.

ő lelkének keſerűségét, mikor nékűnc kö-nyörgene, és nem halgatók-meg ötet.

Gen. 34. Meg-emlekezhetett volna ugyan Juda paráznaságának vétkéről, ki az ő menyét meg-ferteztette vala; Simeonnac és Levinek-is eſzekben juthatott volna, miképpen vágtác volt le a' Sychemitákat, váraſokat-is el-puſztitván, és joſzágokat el-prédálván. De mind ezec fölött gyötri az ő ſzivőket, az ő attyokfiának Joſephnec ſiralmas eſedezéſe, mert igy ſzolnac: *Noluimus audire fratrem; O miért nem halgatók-meg a' mi atyánkfiát*; mint ha azt mondottác volna: Annak-okáért nem halgattatunk moſtan mi meg ettől a' Fejedelemtől, mert mi ſem halgatók-meg a' mi atyánkfiának ſiralmas eſedezését, hanem az ó kútban vetőc ötet. Imé az Ur Iſten azért vettetett moſtan minket-is a' tömlőtzben, hogy el-árulóc és el-adóc az mi atyánkfiát, annak-okáért moſtan mis árultatáſnac vétkével vádoltatunc, kiknec az ő ſziv béli gyötrelmeker

ket meg-újéttya Ruben, ezt mondván: *Avagy nem mondom vala-é néktec, hogy ne vétkezzetec a' gyermec ellen? de nẽ fogadátoc.* Magoc menthetetlenec voltanac tehát itt ez árántis ezec, mert nem mondhattác: Oh hogy ſenki minket ackor attul a' mi gonoſz igyekezetünktől és tselekedetünktől el-vonni nem igyekezett! Oh hogy ſenki minket arrul meg nẽ intett! mert netalám nem tselekedtűc volna. Imé azért ezt-is ſzemekreveti nékic Ruben, és az ő vétkeknec ſ-kőnyörűletlenségeknec tulajdonittya az ő rajtoc forgo nyomoruságokat, ezt mondván: *Kétség nélkül azért következett mireánc ez nyavalya, és az Iſten az ő vérét moſtan kereſi-meg mirajtunc.*

S-mondhatnád: Miképpen ontottác volt ki ezec a' Joſeph vérét? 1. Gonoſz tanátsockal és akaratyockal. 2. Hogy veremben vetettéc ötet e' végre, hogy ott éhel halna meg. 3. Az ő kemény ſzolgálatra való el-adáſockal.

TANUSAGOK.

I. Meg-tanulhattyuc innét, mitsoda haſzna légyen a' válaſztott hivekben a' nyomoruságoknac; felette nagy, mert a' kiket ſem az Iſteni ſelelem, ſem attyoknac, annyoknac bôtsûletec és jo intéſec, ſem végezetre az jo tôrvényec meg nem tanithatnac és jora nem vihetnec, a' kôrôſzt, a' nyomoruság és fogság azokat-is meg-tudgya ſzeléditeni és tanitani; Példa erre a' tékozlo fiu, kit az éhség és kemény ſzolgálat tanita-meg; értette ezt a' Király Prophéta, hogy jo és igen idvôſséges a' *tribulatio*, a' mellyért ugyan hálákat ád Iſtennec, ezt mondván: *Jo ennékem Uram hogy meg-aláztál engemet, mert ugy tanultam-meg a' te igaz itiletedet*: nem haſzontalannac tartotta a' *tribulátiot*, ama' ſzent Jobbal diſputálo Elipház-is, a' ki igy ſzol: *Bizonyára boldog az az ember, a' kit Iſten meg-dorgál.* Annak-okáért az mindenhato Iſtennec bûntetését meg ne utállyad, *mert ô az a' ki be-tegſéggel meg-látogat, és ô a' ki be-kôtôzget, ô a' ki meg-ſebeſit, és a' kinec kezei meg-nyugotnac.*

Zuc. 15.

Pſalm. 19.

S-mondhatnád, Tsuda mondás; *Boldog ember a' ki Iſtentûl meg-ſanyargattatic*; Tôrd-ki lábát, ſ-adgy kalátsot kezében, verjed, ſ-metéllyed, tômlôtzôzzed, ſ-mondgyad hogy neveſſen, mert boldog ember. Verje az Ur Iſten az embert ſ-még-is boldognac tartyuc? hogy fér edgyben a' kettô? hogy edgy felôl ſirjunc az Iſtennec ſanyaru kezei alatt, ſ-más felôl katzagjunc és boldogoc leheſsûnc? meg-magyarázza ezt Hieronymus Doctor, midôn igy ſzol: Nagy irgalmaſsága az Ur Iſtennec, midôn az bûnôsôkre haragſzic, a' kin penig az Iſtennec irgalmaſsága vagyô, bizonyára boldog az az ember.

S-mondhatnád még-is: Azért-é az ember boldog, hogy ſanyargattatic? Nem. Mert igy a' hitetlenek-is boldogoc lennénec, mikor érdemec ſzerént Iſtentûl bûntettetnec hanem az Iſtennec abban valo ſz

dékára nézvén mondatnac boldogoknac, az Istennec szándéka penig ebben az, hogy a' kiket e' világon sanyargat s-oftor alatt tart, azokat az ôrôc életben meg-boldogitsa, a' mint Isidorus D. mondgya: Az Istennec válaſztotti ez életnec bánatival gyakoroltatnac, hogy igy a' más életnec tôkélletességét el-nyerhessék.

II. Jegyezzük-meg azt-is innét, melly igen igaz légyen Idvôzitônknec ama' mondása: *Non est occultum quod non revelabitur, &c.* Az-is igaz penig, hogy az ô bûn (a' mint szoktác mondani) új szégyent hoz az emberre. Példác lehetnek erre a' Josephnec báttyai, kiknec ortzájoc az ô bûnért ujonnan meg-pirult. Példa a' Dávid-is, &c. Annak-okáért igen ojjuc magunkat a' bûntûl, mint edgy halálos mirigytûl, mert ha szintén titkon, sôtétben, és rejtekben tselekedgyük-is a' bûnt, jol nézi és láttya Isten, és a' mi bûneinket világosságra hozza, a' mint Dávidnak-is mondgya vala Náthán Prophe-

Marci 6.

mon-

mondván: *Ezt mondgya az Ur: te titkon tselekedtél ugyan, de én azt tselekeszem a' te szemeid láttára, a' Napnac láttára, az egész Izraël népe előtt, és a' nép előtt.* Annak-okaért igyekezzünc a' tiszta, szent és jámbor életre, meg-tartván hitünket, és jo lelki ismeretünket, a' szent Pál Apostolnac intése szerént, mellynél semmi gyônyôrûségesseb, és idvôsségesseb dolog nem lehet, ugy tarthattyuk meg penig hitünket és jo lelki esméretünket, hogy-ha Isteni fęlelemmel járunc ô előtte, és a' bûnt el igyekezzûc távoztatni. Az Apostolokkal egyetemben kônyôrôgvén a' mi hitünknec ôregbülésé-ért, ezt môdván: *Uram nevellyed mi bennünc az hitet.* Mellyre segéllyen és adgyon erôt ô szent Felsége, Fiáért az Ur Jesus Christusért, Amen.

2. Sam. 12.

XL. PRÆDICATIO.

Tulerunt ergo frumentum Juum. à v. 26. ad 34.

Summája és rendi ennnec a' Prædikátionac.

1. Meg-

1. *Meg-irja Mosés a' Jácobnac tiz fiai hazájokban meg-térvén, mi történt rajtoc az útban, tudni-illic a gabonának árrát Sákjokban látván, mint háborottanac meg ujonnã rajta.*
2. *Az rajtoc történt dolgokat miképpen beszéllettéc rendel meg othon vén attyoknac, azt-is meg-mondgya.*

AZ ELSŐRŐL.

Hazájokban ezec meg-térvén, mi történt rajtoc az útban, arrol igy emlekezic Mosés: *Edgy penig kőzzűlőc midőn az ő sákjának szaját meg-nyitotta volna, hogy abrakot adna abbul az ő szamárának, meg-látá az ő pénzét, melly vala az ő sákjának szájában, v. 27.* Jollehet mint atyafiaknac, a' Simeonnac fogságán lehetett ugyan nékic szomoruságoc, de az ő el-botsáttatásokon szivekben őrűltec, és a' gabonát szamárokra helyheztetvén hazájokban sietnec véle. De iméismét nagy hirtelen meg-háborodnac, meg-réműlnec, és tsudálkozván edgymásnac igy szolnac: *Mi-ssoda ez a' mit Isten tselekedett mi velünc?* Mellyen inkáb őrvendezniec és az Istennec hálát kellet volna adnioc, mert Joseph nem valami patvarkodásbol, hanem jo szándékbol adta volt nékic viszsza azt a' pénzt, hogy azzal-is az ő attyát Jácobot meg ne fogyakoztatná.

De mivel azoc a' gonosz lelki ismérettűl furdaltatván, a' mit vélec jo végre tselekedic vala-is Joseph, mind gonosz végre magyarázzác, és tsalárdságnac itélic lenni. Illyen K. a' beteg elme, a' bűnős lélec, és a' gonosz lelki esméret, ha edgyszer felébrűl, mint Cain és Saul, soha nem nyughatic, hanem minden dolgoc effélec előtt kétségesec, senkinec nẽ hihetnec, és akar melly kő alatt-is Scorpiot itélnec lenni, mert az Istennec fenyegetése szerént, akar mi levélnec tsördűlésétűl-is meg-rettennec, futnac és bujdosnac. De mit tselekeszsnec ezec nyavalyásoc? Jollehet nem vádollyác az Istent, hanẽ az ő nyomoruságokat sirattyác, és ebből-is azt hozzák-ki, hogy ő reá-

joc

joc felette igen meg-haragutt az Isten, a' mint az előtt-is arrul magoc kőzőtt valláſt tőttenec vala. Továbbá, Josephet sem ſzidalmazzác azért, mint ha ebből-is újob fortélt akarna hozzájoc fogni, hanem az Istenec tulajdonittyác minden dolgokat és ſzerentséjeket, ki előtt, véſzic eſzekben, hogy semmi dolgoc titokban és rejtekben nem lehet.

TANUSAGOK.

I. Arra intettetűnc innét K. hogy midőn a' mi bűneinket érezzűc és ismérjűc, ha mikor nyomorgattatunc; ne itéllyűc hogy tsak történetből és vak ſzerentséből jőtt a' nyomoruság mi reánc, hanem hidgyűkel bizonnyal, hogy az Istennec rendeléséből vertenek-meg minket az Urnac kezei, és az ő tanátsából ſzállott és botsáttatott mi reánc a' ſok nyomoruság, mellyeckel a' hitetlenec fölőtt bővölkődnec a' hivec ebben az életben, ſzent Dávidnac ama' mondáſa ſzerént: *Multa ziro veniunt ſemper incommoda juſto.* Továbbá a' mi

mi ellenségűnket ſe ſzidalmazzuc és vádollyuc, hanem Micheás Prophetával mi-is azt mondgyuc: *Az Úr haragiát hordozom, mert néki vétkeztem*; és a' ſzent Jobbal igy ſzollyunc: *Uram, ha megölſz-is engemet, deéntsak te benned reménlec.* Igy tselekedett a' Király Propheta, ki eſmérvén az ő bűneit, az ő nyomoruságában fel-kiáltván, azt mondgya: *Meg-nemultam, és az én ſzájamat meg nem nyitottam, mert te tselekedted Úrá azt én velem.* Pſalm. 39.

II. Arra tanittatunc innét, hogy az Istent ſe kegyetlenséggel, ſe igazságtalansággal ne vádollyuc, sőt mindenben az igazságnac ditsiretit Daniel Prophetával egyetemben egyedűl tsak az Istennec tulajdonittsuc, ezt mondván: *Tenéked Uram légyen igazság, a' mi ortzánknac pirulás*; és a' Király Prophetával igy ſzollyunc: *Igaz vagy Uram mindenekben, és igaz a' te itéleted.* Pſalm. 117.

A MASODIKROL.

Az után mikor jutottac volna az ő attyok-

attyokhoz, &c. 1. Meg-beszéllic ő néki, melly keménységgel fogta őket az Ægyiptomi Fejedelem, mert igy szolnac: *Kémény beszéddel ßól vala nékünc*, Továbbá, 2. azt-is megmondgyác az ő attyoknac, az ő igasságokat, és ártatlanságokat mint oltalmaztác, 3. Minémű *conditioc* alatt botsátotta-el őket, Simeont fogságban ott hagyván, hogy Beniamint ő néki oda vigyéc, az *conclusiot* penig el-halgattác, hogy tudniillic, ismét viszsza kelletnéc ő nékiec menni Ægyiptusban, Beniamintvélec el vivén hogy Simeon meg-szabaditasséc, ezt mondom, el-halgattyác. De sőt azt-is el-halgattyác, hogy harmad napig fogságban voltanac, azt sem mondgyák-meg, hogy magoc közőtt meg-valiottác az ő attyokfiának gonoszul valo el-adását, és hogy Simeon az ő szemec láttára meg-kőtőztetet; az mellyet im ez két okáért tselekedtenec a' Jácob fiai: 1. Hogy az ő attyokat felettéb valo keserűségben azoknac megmondásával ne ejtséc; 2. Ezért, hogy Beniámint könnyebben az ő attyoktul el-kérhessécs, és igéretec szerént Ægyiptusban bé-vihessęc, és Joseph eleiben állathassác, hogy igy Simeont a' fogságbol meg-szabadithassác.

TANUSAG.

Innét-is jegyezzük-meg és vegyüc eszünkben K. a' hypocrita embereknec természeteket, és erkőltsőket, kik noha belől az ő lelkec ésmeretitől vadoltatnac és furdaltatnac, mindazáltal kivűl nem akarnac azoknac láttatni a' minéművec, mert a' mint lehet el-fedezic, hogy gonoszoknac ne itélteſſenec. Illyenec valának a' mi első szűléink-is, Adám és Eva, kik szépségeket el-veszt vén, az ő rútságokat fige leveleckel fődözgetvén, és a' Paraditsom fái kőzőtt bujkálván, az Isten előtt lappangottanac, és kiáltván őket az Isten, mikor elő-jőttenec volna, Adám az aszszonyi állatra akarja vala bűneinec okát háritani, az aszszonyi-

nyi-állat penig a' kigyora, melly hypocriſis az Adámnac minden maradékira edgyût az eredendô bûnnel el-hatott, és mi-is nem kûlômben mint edgy Adám Iſten elôtt mentegettyûc magunkat.

II. Tanullyuk-meg azt-is, miképpen ſzokta az ô hiveinec jo ſzerentséjeket gonoſz ſzerentsével, és ôrômôket ſzomoruſággal meg-elegyiteni, e' végre, hogy ôket az ô fęlelmében meg-tartsa, és e' világi életet vélec meg-unaſſa, ellenben penig az ôrôc életet meg-kivántaſſa. A' ſzegény, keſerûséggel, és élet meg-rôviditô buval meg-rakodott Jákob, oh mit nem várta nagy kivánsággal az ô fiainac meg-téréſeket, és békével valo haza-jôveteleket. Látván penig ôket, és az ô edényeket gabonával tele lenni, és magokat jo egéſségben, ô mit nem ôrûlt a' ſzegény Jákob az ô ſzivében: De azon orában halván a' ſzomoru hirt, hogy Simeô Ægyiptusban fogságban maradott volna, leg ottan meg-háborodic, és ke-

keſerûséggel iſmétlen meg-egyeledic az ô ôrômôtskéje. Fogyatkozás nélkûl valo igaz azért a' bôlts Salamonnac imez mondáſa: *A' nevetés bánattal fog meg-eg yelittetni, és az ôrômnec végét* (gyakorta) *ſiralom foglallya-el.* Még a' pogány Homerus fabulája-is azt tartya, hogy a' Jupiter minden embernec mihelt e' világra ſzûletic, edgy edgy pohár *amara-dulciſt* ád meg-innya, mellynec nagyob réſzét a' nyomoruſágnac és keſerûségnec hordojábul tsapollyaki: de a' vigaſágnac hordojábul tsak edgy tsôppôt tsôppent belé. Edes életet élſz-é? Nints életed méreg nélkûl, avagy talám ugyan tôb a' keſerû mérge életednec à méznél, mert az ôrômnec titkos rejtekében fekûſznec a' titkos bánatoc, és a' nevetéſnec mindgyárt nyomában a' ſiralom. Meg-mondotta a' mi édes idvôzitônk-is, hogy e' világnac fiai ôrûlnec, de az ô hivei ellenben ſirnac, hanem jôvendôben az ôrôc életben ád ô nékiec állando ôrômet, mellyet *Johan. 6.*

senki el nem vehet ő tőlőc; Mellyet nékűnk-is engedgyen-meg ő szent Felsége, az ő áldott szent Fiáért, Amen.

XLI. PRÆDIKATIO.

Fuit autem ipsis evacuantibus saccos suos. à versu 35. usq; ad versum 38.

SUmma szerént meg-irja Mosés ez bőtű szerént el-olvasott 4 versekben, Jácobnac újobban valo panaszolkodását, látván kinec kinec sákjából ki-venni a' gaboná-ért el-vitt pénzt, kikre igy panaszolkodic, mondván: *Joseph sintsen, Simeon sintsen, és Beniámint-is el akarjátoc vinni, mind ezec meg-emésztenec engem, v. 36.* Itt-is K. 2 dolgot látogassunk-meg:

1. *Mitsoda okockal oltalmazza Jácob az ő fiát Beniámint, nem akarván ötet Ægyiptusban botsátani.*
2. *Rubennec goromba igéretit és fogadását*

AZ ELSŐRŐL.

Miért nem akarja Jácob Beniámint a' több fiaival edgyűtt Ægyptusban botsátani, annac illyen 3 okait jelenti: 1. Mert az ő attyafia Joseph meg-holt, és az ő kedves feleségétűl Racheltűl csak ő maga maradott. Mintha mondotta volna: Ti felőletec kevés reménségem vagyon, mert én titeket gonosz embereknec lenni meg-tapasztaltalac, az edgy Beniámint nálatoknál jobnac alitom lenni, kiben ne talám bé fog tellyesedni az Istennec mi hozzánc lőtt igéreti. 2. Mert az út-is hoszszu és igen veszedelmes, magatoc penig gonoszoc vadtoc, és netalám Josephet-is ti őltétek-meg, hogy a' pusztában hozzátoc kűldőttem vala, Simeon felől-is azt mondgyátoc, hogy az Ægyiptusi Fejedelemtűl meg-fogattatott, kivel talám őszve veszvén, haragotokban meg-őltétec. 3. Mert ha Beniáminnac halála történnéc az útban, az én vénségemet nagy keserűséggel botsátanátoc a' koporsoban.

TANUSAGOK.

I. Meg-tettzic innét K. hogy a' régi szent Pátriárkác nem voltanac

Stoicusoc, kőnyörületlenec, kő természetű szivűec, kik semminémű eseten, senkinec halálokon nem szomorkottanac, és mint edgy Democritus nem sirtanac, nem illyen volt Jácob, a' kit im hallunc, hogy sokat kesergett az ő fián Josephen, és szánakodott Beniáminon; Vétkeznec az ellen a' Barátoc és Remetéc, kik nagy tökélletes keresztyénségnec, és az idvősségre érdemesnec mondgyác, ha kik kőzzülőc Clastromokban rekeszkedvén, avagy valami kietlenben el-rejtezvén, attyokat, annyokat, attyokfiait, jo baráttyokat, soha nem kivánnyác látni, és vélec beszélleni. Nagy ditsirettel, és ohajtva emlegetnec a' Romai keresztyénec némelly Remetéket, a' minémű volt Pior Acepsemas, ki 60 esztendeig lakott edgy pintzében, kit senki annyi esztendőc alatt nem látott, és senkivel nem szolott. Kűlőmb indulattal volt Joseph ezeknél, ki igen kivánta látni az ő attyát; Jácob, ki alig várhatta

Theodore. és Socrat.

hatta hogy láthassa Josephet. Ez az igaz atyafiui szeretet, a' mint az Apostol-is mondgya, hogy örűllyűnc az örűlőckel, és sirjunc a' sirockal, mivel az Isten minket embereket nem tőkécké teremptett, s-nem-is akarja hogy azoc legyűnc.

II. Jegyezzűk-meg azt-is, melly nagy probában forgott légyen ebben-is Jácob Pátriárca, kinec Isten azt igérte vala, hogy az ő magvát, mint a' tengernec fövenyit, ug' megsokasittya, azonkőzben az ő 12 fiai kőzzűl két fiait láttatic el-veszteni, mellyekről gondolgodván, igy *discurrálhatott*: Uram Isten azt igérted vala ennékem, hogy az én maradékomat felette igen meg-sokasitod, ugy-annyira, hogy ki terjeszteSz engemet, Nap-keletre, Nap-nyugatra, Délre s-mind Eszakra, és nékem adod s-az én maradékimnac ezt a' földet, mostan penig a' mint kezdettél vala szaporitani, meg ugy el-kezded tőlem szedegetni; ez földnec birása felől-is penig kevés reménsé-

Gen. 28. Gen. 35.

gem vagyon, mondom, effęle probákat érezhetett szivében Jácob, mellyben még a' szent emberek-is
1. Corint. 10 gyakorta bé-esnec, de hű az Isten, ki az ő hiveit nem hadgya fellyeb késérteni annál, hanem tsak a' mint el-szenvedhetic.

A' MASODIKROL.

Lássuc immár Rubennec illetlen igéretit és fogadását, ki az ő attyának illyen-képpen szol: *Az én két fiamat meg-ölyed, ha ötet meg nem hozom te hozzád.* Rút és illetlen fogadás volt; még köz példában-is azt szoktác mondani: Az ember akár a' nagyobbic újját harapja s-akár a' kisebbiket, ugyan mind övé, s-mind edg' aránt fáj. Jácob, meg-ölvén az ő két unókáját, nem hogy azzal megenyhödöt volna az ő siralma, de sőt inkáb öregbült volna, hogyha ollyan indulattal és természettel nem volt Jácob, mint Astyages, ki kisded unókáját meg ölvén, veit Harpagust annac testével vendéglette-meg, kinec mikor két el-vágot kezetskéit

it, és fejét edgy tálban elő-hozatván, Harpagus eleiben tétetett volna, azt kérdvén tőle, ha tettzenéc az vendégség? amaz felvén a' királynac haragjától, igy szola: *Si Regi Domino meo placet, & mihi non displicet*, Ha az Királynac az én Uramnac tettzic, nékem-is tettzic; De nem itélem hogy Jácob Pátriárka ollyan Tyrannus és Stoicus természetű lehetett volna, mint Astyages, megölvén két unokáját; sem Ruben, hogy szive szerént Harpagussal azt mondhatta volna: *Si patri meo ita placet, mihi quoq; non displicet.*

Annak-okáért meg-vetvén Jácob Rubennec illyen goromba fogadását, meg-marad az ő előbbi értelmében, ezt mondván: *Nem mégyen-el az én fiam ti veletec.* Jollehet ha meg-fontollyuc K. valami fogyatkozás nélkül nem volt ennyiben a' Jácob tselekedeti-is, hogy inkáb akarta egész háza népét az éhség miatt gyötrődni, hogy sem mint edgy fiát Ægyiptusban a' többivel e-

reszteni, mellyből meg-tettzic, hogy Isten oltotta-bé az atyákban az ő magzattyokhoz valo szeretetteket, ugyan-is valamelly atya az övéiről gondot nem visel, főképpen az ő háza népéről, az ollyan atya hitit meg-tagatta, és az hitetlennél-is alább valo, az Apostol mondása szerént. *1. Tim. 5.* Továbbá fián valo keserűségét jelentvén Jákob, (mint oda fellyebb-is tselekedéc Josephért) igy szol: *Mert ha*, ugy-mond, *Beniáminnac az útban halála történnéc, nagy keserűséggel szállitanátok-bé a'koporsoba.*

Innét K. a' Jácob Pátriárka mondásából a' Pápistác a' *Purgatoriumot* és *Limbust* akarjác állatni, kik olly föld alatt valo dolgockal álmadoznac, mellyekben a' lelkec ki-mulásoknac utánna vitetnénec, és a'kiknec lelkec a' Limbusban vitetnénec, hogy azoc ott nyugodnánac és aludnánac, de a'kik a' Purgatoriumban mennénec, azoc győtrelmet szenvednénec, honnét sok Misemódásoc és Soltár olvasásoc által, némellyec hamaréb, némellyec későbben szabadulnának-ki. A'mi a' Limbus és Purgatorium dolgát illeti, arra azt mondgyuc, hogy mind kettő tsak költött dolog, és ezzel az ő módásával, mint az előtt-is, a' Joseph halálán keseregvén Jácob, kit ő meghóltnac alit vala lenni, azt mondotta: *Sirván megyec az én fiam után a' koporsoban*, mondom, ezzel a' mondással azt jelentette Jácob, hogy ő igen kivánna meg-halni, és az ő fiával Josephel edgyütt lenni, és az ő magában el-tőkéllet siralomtul sem akar meg-szűnni, valameddig a' halál által ő hozzá nem mégyen; Az hóltaknac penig testeket, *ordinariè*, rendelt mód szerint temetés követi, igy kivánta Jácob-is, meg-halván, és el-temettetvén, nem teste, hanem lelke szerént az ő fiához valo menetelit; Ugyan ezen értelemmel módgya itt-is Beniámin felől az ő fiainac: *Nagy keserűséggel szállitanátok-bé az énvénségemet a'koporsoban*, az az, minden vigaszta láftul meg-foztatván,

nagy

nagy keserűséggel végezném-el életemet. Ezt az értelmet nem csak a' Sido, hanem sok Keresztyén szent irás magyarázo Doctoroc, és ezeknec fölötte sok Pontificiusoc (az *infernust* a' koporsorul értvén) követtéc, ugy-mint Fugubinus, Cajetanus, Vatablus, Lyppomanus, Pagninus, Rupertus, és a' Nagy Károly Mestere Alcuvinus. Meg-tettzic azért, hogy ezeknec a' szent irás magyarázo Doctoroknac eszekben sem jutott sem a' Limbus, sem a' Purgatorium. Annak-okáért a' Lymbus felől valo értelem nem igaz, sőt Purgatoriumot és Limbust hinni, nagy hitetlenség, és azt mondgyuc a' Sz. iráffal edgyűtt, hogy sem a' Christus el-jövetele előtt, sem utánna, nem voltanac az Atyáknac lelkec a' Purgatoriumban, sem penig a' Limbusban, hanem az Istennec kezében, a' mennyei paraditsomban, ide ragattattanac Enoch, Illyés, és a' Mosesnec lelke.

Ezt a' tudományt igy bizonyittyuk-

tyuk-meg: Lázár meg-halván, legottan az Angyaloktul az Abrahámnac kebelében vitettetett, a' kereszt-fán függő tolvajnac lelke, edgyűt a' Christus Jesusnac Lelkével, Paraditsomban érkezett; De Christus Urunc sem teste szerént, sem lelke szerént, az *Limbusban*, sem *Purgátoriumban* nem ment, mert az ő teste a' koporsoban tétetvén nyugott, és harmad nap mulva onnét támadott-fel, lelke szerént sem ment Christus Urunc a' *Limbusba*, mert lelkét szentséges testéből ki akarván botsátani, azt az ő mennyei szent attyánac illyen szockal *commendálá*. *Atyám a' te kezeidben tészem le az én lelkemet.* Végezetre a' hiveknec lelkec sem mennec a' *Purgátoriumban* avagy a' kinzo tűzben, hanem mindgyáráft az ő ki-muláfoc után testec a' földben, lelkec penig az Istenhez az égben mennec. Ezt erősíti a' bölts Salamon, mondván:

A por meg-tér az ő porában, az honnét valo volt, a' lélec penig ahoz mégyen, a' ki Eccl. 12.

ki azt adta volt. Igy értett effelől Bernárd Doctor-is, ki igy szol: *Animæ sanctorum exutæ à corporibus, protinus ad requiem admittuntur.* Az igazaknac avagy a' szenteknec lelkec levetkezvén testekből, leg ottan nyugodalomra botsáttatnac. Rabánus-is igy szol: *Nusquam omnes boni, nisi in cœlo: Nusquam omnes mali, nisi in inferno.* Iræneusnak-is ugy tettzett, hogy mihelyen meg-halnac az emberec, mindgyárt Paraditsomban érkeznec. A' mennyei szózat-is ezt bizonyittya, hol azt olvasluc: *Mostantul fogván azt mondgya a' lélec, hogy az idvezült lelkec meg-nyugosznac az ô nyavalyájoktul*; Igen tettetes az-is a' mit a' Bölts mond, igy szolván: *Az igazaknac lelkec az Istennec kezében vadnac, és azokat semmi gyötrelem nem illeti.* Nagy vigasztalásunkra szolgál e' minékünc, midőn avagy halálunkrul gondolgodunc, vagy édes magzatinkat, szerelmes emberinket, mint szemeinknec gyönyörűségit, és kévánságit Isten el-

Apoc. 14.

Sap. 3.

el-szolittya, hog' azoc lelkec szerént sem meg nem halnac, sem el nem veszнec, széllel nem bujdosnac, sem végezetre a' kinzo tűzben nem mennec, hanem mindgyáráſt az mennyei nyugodalomra botsáttatnac. Mellyet nékünk-is adgyon-meg ô szent Felsége, az ô szent Fiának az Ur Jesus Christusnac érdemeért, Amen.

XLII. PRÆDKATIO.

Ex Cap. Gen. 43. Fames autem gravis erat. à 1. v. usq; ad 15. versum.

ENnek-is a' Caputnac két Része vagyon: *1. Részében meg-irattatic a' Jácob fiainac másodszor Ægyiptusban valo menetelec, az 15 versig.* *2. Josephnec attyafiaival valo másodic szemben létele, beszélgetési és tselekedeti.*

Az elsö részben ismét imillyen 4 punctumoc találtatnac:

1. Az éhségnec közönséges meg-öregbülését jedzi-meg.

2. Jácobnac és Judának Beniámin felöl valo versengéseket.

3. Az

3. *Az ô attyoknac fiával valo meg-egyezését és tanátsát.*

4. *A' Jácob fiainac engedelmeſségeket és el-meneteleket.* Láſſuc rendel mindeniket, és azokbol a' Tanuságokat.

AZ ELSŐRŐL.

Az éhség penig el-hatalmazott vala abban a' tartományban, nem csak Ægyiptusban, hanem az egéſz Chánahán földébenn-is, kik között a' ſzent Pátriárka-is minden tseléd-ivel egyetemben edgyáránt ſzükölködött és éhezett, mert a' mint fellyeb-is mondottam, gyakorlatoſsággal a' hivek-is a' hitetleneknec bűntetéſekben edgyáránt bé-merülnec. Mindazonáltal ennek-is az éhség miatt valo nyomoruságnac a' Jácob háza-népében kiváltképpen im ez két okai vadnac: 1. Mert noha Jácob Pátriárka az Iſtennec hűséges ſzolgája vala, mindazonáltal ugyan nem volt vétec nélkül, *(mert nints az ember ki nem vétkeznéc)* és ſenki nem mondhattya igazán: *Tiſzta az én ſzivem, tiſzta vagyoc az én bűneimtűl,*) fiai penig nagy réſzre, gonoſzoc, irigyec, paráznác és gyilkoſoc voltanac, kik az ô érdemlett bűntetéſeket, az ô ſiralmas bűnökkel, nem kűlömben mint két kezekkel vontác mind magokra s mind attyoknac házára. 2. Fő oka ez vala, hogy az éhségnec alkalmatoſságával Joſephnec ô magát ki-kellet jelenteni, az ô báttyaival magát meg-kellet iſmértetni, és Jácobnak is minden háza-népével egyetemben Ægyiptusban bé-kellet menni. Esigy ez a' nagy éhség, drágaság, az Iſtennec ditsőſségére, és az hiveknec javokra ſzolgált, az Apoſtalnac ama' mondaſa ſzerént: *Azoknak kik az Iſtent ſzeretic, mindenec javokra ſzolgálnac.* Rom. 8.

Reg. 8. 46.

TANUSAG.

Valakic a' hitetleneknec ſeregekben és társaságokban adgyác ô magokat, és edgy hajoban eveznec vélec, mind edgyűtt fognac periclitálni. Példa erre amaz Iſten előtt futo

engedetlen Jonásnac hajozo gazdái, a' kik, valameddig Jonással edgy hajoban evezének, és valameddig kőzzűlőc ki nem vetéc, véle edgyűtt
Jonæ 1 mind addig veszedelemben forgánac, de mihelt kőzzűlőc ki-tudác, az az, a' hajobul a' tengerben lobbantác, leg-ottan meg-tsendesedéc a' tengernec háboruja; Jácob-is edgy hajléc avagy Sátor alatt lakván az ő gonosz fiaival edgyűt éhezic és nyomorog vélec. Annak-okáért tanullyuk-meg K. a' gonoszoknac társaságokat igen el-távoztatni.

A' MASODIKROL.

Lássuc immár Jácobnac és Judánac Beniámin felől valo tractájokat;
Vers. 2. *Mikoron azért meg-ôttéc volna a' gabonát, mellyet hoztanac vala Ægyptombol.* Minthogy Jácobnac nagy háza-népe volt, mert 66 léleckel olvassuc, hogy ment volt bé Ægyiptusban, mely 66 szám kőzzé nem számláltattanac menyei, szolgai, és szolgáloi, kik hihető hogy felesen voltanac. Nem tsuda volt tehát, hogy olyan

lyan hamar el-kőlt volt az Ægyiptőbol hozott gabona, noha a' szolgác (a' mint az irás magyarázo Doctorocitélic) füveckel, gyökereckel, és egyéb gyűmőltsőckel éltenec.

Mit tselekedic azért Jácob, az éhség miatt nagy nyomoruságban forogván mind háza-népével egyetemben? Noha a' Sz. Pátriárka nyilván valo igéretet vőtt vala Istentől, mind maga s-mind az ő maradékinac meg-áldása felől; mindazáltal nem veti vakmerőségre magát az éhségben, és nem kisérti az Istent, hanem meg-gondollya, hogy gyakortáb eszközőc által szokott élni Isten, annak-okáért él az Istentől rendeltetett és mutatott eszközőckel: Mivel az jo atyác, és gazdác kereszтyéni modon szorgalmatosoc házoc népének el-tartásoc és táplálásoc felől, kik idején gondot viselnec házok-népének eledelére, mert uyan-is, valaki az övéiről, de főképpen *háza-népérűl gondot nem visel, hi-* 1. Tim. 5
tt meg-tagadta, és az ollyan ember a' hi-

tetlennél-is aláb valo, a' ſzent Pálnac bizonyság tétele ſzerént.

S-mondhatnád: Nem vétkezett-é Jácob itt ez aránt. Chriſtus Urunknac im ez parantsolattya ellen? *Ne leg yetec ſzorgalmatoſoc a' holnapi naprol.* FEL. Nem, mert a' ſzorgalmatoſság két fęle, edgyic pogány modon valo ſzorgalmatoſságnac, ſmáſic kereſztyéni modon valónac mondatic. Pogány ſzorgalmatoſság az mikor az Iſtent (kinec eléb kellene járni) mindenkor hátrább veti, és az el-mulando dologért, az ő rőcké valót *ſtudio*, ſzabad akarattya ſzerént el-mulattya, és nem hiſzi hogy az az Iſten az ő igaz kézi múnkájából őtet el-tudgya tartani és táplálni, hanem *more Epicureorum & gentilium*, hamis hittel, tsalárdsággal, uſorával, orzáſſal, ragadozáſſal, és az Iſtennec igéjének ſok izben valo el-mulatásával, és hátra hagyásával tsalárdul őregbiti joſzágát. Kereſztyéni modon valo ſzorgalmatoſság az, mikor az ember e-

Matth. 5.

lőſzőr-is, a' mi az Iſtené, az Iſtennec ſzive ſzerént meg-adgya, és annak utánna Iſtent ſegitségűl hiván, tiſztiben hiven és ſőrényen el-jár. Ez ellen a' kereſztyéni modon valo gondviſelés ellen vétkeznec, ama' tunya, reſt és heverő emberec, kik minden munka és gondviſelés nélkűl akarnac élni, és házok-népére gondot nem akarnac viſelni, ezt mondván: *Pereat qui craſtina curat*, mint a' henye Barátok-is tselekeſznec. Az Iſten ő maga mondotta Adámnac; *A' te ortzádnac veritékével egyed a' te kenyeredet.* A' ſzent Pálnak-is ugy tettzet, (ki kézi munkájával táplálta gyakorta magát) hog' a' ki nem munkálkodic, arra ſem mélto hogy egyéc. Ez okáért irtác ama' verſet: *Nemini è cœlo toſta columba venit.* Nem effęle gondviſeletlen tunya emberec kőzzűl valo volt a' Jácob Pátriárka, ki a' mint im hallyuc, felette ſzorgalmatos volt az ő háza-népe eledelének ſzerzéséről, mellyre még az oktalan állatoknac

Gen. 3.

példájokis intenec beńúnket; mind vadac, madarac, melly igen szorgalmatosoc az ô fiainac eledeleknec meg-szerzésébe, ha magoc éheznekis, de az ô neveletlen barlangban és fészkekben lévô fioknac szorgalmatoson meg-szerzic az ô eledeleket; Jácob-is ebben munkálkodván, igy szol az ô fiainac: *Mennyetek-el szerezzetec nekúnc ismét edgy kevés élést.* Valameddig a' kenyér ki nem fogya a' Jácob házából, és a' gabona a' sákbol, addig szegény nem igen emlegette az Ægyiptusban valo menetelt, addig a' vetekedés-is megszúnt volt Beniámin felôl: De az elfogyván, Judah az elébbi vetélkedést az ô attyával meg-újéttya; mivel az elôtt sem Ruben, sem penig Leo semi jo választ Beniámin felôl nem nyerhettec vala; Azért Juda áll immár elô, ki hihetô hogy mind termetivel, s-mind éles elméjével, és *eloquentiájával*, ékesen valo szolásával a' többit meg-halladta, a' mint ide aláb a' Jácob testamentom tételéből

léből eszúnkben vehettyúc, holott igy szolitá meg ôtet Jácob: *Te Juda, tégedet tisztelnec a' te atyádfiai, a' te kezed lészen a' te ellenségidnec nyakokon, a' te atyádnac fiai meg-hajolnac te elôtted. Fel-nevekedel szerelmes fiam mint a' gyermekdéd Oroszlán, a' gyakorta valo diadalomnac alatta, mikor el-hajol, és le-fekszic, mint a' him és nôstény Oroszlán, kitsoda meri fel-kôlteni?* Ném szol igy Jácob a' többi felôl, sôt Ruben felôl azt mondá: *Ruben ki méltósággal és hatalommal elsô voltál volna, de mivel hogy hajlando voltál mint a' viz, nem léssz már elsô, mert a' te atyádnac ágyára hágtál, és az én ágyamat meg-ferteztettd.* Simeon és Lévi felôl megint azt mondá: *Simeon és Lévi atyafiac: Alnokságnac fegyveri voltanac a' ti szerzódéstec a' Sychemi-* Inf. cap. 49. *tákkal, az ô titkos tanátsokban részes ne légy oh én lelkem, &c.* Mondom, végezetre Juda áll-elô, és a' több atyafiainac szószoloja lészen, és elôször miben, és melly nagyban állyon a' dolog, meg-mondgya az ô attyának,

hogy tudni-illic, az Ægyiptusi Fejedelem eleiben az ő attyokfia Beniámin nélkül semmiképpen nem mernec menni, mert az a' férfiu azt mõdotta: *Ha*, ugy-mond, *a' ti atyátokfia veletec nem lészen, nem láttyátoc az én ortzámat*, melly beszédével meg-kezdé Juda lassan lassã az ő attyának szivét hajtani. Másodszor, engedelmességeket igéri Judah az ő attyoknac, de illyen ockal, ha Beniámint vélec el-botsáttya, mert igy szol: *Ha a' gyermeket én velem el-botsátod, az után fel-kelünc, el-megyünc, és élést véjsünc, ha penig el nem botsátod, nem megyünc*; Mintha mondotta volna: Avagy Beniámint el-erezted velünc, avagy é-hel mindnyájan meg-halunc, mert tsak hejában, és mindnyájunknac veszedelmével mennénc Ægyiptusban, mert nem tsak gabonát nem adna nékünc az Ægyiptusi Fejedelem, de sőt mindnyájunkat az ő fogádása és eskűvése szerént, nem kűlőmben mint kémeket meg-őletne, és igy engede Jácob a' Juda kivánságának.

TA-

TANUSAG.

Innét meg-tettzic K. hogy még az igen jeles, bőlts, és okos atyák-is nehánykor tévelyegnec tanátsockal, és nem mindenkor talállyác a' tárgot, mivel semmi nintsen kőnnyeb dolga az embernec, mint el-tévelyedni, el-esni, és meg-tsalatkozni. Ha azért az atyác avagy nagy, avagy nehéz dolgokat kivánnac és parantsolnac a' fiaknac, nem kell azért őket meg-tsufolni, sem penig edgy általlyában bőtsületlenül parantsolattyokat meg-vetni, hanem szelid és emberségés szockal szabad a' fiaknak-is magokat menteni, és a' nehéz dolgokat nékiec igaz és elegedendő okockal meg-mutogatni; Mert,

Nullius est felix conatus & utilis unquã,
Consilium si non detq; juvetq; Deus.

az-is igaz penig, hogy *Nemo sibi satis.* Az Uristen minden gondolatunkat, igyekezetünket, és tanátsinkat igazgassa és vezérellye szent nevének ditsiretire, és felebarátinknac előmenetelire, Amen.

XLIII. PRÆDKATIO.

Dixit igitur ad eos Israel pater eorum, &c. à versu 11. usq; ad 15 vers.

Tertia pars 42 Concionis.

EZekbẽ a' bőtű szerént el-olvasot őt versekben meg-irattatic Jákobnac fiaival valo meg-edgyezése, és Beniáminnac Ægyiptusban valo eresztése, mellyekről igy emlekezic Moses: *Es monda nékiec az ő attyoc Izrael; ha ugy kell lenni*, (tudni-illic a' mint mondgyátoc) *ám bátor légyen ugy.*

Ha jól meg-tekintyűc K. az igéket, hármat találunc az Izraelnec orátiojában: Ugy-mint, *Engedelmességet, Tanáts-adást*, és *Aldást*. Lássuc mindeniket Istennec segedelméből, és végezetre azokbol a' tanuságokat.

Mondám K. hogy előszőr Engedelmességet találunc à Jácobnac beszédében, mert igy szol: *Ha ugy kell lenni, ám bátor légyen ugy.* Ditsiretre mélto ez-is a' Jákobban, hogy nem szégyenli a' mélto dologban és igazságban az ő fiainac engedni. Ez azokat

kat feddi K. kik ha edgyszer a' voxot ki-mondottác, ha szintén a' tzélt nẽ találták-is, az az, ha helyesen a' dologhoz nem szolottak-is, hogyha egyebec annál jobbat és illendőbbet mondanac, ám bátor eszekben vegyéc, hogy helyessebb és igazabb azoknac sententiájoc, mindazáltal lelkek-ismereti ellen-is nem akarnac az igaznac engedni. Nem ezt tselekedte Jácob, ki noha egy ideig igẽ *instála* az ő fiai ellen, de értvén az illendő okokat, meg-változtattya elébbi sententiáját. 2. Jó lelki-ismeretet tapasztalhatunc ő benne, ki a' jók felől jo itéletben vagyon, mert a' kiknec gonosz lelkek-ismereti vagyon, a' jók felől-is gonoszul itélnec, és minden kő alatt Scorpiot vélnec lenni. 3. Prudentiát, ki halván és értvén az igaz és szűkséges okokat, bolondságnac itélte az igaz és szűkséges dologban keresztűl állani, és az ellen tusákodni.

Conscius quisq; sibi.

Továbbá, a' Jácob tanátsot-is ád az ő fiainac, mondván: *Vigyetec aján-*

jándékot annac a' férfiunac a' földnec válogatot gyümöltseiben, ugymint Balsamumot, mézet, aromákat, myrrhát, diót és mõdolát; mivel az ajándéc másoc felől valo jó itéletnec és szeretetnec ugymint néminémű bizonysága és jegye, melly az ajándéc el-vévőket alattomban háláadoságra kőtelezic és jó akaratra indittyác hozzájoc, de sőt a' mi nagyob, a' meg-haraguttak-is az ajándékockal gyakorta meg-engeszteltetnec, ama' vers szerént:

Sæpè Jovẽ vidi cũ jam sua mittere vellet
Fulmina, thure dato, sustinuisse manũ.

az az, Gyakorta láttam, hogy mikoron Jupiter a' menyűtő kőnec hajtására szintén fel-emelte kezét, Az áldozat tételre meg-engeszteltetet, és kezét meg-tartoztatta. Ovidius-is edgy illyen értelemben volt, a' mint imez verseiből meg-tettzic: *(osq́,*

Munera crede mihi placãt hominesq́ Deosq́,
Placatur donis Jupiter ipse datis.

az az, Hidd-meg nékem, hogy az ajándékoc meg-engesztelic mind az embereket s-mind az Isteneket, Az adott

Ovid. lib. 3. de art. am.

Licet ipse venias Musis comitatꝰ Homere; Si nil attuleris, ibis Homere foras.

adott ajándékockal még ő maga Jupiter-is meg-engeszteltetic. Jácob félvén Esautol ajándéckal akarta őtet meg-engesztelni, e' szerént Abigail Dávidot. De ellenben az ajándékra nézés kárhozatos, mert meg vagyon irva: *Személyt ne válogass, ajándékot se végy.* Ismét: *Atkozott a' ki ajándékot véssen.* Dávid-is azt énekli, hogy *az Istennec Sátorában az lakhatic, és az ő szent hegyén az nyughatic, a' ki ajándékot ártatlan ellen nem véssen.*

Deut. 16. 27.

Psalm. 15.

S-mondhatnád: Tehát ugyan nem szabad-e ajándékot sem adni sem venni?

FEL. A' Deákoc ehez igy szolnac: *Res finibus distingvuntur.* Akár melly dolgok-is végeckel külőmbőztetnek-meg. Valakinec ajándékot a' végre adni, hogy azzal vagy *Magistrátust*, vagy akár melly személyt meg-vesztegessen, és ajándékot valakitűl a' végre el-venni, hogy azért az igaz itéletet el-forditsa, az Isten-c tőrvénye ellen vagyon, és igen árhozatos, a' mint az elő-hozott *locu-*

locusokbol meg-tettzic, holott az Isten azt mondgya: *Mert*, ugy-mond, *az ajándéc a' bölteseket meg-vakittya, és el-forditta az igazaknac szavokat.* Jollehet vadnac olly ajándékoc, mellyec nem kárhoztatnac, hanem tiszteséges ajándékoc, midőn a' nagyobbac a' kissebbeknec, vagy a' kissebbec a' nagyobbaknac, avagy a' hasonlóc magokhoz hasonlóknac, szeretetnec és bőtsületnec okáért adnac. Illyen volt a' Seba Királyné aszszony ajándéka, mellyeket *honoris ergo* Salamonnac adott, és a' Máguſoc a' kis Jesusnac. Illyen volt ez a' Jácob ajándéka-is Josephez, mellyeket nem a' végre küldött néki, hogy őtet azockal az ajándékockal az igaz itélet tételben meg-veszteggesse, hanem azért, hogy azzal-is meg-mutatná ahoz a' férfiuhoz valo bőtsületit, tiszteletit és hálá-adoságát. Nem-is lőtt ez az Istennec kiváltképpen való tanátsa nélkül, mert ecképpen noha tudatlanságbol, de Jácob és az ő fiai által bé-tel-

Deut. 27.

lyesedic a' Joseph régi látott álma, ajándékockal tisztelvén Josephet, mint nagy Fejedelmet, Fejedelemhez illendő tiszteséget és bőtsületet tévén néki. A' mi az ajándékoknac mivoltokat és számokat illeti, nem nagy ajándékoc voltanac, nem érkezet-el ez az ajándéc azzal, a' mit az előtt Esaunac ajándékon küldött volt; mert az négy száz nyoltzvan marha volt mindenestűl fogván. *Gen. 32.*

Nem érkezett-el a' Seba Királyné aszszony ajándékával-is, ki Salamőnac száz és husz mása aranyat vitt volt, sok drága fű szerszámockal és drága kőveckel egyetemben. Nem illyen nagyoc voltanac a' Jácob ajándéki, hanem tsak valami méz, myrrha, dio, mondola, avagy mogyoro, az-is penig nem sok volt, mert igy szolott az ő fiainac, *Vegyetec*, ugy-mond, *annac a' férfiunac valami kevés Balsamumot és egy kevés mézet, &c.* Mint látott hallott, sokat bujdosott, sok fő népec előtt forgott ember a' Jácob, nyilván tudta, *1. Reg. 20.*

hogy

hogy igen tiszteséges dolog volna a' Fejedelmec eleiben ajándéckal menni, azt-is tudta ugyan, hogy *Magnos magna decent*, a' nagy embereket nagy ajándékoc illetnec, de a' mint szoktác mondani: *Dat poma dat pira, qui non habet alia dona*, Almát kórtvélt ád az, a' kinec egyéb ajándéka nintsen; Jácob-is azokra érkezett ackor, mindazonáltal olly ajándékokat küldöt, kik nélkül szükölködött Ægyiptus, Chánahán földe penig azockal bővölködött.

Másodic ágában a' Jácob *oratiojának* tanáts-adás vagyon, mert azt tanátsollya az ő fiainac, hog' két rendbéli pénzt vigyenek-el magockal, melynec illyen okát mondgya: *Mert talám valami vétekből esett, hogy az elébbit meg-hoztátoc.* Az igazság K. olly jószágos tselekedet, ki mindeneknec meg-adgya a' mi az övé; A' kinec tiszteséggel tartozic, tiszteséget ád; a' kinec adóval, adót, &c. Illyen szép virtus volt értyúc ebben a' Jácob Pátriárkában,

Har-

Harmadszor áldást találunc a' Jácob beszédében, mert igy szol: *A' mindenhato Isten engedgye, hogy kedvett talállyatoc annál az embernél, és botsássa-vissza ti veletec a' másic atyátokfiát-is, ezt-is a' Beniámint, én penig ha meg-fosztatom az én gyermekimtül, legyec meg-fosztatott*; hihető hogy bizony Jácob ezeket sirván és kettőztetvén mondotta az ő fiai előt, mint meg-keseredett atya.

TANUSAG.

Miképpen kellyen nékünk-is házunkbol, házunk-népe közül útunkra erednünc, avagy felebarátinkat, atyánkfiait útra botsátanunc, hatalmas Fejedelmec eleiben mennünc, innét a' Jácob példájából megtanulhattyuc, tudni-illic, szép Isteni áldással és könyörgéssel. Igy ereztettéc a' régi szent jámboroc házokbul ki az ő *familiájokat*, Isaác Jácobot szép áldással botsátá Mesopotámiában, ekképpen áldván őtet: *Az erős mindenhato Isten áldgyon meg téged, és az Abrahám áldását adgya tenéked.* Ezt tse- Gen. 28.

lekedte a'vén Tobiás-is az ő fiával, mikor Rágesben küldőtte, elő szolitván igy áldotta-meg őtet: *Az Isten ki az egekben lakozic, áldgya-meg a'te útadat, és az ő Angyala légyen veled.* Mivel-hogy az Isten vezérli az embernec útait, ő szent Felségétul kell arra-is segitséget kérnűnc, és nem kell Ajáxal pogány módra azt mondanunc: *Timidi & ignavi opus habent auxilio Dei, at ego sine Deo vincere possum.* A'fęlelmeseknec és tűnyáknac valo, ugy-mond, az Istentűl segitséget kérni, de én az Istē nélkűl-is győzedelmes lehetec. Sem penig *conditio* nélkűl igy szollanunc: *Ma vagy holnap el-megyűnc im ez szomszéd városban, és ott illyen s-illyen nagy kereskedésnec nemét indittyuc,* kiket meg-szolit az Apostal, mondván: *Mitsoda a'ti életetec? Vapor est, & nihil præterea.* Holott ezt kellene mondanotoc: *El-megyűnc a'városban, ha az Ur akarja,* és ha életűnket meg-marasztya. Tudta ezt Jeremiás Propheta, hogy a'mennyei Urnac akarattya nélkűl tsak

Tob. 5.

Jacob. 4.

tsak meg sem mozdulhatunc, hanē *Eő benne élűnc, vagyunc és mozgunc;* Actor. 17. ezért mondgya: *Tudom Uram Isten,* Jerem. 18. *hog' nintsen az embernec úta az ő maga hatalmában, sem a'férfiunac birodalmában, hogy az ő lépését igazgathassa.* Ennec a'nagy Urnac ajánlyuc azért K. mi-is mind magunkat, s-mind a'mi kővetinket, házunkbol útra botsátott emberinket, hogy igazgassa útainkat, és mindennémű dolgainkat, adgya mellénc szent Angyalit, kikvegyenec oltalmokban, visellyenec markokban, őrizzenec kártul, kemény meg-botlástul, a'miképpen ő szent Felsége ezt meg-igérte az ő hiveinec. Kinec adassec ditsőség, mind őrőckőn őrőcké, Amen.

XLIV. PRÆDIKATIO.

Videns autem Joseph cum illis Beniamin, &c. à versu 16. usq; ad 34 versum.

NEgy karban állathatni K. ezeknec a'verseknec bőtűit;

1. *Miképpen vőtte Josef az ő báttyait.*
2. *Azoknac félelmeket, és a'pénz felől*

valo magoc mentéseket irja-meg.
3. A' Joseph Procurátorának emberségét, és az ő ajándékjoknac elő adását. 4. Josephnec attyafiaitul valo kérdezkedését, és emberséggel, nyájassággal valo meg-vendégléseket,
bő beszéddel számlállya elő.

Mindenikről rendel szollyunc mis, Istennec segedelméből.

AZ ELSŐRŐL.

Minec előtte K. ezeknec rendel valo magyarázattyához nyulnánc, ez előtt meg-hallott dolgokbol, edgy illyen *quæstiot* szükség meg-világositanunc. Ide fellyeb azt mondá Moses, hogy Jácob Pátriárka, nagy siralommal és fohászkodással botsátotta-el tőle Beniámint, melynec Joseph volt az oka, a' honnét im ez következic.

ELLENV. Valaki az ő attyát szükség kivül, avagy méltatlan meg-keseriti, gonoszul tselekeszic; Joseph Simeont meg-fogván, és Beniámint attyától el-hozni parantsolván az ővén attyát nagy keserűségben

ben hozta; Annak-okáért Joseph gonoszul tselekedett.

FEL. Nem: 1. Ezért, mert Joseph nē tudvan, és nem akarattya szerént keseriti-meg az ő attyát, nem gondolván azt, hogy az ő attya ollyan nehezen szenvedné Beniáminnac edgy ideig tőle valo el-távozását. 2. Azt felellyűc, mert Joseph azt jó végre tselekedte, hogy ecképpen a' rövid szomorúság után, nagyob örömmel és vigasággal fogadná őket. 3. Im e' végre sem volt gonosz ebben a' Josephnec tselekedeti; mert a' Joseph attyafiai arra a' próbára, visgálásra és meg-dorgálásra méltoc valánac.

TANUSAG.

Gyakorta az Ur Isten a' bűnősökkel edgyűt még a' hiveket-is meg-sanyargattya, de azért külömb végre, mert amazokat bűnteti, emezeket jó végre probállya, mellyből kellete korán alkalmatos időben ki-menti, és mint edgy kézen fogva ki segélli, a' szenvedés és fáratság után meg-

nyugottya, és a' firalom után megvigasztallya, mint Jácobot.

Lássuc immár miképpen fogatta, és vötte Joseph az ő attyafiait? 1. Joseph látván őket és vélec egyűt Beniámint, nem ollyan keményen mutatta magát hozzájoc mint az előtt, sőt inkáb az ő gondviselőjének azt parantsollya, hogy őket házában vigye, és tiszteſſéges ebédet készitvén meg-vendégellye őket.

A' MASODIKROL.

Továbbá, mint hogy a' fel-háboritatott gonosz lelki-ismeret sokáig sem lehet tsendes, azt beszélli Moses, hogy Josephnec attyafiai ismét újonnan igen meg-ijettenec, mivel hogy Joseph Ægyiptusi nyelven szolott vala ő felőlőc az ő *Oeconomusának*, nem értvén Josephnec hozzájoc valo jo akarattyát, annál-is inkáb mint az előtt meg-ijednec; mert igy sápolódnac edgymás között, mondván: *Imé a' pénzért hozattatunc mi ide bé, mellyet a' más úttal a' mi sákainkban tétetett volt, hogy ez ockal pat-*

patvart találljon hozzánc, és minket rabocká tégyen; a' lopásnac bűntetésétől félnec, a' melly bűntetéſec a' lopóknac az Ægyiptiusoc között rabság vólt. A' Sidóc között a' lopónac, ha lopásban tapasztaltác, némellyért két annyit kellet adni, némellyért négy annyit. A' Romai törvény szerént penig meg-ólettettenec. A' minémű bűntetéſec a' lopóknac a' mi nemzetünc között-is approbáltatott és bé-vétetett. Végezetre métic magokat, és meg-mondgyác, miképpen vöttéc az úton eszekben a' pénzt, mellyet magockal meg-hoztanac.

A' HARMADIKROL.

Harmadszor, a' Joseph ház gondviselőjének emberségét, és az ajándékoknac elő-adását jelenti-meg Moses. A' Joseph Oeconomusának embersége kettős: 1. Beszédével vigasztallya őket, ezt mondván: *Békeség tinéktec, ne féllyetec, nem léſſen semmi nyavalyátoc, a' ti Istentec és a' ti atyátoknac Istene adta néktec azt a' pénzt*

a' ti sakjaitokban; honnét meg-tettzic, hogy ez a' Josephnec gondviselője, értette Josephnec ebből valo tselekedetit, és hihető dolog, hogy ezzel tétette volt sakjokban az elébbi pénzt-is, mert igy szol: *A' ti pénzetec az én kezemhez jött*, maga még akkor bé nem adtác volt azt a' pénzt. 2. Emberséges volta ennec az Oeconomusnac abbol tettzik-meg, hogy ezeknec láboc meg-mosására vizet ád, és szamároknac abrakot. A' Nap-keleti országban kiváltképen valo jo akaratnac jele volt, a' gazdálkodásban a' vendégekhez, a' vendégec lábainac meg-mosása. Abrahámot, Lothot oda fellyeb azzal *commendálá* Moses, hogy a' három Angyaloknac lábokat meg-mostác, kiket Abrahám tsak valami útonjáro embereknec itél vala lenni. Az Evãgeliomi historiában-is vagyon errűl emlekezet. A' szent Pál-is azt adgya tanátsul Timotheusnac, hogy olly özvegyec választhassanac, tudni-illic a' több özvegyeknec gondviselésére, kik

kik a' Szenteknec lábokat mostác. Továbbá minémű szóckal mutatták-bé Josephnec az ő ajándékokat, jollehet nem emlekezic arrul Moses, de nem halgattya azt el, minémű bőtsűlettel, kirűl igy szol: *Es meghajlánac ő előtte szintén a' földig.* Itt újonnan ismét bé-tellyesedic a' Joseph álma, hogy tudni-illic, a' 11 tsillagoc, az az, a' 11 atyafiac Josephet le-borulván tiszteltéc. Ez rővideden a' harmadic. Lássuc a' negyedic dolgot-is.

A' NEGYEDIKRŐL.

A' mi immár Josephnec attyafiaival valo beszélgetését, és azoknac meg-vendégléseket illeti, az-is tellyes kegyes indulattal és atyafiui szeretettel. 1. Vén attya felől tudakozic tőlőc, mondván: *Elé még az én atyám? és vagyon-é egéségben?* Kettőt kérd tőlőc, s-ezek-is mind kettőre meg-felelnec s-azt mondgyác hogy egéségben vagyon, és él 2. Beniámin felől tudakozic tőlőc, ezt mődván; *Ez-é a' ti kissebbic atyátokfia, ki fe-*

lól nékē ſsoltatoc vala. 3. Meg-áldyga őtet, ezt mondván: *Az Iſten légyen kegyelmes tenéked ſzerető fiam*; és ezeket ſzolván, azt mondgya Moſes: *Sietvén keres vala helyet Joſeph, a' holott ſirhatna, mert igen meg-indult vala az ő ſzive az ő őttséhez, és bé-menvén az ő ágyas házában, ott ſira.*

TANUSAG.

Innét a' Joſephnec példájából azoc feddetnec K. kik ha alatson állapatbol valami méltoságra kapnac és (a' mint ſzoktác mondani) jó renden van ſzénájoc, leg ottan igen meg-változnac, régi jó akarojokat, felebaráttyokat, kickel az előtt mind edgy vizen hajokázott Sajkájóc, sőt még attyokat attyokfiait és rokőságokat-is meg-utállyác, megvetic, ſemmire bőtsűllic, sőt még ollyakat-is hallottunc, kik edg' átallyában ſzűléjeket-is méltoságokhoz képeſt meg-tagattác. Nem ezec kőzzűl valo volt Joſeph, ki az ő vén attyát tiſztelte, attyafiait kedvelte, és nékiec tsak kőnnyen meg-engedett, mellyec minékűnk-is a' mi felebarátunknac ellenűnc valo vétkeknec meg-botsátását *commendállyác*, hog' tudni illic, *mi is ne fizeſsűnc a' jóért gonoſzt, ne győzetteſsűnk-meg a' gonoſztúl, de sőt inkáb a' jóval győzzűk-meg a' gonoſzt.* Rom. 11.

4. Végezetre a' Joſeph vendégségénec kőrnyűl állo dolgait emliti Moſes. *1. A' Jácob fiainac aſztalhoz valo le-telepedéſeknec modgyát. 2. Miképpen vendéglette őket, és mint oſztogatta nékiec a' maga étkét. 3. Mint lakoztac.*

Le-telepedéſeknec modgya felől azt mondgya, hogy Joſef kűlőn magánac, az Ægyiptiuſok-is kűlőn, az ő attyafiai-is kűlőn, ki-ki az ő ideje ſzerént, mellyen felette igen tsudálkoznac a' Jácobnac 11 fiai, honnét tudhatta Joſeph az ő ſzűletéſeknec rendit és idejét. A' Sidóc azt mondgyác, hogy Joſeph ugy tettette volna az ő Báttyai előtt magát, mintha az ő pohárának pengéséből tudnajővendőlni, de ez tsak Sido fabula,

la, holott ő maga-is Joseph Pharaho előtt az Istennec tulajdonitá az ő bőltseségét és jővendőlését, a' mint oda fellyeb meg-hallottuc.

Hogy penig Joseph (Ægyiptusi módon viselvén magát) az Ægyiptiusockal edgy asztalhoz nem ült, sem edgyütt vélec nem őtt, sem penig az ő Sidó attyafiaival a' szerént, illyen okát jelenti Moses: Mert az ő vallásoc (ne mondgyam *superstitiojoc*) tiltotta őket a' Sidockal valo társolkodástul, mint a' Sidókat-is a' Samaritánusokétúl, a' mint a' Samaritána mondgya vala Christ⁹ Urunknac, igy szolván: *Mert semmi barátságoc nintsen a' Sidoknac a' Samaritánusockal.* Az Ægyiptiusoc azért a' Sidokat, egyéb nemzetségeknec felette, főképpen azért utáltác, hogy a' Sidoc azokat az állatokat, ugymint juhot, őkrőt, tehenet, kiket az Ægyiptiusoc Isten gyanánt tartottanac és tiszteltenec, megőltéc, megáldoztác, és husokat-is meg-őttéc. Másodszor, mint gazdálkodott Joseph

Johan. 4.

sef a' vendégségbē az ő attyafiainac, azt-is meg-jelenti Moses: *Es ő maga,* ugy-mond, *az ő étkéből ád vala réßt azoknac, de az ő öttsénec Beniáminnac a' tőb részénél őtszerte tőbbet ád vala.* Végezetre mint tartotta őket, azt sem halgattya-el a' Prophéta, hanem igy szol: *Ivánac,* ugy-mond, *és meg-részegedénec edgyütt ő véle.*

A' melly szo, *Inebriatio, Meg-réßegedés,* néha jó, s-néha gonosz jedzésben és értelemben vétetic. A' meg-részegedés gonosz jedzésben vétetic az Esaiás Prophétánál im ez *locus*: *Jaj azoknac kik jó reggel fel-kelnec, hog' meg-részegedgyenec, és mind estig a' bor mellet mulatnac, hog' a' bor fel-gerjeßße őket.* Ezen értelemmel kárhoztattya szent Pál a' részegséget, ezt mōdván: *Ne részegedgyetek-meg a' bortul, mellyben bujálkodás vagyon.* Ennec eltávoztatására int Christus Urunk-is bennünket, mondván: *Meg-ójátoc magatokat a' tobzodástul és a' részégségtül.* A' szent Péter Apostal-is a' tisztességes emberec kőzzül ki-rekeszti azo-

Esa. 5.

Eph. 5.

Luc. 21.

1. Thess. 5

Actor. 2. azokat, kik jó reggel meg-részegednec. Ellenben, jó értelemben vétetic a' *Részegség*; kirűl a' Király Pro-
Psal. 104. pheta azt mondgya: *Az Ur (sc. primariò) ki borral meg-vidámittya az embernec szivét.* Ezen értelemmel mondgya másutt-is a' Propheta: *Az*
Psal. 64. *én meg-részegitő pohárom melly igen jeles és gyönyörűséges.* Jó értelemben vétetic az-is, mellyről a' bőlts Sala-
Proverb. 31. mon emlekezic, mondván: *Adgyatoc italt a' keserűknec, és bort azoknac, kik somoru szivel vadnac, hog' igyanac, és feletkezzenek-el az ő szükségekről.*

Jollehet a' Sidóc (a' mint Christus Urunknac példájából-is meg-tettzic) ezzel a' Salamonnac mondásával gonoszul éltenec, mert ők a' halálra sententiáztakat valamelly részegitő italnac nemével meg-részegitettec, mellyet nem parantsol
Matth. 26. a' Bőlts, a' Sidókban sem volt ditsiretes, mert Salamon ebben az ő mondásában nem a' részegséget *commendálta*, hanem a' módnélkül és végnélkül valo szomoruságnac

kűlső eszközz által való orvosságot tanátsolta, kirűl Dávid-is oda fellyeb emlekezéc, ezt mondván: *A' bor meg-vidámittya az embernec szivét.* Nem gonosz jedzésben vétetic ezeknec a' Joseph attyafiainak-is meg-részegedésec, kik felől nem kell azt itélni, mint ha ezec tobzodásra valót ittanac volna, ki miatt eszeket-is el-felejtettéc volna, mellyre őket kétség nélkűl a' jozanságban győnyörködő tiszta életű szent Joseph sem kénszeritette; Annyit ittanac azért ezec, hogy attul meg-vidámúltanac, és kedvet vőttenec, és mind félelmeket s-mind szomoruságokat szivekből ackor ki-vitettéc és el-felejtettéc.

Summa summarum. Nem sokat, hanem eleget ittanac. Annak-okáért a' részegesec innét ebből magoknac semmi mentséget nem vehetnec. Az Ur segéllyen minket-is az jozan és mértékletes életnec követésére, Amen.

XLV. PRÆ-

XLV. PRÆDIKATIO.

Ex Cap. 44. Præcepit verò præfecto domus suæ. à versu 1. usq; ad 17. versum.

SUmma szerént meg-irja Moses ebben az 44. *Caputban* az Izraël fiainac Joseph által valo utolsó probájokat, és meg-visgálásokat, melly az előbbieknél keményeb és fejelmesebb-is volt, mivel mindnyajan lopásnac vétkével vádoltatnac; Mert Joseph a' Beniámin sákjában el-rejtvén a' maga pohárát, kiért mint valami lopókat üldözteti, és utánnoc küldvén, az útból visszza hozattya őket. Melly pohárt a' Beniámin sákjában meg-találván, érette meg-fogattatic, ki mellet Juda sokat törekedic, mellyet Joseph nem a' végre tselekedett, mintha az ő attyafiainac gyalázattyoknac őrült volna, és az ő veszedelmekre igyekezett volna, hanem azért hogy az ő gonoságokrul újonnan ismét vallást tétessen vélec, főképpen penig azért, hogy meg-probálná őket, minémű szivel és szándéckal volnánac az ő őttsökhöz Beniáminhoz, és az ő igyében mellette mint forgolodnánac. Ez Summája az egész Caputnac.

Mellynec 2. Része vagyon.

1. *Az Izrael fiainac utolsó probájokat irja-meg.*
2. *Judánac Beniámin mellet valo közben-járását, és sok beszéddel valo törekedését jelenti-meg.*

Az első Részben ismét négy párticulác vadnac:

1. *Josephnec a' pénz, pohár, és szállásrul valo el-botsáttatásoc, és ismét vissza hozatásoc felől vagyon 5 versekben emlekezet.*
2. *A' Jácob fiai a' lopásnac vétkéből, mint mentegettéc és tisztitottác magokat.*
3. *A' Joseph pohárának a' Beniámin sákjában valo meg-találása felől vagyon emlekezet.*
4. *Az ő visszza térésec, és Josephel valo beszédec és magoc mentegetésec jegyeztetik-fel.*

A' másodic Részében két dolgok foglaltatnac.

1. *Az ő első és másodic Ægyptusban valo jöveteleknec Juda által valo elő számlálása.*
2. *Judának kérése és kivánsága.*

Mellyekről rendel szóloc, és azokbol a' tanuságokat-is meg-jedzem.

AZ ELSŐRŐL.

Jollehet rész szerént ezeknec régi vétkeken valo szomoruságokat Joseph meg-értette és eszében vötte vala, mind penig Beniáminhoz valo indulattyokat, mindazáltal minec előtte magát nékic meg-jelentené, még-is nem szűnik-meg tovább probálni őket, e' végre hogy magokat meg-aláznác, kiket tud vala hog' igen kemény szivűec volnánac, mind penig azért, hogy bizonyoson végére menne annak-is, hogyha az ő attyokfiának utolsó szükségében mellette fel-támadnak-é? Ezért parantsollya az ő házi gondviselőjének, hogy sakjokat meg-töltsék, és kinec kinec az ő pénzét ismét sakjokban tegye, mint az előtt-is tselekedett vala, és az ő pohárát-is a' kissebbiknec sakjában el-rejtse.

TANUSÁG.

Ezeknec példájoc emlekeztetnec és intenec minket K. e' világi dolgoknac álhatatlan, és ennec őrőménec hirtelen változo voltárul; láttyuc, hogy valamennyiszer valami vigasságra hajlunc, és minden fęlelemtűl bátorságosoc vagyunc, őrőmünc után bánat, keserűség, jo szerentsénc után szerentsétlenség és romlás uralkodic, és edgy kitsiny vigaságunc hertelen valo siralomra változic, a'mint Salamon az embernec őrőménec végérűl mondgya: *A' nevetés miatt*, ugy-mond, *a' szive-is fáj embernec, de végezetre az őröm ßomoruságra fordul.* A' mint Salamon mondgya, igy történt dolgoc az Izrael 11 fiainak-is, kik ma vigan lakván a' Josef vendégségében, más napon nagy szomoruság foglalta-el vigasságokat, mert az útbol viszszahozattatván, 1. Hálá-adatatlanság-

Prov. 14.

ságnac vétkével vádoltatnac, mődván: *Miért hogy a' jo helyében gonoßal fizettetec?* Melly háládatlanság még a' pogányoc kőzőtt-is nagy véteknec tartatott és szidalmaztatott. Antisthenes a' hálá-adatlan embereket a' hohéroknál aláb valóknac mondotta: de a' szent irás szerént-is nag' vétec a' hálá-adatlanság, ki a' véghetetlen irgalmu Istent-is az irgalmasságtul el-idegeniti, és a' bűntetésre ingerli, mert meg vagyon irva: *Nem távozik-el az oßtor a' hálá-adatlan embernec házától.* Illyen véteckel vádoltatnac ezec. 2. Mellynec mégis a' neve-is gyalázatos, Lopóknac mondatnac, mert a' Joseph gondviselője igy nevezi őket, mondván: *Miért loptátok-el az én Uram pohárát, mellyből az én uram iszic? Ebből meg-ismérheti az én Uram, ti minémű emberec legyetec.* Noha ezeket mind jó végre, és kiváltképpen valo *zelusbol*, indulatbol tselekedi vala Joseph, mindazáltal ezec nem kitsiny fęlelmet és rettegést szenvedtenec szivekben, illyen

Prov. 17.

lyen nehéz igyben forogván állapattyoc.

A' MASODIKROL.

Lássuc immár továbbá az Izraël fiai ezekből mint mentic magokat; Azt mondgya Moses, hogy igy szoltanac: *Miért szol az én Uram illyen dolgokat?* mintha mondottác volna: Mi dolog hogy te minket tegnap emberséggel fogadál és tartál, mostan bennünket háládatlansággal és lopással vádolsz? Távoly légyen a' te szolgaidtul, hogy mi ollyan dolgot tselekedtünc volna, és im ez két dologgal mętic magokat.

1. Első mentséget vészic *ab absurdo*, a' méltatlan dologtul: *Imé*, ugymond, *az elébbi pénzt-is meg-hoztuc, tehát mi szükség lőtt volna minékünc valakinec ezüstit vagy aranyát el-lopni*; az az: Módnélkül valo dolog azokat lopással vádolni, a'kik pénzzel bővölkődnec; De a' mint magad is láttad, mi ezüst és arany nélkül nem szükölkődünc; Mert mostan-is két rendbéli pénzt hoztunc

volt el magunkal, a' mi atyánknac házátul. 2. Artatlansággal mentic magokat, és minden kénszeritès nélkül szabadságot engednec arra, hogy bátor az ő sákjokat meg-kereſſęc, és magokat szolgálatra, a' lopót penig, ha kinél kőzzűlőc a' pohár meg-találtatic halálra igéric Ugy vagyon K. hogy ezec igassággal mentic ő magokat, de nem eszessen nem okoson, hogy mód nélkűl és minde kénszeritès nékűl őrőké valo szolgálatra, avagy halálra kőtelezic magokat; mert *excipiálni* kellet volna a' tsalárdságot, és *conditioval* kellet volna magokat kőtelezni, és azt keller volna mondani: Nétalám valaki hirűnk nélkűl tsalárdsággal, valami patvarkodásbol, valamelyikűnknec sákjában tehette a' popárt, affelől nem szolunc, de magunc felől bátorságoson felelűnc, és szabad akaratunc szerént bűntetésre igérjűc magunkat; de felettéb biztac igasságokban.

TANUSAG.

Ez-is

Ez-is intettetésűnkre szolgál K. minékűnc, és tanullyuk-meg innótis 1. hogy az ártatlanságot a' *prudentiával*, azaz, az okosággal edgyűvé foglallyuc, mint szintén a' szelidséget az okosággal, a' mint Christus Urunc tanitotta az Apostalokat, mondván: *Legyetec esősec mint a' kigyóc, és szelidec mint a' galamboc.* Matth. 10. 2. Hogy testi bátorságra magunkat soha ne adgyuc, és magunkat ártatlanoknac, igazaknac ne alittsuc, kiváltképpen penig Isten előtt nintsen semmi helye, hogy a' mi ártatlanságinkal ditsekedhessűnc, és igasságungkat mint ama' kevély Pharisæus fitogathassuc, ezt mondván: Nem vagyoc ollyan mint egyéb emberec. Mert ha a' titkoknac tudo Istene (kinec előtte semmi rejtvén nem lehet) viságálni és keresni kezdi a' mi iszákinkat, sákjainkat, s-mind penig a' mi szivűnknec rejtekit. Oh vajki sokaknac sok gonoszul gyűlt joszágát találllya-fel azokban, mellyet Achánnal, Ananiással és Sá-

phirával mindenec előtt tagattac; Annak-okáért Dáviddal nem a' mi ſákainkat, hanem inkáb im ez *ſupli-cátionkat* vigyűc az Iſten eleib n, ezt mondván: *Ne pórólya a' te ſzolgáddal, mert edgy igaz ſem találtatic te előtted az élőc közzűl.* A' mi igaſságunkat és ártatlanságunkat annak-okáért magunc kivűl csak a' Chriſtusban hitáltal kereſsűc, ki minékűnc váltságunc, békeségűnc, és igaſságunc.

Pſalm.143.

Eph. 2.

1.Cor. 1.

Jerem. 23.

A' HARMADIKROL.

Harmadic *circumſtantia* vagyon K. a' Joſeph poháránac Beniámin ſákjában valo meg-találáſa felől. Bizván az Izrael fiai igaſságokhoz, arra igértéc vala magokat, hogy az ő ſákjoc meg-viſgáltaſſanac, és a' lopót halálra, magokat penig őrökké valo ſzolgálatra kőteleztéc vala, hogy ha ő közzűlőc valakinél a' pohár meg-találtatnéc, de a' Joſeph gondviſelője ehez igy ſzol: *Valakinél meg-találtatic a' légyen nékem ſzolgám.* Mintha mondotta volna: Nem igáſság volna, hogy az ártatlan ſzintén ugy bűntettetnéc, mint a' bűnős, melly mondásával az *Oeconomus* alattomban ezeknec magoc gondolatlan vakmerőségeket feddi; Mert gyakorta vagyon, hogy a' kik magokat leg inkáb mentic, főképen azoc találtatnac vétkeſeknec. De mit tselekeſznec ezec? Sietnec az ő ſákjokat meg-viſgáltatni, de a' Joſeph embere mint ha ingyen ſem tudná, hol és mellyiknec ſákjában volna a' pohár, kereſni indul, elkezdvén az elsőn rendel, leg utolſzor a' Beniámin ſakját kereſi-meg, a' holott meg-találllya; mellyet látván az Izrael fiai, el-iedvén, azt módgya Moſes felőlőc, hogy meg-haſogattác ruhájokat ſzégyenletekben, mellyet az igen meg-buſult és megkeſeredet emberec ſzoktanac volt tselekedni. A' Sidóc azt mondgyác, hogy midőn a' Beniámin ſákjában a' pohárt meg-találtác volna, leg ottan mindnyájan fel-kiáltván azt mondottác: *Ecce fur filius matris furis! Imé a' lopo anyánac lopo fia!* Mivel-

hogy az ő annya Ráchel el-lopta vala az ő attyánac Lábánnac aranybol tsinált bálványit, és arrul tanátskoztanac, hogy őtet el-hagyván hazájokban mennyenec, de Juda tartott volna ellent benne. De ez nem bizonyos.

A' NEGYEDIKRŐL.

Meg-térvén azért az Izrael fiai, mit tselekeſznec? A' Fejedelem eleiben vitettetvén, el-rémůlnee, és leborulnac ő előtte, alázatoſon kőnyőrőgvén néki. Es igy negyedſzer telik-bé a' Joſephnec látott álma. Kiket látván Joſeph igy ſzolit-meg: *Mi dolog ez a' mit tselekedtetec?* Melly mondásában 1. Az ő gonoſságokat feddi, mintha mondotta volna: Fkképpen illett-é, hogy az én embersé-gemért igy tselekedgyetec velem? el-vivén az én kedves poháromat? Vakmerőséggel láttatic őket vádolni, mert igy ſzol: *Avagy nem tudgyátok-é, hogy ez illyen ember mint én vagyoc, bizonyosképpen meg-tudhattya a' mit meg kell tudni?* Juda azért, ki a' tőb attya-

attyafiait méltosággal és okoſsággal meghalatta volt, kinec fogadáſa ſzerént Beniáminra leg nagyob gõgyais volt, a' tőbbi képében magamentő beſzédét igy kezdi: *Mit mondhatunc az én Uramnac?* 1. Nem állattya az ő ártatlanságokat, ſem nem panaſzolkodic az ő rajtoc tőrtént tsalárdság felől, hogy azzal valami modon a' Fejedelemnec ſzivét meg ne keményitse, és haragra ne gerjeſzſze, hanẽ bűnőſsé hadgya magát, ezt mondván: *Mit ſzollyũc? Mivel igazitsuc magunkat? nẽ tudgyuc, mivel a' pohár a' mi atyánkfiánac ſakjában találtatott-meg. Ubi verò rerum teſtimonia adſunt, non opus eſt verbis.* A' hol penig a' dolognac valosági jelẽ vadnac, nem ſzükségott a' ſzoval valo mentség; de mi ſemmiképpen nem igazithattyuc magunkat, az az, jollehet mi ártatlanoc lévén ebből a' dologbol, a' mi ártatlanságunkat nem bizonyithattyuk-meg. 2. Az Iſtennec igaz itéletinec és bűntetésénec iſméri Juda az ő ſzorongattatáſokat, mondván?

Az

Az Isten, ugy-mond, *módot talált a' te szolgaidnac bűnöknec büntetésében*.

3. Nagy engedelmeſséggel a' bűntetés alá igéri mind magát, ſ-mind a' több attyafiait, reménlvén, hogy ekképpen netalám a' Fejedelem valami könyörületeſségre indulna hozzájoc. De Joſeph ecképpen akarván meg-probálni őket, mit tselekednénec az ő attyokfiának Beniáminnac illyẽ nehéz igyében, nem mindgyárt ád jó válaſzt nékik, nem mindgyárt jelenti-ki magát nékik, nem akarja a' bűnteleneket bűntetni, hanem azt mondgya: *A' kinec kezében találtatott a' pohár, az légyen én ſzolgám, ti penig békeséggel mennyetek-el a' ti atyátokhoz.*

TANUSAGOK.

I. Tanullyuk-meg K. hogy a' mi jo ſzerentséinket, ſ-mind penig ſzomoru eſetinket, az Istennec *providentiájának* tulajdonitsuc, mert meg vagyon irva: *Az Urtol vadnac mind a' jo ſzerentsés virágzo ſorſoc, ſ-mind penig a' kedvetlen állapatoc, ő tőle vagyon a' ha-*

Syrac. 11. 4.

lál, egéſség, élet, gazdagság, és idővöſség. Kik ellen kell ezt tudnod K. ember? Ama' Manes nevű eretnec ellen, ki azt tanitotta, hogy két Istenec volnánac, kinec edgyic felette jo volna, a' máſic penig felette igen gonoſz, és hogy a' jo Istentől minden jók ſzármaznánac, de a' gonoſztul tsak nyavalya, nyomoruság, bu, bánat, kárvallás és keſerűség. Denẽ helyes és nem igaz, mert ſoha az Istennec hivei, a' nagy ſzent emberec több Istent az edgy igaz Istennél, ki Atya, Fiu, és Szent Lélec, nem iſmértenec, kinec mind jó ſzerentséjeket, ſ-mind gonoſz ſzerentséjeket tulajdonitottác. Hoſeás Propheta az edg' Isteñec tulajdonittya az ő meg-ſzaggattatáſokat, Jeremiás az Izrael fiainac meg-verettetéſeket; Igy Job Pátriárka mind az ő áldását, ſ-mind joſzágának el-vételét az edgy Istennec tulajdonittya, mondván: *Az Ur adta volt, az Ur vötte el-is, &c.*

Hoſ. 6.

Jerem. 5.

Job. 1.

II. Arra tanittatunc innét, hogy a' mi bűneinket Isten előtt ne rejtegeſ-

gessűc, mint-ha ártatlanoc volnánc, és az Isten bennűnket ok nélkűl bűntetne, mert az Isten mindenkor talál bűnt bennűnc, mellyet meg-bűntessen. Annak-okáért szállyunc magunkban, és a' mi régi bűneinkrűl emlekezzűnk-meg, és ha jól gondolkodunc rola, leg-ottan meg-tsendesedic lelkűnk ismériti, mert az Istennec bőlts itéleti, hogy gyakorta az atyáknac vétkeket, harmad és negyed iziglen-is meg-bűnteti a' fiakban és unokákban, és a' régi titkos bűnért újonnan vonsza elő a' bűntetésre az embereket. Dávidnac azt
2.Sam.12. mondá Isten Náthán által: *Az Ur elvőtte ugyan a' te bűneidet, hog' megnē halsz, de azért a' fegyver soha a' te házadbol ki nem szakad.* Gondollyuk-meg azért az Istennec igasságát, és ha mindgyárt a' mi bűneinkért nem siet-is meg-bűntetni, ne reménlyűc azt, hogy az Isten arra számot nem tartana, és el-felette volna. *Quod enim differt Deus, illud non aufert.* Imé a' régi titkos bűn mint tészen új gyalázatot

zatot a' Jácob fiain. Annak-okáért a' bűnt mind titkon s-mind nyilván igen el-távoztassuc. Mellyre segéllyen fejenként bennűnket a' nagy hatalmu Ur Isten, az ő áldott szent Fiánac érdeméjért, Amen.

XLVI. PRÆDKATIO.

Tunc accessit ad eum Judah & dixit, &c. à versu 18. usq; ad 34 vers.

MIképpen lőtt az Izrael fiainac útokrul valo viszsza hozatásoc, és Joseph előtt első mentségec, arrol tőn Moses ez előtt emlekezetet; Mostan immár azt irja-meg, Juda a' Jácobnac fia az ő *Orátioját* még-is mint *continuálta* Josephhez, mellynec három részei vadnac:

1. *Audientiát, az az, szólláſra valo szabadságot kiván, edgyszer s-mind botsánatot-is kér Josephtűl.*
2. *Bő beszéddel ſsámlállya elő az ő első és másodszor Ægyiptusban valo jővetelеknec okait.*
3. *Harmadikban az ő kivánságokat és akarattyokat mondgya-meg.*

Mel-

Mellyekről az Urnac nevét segitségûl hiván szóllyunc rendel.

AZ ELSŐ RŐL.

Miképpen ez világi eszes, okos Orátoroc és Supplicánsoc, előszőr *audientiat* kérnec a' szólláſra a' Fejedelmektûl, és ha az meg-engettetic nékiec, az után terjesztic igyeket eleikben. Igy tselekedett Abrahám-is az ő Istennel valo beszélgetésében, ezt

Gen. 18. v. 27. 32. mondván: *Imé most an kévánnéc szólni az én Uramnac, noha por és hamu vagyoc: Kérlec ne haragudgyék-meg az én Uram ha szóloc: Ne haragudgyec kérlec az en Uram, ha szóloc tsak egy-szer.* Igy tselekedett Juda-is, a' szóláſra szabadságot kérvén Josephtûl, avagy tsak az edgy *Oratiojában* hétszer nevezi és mondgya Josephet urának, és tisztzer mondgya magát, az ő attyafiait és attyát szolgainac, és magaſztalván igy szol: *Mert te*, ugy-mond, *ollyan vagy (méltosággal) mint Pharaho.* 2. Miben fûrgőt forgott légyen az ő állapattyoc, hazamenetelec, és Beniáminnac vélevalo

valo el-hozását, mi végre tselekedtéc, hogy vélec el-botsáſſa az ő vén attyoc, azt melly nehezen, és mint edgy kedve ellen engedte-meg, azt-is meg-jelenti. 3. Azon kőnyőrög, hogy Beniámin helyében őtet hadgya ott, igy szolván: *Kérlec maradgyon itt a' te szolgád a' gyermec helyében, hogy légyen szolgája az én uramnac, és a' gyermec mennyen-el az ő bátyaival;* Melly rajtoc valo szánakozáſra hogy a' Fejedelmet inkáb *commoveálhaſſa*, három okockal állattya Juda az ő dolgokat.

Első okot avagy *argumentomot* véſzi *ab affectu*, az ő attyoknac szeretetitûl, mert igy láttatic szóllani: Hog' ha mi a' mi atyánkfiát Beniámint magunkal edgyûtt haza nem viszszûc, a' mi erőtlen vén atyánc rajta valo nagy keserûségében meg-hal, mert őtet az ő attya felette igen szereti, és ha meg-láttya hogy a' gyermec nem léſzen velünc, leg-ottan meg-hal, és ecképpen a' mi atyánknac vénségét nagy keserûséggel ju-

tattyuc a' koporsoban; De én nem akaroc az én atyám szomoru és hirtelen valo halálának oka lenni; Annak-okáért kész vagyoc az én rabságommal és őrőcke valo szolgálatommal az ő halálát fel-váltani.

TANUSAG.

Illyen kegyes *affectus*, oh Ur Isten melly igen ritkán találtatic, mind fiakkã, leányokbã, az ő szűléjekhez! ezer fiac kőzzűl tiz, tiz ezerec kőzzűl száz alig találtathatic; Gyakor helyen olvassuc az Evangéliomi szent hiſtoriákban, hogy az atyác és anyác sokat fárattanac, sok könyveket hullattanac és könyőrgőttenec az ő magzattyokért a' Chriſtus Jesusnac, desőt egyebeknek-is; De nem olvassuc, hogy az fiac, leányoc az ő szűléjekért azt tselekedtéc volna, ám az edgy iffiu felől olvassuc, kit Idvőzitőnc meg-szolitván azt mondotta vala néki: *Jővel kőves engemet.* Az az iffiu mondotta: *Engedd-meg* ugy-mond, *előszőr hadd temessem-el az én atyámat*, de hihető hogy az-is alig

Luc. 12.

alig várta, és mindennap leste attyának halálát, és azért szóllot igy Chriſtus Urunknac.

Ditsiretre méltó azért ebben Juda, hogy az ő vén attyához illyen jó indulattal és akarattal vagyon, mert az ő beszéde majd annyit tészen, mintha azt mondotta volna Josefnec: *Ah ßánnyad-meg Uram a' mi vén atyánkat!* mellyen lehetetlen hogy Joseph meg nem keseredett volna.

2. *Rátiot* vészi Juda az ő attyának tőtt kőtésétől és fogadásától, mert azt mondhattya vala Joseph ennec a' Judánac: Mit munkálkodol és mit törekedel te egyedől leg-inkáb Beniáminnac meg szabaditásábã, nám a' tőb attyafiai nem annyira busitnac engemet felőle, mint te egyedől? Meg-felel erre Juda s azt mondgya: mert én egyebec felett a' mi atyánknac kezes vagyoc ő érette, és azt fogadtam én ő néki, hogyha őtet békével haza nem viszem, mind őrőkké bűnős legyec ő előtte. Ha azért Beniámint velűnc edgyűt, ő kegyel-

mes Fejedelem, haza nem ereſzted, egyedûl kell ennékem az én fogadáſomnac terhénec ôrôcké valo bûntetését, és az én atyámnac haragját ſgyûlôlségét viſelnẽ és ſzenvednem.

3. *Rátiot* véſzi Juda, az ô attyához valo kegyes indulattul, mert igy láttatic ſzólani: Inkáb akaroc én meg nem térni, és az én hazámat ſoha többé nem látni, hanem ôrôcké rab lenni, hogy ſem mint az én atyámnac csak elôttem valo ſiránkozását is látni és hallani. Oh kegyes indulat!

4. *Rátiot* véſzi Joſefnec kemény parantsolattyából, mert azt mõdgya: Uram, te parantsoltad volt nékûnc, hogy ezt a' mi kiſſebbic atyánkfiát velûnc el-hozzuc, és ackor azt mondottad vala, hogy a' te ſzemeidet ô reá veted. Ez-é édes Uram a' te ſzemeidnec az mi atyánkfiára valo vetéſe? hogy ôtet meg-fogván ôrôcké valo rabsággal ſanyargaſſad.

TANUSAGOK.

I. A' Judánac példájában K. tanittatunc a' mi ſzûléinknec ſzeretetekre, bôtsûletekre és oltalmazáſokra, mellyért Iſten nagy jutalmat és áldáſt igért a' jó fiaknac, mellyrôl azt mondgya a' Bôlts: *Valaki tiſſteli az ô attyát, ô-is gyönyörködni fog az ô gyermekiben, és az ô imádságának idején meg-halgattatic.* Eccl. 3. Iſmét, *Az atyáknac áldomáſa meg-erôſsiti a' fiaknac házokat, de ellenben az atyáknac, anyáknac átkoc kiſsaggattya a' fiaknac fondamentomit.* Syrac. 3. A' bôlts Salamon-is azt mondgya, hogy *Valamelly ſzẽ meg-tsufollya attyát, és meg-utállya annyát, mélto hog' a' varjac azt ki-vájjác, és a' keſelyû fiac meg-egyéc.* Prov. 30.

II. Arra intettetûnc innét, hogy a' mi fogadáſunknac, igéretûnknec, és hitûnknec ura legyûnc, de azért a' mélto és illendô fogadáſokban, mellyrôl a' Király Propheta-is emlekezic, mondván: *Fogadgyatoc fogadáſokat, és ſieſsétec azt be-tellyeſiteni.* Pſal. 36. Ditsiretre mélto ebben Juda, ki az ô nyomoruságával és rabságával-is meg akarta volna tellyeſiteni fogadáſát, és inkáb akart volna éltig valo

rab szolga lenni, hogy sem minthitetlen. Még a' pogányoc kőzőtt-is olvasunc ollyakat (mint többi kőzzűl a' Reguluſt) kik fogadáſoc és hitec mellé a' kinra-is viſzſza mentenec, de melly igen *leviſec*, puhác, még a' jó fogadás tételben-is ſokan az emberec, a' mindennapi *experientia* meg mutattya, kik ugyan jádzodnac fogadáſoknac meg-ſzegésével (mellyetők *revolationac* hinac) ezt módván: *Non nobilis eſt ille, qui neſcit mendacia mille.* Kűlőmben tanit a' bőltes Salamon errűl, midőn igy ſzol: *Szerelmes fiam, ha kezes lőttél, avagy fogadáſt tőttél a' te barátodnac, és kezedet adván kőtelezted magadat másért, a' te ſzájadnac beſzédével kőtelezted magadat, meg-fogadtattál a' te ſzájadnac beſzédével. Azért azt miveld immár, hogy ki-mentsed magadat, minec utánna a' te felebarátodnac kezében jutottál.* *Prov. 1. 6.*

III. Ennec a' Judánac példájában igen ſzép titkos példázatot-is találunc, ki méltán itéltetett Izraeltűl a' Királyi páltzánac el-vételére, ki

ki az el-jővendő Meſſiáſt-is ſzépen példázta; Mert miképpen Juda az ő attyának kezes lőtt Beniáminért, és ő magát őrőcké valo ſzolgálatra és bűntetéſre kőtelezte; Ugy a' mi Urunc Jeſus Chriſtus az ő attyának kezes lőtt érettűnc, és ő magát felette nagy kemény és ſanyaru ſzolgálatra, de sőt keſerves és gyalázatos halálra igérte és adta, hogy minket mind a' Sátánnac ſzolgálattyátul, ſ-mind az őrőcké valo hálálnac bűntetésétűl meg-ſzabaditana, mellyet ditsőſségeſen véghez vitt ez a' mi győzedelmes lelki Judánc az Ur Jeſus Chriſtus, ki mi érettűnc tsak gyedűl nyomta a' Sajtót, és ſenki ő néki abban ſegitő társa nem volt. *Heb. 7. 22.* *Eſaiæ 53.*

IV. Végezre miképpen Juda az ő *pathetica oratiojával*, az az, meg-keſeritő és elme fel-indito beſzédével meg-engeztelte Joſephet, és ſiromra indította; Ugy a' mi édes Judánc a' Chriſtus Jeſus mi hozzánc, meg-engeſztelte az ő mennyei ſzent Attyát, ecképpen eſedezvén a' bű-

nős emberi nemzetségért: *Atyám*
Luc. 23. *botsáss-meg nékiec, mert nem tudgyác* (az emberec) *mit tselekeſznec.* Ennec a' Juda nemzetségéből valo erős és győzedelmes Oroſzlánnac, a' megváltó Ur Jeſus Chriſtuſnac, mennyei Sz. Attyával, adaſſęc ditsiret, ditsőſség, orſzáglás, hatalom és birodalom, mátul fogván, mind őrőckön őrőcké, Amen. Ugy légyen.

XLVII. PRÆDIKATIO.

Ex Cap. 45. Tunc non poterat ultra ſe continere, &c. à v. 1. uſq; ad 4 v.

Bőlts Salamon Prov. 5: *Nagy bizodalommal ál,* ugy-mond, *az igaz ember azoc előt, a' kik őtet meg-nyomorgattác, és látván meg-háborodnac nagy félelemmel, és álmélkodnac az ő véletlen meg-tartatásán, és ezt mondgyác ő magokban, fohászkodván az ő lelkeknec ſzorongattatáſa miatt. Ez-é az, a' kit mi régen gyalázatnac tartunc vala, és kőzőnséges tsufnac? Oh mi balgatagoc! kik ennec életét bolondságnac alitottuc, imé miképpen ſzámláltatott az Iſtennec*

népe kőzzé, és a' ſzentec kőzőtt őrőkſéget vőtt. Jollehet a' Salamon itt a' jővendő lelki állapatrul ſzól, dé e' jelen valo életbenn-is alig ha igy nem jártanac a' Joſeph attyafiai, kik őtet az előtt nevettéc és tsufoltác, ezt mondván néki: *Nem-de Királyunc léſzeſz-é minékűnc? Ihon jő amaz álomláto, jertec őllyük-meg őtet, és láſſuk-meg mint telik-bé az ő álma?*

Kétség nélkűl K. ezec az ő attyokfiát meg-iſmérvén, Fejedelmi méltoságban és Királyi ſzékben űlni látván, felette nagy tsudálkozáſt és félelmet ſzerzett mindeniknec az ő ſzivében, a' mint Moſes nyilván jelenti, mondván: *Es nem ſzolhatnac vala,* ugy-mond, *az ő attyafiai ő néki, mert meg-rettentec vala ő előtte.* Kiknec példájockal mi-is K. arra intettetűnc, hogy hitűnket és jó lelki iſméretűnket tartsuk-meg az Ur előt, mert ha hitetlenségben találtatunc, atyánkfiainac és felebarátinknac meg-vetéſekben és meg-utálásában tapaſztaltatunc, ha meg nem job-

bulunc, e' világon-is szégyent vallunc, a' jövendő itéletben penig, mikor minden tselekedetinkről számot kell adnunc, ackor vég-képpen az őrőcké valo kinra sententiáztatunc, hólott Istennec ezer szavára-is edgyet nem szolhatunc. Hogy azért mi-is, mint a' Josephnec báttyai, az Ur Jesus Christus előtt meg ne némúllyunc, az irgalmasságot gyakorlyuc, hogy irgalmasság nélkül ne légyen itéletünc. Mellyekrül hogy hasznossab értelmet vehessünc, lássuc részeit.

Ez egész *Caputot* három Részekre osztom:

1. *Részében Josefnec attyafiaival valo maga meg-ismértetéséről szóloc.*
2. *A' Pharaho egész udvara népénec azon valo őrvendezésérül.*
3. *A' harmadikban az Izrael fiainac hazájokban valo botsáttatásokrul, és Josephnec attyához valo izenetirül és parantsolattyárul.*

Az első Részben ismét illyen pontotskác lésznec:

1. *A'*

1. *A' Joseph maga meg-ismértetésénec módgya.*
2. *Josephnec Orátioja, mellyben vigasztallya megfélemlet s-rémült attyafiait*
3. *Josephnec izeneti és parantsolattya az Ægyiptusban valo bé-jövetel felől.*
4. *Végezetre sirását és báttyain valo esdeklését, atyafiui szeretetit irja-meg a' Propheta.*

AZ ELSŐRŐL.

A' Joseph maga meg-ismértetésénec módgyárul igy beszél Moses: *Ackoron nem tartóztathatá tovább Joseph ő magát.* Minek-utánna Joseph az ő báttyait eléggé meg-probálta és rostálta volna, és minek-utánna Juda-is az ő *pathetéca orátiojával* elő járult volna, meg-lágyitotta és meghajtotta Josephnec szivét.

Miképpen a' meg-fuladott, vagy meg-reckent tűz, ha fel-szabadulhat nagy lángal szokta magát fel-űtni; Es miképpen a' folyo patakot megrekesztvén, ha a' tőltést el-szakaszthattya nagy sebességgel és rohanással buzdul-ki, és valami előtte lészen el-

el-forgattya. Es, miképpen a' tengeren járóc, kiket ſok napoc alatt a' tengeri ſzél-veſzec és haboc tsapdoztanac, háborgattanac, és ſok idő. túl fogván ſe tiſzta eget, fényes napot, és ſzáraz földet nem láttanac, fel-kiáltván, *celeuſmát* ivőltenec, és ugyan ugy tettzic, hogy meg-repes és vidul a' ſzivec. Nem kűlőmben az igaz atyafi ſzeretet Joſephnec ſzivében meg-fojtatván, és ugymint edgy kőtélben tartatván, végezetre nem tartóztathatta továb ő magát, hanem ki-jelentette, igy ſzolván: *En vagyoc a' Joſeph.* Melly maga meg-jelentésének módgyárul Moſes igy ſzol: *Es kiálta*, ugy-mond, ſ-mit kiáltott, azt-is meg-mondgya, ezt tudni-illic, *hogy mindeneket ki-küldgyenec ő előtte a' házbol.* Az előtt ſzemély válogatás nélkűl, minden emberec előtt, nem titkon, hanem nyilván ſzólott beſzéllett az ő attyafiaival, és mint nagy hatalmas bőlts Fejedelem, ſok udvari ſzolgáktul volt kőrnyűl vétetvén, de nag' hirtelen meg-vál-

változván, Ægyiptuſi nyelvẽ azt parantsolta, hogy mindnyájan ő előle ki-mennyenec, kik mindnyájan engedtenec az ő ſzavának, és az Ægyiptiuſoc kőzzűl ſenki otben nem maradott, mellyből az ő méltosága tettzik-meg. Mikoron a' Fejedelmec ſzólnac, és azt minden rendbéli *Statuſoc* félelemmel halgattyác, nem kitsiny bőtsűleti és méltosága tettzik-meg abbol a' Fejedelmeknec, de valamelly Fejedelem előtt mindenec tsevegnec, nints ott tiſzteſség, mert a' mint ſzokták mondani: *Ubi timor, ibi honor*; A' hol a' félelem, ott vagyon a' bőtsűlet. Avagy tsak némelly alávalo oktalan férgeknec példájok-is meg-mutattya, hogy a' nagy méltoságban helyheztetteket meg kel tiſztelni és bőtsűlni: *Tonãte enim cælo, tacent ranæ*; Mert mihelt az égh megzendűl avagy meg-dőrdűl, legottan mind halgatnac a' békác.

S-mondhatnád: Vallyon ſ-mit akart Joſeph azzal, hogy az Ægyiptiuſokat házából ki-küldőtte? Talám

lám szégyenlette azoc előtt magát attyafiaival meg-ismértetni.

FEL. Nem azért; Ez innét tettzik-meg, mert nem sok idő mulván, nem szégyenlette őket attyafiainac mondani, és őrűlvén nékiec bőtsűlettel roloc emlekezni. Joseph annak-okáért ezt im ez két okbol tselekedte, 1. Hogy halván az Ægyiptiusoc Josephnec nagy fel-szoval valo sirását, melly hertelenséggel atyafiui szeretetből indult vala, hog' módó őtet ezért meg ne nevetnéc. 2. Ezért tselekedi, hogy az ő attyafiainac bőtsűletinec kedvezne, és az ő gonoságoc, mellyet régen ő véle tselekedtenec vala, hogy mindeneknél nyilván ne lenne, és ki ne terjedne, melly gonoságokrul akkor Josephnec szűkségesképpen meg-kellet magoknac emlekezni. Melly tselekedetiből Josephnec, mind igaz atyafiui szereteti, s-mind okosága meg-tettzic. 1. Atyafiui szereteti, hogy nem akarja őket meg-gyalázni, mert nyilván tudta azt az eszes Joseph, *Quod fama, fides, oculus, hæc tria non admittunt jocum*, az az, A' jo hir névei, a' hittel, a' szemmel, ez hárommal nem tréfálhat ember. Ezért mondgyác a' Deákok-is: *Omnia si perdas, famam servare memento.* Ha, ugy-mód, minden-edet el-veszted-is, jo hiredet ne-vedet meg-tartani meg-emlekezzél. *Qua semel amissa postea nullus eris.*

2. *Prudentiája* abbol tettzik-meg, mert magának-is nem kevesét *derogált*, az az, ártott volna, ha az ő attyafiainac gonoságokat, és az ő rajta tőtt *injuriát* mindeneknec ki-beszéllette volna, mert sokan azt fogtác volna mondani: Kellemés attyafiai vadnac a' mi Fejedelmünknec, kik még vér szerént valo attyokfiát-is el-árultác, és edgynehány pénzen el-adtác, kiért még Pharahonak-is nem fogtanac volna ollyan kedvében lenni, igen helyesen tselekedett azért ez aránt Joseph, mellyet mélto mindeneknec meg-tartani, ama' mondás szerént: *Quicquid agis, prudenter age, & benè respice finem.* A' MA-

A' MASODIKROL.

Láſſuc immár mint vigaſztallya Joſeph az ő báttyait? vigaſztalván őket, nem tolmáts által mint az előtt, hanem Sidó nyelven ſzol beſzél vélec, rővid ſzoval ugyan, de ollyackal mellyekről őtet könnyen meg-iſmérhettéc, 1. Nevét mondgya-meg, igy ſzolván: *En vagyoc a' Joſeph*; az előtt az Ægyiptiuſoktul hallyác Ægyiptuſi nyelven, *Abrec Saphenát Páneá*nac, de ő magától Joſephnec hallyác neveztetni. 2. Jácob fiának mondgya magát lenni, mertigy ſzol: *El-é még az én atyám?* Noha immár értett vala tőlőc az ő attyának állapattya felől, de még-is az ő attyához valo buzgo ſzeretetiből iſmét újonnan kérdezkedic, kit nyilván tud vala hogy ő rajta nagy keſerűségben volna, kit régtől fogván az ő állapattya felől tudoſitani kivánt és ohajtott.

Mind ezeket ſzemeckel látván és fülőckel halván az Izrael fiai, mit tselekeſznec? azt mondgya Moſes: *Es*

Es nem ſolhatnac ſ-nem felelhetnec valanéki az ő attyafiai; mert el-rőttentec vala ő előtte, azért mint valami némác, vagy halálra ſententiáztatott ſzemélyec, csak edgy és fél beſzédeket ſzólának, mert a' tsudálkozás, a' ſzemérem, a' gonoſz lelki iſméret, és az ő régi gonoſságoknac ki-jelenéſe hertelen el-nyomta és elrémitette vala az ő elméjeket és ſziveket. Tsudálkoznac a' nagy véletlen dolgon, álmélkodnac Joſephnec véletlen állapattyán, Fejedelmi méltoságán, nagy elméjén, ékes nyelvén, kedveſségén, kit ők régen meg-holtnac alitnac vala lenni, ſzégyenlic még tsak reá-is nézni, eſzekben jutván régen a' puſztában melly rútúl téptéc, ſzaggattác, és hurtzoltác őtet a' veremben, félnec azon hogy boſzſzut ál rajtoc, az rajta tőtt nyomoruságokért. Ez K. a' bűnnec jutalma, midőn tselekedtetic, édeſnec tettzic, de végre ſzégyent, gyalázatot és ortza piruláſt ſzerez, mint Dávidnac, Achánnac, &c.

Mit tselekedic, ezeknec meg-rettent állapattyokat látván Joseph, nem szidalmazza, sem nem fenyegeti: sőt inkáb nyájas beszéddel magához közeleb hija őket, mondván: *En vagyoc amaz ti atyátokfia Joseph, a' kit ti el-adtatoc volt Ægyiptusban*; Mellyet nem a' végre hoz nékiec elő, hogy őket azzal gyalázta volna, hanem azért tselekedte, hog' azzal őket bizonyossá tegye maga felől, melly dolgot mind ez ideig-is egyebektűl el-titkoltanac volt.

TANUSAGOK.

I. Az Izrael fiainac példájokbol intettetűnc K. mind a' titkos s-mind a' nyilván valo bűnőknec el-távoztatására. Oh vajki nagy tereh a' bűn! az Istentűl el-pártolt Angyaloc, az el-esett és Isten ellen vétett Adám terhére lévén az Ur Istennec, mint valami nehéz terhet le-veté őket. A' tenger nagy terheket fől-vészen, de az Isten előtt futo engedetlen Jonást el nem viselheté. A' földet Isten erős fundamentomon épitette, de Core,

Core, Dáthán, és Abiron alatt az-is le-szakada. Oly hatalmas kéz azért a' bűn, melly ki-tekeri magát az Istennec kezéből, olly vas kéz, mellyel az Ur Isten artzul tsapdoztatic. Annakokáért a' bűnt, mint Istennec terhére és boszszúságára valo dolgot, utállyuc és el-távoztassuc, mint a' füstőt a' méhec, és a' gonosz illatot a' galamboc, hogy se itt e' világon, mint a' Jácob fiainac, ortzánc meg ne pirullyon, se az őrőc életből miatta ki ne rekesztessünc.

II. Tanullyuk-meg, a' meg-rettent és meg-keseredett szivű emberekel és atyánkfiaival miképen kellyen minekűnk-is dajkálkodnunc? Keserűségeket nem illic több keserűséggel meg-tetézni, mert meg vagyon irva: *Bánatot bánathoz ne adgy*; hanem inkáb szelid és emberséges szoval kell nyavalyájokat enyhitenűnc, mert ha a' keserűhőz édest nő egyelitűnc, orvosságul bé nem adhattyuc. Igy tselekedett a' mi Josephűnc, az ő meg-rettent, és szivek-

ben lelkében meg-keseredett attyafiaival, keserűségeket nem tetézte, fęlelmeket sem őregbitette, de sőt inkáb magához kőzeleb hitta és vigasztalta, ezt mondván: Oh édes atyámfiai, *Ne bánkodgyatoc és ne szomorkodgyatoc, hogy engemet ide adtatoc, mert a' ti megmaradáſtokért küldőtt el Iſten engemet ti előttetec.* Ez az Iſtenfęlő embernec tiſzti; Mellyre minket-is segéllyen a' nagy hatalmu Iſten Fiáért a' Jesus Chriſtus-ért, Amen.

XLVIII. PRÆDKATIO.

Nunc igitur ne dolore afficiamini: &c. à v. 5. uſq; ad 15 verſ.

A' HARMADIKROL.

Tertia pars 47 Concionis.

TSudálkozáſra mélto K. Josephnec engedelmeſsége, szelédsége, kegyesſége és embersége, holott még-is igy vigasztallya a' Jácob fiait, mondván: *Ne bánkodgyatoc és ne szomorkodgyatoc azon, hogy engemet ide adtatoc.* Mellyben jeles példája Josegh az engedelmeſségnec, az ő indulatin uralkodván, hogy azokat, tudni-

tudni-illic, az ő indulatit meg-birhatta és meg-zabolázhatta, példáját viſelvén Urunknac, ki az őtet megfeszitőkért kőnyőrgőtt, de sőt nékűnk-is, kik naponként ő szent Felségét sok bűneinckel meg-bántyuc, meg-botsát, hozzá hi, és vigasztal bennűnket. Továbbá az Iſtennec *providentiájának* meg-gondolására inti őket, mondván: *Mert a' ti megmaradáſtokért küldőtt engemet Iſten ti előttetec ide.* az az: Nem történetből, hanem az Iſtennec gondviſeléséből jőttem én ide, és erre a' méltoságra azért emelt-fel, hogy a' ti életetec én általam meg-tartatnéc, mellyet hog' nyilvábban meg-érthetnénec, megmondgya nékiec az jelen valo nagy kőzőnséges éhség mig tart, igy szolván: *Immár az éhségnec ez földön két eſtendeje mult-el, de még 5 eſtendő vagyon hátra, mellyben sem ſántás sem aratás nem léſsen.*

TANUSAGOK.

I. Tanullyuk-meg innét az Iſtennec gondviſeléſe felől jól és igazán

itélni, ki mindeneket e' világon, mind jokat s-mind gonoszokat, jól, szentúl, és bőltsen igazgat, holott még azokat-is, mellyec a' gonoszoktul léfznec, jó végre fordittya, és azockal-is az ő akarattyának és tanátsának véghez vitelére él, az az, a' gonoszbol-is jót tud ki-hozni, és az ő Anyaszentedgyházának javára tudgya forditani. Miért kell ezt tudnod? Vigasztalásodra szolgál ez tenéked K. ember, holott érted, hogy minden dolgoc Istennec *providentiájából gubernáltatnac* és léfznec, annak-okáért itt e' világon rajtunc forgo nyomorúságokban meg ne útkőzzünc, hanem a' mi hitünknec szemeit azokbã az Istenre emellyük-fel, és gondollyuk-meg, hogy az Isten a' gonoszt meg sem engedné, ha abból jót ő szent felsége nem tudna ki-hozni, a' mint Agoston Doctor mondgya: Mindazáltal *Nem kell gonoszt tselekedni, hogy jó jójön-ki belőle*; a' mint a' hitetlenek-is tselekefznec vala a' szent Pál Apostal idejében, kik

abutálván az Apostalnac im e' szép vigasztalo mondásával: *Valahol*, ugy-mond, *bűvölkődic a' bűn, ott annál-is fellyeb bűvölkődic az Istennec kegyelme.* Ezzel a' meg-térő bűnősöket biztato mondásával az Apostolnac *abutálnac* vala a' hitetlenec, igy szolván: *Agite igitur peccemus multum. &c.* Noszsza annak-okáért tehát vétkezzünc sokat, hadd bűvölködgyéc az Istennec kegyelme. de mi K. ezeket ne kövessük, sőt a' bűntül magunkat igen meg-őrizzük, és az Istennec *gratiájával* jol éllyünc, s-mind penig a' hiveken forgo nyavalyác felől jol itéllyünc. Rom. 5.

II. Ugyan innét az Istennec az ő hiveire valo Atyai gondviselése-is *commendáltatic*: Imé melly igen idején gondot viselt Isté Jácob Pátriárkára, és ő érette az ő *familiájára-is*, mert huszonkét esztendőckel az éhségnec előtte el-küldötte Josephet Ægyiptusban, holott őtet fel-magasztalta, hogy ő általa Jácob minden háza-népével egyetemben a'

szükségnec idején meg-tartatnéc. Igy tselekedett az Uj Testamentomban ő szent Felsége Christus Urunc szűléivel, hogy költségec lenne, mikor Ægyptusban kelletnéc futnioc, hogy lenne mivel táplálnioc mind a' kis Jesust, s mind ő magokat, meszszűnnen hozzájoc hozta a' Máguſokat, kickel ajándékot adatot nékiec, minden időben ig' szokott Isten tselekedni, és az ő hiveire gondot viselni, mindenkor támaszt valakiket, vagy valami eszközöket, ki által segitti, táplállya minden szükségekben, és vigasztallya minden háboruságokban. Hogyha szintén történnék-is, hogy kenyeret nem ád a' fősvény Nábál az éhező Dávidnac, sem morsalékot a' frissen lakozo gazdag a' fekélyes Lázárnac, fel-indittya Isten a' szegény igye-fogyott Máriákat, rendel és mutat Isten Tábitákat, Cornéliusokat, Abdiásokat, Saraptában lako özvegy aszszonyokat, és eleiben hozza az igaz Dávidnac Abigail a' kenyereket, bé-kötözi Isten az

az ebec által a' Lázároknac fekélyeket; Ha Acháb üldözi Illyést, oltalmazza Abdiás; ha Jezábel gyülöli, Sunámitis kedvelli; ha a' hitetlenec az Istennec hiveit üldözic kergetic, Rahab és Lotth házokban el-rejtic, és igy *Mindenec az Isten szeretőknec javokra szolgálnac.* Rom. 8.

III. Jegyezzük-meg azt-is, hogy a' mi előmenetelünket, jó állapatunkat ne magunknac, se az mi szorgalmatosságinknac, sem továbbá nem a' szerentsénec *asscribállyuc*, mint Joseph-is tselekedett, ki az ő fel-magasztaltatását egyedül az Istennec tulajdonitotta, noha külső eszköz abban Pharaho volt, de azért nyilván érti vála Joseph, hogy *primariò* az Isten volna a' fő ok, *Ki a' hatalmasokat le-veti az ő székekből, és a' porbol fel-vészi az alázatosokat, a' ganejbol a' nyomarultakat, és fel-magasztalván a' Királyoc közzé ulteti, a' mint Dávid énekli.*

De itt azt kérdhetné valaki: Honnét tudta Joseph, hogy ő Istentől

küldetett Ægyiptusban, holot nyilván tudta, hogy az ő attyafiainac gonoſságoc és irigységec miatt vitetett volt oda a' Mádiánitáktul?

FEL. Im ez 3 jelekből tudta: 1 A' terméſzetnec folyásából, mert a' mennyei bőltseségnec valami kis ſzikrátskája és morſalékja még az eſetnec utánna-is meg-maradott az embereknec ſzivekben, de ſokaknac felette Joſefnec elméjében ez leginkáb tündöklött és bővölködött. 2. Tudhatta ezt Joſeph Profetiai ajándékbol, mellyel az Iſtentől kiváltképpen meg-világoſittatott volt, és azt az ő fejedelmi méltoságát álom által-is meg-jelentette volt már régen ő néki. 3. Tudhatta az Iſten akkorbéli Eccleſiájának közönséges tudományából, miért hogy Joſeph az ő kitsinységétől fogván az igaz *religioban* vallásban nevekedett vala, mellyet a' régi ſzent atyác kézről kézre adtanac, kire az ő *familiáját* kiki meg-tanitotta, a' mint Iſten ő maga-is mondgya Abrahám felől, így *com-*

commendálván őtet: *Tudom én hogy Abrahám olly ember, hogy ő meg-parantsollya az ő fiainac, és az ő háza-népének ő utánna hogy meg-őrizzéc az Urnac útát, és tselekedgyenec igaſságot és ítéletet.* Annak-okáért az Iſtennec kiváltképpen valo ajándékádol tudta azt Joſeph, hogy ő Iſtentől küldetett Ægyiptusban, az ő bátyai és a' Mádiánitác penig ebben a' dologban tsak eſzközi voltanac az Iſtennec. Gen. 18. 19.

S-mondhatnád még-is: Joſeph ecképpen ſzólván: *Nem ti adtatoc engemet ide, hanem az Iſten*; ezzel a' módáſſal nem téſzi-é az Iſtent az ő attyafiainac gonoſságoknac okának: ellenben penig, amazokat a' bűntől nem mentié-meg?

FEL. Nem, mert a' Joſeph attyafiai ſem munkálkodtac ſemmit abban, hogy Joſephet Ægyiptusban küldgyéc, azon ſem igyekeztec penig, hogy az ő jövendő meg-maradáſokért adgyák-el Joſephet, a' mint maga-is mondgya; mert azoc azt mondottác: *Adgyuk-el őtet az Iſmaelitákkal*

litáknac; Nem azt mondottác tehát, hogy kűldgyűk el ôtet az Ismaeliták-tul Ægyiptusban, hogy jövendôben ott tápláltassúnc ô általa, mondom, nem mondgyác azt. Melly tselekedetec ezeknec nagy bűn volt, és emberlopás, és nagy bűntetésre érette méltoc voltanac volna: De Josephnec Ægyiptusban valo vitele és kűldése Istennec akarattya, tanátsa, és munkája volt, a' ki *nutu arcano*, titkos jelenésből a' Mádiánitákat arra inditotta, hogy az ô attyafiait ul el-árultatott és el-adatott Josephet nem Káldeában, nem Babilloniában, és nem Persiában, hanem Ægyiptusbá vigyéc, a' melly dolgot Isten a' Josef attyafiainac gonoszságoc, és a' Mádiánitáknac munkájoc által vitt végben. Mint-hogy ô Felsége olly bőlts Isten, hogy a' gonosz eszközöc által-is jót tselekeszic, mint szintén a' setétségből hog' világosságot tud formálni, mindázonáltal az ô gonoszságokat Isten (a' mennyiben gonosz volt) sem akarta sem javallotta.

Ex.gr. *Scelere Judæ & populi utebatur Deus ad redimendum genus humanũ, per mortem filii sui.*

Mert

Mert meg vagyon irva: *Nem vag' olly Isten, ki álnokságban gyönyörködnél.*

TANUSAG.

Miért kell minékűnc ezeket értenűnc? Ennek-okáért, mert valamikor az emberi elme és okosság hallya, hog' a' mi tselekedetinknec mind jo, mind gonosz végei éski-meneteli Isten *gubernálásából*, igazgatásából, és akarattyából lészneс; ebből a' dologbul három balgatag és goromba elmélkedésec szoktanac származni: 1. A' testi okosság azt itéli, hogy ha az ugy vagyon, tehát eképpen Isten lészen authora és oka a' bűnnec. 2. Azt véli, hogy acképpen a' hitetlenec nem vétkeznec, sem bűntetést nem érdemlenec, holott azoc tsak azt tselekedtéc, a' mellyeket az Isten akart hogy legyenec. 3. Azt gondollya, hogy netalám nintsen Istenben jövendô dolgoknac elôve valo meg-látása, tudása és *providentiája*, mellyet Cicero-is edgy általlyában tagadot, melly hitetlen értelmet Augustinus elegendô *ratiockal* meghamisitott.

Sic scelere Satanæ ad explorandum Job.

Lib. 5. c. 9. de Civ. Dei.

Mitso-

Mitsoda tehát itt a' mi tiſztűnc?

1. Hogy effęlé gondolkodáſockal meg ne botránkozzunc; azt vegyűc K. eſzűnkben, hogy az Iſtennec gondolati nem edgyűt járnac a'miénkel,
Eſa. 55. 8. *és az ő útai nem ollyaténoc mint a' miénc*, a' mint ő maga mondgya az Ur. *Mert a' melly távoly az ég a' földtűl, ollyan igen távoly vadnac* (ugy-mond az Ur) *az én útaim a' ti útaitoktul, és a' ti gondolatitoc az én gondolatimtul.* 2. Ez itt a' mi tiſztűnc; Valamikor az Iſtennec mélységes, titkos, és tőlűnc el-rejtet dolgairul kelletic gondolkodnunc, ſzűkség hogy a'teſtnec az ő gondolatit tellyeſséggel megzabolázzuc, le-veſsűc, és tsak az Iſten igéjéhez tartsuc és ſzabjuc magunkat, vagy tettzic az okoſságnac vagy nem. Erre nézvén mondgya ſzent Pál: *A' lelkes ember nem véſſi eſſében azokat a' mellyec az Iſtennec Lelkéjé.* Ezt
Exod. 33. 23. példázta Iſten azzal-is, hogy Moſeſnec nem éppen, hanem tsak hátul engedte magát látni. 3. Hogy az Iſten titkainac tudakozásában feletéb

téb el ne mennyűnc, mert meg vagyon irva: *A' nehéz dolgokrul, a' kire elég nem vagy, gondolatlanul ne tudakozzál, és a' mi a' te erődet meg-haladgya, bolondul ne viſgállyad.* Tudni-illic a' minémű titkos dolgoc, az El-válaſztáſnac, a' Meg-vettetéſnec, Megvakitáſnac, Viſzſza-fordult elmére valo botsátáſnac titkos tudománya. Annak-felette ide valo az-is, hogy némellyec azt ſzoktác kérdezni: Miért engedte Iſten Adámot eleſni, kit meg-tarthatott volna? De nem annyira effęle dolgokrul kellene minékűnc ſzorgalmatoskodnűc mint arrul; Mint lehetne tiſzta a' mi lelkűnc? mint mehetne-ki tiſztán a' mi teſtűnkből? mitsoda állapatra jút? Melly lelki elmélkedéſre és idvőſséges gondolatokra, Iſten Fiáért a' Chriſtus Jeſus-ért, minden hiveket ſegéllyen, és az Evangeliomnac igaz iſméretiben, a' Chriſtuſnac amaz eljövetelinec napjára tartson-meg, hogy ackor a' meg-igértetet igaſságnac coronáját tőkélleteſen el-veheſsűc, Amen. Eccleſ. 3. v. 22. 23.

XLIX.

XLIX. PRÆDIKATIO.

Festinate igitur, & ascendite ad patrem meũ. à versu 9. usq; ad 15 vers.

A' NEGYEDIKRŐL.

Quarta pars 47 Concionis.

MInek-utánna Joseph az ő meg-felemlett báttyait meg-bátoritotta, és szomoruságokban vigasztalta volna, negyedszer immár az ő attyának Ægyiptusban valo bé-jövése felől parantsol nékic, ezt mõdván: *Sietvén mennyetek el az én atyámhoz, és ezt mondgyátoc néki: Ezt mõdgya a' te fiad Joseph, az Isten engemet egész Ægyiptomnac urává tõtt, jöj énhozzám és ne késsél.* A' melly Joseph parantsolattyának hat ágai vadnac, mellyeket lássunc rendel Istennec segitségéből:

1. Mindeneknec elõtte attyafiait arra inti, hogy siessenec attyához meg-térni. Valamiért? Azért, mert bizonnyal tudta az eszes Josef, hogy othon az ő erõtlen vén attya, ki 130 esztendõs ember vala, nagy szomoságban volna, fiainac tõle meszsze valo

valo távozásoc miatt. Melly igen nehéz dolog légyen a' szüléknec, mikor édes magzattyokat szemec elől meszsze földre botsáttyác, sokaknac példájokból meg-tettzic. Amaz erejében s-mind szeme világában meg-fogyatkozott Tobiás, és az ő felesége Anna, midõn az ő fiokat az iffiu Tobiást Ragesben, Ecbatána tartományában, Gabaelhoz küldõttéc volna, kinec mikoron az ő meg-térésének hagyott napja el-mult volna, felette nagy bánatban és keserüségben voltanac érette mind ketten; Anna penig az ő felesége *mindennap ki-ment arra az útra, a' mellyen az ő fia Tobiás el-ment, és semmit nem õtt nap estig, ki minden éjet az ő fiának siratásában mulatotel.* Tob. 10. Szüz Mária és Joseph tsak harmad napig téveztettéc vala el a' gyermec Jesust, s-mit nem busultac rajta? Ægeus Király felől-is azt olvasuc, hogy midõn az ő fiát Theseust, Pyrithousnac szerelmes barátttyát Creta szigetben küldõtte volna, kinec igen meg-pa- Luc. 2.

rantsolta, hogy ſieſſen haza-jöni, és ha békével jár viſzſza jövet, a' fekete vitorlákat fejérecké változtaſſa, békével járt ugyan és jó ſzerentsével, de az attya parantsolattyárul el-feletkezvén, fekete vitorlácka tért viſzſza, kit nagy ſzive ſzakadva várt Ægeus, mindennap a' tenger partra ki-menvén, ſzorgalmatoſſan várván és vigyázván őtet, kinec hajoját a' tengeren jöni látván Ægeus, azt gondolván hogy fia el-veſzet, mivel Theſeus az attyának parantsolattyárul el-feletkezvén, a' vitorlákat meg nem változtatta volt, bánattyában a' tengerben őlte magát. Hinni valo dolog azért, hogy Izrael-is nem kitsiny ſzomorusággal volt fiainac tőle valo el-távozáſoc miat, mellyet meg-gondolván Joſeph, hogy az ő fiainac Ægyiptusban valo kéſeſec miatt ſokáig ne keſeregne, edgyikért ezért ſiettette őket. 2. Azért, hogy az ő attya tselédivel egyetemben ő miatta meg ne fogyatkoznéc. 3. Hogy az ő attyának mentűl hamarab

rab őrvendetes hirt vigyenec ő felőle. Ecképpen illic K. hogy a' fiac az ő ſzűléjeknec terheket viſellyéc, ſzomoruságokban vigaſztallyác, erőtlenségekben táplállyác és ſegéllyéc.

2. Azt parantsollya az ő attya-fiainac, hogy az ő boldog állapattyát attyánac meg-mondgyác, mert igy ſzól: *Ezt mondgya a' te fiad Joſeph*, tudni-illic, az a' Joſeph, kit te a' vadaktul el-ſzaggattatotnac alitottál lenni, *én vagyoc az a' Joſeph: és az Iſten engemet egéſz Ægyiptuſnac urává tött*; mellyet nem valami negédségből, hanem a' végre mondott, hogy az ő ſok időtől fogván meg-keſeredett ſzivű attyát azzal az őrvendetes izenettel *recrealná* és meg-vidámitaná.

3. Arra inti az ő attyát, hogy ſieſſen ő hozzá Ægyiptusbā bé-menni.

4. Az ő ott valo lakáſoknac helyét-is meg-jelenti, hová kelleſséc jöniec, tudni-illic a' Gőſennec földére, a' melly réſze az Ægyiptom földénec Chánahán földe felől valo réſzében vagyon, a' melly föld igen

jó és alkalmatos volt a' barmoc tartására, ſ-mind penig gyönyörűséges a' végre, hogy ott, a' mint ő maga Joſeph mondgya, leg közeleb és ſzomſzédságában lehettenec néki.

5. Tápláláſt igér nékiec, mondván: *Es ott táplállac titeket*; mellyi-zenet Jácobnac mint hogy lehetetleñec tettzhetet volna, illyē *ratióval* akarja azt el-hitetni az ő attyával: *Mert ezeket*, ugy-mond, *a' te fiaidſemeckel láttyác és az én ſzájamnac beſédit fületeckel hallyác*, de mint hogy Jácob a' több fiainac felette inkáb hihetet Beniáminnac, Beniáminnal-is bizonyit, mondván: *Mellyeket*, ugy-mond, *az én atyámfiának Beniáminnac ſzemei-is látnac, hogy az én ſzájam ſollya ezeket tinéktec.* Es ecképpen Joſeph az ő attyafiait, kiktől gonoſzul el-adattatott volt, nem tsak kegyelmében véſzi, hanem Evangéliſtácká, azaz, az ő attyához örvendetes hirt vivő követecké rendeli és téſzi.

6. Végezetre ezeket ſzolván nékiec

kiec Joſeph, két kűlső jegyeckel-is mutatta hozzájoc atyafiui ſzeretetit, ugy-mint tsokolgatáſſal és ſiráſſal, holott láſſuk-meg K. minémű volt ez a' Joſeph tsokja.

A' tsoknac ó nemei vadnac:

1. Edgyic ſzemtelen és a' bujálkodóknac tsokjának mondatic, a' minémű a' latroc tsokja, mellyet mint valami halálos mérget el kell távoztatni, a' bölts Salamonnac intéſe *Prov. 7.* ſzerént.

2. Mondatic *Caſtum Oſculumnac*, azaz, tiſzta és tiſzteſséges tsoknac, melly terméſzetſzerént valo jo indulatbol léſzen, kiváltképpen a' vér ſzerént valo atyafiac és rokonságoc kőzött. Illyen volt az Iſac tsokja, mellyel meg-tsokolta az ő fiát Jácobot, Jácob az ő Nénnyének fiát Ra- *Gen. 29.* chelt, illyen volt ez a' Joſeph tsokjais, hogy az ő attyafiait meg-ölelgette és meg-tsokolgatta. Ez illyen tsokrul ſzol Salamon, midőn azt mődgya: *Vajha lennél nékem én atyámfia, Cant. 5.* *hogy téged meg tsokolhatnálac.*

3. Mondatic nyájasságnac és emberségnec tsokjának, melly a' jo barátságos embereknec véletlẽ edgyben találkozásakor, és kedves vendégeknec hazokban be-fogadásakor szokott lenni, a' melly tsok igen *ususban* volt a' régieknél, nem tsak a' pogányoc közőtt penig, hanem még a' Sidóknál-is, a' mint meg-tettzic Christus Urunknac mondásából, ki Simon Phariseusnac igy szóla: *Bé-jövéc a' te házadban, és engemet meg nem tsokolál*; Vádolván a' gazdát, ki a' szokott emberségről elfeledkezett volna.

4. Meg-próbálásnac, avagy megkémlésnec tsokjának, mellyel a' Romaiac az ő feleségeket meg-próbállyác vala ha bort ittanak-é vag' nem, mivel a' régi Romai aszszonyoknac nem volt szabad borral élniec, ha kik penig ittanac, afféléket gyalázatos személyeknec tartottanac. *Plin. lib. 14. cap. 18.*

5. Mondatic tsalárd és árulo tsoknac, illyen volt a' Joáb tsokja, ki Amását meg-tsokolván, a' tsokolás közben hansárával által űtőtte. Illyen árulo és tsalárd tsok volt a' Judásé-is, ki Christus Urunkat álnoc tsockal meg-tsokolván, adá kézbẽ. Efféle tsokrul mondgya bőlts Salamon: *Jobbac*, ugy-mond, *a' barátságos emberektűl vőtt sebec, hogy sem a' téged gyűlőlőknec tsokjai.* *2. Sam. 20.* *Luc. 22.* *Prov. 27.*

6. Neveztetic *Osculum Sacrumnac*, az az, Szent tsoknac, mellyel a' kereszтyénec közőtt, az újonnan fundáltatott Ecclesiákban a' békeségnec és atyafiui szeretetnec bizősága és jele volt, melly meg-tettzic a' szent Pál Apostol leveleiből, nevezet szerént a' hol igy szol: *Tsokolgassátoc edgymást szent tsockal.* avagy; *Köszöntsétec edgymást Sz. tsokolással.* Illyen szent és szeretetnec tsokjával a' békeségnec és atyafiui szeretetnec bizonságára meg-tsokolgatván Joseph-is az ő attyafiait, azt mondgya Moses, hogy szóllani és beszélleni kezdettenec ő vele. De vallyon smitsodát? Kétség nélkűl kérvén őtet, hogy az ő régi bűnőkről meg-

2. Cor. 13. *Rom. 16.* *1. Cor. 16.* *1. Thess. 5.* *1. Pet. 5.*

engedgyen nékiec és meg-botsás-son, kik nagy bőtsületet és tiszteséget tévén néki, minden engedelmességre igértéc ő magokat.

TANUSAGOK.

Mind ezec K. Josephnec sok szép *virtusit* adgyác a' mi szemeink eleiben, sőt ugyan *commendállyác* minékünc. Mellyekről elmélkedgyünc, és a' mi tanuságunkra vegyünc eszünkben.

1. Első *virtus* itt Josephben ez volt, hogy attyafiait az ő rút gonoszságokért nem gyalázta, és az idegeneknec fülőkben önteni a' gyalázatos hirt nem akarta, meg-gondolván ama' közönséges mondást: Jó hir halva, gonosz hir folyva. Kirűl Virgilius-is igy szól: *Fama malum quo non aliud velocius ullum, Mobilitate viget, &c.*

2. Igaz atyafi szereteti-is *commendáltatic* ebből Josephnec, hogy a' gonosz-ért nem csak meg-engedett, de sőt sok jóval fizetett az ő attyafiainac, mellyre minden embert kötelez az Istennec törvénye, és oly okoc kén-

kénszeritenec minket arra, hogy felebarátunknac meg-engedgyünc, mellyeknél soha nagyob nem lehet; 1. Mert az Isten-is ugy engedi-meg a' mi adosságunkat, ha mi-is a' mi felebarátinknac adosságit meg-engedgyük. 2. Mert mindnyájan atyafiac vagyunc, és az igaz atyafiui szeretet azt *dictállya*, hogy edgymásnac meg-engedgyünc. 3. Mert a' régi szent embereknec példájok-is azt mutattya. De effelett azt mondom, hogy a' könyörületesség, szánakozás, olly drága *virtus* az emberben, hogy valaki ez indulatot magában érzi, bizonyos lehet abban, hogy Istennél ő-is irgalmasságot nyér, mert meg vagyon irva: *Boldogoc az irgalmasoc, mert ők-is irgalmasságot nyernec.* Matth. 5.

3. *Virtus*, melly Josephben tündöklic, nem kűlömben mint a' Gémánt az arany gyűrőben fénlic, a' *modestia*, az engedelmesség és alázatosság, ki nem él gonoszul az ő hatalmával, nem hiszi-el ő magát, nem szól kevélyec módgyára, ezt mód-

ván: *Sic volo, sic jubeo, sit pro ratione voluntas.* Igy akarom, igy parantsolom, legyenec mindenec az én kivánságom szerént: sőt inkáb az ő parasztt és juhász attyafiait őrőmest láttya, őrőmest vészi, meg-vendégli, és őket meg-tsokolgattya és ölelgeti, és magát a' juhász Jácob fiának vallya lenni. Oh melly igen ritka K. a' tiszteletben és bőtsületes állapatban az alázatosság! mert mint a' hegyec tetein valo fák a' szelektől és égi háborúktul inkáb hányattatnac, a' mint Horatius-is mondgya: Azonképpen a' magas helyeken valo emberec a' kevélység szelétől ide s tova hordoztatnac, mig nem sokaknac tellyességgel nyakoc szakad. Oh melly ritkán találtatnac K. kik ezt a' bőltsJosephet kővesséc! ki noha immár ackor Ægyiptusnac Fejedelme vólt, mindazáltal el nem feletkezett állapattyárul, sőt báttyait-is arra tanitotta, hogy Pharaho előtt nyilván meg-vallyác, hogy ők pásztor emberec, és az attyok-is az volt, nem-is veszsztettec véle, mert azt meg-értvén Pharaho, Gosen földét rendelte nékic, a' melly Ægyiptusnac több részeinél jób és alkalmatossab volt barom tartásra.

Sæpiùs vĕtis agitatur ingens Pinus, & celsæ graviore casu Decidunt turres, feriuntque summos Fulgura montes.

4. *Virtus* ő benne *munificentia seu liberalitas*, az adakozás, ki mind attyát, és annac nagy és kitsiny tseléditabban a' jelen valo nagy szükségben kelletekorán táplálta, oltalmazta és minden képpen gondgyokat viselte, meg-gondolván hogy főképpen a' végre emeltetett volna fel Istentől, hogy a' Jácob *familiajat*, (ki ackor láthato Ecclésiája volt az Ur Istennec) táplálná és gondgyokat viselné. Az Ur Isten szent Fiáért engedgye nékünk-is fejenként, a' lelki *virtusokban* ezt a' szent Josephet követnünc, Amen.

L. PRÆDIKATIO.

Et fama illa audita est in domo Pharaonis, à vers. 16. usq; ad 20. versum

Következic immár ennec a' 45. *Caputnac* másodic része, melynec

nec illyen két punctumi vadnac:

1. *A' Királynac, és udvara-népének örvendezéſec jegyeztetik-meg.*
2. *A' Joſeph attyafiainac házájokban valo meg-téréſec, és Jácobnac Joſephen valo örvendezéſe.* Mind a' kettőrűl ſzollyunc Iſten ſegitségéből. De moſtan tsak ez elsőrűl.

AZ ELSŐRŐL.

Oda fellyeb azt mondá Moſes, hog' Joſephnec ſirását halván az Ægyiptiuſoc, leg ottan a' Királynac meg-mondottác, mellyet mind a' Király ő maga, ſ-mind udvara-népe miképpen vőttenec, és mint indúltanak-meg azon, azt ſem halgattya-el a' Propheta, kirűl azt mondgya: *Es tettzéc*, ugy-mond, *mind Pharahonac, ſ-mind az ő ſzolgainac*; de mitsoda dolog tettzet? Az-é, hogy Joſeph firt? Nem; hanem az, hogy Joſephnec attyafiai találkoztac, mellyen mind Pharahonac ſ-mind az ő egéſz udvara-népének nagy vigaságoc volt. Mi ſzűkség arrol tudakozni, hogyha a' Király udvara-népének az ő *con-*

ő *congratulatiojoc* kőzönséges örvendezéſec tiſzta ſziből volt-é, vagy tsak ſzin-mutatás-képpen? Mivel ſok udvarbélieknec az az ő ſzokáſoc, hogyha a' Király nevet, ők-is nevetnec; ha valakit a' Király kedvel, ők-is kedvellic, ha valakit bőtsűl, ők-is bőtsűllic, tiſztelic, és ſzeretic, és minden-képpen a' Királynac erkőltséhez ſzabjác és alkolmaztattyác magokat, ama' vers ſzerént: *Regis ad exemplum totus componitur orbis.* Mind az egéſz föld a' Királynac példájához ſzabja magát; Mennyivel inkáb edgy udvar-népe? Illyen *levitas* meg-lehetet a' Pharaho udvar-népe kőzőtt-is, mivel gyakorta meg-történic ez, nem tsak az udvarokban, Fejedelem és Király ſzolgaiban, hanem akár melly fęle rendec kőzőtt-is, mellyec im ez kőzönséges verſzetskékben énekeltetnec: *(cos,*

Cum fueris felix, multos numerabis amicos
Tempora ſi fuerint nubila ſolus eris.

Az az, Ha boldog léſzeſz ſok baráti-

dat

dat ſzámlálhatod: De ha az idő homályos léſzen, az az, jo ſzerentséd meg-változic, csak magad maratz. Effélé ideſtova ingadozo nád ſzálhoz haſonlo hypocrita ſzolgákat, ah melly jeles meſterséggel ki-kereſet volt udvarából Conſtántius, a' nagy Conſtántiuſnac attya, mert a' mint Zozomenus irja, az ő birodalmának kezdetin, edgyben hiván minden udvara-népét, azt mődotta nékiec, hogy a' kik hamis Iſtennec akarnac áldozni, meg-maradhatnac tiſztekben, a' kik penig azt nem akarják, békével el-mehetnec, és meg-kőſzőnhetic hogy keményebben nem bánic vélec. Azokáért némellyec inkáb el-akarván hadni az ő tiſzteket, és a' Királynac udvarát, hogy ſem az Iſtent, kéſzec lőnec el-menni; némellyec penig inkáb kéſzec lőnec a' hamis Iſtenecnec áldozni, hogy ſem mint a' Király udvarát el-hadni, és tiſztektől meg-válni. De kűlőmben lőn a' dolog, mert amazokat meg-maarſztá, raſztá a' Conſtantius, és nagy bőtsűletben tartá, ezeket penig udvarából ki-űzé, igazán itélvén, hogy ſoha azoc Fejedelmekhez hivec nem lennénec, kik az Iſtennec ember kedvéjért hiteket meg-ſzegtéc. Nyilván tudta ezt Theodoricus, kinec volt edgy hű ſzolgája, kihez felette nagy kedvét mutatta; de hogy annál-is nagyob kedvében lenne, hitit el-hagyván Ariánuſsá lőtt, mint hogy Theodoricus Ariánus volt, mellyet meg-értvén a' Király fejét vétette, azt vetvén ſzemére, hogy-ha Iſtennec tőtt hitit meg nem tartotta, ő néki ki tsak ember, mimodon tarhatná-meg? Illyen hajlandoság, ne mondgyam álhatatlanság meg-történhetet a' Pharaho ſzolgaiban-is, kik a' Királynac őrőmét látván, ha még ſzintén gyűlőltéc volna-is Joſefet, a' Királynac kedvéjért ők-is őrűltenec; De a' Király im ez két okáért láttatic Joſefnec őrűlni.

Plutarch.

1. Mert Pharaho felette igen kedvelte Joſephet, kit az ő ſzolgainac már

már régen az előtt igy *commendalt* vala: *Avagy az egész földön találhatnánk-é ehez hasonlo ferfiat, kiben az Istennec lelke volna?* Es Ægyiptusi nyelven őtet *Salvator mundinac*, az az, Világ meg-tartojának nevezte vala; honnét meg-tettzic, hog' Pharaho Josephet sok benne valo joszágos tselekedetiért kedvellette; mert az ő bőlts tanáts adásával tartatott-meg az ő országa, a' nagy kőzönséges éhségnec idején. *Cap. 41. v. 38.*

2. A' Joseph bőtsületiért őrült, mert az előtt Joseph tsak valami rabbol támadott Sidó embernec tartatott, de immár minekutánna láttyác és isméric őtet tiszteséges és nevezetes *familiabol* valonac lenni, minden rendec inkáb kezdettéc tisztelni, de kiváltképpen Pharaho. Hogy peniglen tiszta sziből volt a' Királynac a' Joseph állapattyán valo őrvendezése, külső tselekedetivel-is meg-mutatta, ezt mondván: *Módmeg a' te atyádfiainac: Ecképpen tselekedgyetec; Az ő barmokat terhellyékmeg*

meg mennyenek-el haza Chánahán földében, és vegyék-fel az ő attyokat, és mindentselédeket, és jőjenec én hozzám, és nékiec adom Ægyiptus földénec válaſztott részét, és a' földnec sirját észic. 2. Továbbá, a' minémű akadályoc lehetnec vala ebben Jácobnac és az ő fiainac, mivel ollyan nagy ház-népénec Ægyiptusban valo bé-kőltőzése nagy kőltséggel, és nagy munkával lehet vala, arra valo szekereket, és élést-is adat nékiec.

TANUSAG.

Ez K. a' Pharaho Királynac adakozo volta őrőc emlekezetre mélto ditsiretet érdemel, és példa lehet minden igaz valláſu Királyoknac és Fejedelmeknec, hogy ők-is legyenec adakozóc, nem tsak az övéikhez, de még az idegenekhez-is, de kiváltképpen az hivekhez, szálláſt és tápláláſt adgyanac az Isten Anyaszent-edgyházának, és legyenec azoknac tápláloi és dajkái, az Istennec amaz igéreti szerént: *A' Királyoc léſznec a' te tápláloid, és a' Királyné aſszo-* Esaiæ. 49.

ſonyoc a' te dajkáid. Mert ha a' kereſztyén Fejedelmec, Királyoc, és Királyné aſzſzonyoc ezt nem tselekedic, fel-támad az utolſo itéletnec napján ez a' pogány Fejedelem Pharaho, és az Iſtennec Fiának itélő ſzéki előtt vádolni es kárhoztatni fogja a' kereſztyén névei és hittel ditsekedő Fejedelmeket, Királyokat, hog' ő pogány Fejedelem, és az igaz Iſténec iſméreti kivől valo ember lévén, táplálta, ſzárnya és gondviſelése alá vőtte az Iſtennec ackorbéli árva, bujdoſo, és minden emberi ſegitségtől meg-foſztatott Eccleſiáját. De oh Felséges Ur Iſten, melly igen ritkán találtatic moſtan a' mi időnkben ez a' *liberalitas* még a' kereſztyéni névei ditsekedő Fejedelmekben is! Sokat igérnec ugyan némellyec réſzeg eſzſzel, (tiſzteſség, bőtsület, méltoság adaſséc, minden K. *Summus Magiſtratuſoknac*) de keveſet tellyeſitenek-bé benne, ama' mondás ſzerént:

Regia crede mihi res eſt promittere multa,

Sed præſtare fidem ruſticitatis opus.

Az az, Királyi dolog ſokat igérni, de paraſztság mind azokat meg-tellyeſiteni. Oh melly ritka moſtan az Artaxerxes Longimanus, ki megértvén hogy némellyec fogyatkozáſnac tartanác azt ő benne, hogy edgyic keze az máſiknál hoſzſzab volna, azt mondotta; Hogy azt ő néki a' terméſzet adta, mint jó Fejedelemnec, hogy a' job keze az adakozáſra hoſzſzu lenne, a' bal keze penig a' bé-vételre rővidebb. Nem azért adta Iſten a' napnac a' világoſságot, hogy abban maga gyönyőrködgyéc, hanem hogy egyebeknec ſzolgállyon. Az emberi teſtben ſem azért vadnac a' nagy erec, hogy tsak ők tőltőzzenec a' vérrel, hanem hogy az apro ereckel-is kőzőllyéc, mellyet ha nem tselekeſznec, a' teſtnec egéſz állapattya fel-bomol, és az ember veſzedelmes állapatra jút; Ugy a' Királyoc, Fejedelmec, Tsáſzároc és gazdagok-is ha a' ſzegényeket nem táplállyác, hanem a' mi ke- *Ut Plutarchus refert.*

vés vér vagyon-is bennec, ki-szopjác, semmi jo nem következic. Az Ur Isten minden rendektől, mind külsö s-mind belsö tiszteletet kiván.

1. A' külsö tiszteletez, hogy aranyunkal, ezüstünkel, pénzünkel, és minden e' világi joszáginkal tisztellyüc az Istent, az az, az Anyaszentedgyháznac táplálására, oltalmazására, és épületire örömest költsünc. A' Persáknac illyen törvényec volt, hogy valamelly felé az ö Királyoc ment, senkinec eleibe nem volt szabad ajándéc nélkül menni, hanem kinek-kinec érteke szerént ajándékot kellet adni, és a'kik közöttöc gazdagabbac voltanac az ö Királyoknac aranyat vittenec és temjént, nem a' végre mintha azokkal nékic Isteni tiszteletet akartanac volna tenni, hanem azért, hogy azockal-is arra intenéc az ö Királyokat, hogy az Istennec tiszteletiben fösvényec ne legyenec.

Nagy ditsiretet érdemel ebben Alexander Magnus, (ha mélto ditséretre

retre a' pogányoknac hit nélkül valo joszágos tselekedetec) ki még mikoron gyermec volna, és az Istenecnec áldozattyoknac tételében ö-is jelen volna, mind két kezét megtöltvén temjénnel sietvén nagy büséggel hordotta azt az áldozatra. Ki mikorö az ö Pœdagogusától megintetett volna, hogy ackor áldozzéc ollyan büvön temjénnel, mikor ollyan országot hodoltat az ö birodalma alá, a' holott büvön lészen a' temjén. Mikoron azért Tyrus városát meg-vötte volna Alexãder, és sok ajándékokat abból a' prædából küldött volna, mind annyánac Olympiánac, és jo barátinac, azoc között az ö régi *Præceptorának* Leonidesnek-is 500 talentom nyomo temjént, és száz talentom erö Myrrhát küldött, illyen levelet irván néki: *Thus Myrrhamq; ad te abundè misimus, ut in Deos parcus esse desinas.* az az: Temjént és Myrrhát tenéked büséggel küldöttünc, e' végre, hogy az Istenekhez fösvény lenni meg-szünnyél.

2. Az-is kűlső tiſztelet, hogy a' ſzegényekben mi-is ſegéllyűc a' ſzegény Chriſtuſt. A' belső tiſztelet az, hogy minden tévelygés nélkűl valo hitűnc és tudományunc légyen. Valaki azért igaz hitben vagyon, olvaſſa, avagy halgattya, tanullya az Iſtennec igéjét, és arrul elmélkedic éjel és nappal, ſok gyra aranyat és ezűſtőt, pénzt, és minden fęle joſzágot ád az az Ur Iſtennec. Mellyre minket-is ſegéllyen a' nagy hatalmu Iſten, Amen.

LI. PRÆDIKATIO.

Fecerunt ita q. ſic filii Iſrael, & dedit eis. &c. à ver. 21 uſq. ad 28 verſum.

MAſodic réſze következic immár ennec a' ſzent letzkének, tudni-illic, a' Joſeph attyafiainac házájokban valo meg-téréſec. 2. Jácobnac az új hirē valo őrvendezéſe, mellyet az ő fiaitul Joſeph felől értet vala. Mindeneknec előtte láſſuk-meg itt K.

1. Mi modon kéſzitette és botsátotta Joſeph útokra az ő attyafiait?

AZ ELSŐRŐL.

Minekutánna az Izraël fiainac ſzabadság engettetett volna Joſephtől a' haza menetelre, im ez 4 dologbol *provideál*, viſel főképpen gondot ő reájoc: 1. Szűkségekről, 2. Az ő attyárul Jácobrul. 3. Bőtsületekről. 4. Egéſſégekről.

1. Azt mondá, hogy ſzűkségekről, mert a' Pharaho parantsolattya ſzerént, ſzekereket adott nékiec, feleségeknec, gyermekeknec, és az ő erejében meg-fogyatkozott attyoknac el-hozására eledelt és költséget az útra.

2. Az mint illet, nem hadgya Joſeph hátra vén attyát, mert néki tiz ſzamárokat küld, azokat Ægyiptombéli ſzépséggel meg-terhelvén, és ezeknec felette tiz nőſtén' ſzamárokat, kik gabonát, kenyeret, és egyéb éléſt vittenec az ő attyának az útra.

3. Az ő attyafiainac bőtsületekről és tiſzteſségekről is gondot viſel,

mert igen bőtsületes és tiſzteſséges dolog volt, hogy őket edgyenként Fejedelmi ajándéckal meg-ajándékozta, ugy-mint edgy edgy őltőző ruhával, Beniámint penig őttel, és 300 ezűſt pénzel, az az, háromſzáz Sicluſſal, ki mi nálunc tészẽ 200 magyar forintot. Oh tiſzta ſzivből valo békeség! Oh de hol vagy moſtan Joſefnec illyen igaz attyafiuiſzereteti? Mert te a'gonoſz-ért joval fizettél, mert imé, a'kik te rollad az előtt a'te ſzép tarka ruhádat le-vontác, te azokat moſtan ſzép ruháckal ruházod és tiſzteled! A'kik a'te ſzép ſelyem ruhádat nem ſzántác megtépni és haſogatni, ſ-mind penig vérben keverni; te azoknac moſtan ép, tiſzta, és idneplő ruhákat nem ſzánz adni! A'kiknec a'te ſiralmidon ſzivec meg nem eſett és keſeredett, te azokon kőnyhullatáſſal ſirtál! A'kik a'te ſok eſedezéſedet, és reájoc ki-terjeſztett kézzel valo kőnyőrgéſedet meg nem halgattác; te azokon mindeneknec kőzben-járáſoc és bé-

keség

keség ſzerzéſec nélkűl meg-kőnyőrűltél, nékiec meg-engedtél, sőt őket ugyan meg-őlelgetted és megtsokolgattad.

4. Továbbá, edgyeſségekre és békeſségekre-is vigyáz és gondot viſel, mert meg-parantsollya nékiec, hog' az útban edgymás kőzőtt ne háborogjanac, viſzſzát ne vonnyanac; mivel tudgya vala a'bőlts Joſeph ezeknec régi erkőltsőket és terméſzeteket, a'mellyre nézvén inti őket, mert gondollya vala, hogy netalám az útban edgymás ſzemére fogjác hánni az ő régi gonoſságokat, mit tselekedtenec volt régen Joſephel a' puſztában, ki volt annac kőzőttőc fő oka; és ecképpen ennec az őrőmnec édeſségét, ſ-mind a'kőzőttőc valo edgyeſséget izetlenné fogjác tenni, mivel-hogy minden dolognac a' ſzép békeség és edgyeſség az izi, a' mint ſzoktác mondani.

TANUSAG.

Meg-tanulhatni innét, miképpen illic azoknac magokat viſelni,

a'kik az atyafiac kőzzűl inkáb tűndőklenec, és eléb vitte Iſten a'tőbbinél, hatalommal, méltosággal, bőltseséggel és értéckel; Ez tudniillic azoknac tiſztec; 1. Hogy a'tőbbinec ſzűkségekrűl a'mint lehet *provideállyanac*, gondot viſellyenec. 2. Tiſzteſségekre-is gondgyoc légyen, mint Joſephnec, és azon legyenec hogy azok-is az ő tiſzteſségében részesűlheſſenec. 3. Arra-is gondgyoc légyen, hogy az ő attyafiai viſzſzátvonóc, harag-tartóc, gyűlőlkődőc ne legyenec, mellyeckel az atyafiui ſzeretet igen meg-ſérſzic és meg-háborodic. Ez az elsőről.

A' MASODIKROL.

Hallyuc immár K. Jácobnac az új hiren valo őrvendezését. Haza érkezvén az Izrael fiai, Joſephnec parantsolatit nagy őrőmmel beſzéllik-meg az ő attyoknac. 1. Affelől tudoſittyác az ő attyokat, hogy él Joſeph. 2. Hogy Ægyiptusban Fejedelem. 3. Hogy azt parantsollya, hogy minden háza-népével edgyűt Ægyi-

Ægyiptusban alá-mennyen ő hozzá. De ez Jácobnac előſzőr tsak ugymint valami álomnac, avagy kőltőtt dolognac tettzett, ezért mondgya Moſes: *Es az ő ſzive tántorog vala ő benne.* az az, nem adott mindgyárt edgyátallyában hitelt az ő beſzédeknec, a'mint Moſes nyilván mondgya: *Es nem hiſzen vala nékic.* Annak-okáért az Izrael fiai ſzemmel láthato és kézzel tapaſztalhato dolgockal és bizonyságockal állattyác az ő beſzédeket. 1. Mit láttanac és mit hallottanac meg-beſzéllic. 2. Erre a' dologra bizonyságul támaſzttyác az ő kedves fiát Beniámint; kinec a'vén Izrael tőbbet hiſzen vala, hogy ſem mint a'tőb fiainac. 3. A' ruhákat, mellyeket nékiec ajándékozot volt meg mutogattyác. 4. A' Szamárokat, és Ægyiptusbéli ſzépségeket, mellyeket Joſeph néki kűldőtt. Végezetre láttya maga-is a'kotsikat és ſzekereket jelen lenni, mellyec Pharahotul ő érette kűldettenec, kiket mikoron látott

látott volna Izrael, azt mondgya a' Propheta. Leg-ottan az ő attyoknac *Jácobnac lelke meg-éledett, és meg-örvendezett.*

Omne nimium nocet.

Tsuda dolog K. hogy a' nagy véletlen, és felettéb valo örömnec miatta Jácob mindgyáráſt meg nem holt! Mivel hogy mind a' hirtelen valo nagy öröm, ſ-mind a' módnékül valo ſzomoruság és keſerűség miatt hertelen halál következhetic. A' kűlső hiſtoriákban olvaſſuc, hogy némellyec a' reméntelen és felettéb valo örömnec miatta; némellyec penig a' felettéb valo ſzomoruságnac és bánatnac miatta, hertelen halállal holtanak-meg. Gellius azt irja, hogy edgy aſzſzonyi-állat látván fiát a' Romai kapun bé-jöni, ki felől néki az előtt ollyan hirt hoztanac volt, hogy a' Cannaſi veſzedelemben ő-is az ellenségtűl meg-ölletetet, mondom véletlen látván a' ſeregben jöni az ő fiát, a' nagy hertelen valo örömnec miatta azon kapuban ſzörnyű halállal meg-holt.

Gell. lib. 3. cap. 15.

Né-

Némellyec penig a' nagy ſzomoruſágnac és bánatnac miatta, mint amaz Görög *Oratoroknac* Fejedelme Demoſthenes, ki midőn hazájából Athenás városából ſzámkivetésben űzetteteť volna, Calabriában menvén, mikoron némelly jo barátinac levelet akarna irni, pennáját és papiroſát kezében vévén, fejét le-hajtván, és ruhájának valami réſzével fejét bé-takarván, nag' fohászkodáſoc közőt lelkét ki-botsátotta. Melynec a' *Medicuſoc* illyē okát jelentic; mint-hogy az embernec ſzive, ki a' léleknec kiváltképpen valo ſzéki, tsudálatos bőltseséggel hárő ſzegre *Cor eſt ſedes animæ.* űreſséggel vagyon Iſtentől teremtvén, midőn az embernec örőme vagyon, a' ſzű ki-nyilic, és ugyan kiterjeſzti magát, de hogyha az öröm hertelen és felettéb valo léſzen, a' ſzű a' hertelen valo ki-nyiláſnac és terjedéſnec miatta igen meg-bántodic, és meg-lankadván, hertelen halál következhetic belőle. Iſmét a' hertelen valo *conſternatioban*, el-rémű-

lésben,

lésben, és a' nagy ſzomoruságban, kűlőmben vagyon a' ſzivnec állapattya, mert ackoron az erekben folyo vér hertelen bé-futván a' ſzivben, és a' ſzivnec ajtótskája-is hertelen bévonſza és zárja magát, és a' ſzerént ebből-is hertelen halál következic. De mint-hogy Jácobnac őrőmét, melly véletlen és reménteln volt, de nagy-is volt, és azt a' nagy őrőmet elsőben az ő ſzivében megenyhitette és *temperálta* a' Jácob hihetetlenſége, ki nem mindgyárt ésnem könnyen hitt az ő fiainac beſzédeknec, hanem a' mint a' Propheta jelenti, *vélekedett abbol az ő ſzive és nem hitt nékiec.*

TANUSAGOK.

I. A' Jácob fiainac példájokból tanullyuk-meg K. a' hazugságnac minémű jutalma légyen, kik valamikor tsalárdul máſokat meg-tsaltanac, és hazugságockal máſokat elhitettenec; ez tudni-illic, hogy affélec mikor igazat mondanak-is, az után igaz beſzédeknec ſem hiſznec. Ez

Ez jutalma a' hazugságnac. Igy jártanac hazugságoc miat ezec a' Jácob fiai, kik mivel-hogy az előtt hazugságockal meg-tsaltác és el-tsábitottác vala vén attyokat, hogy Joſephet a' vadac ſzaggattác volna el: ihon immár moſtan igazat mondanac néki, hogy Joſeph él, és Ægyiptusba fejedelem, de igaz beſzédeknec ſem hiſzen. Mind kettő nyavalyás dolog K. mind valamit hertelen és mód nélkűl el-hinni, ſ-mind penig az igaſságnac nem hinni. Szent Thamás abban vétkezett, hogy a' Chriſtus Jeſuſnac halottaibol valo fel-támadását nem hitte, ſem edgy ideig az Apoſtaloknac ſzavának hitelt nē adott, és ecképpen edgynehány napoc alatt hitetlenségben maradott, mellyért Chriſtus Urunc meg-is dorgálta őtet, mondván: *Thoma ne légy hihetetlen, hanem hivő.* Szent Pál-is a' Galatabélieket edgyikért azért feddi, hogy az igaſságnac nem hittenec, kiket ecképpen pirongat mondván: *O ti balgatag Galatabéliec, kitsoda tsábitott-* Joh. 20. Galat. 3. 1.

bitott-el titeket, hogy az igasságnac nem hinnétec? Némellyec abban vétkeznec, hogy mód nélkûl, hertelen, magoc gondolatlanul, akar melly dolgot mindgyárt el-hiſznec, mert a' mint köz példában-is mondgyác: *Qui facilè credit, facilè decipitur*; A'ki könnyen valamit el-hiſzen, könnyé meg-is tsalattatic az. Igen helyeſen int annak-okáért bennünket a'ſzent János, holott azt mondgya: *Megprobállyátoc*, ugy-mond, *a' lelkeket, ha Iſtentûl vadnak-é*, és ugy hidgyünc néki. Elég nyavalyás dolog volt, hogy az előtt a'ſzeginy Jácob-is ollyan hamar hitelt adot volt az ô fiainac hazug és álnoc beſzédeknec, mert halván az ô hazugságokat, legottan el-hitte vala, mondván: *Ugy vagyon a' mint mondgyatoc, a' kegyetlẽ vad ſzaggatta-el az én fiamat*; holott Jácobnac ſzorgalmatoſon meg kellet volna tudakozni mind az idôrûl, ſ-mind a' helyrûl, mikor, és holott találtác a' Joſeph ruháját; Meg kellet volna Jácobnac azt a' helt látni, hol és

és mellyic helyen volt Joſephnec elſzaggattatáſa; A' vért-is meg kellet volna viſgálni, ha ember vagy gôdôlye vér lehetett-é az, de az ô elméjénec nagy fel-háborodáſa miatt, ſzegény meg-keſeredett atya ezekrûl nem-is tudot gondolkodni, hanem a' vadakat vádolta, az ô fiait penig, kik gonoſz vadac voltac, a' gyanoság alol meg-mentette.

II. Miképpen kellyen az Iſten felô atyáknac az ô magzattyokon ôrûlni, innét azt-is meg-jegyezhettyûc; Jácob halván Joſephnec az ô fiának ſzép állapattyát, igy ſzóllot: *Elég ennékem hogy él az én fiam, el-mégyec és meg-látom otet, minek-elôtte meg-halnéc*; honnét meg-tettzic, hogy Jácob inkáb ôrûlt az ô fiának életének és egéſſégének, hogy ſem mint az ô Fejedelemségének-is, noha jollehet azt ſem bánta. Goromba atyác azért azoc, kik nem elég ôrômnec tarttyác, ha hallyác hogy az ô magzattyoc élnec és egéſſégben vadnac, hanem ugy ôrûlnénec nékic, ha hal-

lanác hogy Fejedelmec, vagy igen gazdagoc.

III. Ebben a' Jácob példájában az Isten Anyaszentedgyházának, minden fęle nyomoruságoc alol valo fel-szabadulása, és az ő szomoruságinac, és siralminac őrőcké valo őrőmre forduláſa-is példáztatic, Christus Urunknac amaz igéreti szerént: *Sirtoc*, ugy-mond, *és zokogtoc, e' világ ti ellenetec őrůl, de a' ti siralmatoc ismét őrőmre fordul.* Ismét: *Boldog férfiu az, ki el-szenvedi a' késértetet, mert minek-utánna meg-probáltatic, elvészi az életnec coronáját, mellyet megigért az Ur azoknac, a' kik őtet szeretic.* tudni-illic, mikor meg-hallyuc a' mi Josephůnknec az Ur Jesus Christusnac győnyőrűséges szavát, ki maga felől azt mondgya: *En megholtam vala, és imé élec őrőckőn őrőcké.* Es a' mikor azt fogja mondani: *Jőjetek-el áldottac.* Ackoron meg-láttyuc őtet, a' mint vagyon, meg-láttyuc az ő ditsőſségét, és nem tsak részszerént, mint Moses a' kőszikla-

Johan. 16.
Jac. 1.
Apoc. 1.
Matth. 25.
Joh. 3.
1. Joh. 1.
1. Thess. 4.

nac

nac hasadékjában; avagy Illyés a' földindulásban; Daniel és Esaiás a' magas Királyi székben, Peter, János és Jacab a' tábor hegyén, hanem szinről szinre, és osztán ő véle őrőkkéedgyűt lészűnc, *és el-tőrli könyhullatáſinkat a' mi szemeinkről.* Mellyben minket-is vigyen-bé ő szent Felsége, és engedgye-meg az ő szent szinét látnunc, Amen.

Exod. 33.
Dan. 7.
Apoc. 21.
Esa. 6.
1. Reg. 19.

LII. PRÆDIKATIO.

Ex Cap. 46. Profectus ita q; est Israel cum om. à versu 1. usq; ad 7. versum.

ITt immár bé-kezd tellyesedni Istennec amaz jővendő mondása, mellyet Abrahámnac mondott vala, igy szolván: *Bizonnyal tudgyad a' te maradékod jővevény lészen az idegen földőn.* A' melly Izrael fiainac példájokban, az Isten Anyaszentedgyházának e' világ szerént valo állapattya példáztatott, ki eleitől fogván edgy helyből másban hányattatott, néha Chaldeából Chanahánban bolygot, Chanahánbol Ægyip-

Sup. 6. 13.

tusban bujdosott, hol a' pusztában, Siriában, Babilloniában nyomorgott, ezen változo állapattya lészen világ végezetig-is, mindazáltal soha ennec magva nem szakad, az igaz hit, az igaz Isteni tiszteletet ebből el nem fogy, mert kőnyörgött Christus Urunc a' Péternec hitiért, az az, az ő Anyaszentedgyházáért, kinec a' pokol kapui-is ellene nẽ álhatnac.

De hogy beszédűnc éffelől-is meg-határozott légyen; lássuc 1. ennec a' szent historiának-is részeit, mellynec 3 Részei vadnac.

1. *Meg-irattatic Jácobnac háza-népével egyetemben Ægyiptusban valo bé-menése.*
2. *Jácob fiainac és unokáinac számoc és nevec.*
3. *Jácobnac és Josephnec edgymással valo ßemben lételec és órvendezéßec.*

Az első részében ismét három tzickelyec vadnac:

1. *Jácobnac helyéből valo ki-mozdulása, és áldozat tétele.*
2. *Meg-mondgya a' Propheta az áldozat*

zat után Beerßebában mint jelent-meg néki az Isten, ki ôtet az ô szándékában, és igyekezetiben meg-erôßitette.

3. *Utra valo eredését, a' Chánahán földéből valo ki-bontakozását, és Ægyiptusban valo bé-menését jelenti-meg.*

Lássuc rendel mindeniket.

AZ ELSŐRŐL.

Mindeneknec előtte a' helyét módgya-meg Moses, Jácob az ő helyéből hová mozdult-ki, tudni-illic Berßebába, a' melly Berßeba Abrahámnac, Isaknac, a' Jácob attyának, mint edg' hazája volt, és edgynehány okokért igen *celebris*, nevezetes hely volt: mert itt kőtőttec volt frigyet, és tőttec volt edgymással szővetséget Abrahám és Isác a' Gerárnac Fejedelmével Abimélechel. Másodszor, mert itt ezeknec valami kis hajlékotskájok-is vólt, és oltároc lévén, gyakorlottác az Isteni tiszteletet és áldozatot. Annak-felette, innét botsátotta vala Isac ezt a' Jácob Pátriárkát-is Mesopotámiában. Annak-okáért

Jácob-is Ægyiptusban akarván mẽni, ide erre a' helyre szállot-ki, mind az útnac mivoltáért, mint-hogy egyenes úta-is volt arra Ægyiptusra, ki ugy-mint egy 8 Német mélyföldön volt Hebromtul, a' honnét ki-mozdult volt; s-mind az áldozatért, mellyet Istennec akar vala tenni, mint-hogy az a' hely igen alkalmatos volt az áldozat tételre. Ki-indulván azért Jácob az ő helyéből, az Ur Istennec áldozic, mellynec egynehány okai voltanac, mert ig' gondolkodhatott ő magában: Vallyon s-tettzik-é ez az Ur Istennec, hogy én Kananeát el-hagyom, és Ægyiptusban alá-megyec, mellynec biráſa felől nékem, s-mind az én atyáimnac sok izben igéretet tött, hogyha most el-hagyom, vallyon sviszsza hozé engemet és az én maradékimat erre a' földre? Vallyon ha meg-induloc, nem haloké-meg addig az útban, miglen az én fiamat Josephet meg-látom? Ezec lehettenec azért 1. okai ennec a' Jácob Bersebában valo áldozattyának. 2. Az Istenhez valo hálá-adoságát-is jelentette ezzel, hogy az ő fiát reménsége kivül életben, egésségben megtartotta, és arra a' Fejedelmi méltoságra magasztalta, mellyben őtet hallya lenni, edgyszer s-mind azonis kónyörögvén az Ur Istennec, hog' az ő fel-vött útát szerentséſitse, az mint ackor-is tselekedet, mikor Mesopotámiában indult vala; ki a' feje alatt hált követ oszlopnac fel-emelte, olajt töltvén föllyül reája, és azt *Bételnec*, az az, Isten házának nevezte, és fogadáſt tött az Ur Istennec, ezt mondván: *Ha az Isten én velem lejend, és meg-őriz engemet az úton, az mellyen én most el-megyec, &c. ha megtérec békével, ez kő Isten háza, az az, Isten óltára léſzen.* Gen. 28. Igy most-an-is Isſegitségéből indul az ő útára.

Wolph. Muſc.

TANUSAGOK.

I. Ez a' Jácobnac példája minket arra tanit és serkenget: Ha valamikor mi-is *(quia quilibet ſuas tentationes habet)* az Istennec nékünc tött igéreti

reti felől késértetnénc és probáltatnánc az Iſteni Sz. ſzolgálattal, mint Jácob, erőſitsűc, gyámolitsuc azoc ellen a'mi hitűnket. A'mi áldozatunc nem egyéb, hanem az imádság, kőnyőrgés, a'hit, reménség, és a'ſzent Sacramentomockal igaz hit által valo élés.

II. Miképpen Jácobot ſem a'ſzemérem, ſem a'fęlelem nem vonta és nem rettentette-el az Iſteni tiſztelettűl, noha az ő *Religioja* a'pogányoc előtt igen gyűlőlséges volt: igy mi-is ne ſzégyenlyűc az Iſtennec igaz tiſzteletit, és a'mennyei igaſságot mind az egéſz világ előtt meg-vallani, és valamenyiſzer ſzűkség, a'bálványozóknac ſeregéből kűlőn állani, mert meg vagyon irva: *A'ki én rolam vallást téſſen az emberec előtt, en-is vallást téſſec arrul az egekben az én Sz. Atyám előtt.* A'ſzent Péter Apoſtal-is erre int, a'hol azt mondgya: *Legyetec,* ugy-mond, *mindenkoron kéſzec megfelelni nagy alázatoſsággal és bőtsűlettel azoknac, a'kik ſſámot akarnac venni*

Matth. 12.

1. Pet. 3.

a'ti hitetekrűl, és bennetec valo reménségrűl.

III. Tanullyuk-meg, hogy mindennémű dolgainkban, mind nagy ſ-mind kitsiny igyeinkben, mi magunkat, mint Jácob, kegyes kőnyőrgésűnkel, imádságinkal ajánlyuc Iſtennec, hogy igazgaſſa a'mi tanátsinkat, tegye jo ſzerentséſsé útainkat, minden járáſunkat, kelésűnket, hogy a'mi kereſztyén hivatalunc kivűl ne tévelyegjűnc, mert valamelly dolog Iſten tanátsa nélkűl indittatic és kezdetic, nem léſzen annac bódog ki-menetele, mert meg vagyon irva: *Ha az Ur nem éppitend minékünc házat, hejában, &c.* Példa erre a'Babillon tornyánac éppitői, kik mivelhogy Iſten tanátsa és akarattya nélkűl magas tornyot akartanac éppiteni, de nem meheténec elő ſzándékokban, hanem gyalázattal el kelletéc hadnioc. Abſolon-is nem kűlőmben jára, ki nem várá az Iſtennec hivatalát, és tanátsot nem Iſtentűl, hanem Achitopheltűl kérde, an-

Pſal. 127.

Gen. 11.

nak-okáért gyalázatos kimulása lőn ez világból, mert a' fának ágán függvén hala-meg. Minden időbéli hivec értettéc ezt, és azokáért szűntelen kőnyörgőttec, hogy Isten mind
Psal. 121. ki-meneteleket s-mind bé-jövetelecket igazgassa és őrizze.

IV. Ugyan innen arra-is intetűnc, hogy a'mi Isteni tiszteletűnkel csak az edgy Istennec szolgállyunc, miképpen Izrael, ki nem más Istennec, hanem az ő attyának Abrahámnac, Isaknac Istenének áldozott. Sockal kűlőmben tselekeszenec a' Pápistác, kik nem csak az edgy Istennec, hanē a' meg-holt sok Szenteknec, sőt ollyaknak-is, kiknec lelkec a' kárhozatban győtrődnec, tészenec sokan Isteni tiszteletet, és nem az edgy Istennec raknac óltárokat mint Jácob, hanem mint az Athenásbéliec, *Ignoto Deo*,
Actor. 17. az ismeretlen Istennec. Száz *Templomoc* kőzzűl sem látz, és nem hallasz kőzőttőc edgyet, kit az edgy Istennec éppitettec volna, hanem szent Péternec, Sz. Pálnac, Szűz Máriánac, Ferentznec, Istvánnac, &c. kiknec tiszteletekre idnepeket rendelnec, viasz gyertyákat égetnec, nékiec kőnyőrőgnec, segitségűl hijác, mellyeckel csak az edgy Istennec tartoznának, a' mint meg vagyon irva: *Csak az edgy Istennec szolgály.*

A' MASODIKROL.

Lássuc immár annac módgyát, miképpen jelent-meg Isten Jácobnac, ki őtet az ő szándékában megerősitette? azt mondgya a' Prophéta: *Es szóla Isten étszakai látásban Jácobnac, és monda: Jácob, Jácob; ki felele, im hol vagyoc.*

1. Moses az Isten meg-jelenésének módgyárul emlekezic, és azt mődgya felőle, hogy étzakai látásban lőtt, ackor mikor Jácob alunnéc, a' mint az előtt-is mikor Mesopotamiában menne, e' szerént jelent vala meg Isten néki. *Cap. 28.*

2. Az Istennec meg-jelenésben valo szavát jedzi-meg, mint szolitotta-meg őtet az ő nevén, ki ugyan meg-kettőztette szavát, igy szolván:

Jácob,

Cap. 22. *Jácob, Jácob*, mellyel *attentiora*, az az, figyelmeteſſégre avagy halgatáſra intette ôtet; mint Abrahámot o-da fellyeb.

3. Elől-járo beſzédel él az Iſten, ezt mondván: *En vagyoc az Iſten, a' te atyádnac Iſtene*, melly mondásával Iſten, mind az ô hatalmaſságát, ſ-mind Jácobhoz valo jo akarattyát jelentette. 1. Hatalmaſságát, hogy tudni-illic, ô az az erôs Iſten, a' ki minden gonoſz akaróc és ellenségec ellen meg-oltalmazta Abrahámot, Iſakot. 2. Jo akarattyát, hogy az ô igéretirûl, mellyet az ô attyának Iſáknac tôtt, el nem feletkezic.

4. Inti, és edgyſzerſ-mind vigaſztallya ôtet, ezt mondván: *Ne fély Ægyiptusban menni.* Mellyből megtettzic K. minémû okai voltanac az Izrael áldozattyának, elſô oka a' fęlelem, a'mint az Iſtennec ſzavából meg-tettzic, mert azon fęlt Jácob, hogy nétalám nem javallya Iſten az ô Ægyiptusban valo bé-menését, és igy nem léſzen békeséges, ſem az ô

úta, ſem Ægyiptusban valo lakáſa; ezt a' fęlelmet és kételkedéſt ki-véſzi azért Iſten a' Jácobnac ſzivéből, és a'mint maga kivánta, meg-bátoritotta ôtet affelôl, és 4. dolgokrul véſzen Iſtentûl biztatáſt: 1. Hogy ne fęllyen, mert nintsen néki ellene, hogy ô Ægyiptusban mégyen. 2. Azzal biztattya, hogy ôtet ott nagy néppé téſzi; mintha mondotta volna Iſten: *Mutatione loci, non mutabitur promiſsio mea.* A' helynec elváltoztatásával nem valtozik-meg azén igéretem. 3. *En el-mégyec*, ugymond, *veled Ægyiptusban.* 4. En hozlak-ki iſmét tégedet onnét.

S-mondhatnád: Ha Jácob Ægyiptusban meg-holt, tehát miképpen tôlt-bé ez az Iſtennec mondáſa?

Fel. Két-képpen: 1. Meg-halván Jácob Ægyiptusban, az ô fiai által ki-hozatta onnét az ô teſtét, és a' mint maga kivánta, Chanahán földében az ô attyának az Iſáknac koporſojában temettetett-el. 2. Kihozta Jácobot az ô máradékiban.

5. Az-

5. Azzal biztattya, hogy Joseph fogja-bé az ő szemeit, mellyec *suo tempore*, izenként mind bé-tellyesettenec.

TANUSAG.

Ezek-is a' dolgoc K. mind az Istennec fárathatatlan *providentiáját commendállyác* minékünc, kinec az ő hiveire olly nagy gondgya vagyon, hogy azokat soha és sohul el nem hadgya, hanem mindenűt vélec jár, mint Jácobbal, mert az ő szent szájával tőtt effelől igiretet az ő hiveinec, ezt mondván: *Ne félj semmit oh én népem, mert én meg-váltottalac tégedet, én népem vagy te, Mikor a' vizeken által menéndesz, a' vizec el nem buritnac tégedet, mikor a' tűzben járándasz, meg nem égettetel, és a' láng meg nem fog tégedet perselni*; *Mert én vagyoc a' te Istened.* Idvőzitőnk-is azzal vigasztallya és biztattya az ő hiveit, hogy *nem hadgya őket árvájul, hanem vélec lészen mindennapon, mind világ végezetiglen. Ha Isten velünc, kitsoda ellenünc.*

Esa. 45.

Joh. 14. Matt. ult.

Roman. 8.

A' HAR-

A' HARMADIKROL.

Meg-*confirmáltatván* Jácob az Isteni felelet által az ő igyekezetiben, bátorsággal ered fel-vőtt útára, és minden háza-népével s-holvalojával egyetemben őrőmmel mégyen bé Ægyiptusban; és noha Pharaho Király, mind penig Joseph nagy igéreteket tőttenec vala Jácobnac, mind fiaival egyetemben, mindazáltal arra nézvén, nem hadgyác és nem hánnyác-el magoktul az ő sok fáratsággal kereset joszágokat, mint edgy Crates Thebanus felől olvassuc, ki minden aranyát ezűstit hajora rakván, a' tengeren nagy mszsze a' mélységre bé-evezett vélec, és kihányván a' hajobol őket, ezt mondotta: Fussatok-el tőlem gonosz kivánságoc, mert job hogy én meritselek-el titeket, hogy sem tik engemet. Mondom, nem tselekedte ezt Jácob, sem az ő fiai, hanem a' mint Moses nyilván mondgya: *Minden joszágokat és marhájokat el-vitték magockal*, hogy kúldusoc módgyára ne kén-

kénszerittetnénec tsak a' másokéból élni, se penig a' Királynac és Josephnec terhére ne lennénec.

TANUSAGOK.

I. Edgy szoval innét azt tanulhattyuk-meg K. hogy az az út bátorságos, és az a' dolog jó szerentsés, mellyec jó végre, és az Istennec segitségre valo hivásával kezdetic, és ugy-is végeztetik-el.

II. Azt-is meg-jegyezhettyük innét, hogy nem kárhozatos dologe' világi testi jóckal birni, sem edgyátallyában a' gazdagságot ő magábá nem kell kárhoztatni, hanem Istennec szép, és kiváltképpen valo ajándékának keliſmérni, a' mint a' bölts Salamon jelenti, mondván: *Az Istennec áldása gazdagittya-meg az embert.* Tsak hogy ez kivántatic hozzá, hog' e' világi gazdagsággal senki fel ne fuvalkodgyéc, reménségét semminémű javaiban ne helyhezteſſe, mert a' mint Ambrus Doctor mondgya: Nem a' gazdagságban vagyon a' vétec, hanem azokban, kik a' gazdagsággal élni nem tudnac: mert mint a' gazdagság akadály a' gonoszoknac, szintén ugy segedelem a' jóknac jószágos tselekedetinec. Az Ur Isten mindennémű lelki és testi tőle vött ajándékival engedgyen szent nevénec ditsiretire élnünc, Amen.

Prov. 10.

LIII. PRÆDIKATIO.

Hæc verò sunt nomina filiorum Israel, &c. à vers. 8. usq; ad 27 versum.

MInek-utánna meg-irá Moses Izraelnec lako-helyéből valo kimozdulását; 2. hová ment, tudniillic Bersebába; 3. ot mit tselekedet, áldozott az ő attyának Isaknac Istenének; végezetre, az ő áldozat tételénec gyümöltsét jelenté-meg, kinec illyen haszna volt, hogy Isten ő néki meg-jelenvén, meg-tanitotta őtet arra, mit tselekedgyéc, ezt tudni-illic, hogy fel-vött útát *continuálhya*, mellyet Jácob Istentül meg-értvén, véghez-is vitt. Immár ebben a' másodic Részben elő-számlállya a' Propheta az Izrael fiainac és unokái-

nac számokat és neveket, kickel ment légyen Jácob Ægyiptusban, melly dologrul igy szol: *Ezec penig az Izrael fiainac nevec.*

Holott K. lássuk-meg:

1. *Minémű rendben állattya Moses az Izrael fiait és unokáit.*
2. *Mire nézett, és mi volt ebben igyekezeti a' Sz. Léleknec, hog' illyen sorgalmatoson megiratta az Izrael fiainac és unokáinac mind neveket mind számokat? Innét a' Tanusagokat.*

AZ ELSŐRŐL.

Moses Izraelnec egész házanépét négy rendben állattya, de itt valamivel kűlömben annál, hog' sem mint ackor, mikoron Esau eleiben ment volt Jácob, a' mint fellyeb az 33 részben olvassuc, mondom, itt annál valamivel kűlömb karban állattya Moses a' Jácob háza-népét: Mert ott első karban avagy seregben Jácob a' szolgákat helyheztette, az ő fiaival egyetemben; másodic rendben az ő feleségét Leát, az ő gyermekivel egyetemben; a' harmadikban Rá-

chelt, Josephel egyetemben: De itt Moses első rendben számlállya az ő fiait és unokáit, a' mellyec Leátul nemzettettenec volt ő néki, ugymint szám szerént harmintz hármat; Másodic karban a' Lea szolgálojátul Zylpátul szűlettetett fiait és unokáit, szám szerént ugy-mint tizenhatot; A' harmadikban a' Rácheltűl valo fiait és unokáit, szám szerént ugy-mint tizennégyet; Negyedikben végezetre a' Ráchel szolgálojátul Bilhátul valo fiait és unokáit, szám szerént hetet, mind egyűlőben kik Ægyiptusban Jácobbal bé-mentenec 70 léleknec irja.

Effelől K. a' Jácob *Genealogiája* felől az irás magyarázo Doctoroc egy nehány kérdéseket és ellen-vetéseket forgatnac; de én a' többit elhagyván rövidségnec okáért, im ez edgyet (mellyet a' többinél szűkségessebb értenűnc) lássuk-meg.

KERD. A' szent Lukáts *Act. 7. 14.* a' Sz. István *Protomartyr* szavával azt irja, hogy 75 léleckel ment-bé Jácob *De loco Actor. 7. v. 14.*

Ægyiptusban, Moses penig azt állattya hogy hetvennel, hogy-hogy lehetnec ezec? Mert mind Moses, s. mind a' több Prophetác és Evangélistác a' szent Lélec illéséből és igazgatásából szollottanac és irtanac, a' mint a' szent Péter Apostal erősíti,

2.Pet. 1. mondván: *Nem emberi akaratbol származtanac régen a' Prophetáknac prophetáloc, hanem a' Sz. Lélektül indittatván szólottanac az Istennnc szent emberi.* Hasonlóképen szol effelől ama' mennyei Academiában tanult Sz.

2.Tim.3. Pál Apostal, mondván: *A' tellyes Sz. irás Istentül származott, &c. mellyigasságban vagyon.* Szent István *Protomartyr* felől-is penig azt mondgya szent Lukáts, hogy tellyes volt hittel és szent Léleckel, és a' kőség között nagy tsudákat-is tselekedett. A' kiből következic, hogy sem Moses,

Actor.6. sem szent István, sem szent Lukáts, nem irtanac kardé dolgot.

FEL. A' mi ellenkezés K. itt a' szám dolgában vagyon, hogy tudni-illic Moses 70 mondgya, szent István 75 lé-

léleknec *pronuntiállya*, kickel Jácob Ægyiptusban bé-ment, ezt a' fogyatkozást nem tulajdonithattyuc sem szent Istvánnac, sem szent Lukátsnac, sem Mosesnec. Annál inkáb nem tulajdonithattyuc a' Szent Léleknec. Továbbá ebben valo fogyatkozást nem tulajdonithattyuc az 70 magyarázo bőltseknek-is, mert az 70 magyarázo bőltsektül fordittatott *exemplaroc* és könyvec igen szépen edgyeznec ebbé a' számbann-is a' Moses irásával, kik nem 75nec, hanem 70nec forditottac, Mosesnec im ez mondását: *Fuerunt omnes animæ eorum, qui egressi erant ex femore Jacobi septuaginta.* Deut.10. *A' te atyáid 70 léleckel mentenec alá Ægyiptomban.* Annak-okáért ezt a' fogyatkozást a' régi könyv-nyomtatoknac tulajdonithatni, avagy hogy ez a' 75 szám tsuszot-bé Mosesnec im ez irásából, az hol azt irja; *Fuerunt omnes animæ eorum, qui egressi erant ex femore Jacobi septuaginta quinq.* Ezt azért ebben hagyván, lássuc immár

mire nézett ebben a' Szent Lélec, hogy illyen szorgalmatossan megiratta Jácobnac az ő *Genealogiáját*, és mitsoda haszna yagyon ennec a' *Catalogusnac*?

Két dologra nézett K. ebben kiváltképpen a' Szent Lélec. 1. Arra, hogy meg-mutatná a' Szent Lélec az Izraelnec 12 nemzetségi kőzzűl, mellyic *familiából* vőtt eredetet test szerent a' Chriſtus Jesus, mivel-hogy a' Chriſtusnac tulajdon a' Juda nemzetségéből kellet származni, hogy penig onnét származott, és emberſége szerént a' Judánac *familiájából* vőtt ő Szent Felsége eredetet, nyilván meg-tettzic, mert Pérez és Hezron, kikről Moſes itt emlekezic, Judánac fiai és unokái voltanac, kik az Uj Teſtamentomban-is a' szent Máthénál a' Chriſtus nemzetségének *laiſtromában* számláltattanac. 2. Másodic kiváltképpen valo oka és haszna ennec a' Jácob háza-népének *laiſtromának* ez: hogy ennec a' kevés számu népnec, a' jővendőbéli nagy számu

Matth. 1. Luc. 3.

számu sokaságnac edgyben vetéséből, az Iſtennec igaſságos igéreti, mindeneknél nyilván lenne, hogy tudni-illic ő Szent Felsége az ő igéretit, mellyet Abrahámnac, Iſáknac és Jácobnac tőtt volt, hogy az ő maradékokat annyira meg-szaporitaná, mint az égnec tsillagit, és a' tengernec fővenyit, hogy mondom ezt-is az ő igéretit Iſten fogyatkozás nélkűl bé-tellyesitette; Erre nézet azért másodszor ebben a' Sz. Lélec.

Ugyan ezen dologra nagy *attentioval* emlekezteti Moſes az Izrael fiait, midőn azt mondgya: *Hetven-léleckel mentenec volt bé*, ugy-mond, *a' te atyáid Ægyiptusban, moſtan penig a' te Urad Iſtened meg-ſokaſitott tégedet, mint az égnec tsillagit.* Mert ugyan-is hogyha Iſteni tsuda tételből, és az Iſtennec kiváltképpen valo áldásából nem lőtt volna ezeknec szaporodáſoc, illyen kevés számu nép által, ugy-mint 70 lélec által, hogy-hogy szaporodhatot volna 225. esztendőc alatt annyi temérdeki sokaság

Deut. 10.

ság azoktul! ugy-mint a' véneken, aszszonyiállatokon és gyermekeken kivül; Hatszor valo száz ezer ember? Hogy ez az ő kitsiny *principiumoc* jövendőben az Izrael fiainál feledékenségben nemenne, edgynéhány dolog által akarta Isten őket erre meg-emlekeztetni.

1. Mikor Isten őket Ægyiptusból ki-szabaditván, a' pusztában vitte volna, a' tőb szállásoc kőzőt, olly helyben szállitá Isten őket, a' hol 12. forrásoc, és 70 pálma-fác voltanac, *Exod. 18.* melly 12 forrásoc példázzác vala a' Jácob 12 fiait, kik a' Sidó nemzetségnec mint egy ki folyo forrás kútfejei voltanac. A' 70 pálma-fác penig, azokat a' 70 lelkeket, kik Jácobbal edgyűt Ægyiptusban bé-mentenec, melly nemzetség méltán hasonlittatott a' gyűmőltsőző és termékeny pálmákhoz, kiknec illyen természeti vagyon, ha szintén valamikor meg-aszni láttatik-is, ismét magától meg-újul. Igy az Izraelitác, &c. Az után-is azt parantsolá Isten Mosesnec,

nec, hogy az Izrael vénei közzül 70 férfiakat válogasson, kik szent lélektül fel-ruháztatván, Mosessel edgyűt *Numer. 11.* a' népnec igazgatásában viselnéc a' terhet. Idvőzitőnk-is 12. Apostolokat és azoc után lévő 70 Tanitványokat választott az Evangéliomnac prædikállására, kik ugy-mint első sengéi és kezdői lőnec az Uj Testamentomban lévő Isten Anyaszentedgyházának, melly 12 számban és 70 *numerusban*, mind az Apostoloc mind a' Tanitványoc arra emlekeztetnec és intenec vala, hogy miképpen Isten az ő O Testamentombéli Anyaszentedgyházát, csak kitsiny marokni seregetskéből szaporitotta és neveltetvolt naggyá, vennéc eszekben és hinnék-el, hogy ugyan azon Isteni erő által az ő Uj Testamentombéli Anyaszentedgyházát-is szintén ugy fel-éppitheti, és kevés idő alatt valamint akarja ugy megsokasithattya.

TANUSAG.

Avagy csak innét-is meg-tettzic

K. hogy nem emberi erő, hanem az Istennec nagy hatalma és gondviselése által, nevekedet világ kezdetitől fogva az Istennec Ecclesiája, és kitsiny eredeti lévén végre nagyra terjedett, és noha sok nyomoruságoc alatt forgott, (forog-is mind világ végezetiglen) de azért soha el nem nyomattathatott, ez után sem soha is, sőt a'mint Lutherus mondgya: *In calamitatibus magis floret Ecclesia Dei.* A' nyomoruságokban inkább virágzic az Istennec Ecclesiája. Igy volt állapattya ennec, Abelnec, Abrahámnac, Isaknac, Jácobnac és ezeknec fiainac idejekben; nem külömb sorsa volt a' Christus Jesus és az Apostaloknac idejekbenn-is, láttyuc naponként hog' mostan-is igy vagyon a' dolog. Az Ur könyörüllyön-meg rajtunc, és a'mi nyomoruságinknac habjai közzül vigyen által ő Sz. Felsége bennünket fejenként, ama' békeséges és mindē nyavalyától üres *portusra*, holott ő Sz. Felségénec sok *hosánnát* énekelhessünc, Amen.

LIV. PRÆ-

LIV. PRÆDIKATIO.

Judam autem præmisit ante se ad Joseph, &c. à vers. 28. ad 34. versum.

MInek-utánna meg-irá Moses az Jácob fiainac és unokáinac rendeket, neveket, és számokat, kickel Ægyiptusban bé-ment; Végezetre immár Jácobnac és Josefnec edgymással valo kivánatos szemben létekről emlekezic; a' mellynec illyen három környül állo dolgai vadnac:

1. *A' Jácob Josephez valo követségét említi-meg.*
2. *Josephnec Jácob eleiben valo menetelit, és edgymással valo szembe léteket.*
3. *Josephnec tanátsát, mellyben az ő attyafiait arra oktattya és tanittya, a' Királynac miképpén és mit szollyanac.*

AZ ELSŐRŐL.

El-botsátá penig Judát ő előtte Josephez, hogy minek-előtte oda érkeznéc, a' Goshen földén néki helyet szerzenénec. Kivolt követe ebben a'dologban Izraelnec, elősőr azt jelenti-meg Moses,

ſes, ſ-azt mődgya, hogy Juda, ki értelmes volt, és kedves Jácob és Joſeph előtt, a' mint az ő tselekedeti meg-mutattyác. Vége penig a' Jácob kővetségénec ez volt, hogy ſenki őtet a' Goſen földére valo bé-meneteltűl meg ne tiltaná, és ſenkivel ne kénſzeritetnéc azért ő néki tuſakodni és vetekedni. Ez a' tanáts avagy tselekedet felette igen ſzűkséges volt, és igen ſzépen illet Jácobhoz, mint idegen földőn bujdoſo jővevény emberhez, hog' ſenkit ſe ő meg ne háboritana, ſem ő máſoktul meg ne háborgattatnéc, és ſenkinec terhére ne lennénec, mint ſok jővevényec tselekeſznec.

T A N U S A G.

A' honnét K. mi-is arra intettetűnc, hogy vakmerőképpen, magunk-gondolatlanul, avagy erőnkben bizakodván ſemmit ne tselekedgyűnc; kiváltképpen penig járáſunkban, kelésűnkben, máſockal edgyűtt valo forgolodáſunkban. Minden fęle botránkozáſoknac okait ſzor-

ſzorgalmatoſon el-távoztaſſuc, hog' ſe mi magunknac, ſe a' mi maradékinknac, ſe életűnkben, ſe holtunc után gyűlőlséget és veſzedelmet ne ſzerezzűnc, mint edgy Acháb és Jezabel az ő maradékjoknac. Ez az első. Láſſuc a' máſikat.

A' M A S O D I K R O L.

El-kéſzitvén, ugy-mond, *Joſeph az ő ſzekerét, eleiben méne Izraelnec az ő attyánac Goſenben*; látván penig az ő attyát, mit tselekedic? meg-mondgya Moſes: *Eséc*, ugy-mond, *az ő nyakára, és ſira az ő nyakán ſok ideig*. A' ſirás K. edgynehány okokbul ſzokott lenni; Mert némellyec kedves embereknec, attyokfiainac, és ſzerelmes magzattyoknac halálokon ſirnac; ez-is jo indulat, mert meg vagyon irva: *A' ſiróckal ſirjatoc*. Némellyec azon ſirnac, hogy magoc halála felől keſerves hirt hallottanac, mint Ezechiás, Acháb Király, és a' Jephte leánya. Némellyec haragjokban, mint Eſau és a' pogány Amurates. Leg keveſebben ſirnac az ő bűnőkőn,

kön, mint Dávid, Manasses, Péter és Mária Magdalena. Végezetre némellyec örömökben sirnac, látván azokat, a' kiket szerettec, és kivántác látni; igy sirt Jácob az ő attyafián Ráchelen, itt az ő fián Josephen, Joseph az ő attyán és attyafiain edgynehány izben, Gabelus és Raguel az iffiu Tobiáson. Josephet-is attyához valo buzgo szerete arra vitte, hogy nem ugy tartotta magát az ő attyához mint Fejedelem, hanem mint Jácobnac csak edgyic közönséges fia, mert a' Sidóc azt beszéllic, hogy mihelyen Joseph az ő attyát meg-látta, leg ottan szekerérül le-ugrott, és az ő Fejedelmi ékeſségét magárul le-hánta, a' végre, hogy az ő attya őtet könnyebben megismérhetné, melly hihető dolog, mivel *Erős az igaz szeretet mint a' halál*, a' mint Salamon mondgya. Nagy alázatoſságnac és bőtsületnec példája volt ez Josephben az ő attyához, ki nag' Fejedelé lévén, nem szégyenlette az ő barō tarto attyát nagy bőtsülettel

lettel és tiszteletlettel az egész Ægyptiusoc előtt illetni, mert jol tudta az istenfélő Joseph, mind az Istennec ſ-mind penig a' terméſzetnec tőrvénye szerént mivel tartozzanac a' fiac az ő szüléjeknec; az Istennec tőrvénye ez: *Tiſztellyed atyádat és anyádat*; a' terméſzet tőrvénye-is ezent *dictálhya*. De mit tselekedic Jácob, látván szemei előtt jelen lenni Josephet az ő fiát? Fel-kiáltván a' nagy örömnec miatta, igy szólot: *Imé immár örömest meg-haloc, mivel-hogy látlac tégedet, hogy még élsz.*

Tsudálkozásra mélto K. Jácobnac ebből valo indulattya és kivánsága; Mert ha Jácob tiszta szivel kivánta látni az ő fiának ortzáját, azt látván miért kivánt tehát meghalni? hiszem annál inkáb kellet volna életét kivánni, és Josephel edgyütt sok ideig élni? Bizony dolog K. hogy soha sints olly nyavalyás és nyomorult beteg, a' ki a' végre orvoſságot ne kivánnyon magának, hogy abból meg-gyogyulhaſſon; az-is penig nyil-

nyilván valo dolog, hog' mind iffiac s-mind a' meg-aggot vénec, természet szerént irtoznac és iszszonyodnac a' haláltul; de annál inkább irtoznac és nehezebbnec tettzic a' halál, ha azt meg nem nyerhetic, a' mit kivánnac, de ha azt meg-nyerhetic, ugy tettzic, hogy annyival ugyan könnyebben és tsendesebben adgyác és ereszticmagokat a' halálra. Igy e' szerént Jácob, ki immár 23 esztendőktől fogván az ő fiáért Josephért ugyan meg-epedett vala, reménsége kivül értvén kedves fiának életét, egéssségét, azt mondotta vala: *Elmegyec és meg-látom ötet, minek-előtte meg-haloc.* Bé-telvén azért az ő kivánsága, errül az ő előbbi mondásárul meg-emlekezic szegén' erejében meg-fogyatkozott Jácob, és azért szol ecképpen mondván: *Immár örömest meg-haloc, mivel-hogy láttalac.* Mintha mondotta volna: Immár jó és tsendes szivel meg-haloc, mert a' mit kivántam, meg-nyertem. Oh áldott nap ez! oh bezzeg boldog ora ez!

ez! mellyen nagy örömmel látom az én homályos szemeimmel az én szerelmes fiamat, és az én reszkető kezeimmeel apolgathatom az én Josephemet. Sockal nehezebb és szomoruabb lött volna az én halálom, ha ötet ez életben meg nem láthattam volna, és az én halálom orájan jelen nem lött volna; Immár azért ha az Urnac ugy tettzic: Imé jelen vagyoc, és örömest meg-haloc, fogja-bé Joseph kezeivel az én szemeimet. Illyen tsendességgel készité magát Simeon-is az ő halálára, ki a' gyermec Jesust ölében szoritván, igy szola: *Most an botsátod-el a' te szolgádat Uram békeséggel a' te beséded szerént: mert láttác az én szemeim a' te idvözitődet.* Mellyekből meg-tettzic K. hogy még a' nagy szent emberek-is nem voltanac üressec az emberi indulatoktul, hanem a' mikor örülni kellet, örültenec, és a' mikor a' siralomnac helye volt, sirtanac, a' bölts Salamonnac ama' mondásához tartván magokat: *Mindénec ideje* Eccl. 3.

vagyon, ideje vagyon a' sirásnac, és ideje a' nevetésnec, &c.

TANUSAG.

Meg-mutattya innét K. az atyáknac, anyáknac, avagy csak e' világon lévő magzattyokon valo őrömöc és őrvendezések-is, melly igen nagy ki-beszélhetetlen őröm légyen a' mennyeknec országában, mellyet a' meg-boldogultac edgymásnac látásából vésznec. Mikor az atyác és édes anyác az ő magzattyokat, és az ő magzattyoc viszont az ő szüléjeket meg-láttyác, és edgymást meg-isméric, a' kiket itt e' világon a' szomoru és éretlen halál által szemec elől el-botsátottanac, és magoc előtt el-ereztettenec, kiket soha többé errea' halando életre viszsza nem várnac; Oh melly ki-beszélhetetlen nagy őrömöc légyen ackor a' szülécknec! oh melly nagy őröme volt Jácobnac Josephen! Annánac a' megjött iffiu Tobiáson! A' Romai szegény asszonynac az ő fiánac véletlen haza jövetelin! kirül Gellius emlekezic. Ki mondhatná-meg őrömének nagy voltát amaz jeles atyánac, ki az ő fiánac meg-térésén, és haza jövetelin felette igen őrvendezett? De sockal nagyob légyen a' mennyeknec országában a' kereszтyén atyáknac és anyáknac angyallá lött magzattyokon valo őrömöc és vigaságoc. Mert ha valamelly atya és anya azt kivánnya, hogy az ő édes magzattyát békeséges, minden háborutul üres országban láthassa és halhassa, avagy számkivetésből, bujdosásból kedves hazájábã, ohajtott őrökségében jussón, és igen szép csinoson fel-ékesittetett erős fundamentomu fris palotában lássa; a' menyországnál nintsen szebb ország és nagyob palota, mert megvagyon irva: *Oh Izrael melly nagy az Isten háza, és széles az ő örökségének helye!* Idvözitönk-is azt mondgya: *az én Atyám házában*, ugy-mond, *sok lako helyec vadnac.* Ha valaki magzattyának szépségében, erejében, egészségében, gyorsaságában és gaz-

Luc. 15.

Baruc 3.

Joh. 14.

dagságában gyönyörködic, *az igazac fénlenec mint a' fejér nap, az ő attyoknac országában erősséc lésznec mint.* *az Istennec Angyali*; mert meg-vagyon irva: *Futnac, de el nem fáradnac, járnac és el nem fogyatkoznac.* Továbbá ha ki abban gyönyörködic, hogy az ő magzati minden nyomorúságoktul és fájdalmoktul üresec légyenec, *Menyországban el-tőről az Isten minden köny-hullatást az ő hiveinec szemekrül.* csak hogy meg-lássa minden atya és anya, hogy az ő magzatit jo erkölcsben, Isténi félelemben tartsa és nevellye.

Matth. 13.

Esa. 40.

Ap. 22.

A' HARMADIKROL.

Lássuc immár továbbá a' Joseph tanátsát ben arra oktattya az ő attyafi t, a' Király előtt mint és mit szollyanac, melly tanátsnac im ez 3 *punctomi* vadnac. 1. Meg-jelenti akarattyát nékic, mert azt mondgya: *Fel-mégyec és tudtára adom Pharahonac, és ezt mondom nékie: Az én atyámfiai, és az én atyámnac háza-népe jöttenec én hozzám.* 2. Mit felellyenec

nec a' Király kérdésére, arra-is megtanittya őket. 3. Az ő tanátsának haszná jelenti-meg, im ez igékben. *Hogy a' Goshen földén lakjatoc.*

TANUSAG.

Jeles szép *virtusoc* tündöklenec itt-is K. Josephben, mellyeket mélto mindeneknec követni. Edgyic *virtus* az emberség, és tisztiben valo hiven el-járása; mert meg-emlekezic Joseph arrul, hogy nem csak magának, és nem csak magáért születtetett, hanem részszerént szüléinec, attyafiainac, hazájának, és jo barátinac, a' mint Cicero-is mondgya. Emberségét penig és igaz atyafiui szeretetit edgyikben ebben mutattya, hogy az ő attyafiainac igyeket nem bizza másokra, nem hárittya más vállára, hanem tulajdon maga akar nékiec ebben-is a' Kiraly előtt szolgálni, mellyet értvén mi-is arra intetünc, hogy a' mivel felebarátunknac tartozunc, és a' mit mi magunc jo módgyával meg-tselekedhetünc, ne bizzuc azt másra, mint

a'kedvetlen rest és tunya emberec szoktanac tselekedni. De oh ki ritkán követic ez mai napon a'Királyoknac, Fejedelmeknec udvarokban az udvari szolgác ebben Josefet! kik felebaráttyoknac, de sőt attyokfiainak-is igaz igyeket fel-vennéc, könyörgő leveleket a'Fejedelmec eleiben bévinnéc, jo tanátsockal segéllenéc, és *suplicatiojokra* jo választ szerzenénec! hanem sok mentséget találnac magoknac. Nem illyen volt a'mint értyűc ez a' Joseph, hanem őrömest és nem kedvetlen szolgált, mind attyafiainac, s-mind egyebeknec, a' mint az ő viselt dolgaibol meg-tettzic. Mászodszor tűndőklic ő benne az alázatosag-is, ki nem szégyenlette a'Király előtt meg-vallani az ő attyafiainac alázatos sorsokat, ecképpen szolván: *Az én atyámfiai juhpásztoroc, barom tartó emberec*; noha nyilván tudta Joseph, hogy minden barom pásztor utálatos az Ægyiptusbéliec előtt.

Hogyha Joseph ennec e' világnac hű

hűditsőségén kapdosott volna, az ő attyafiait inkáb arra tanitotta volna, hogy állapattyokat meg-tagadván magoc felől mindeneknec azt hirdetséc, hogy ők Királyi nemből származtanac; ők ama' nagy Abrahámnac az Isten barátttyának *familiájából* valoc, ki 4. Királyokat edgyszer s-mind a' viadalban meg-győzött, kinec az elébbi Ægyiptusbéli Király, s-mind penig Abimélec a' Gerárnac Királlya jo barátttya volt. Az ő szép attyoc Isac volt, kinec barátságát és ismeretit a'Királyok-is kivántác. Fődes attyoc penig Jácob, kit az Isten ő maga Izraelnec, az az, Isten győzőnec nevezett, ki az Angyallal edgy egész étszaka mind harczolt, és azt-is meg-győzte. Az ő attyafiais penig olly igen bőlts, okos, eszes, és jövendő dolgoknac tudoja, mellyért Pharaho őtet az egész Ægyiptus országán Fejedelmé tőtte. Mind ezeket igazán mondhattác volna, és ditsekedhettenec volna a' Jácob fiai: De mondom, nem erre

tanittya őket Joseph, hanem inkáb a' mint értőc azt adgya tanátsul nékic, hogy a' Királynac azt mondgyác: *Barom tarto emberec a' te ſolgaid gyermekségektűl fogva.*

Végezetre ugyan innét azt-is jegyezzük-meg K. melly igen ſzép *Typuſſa* példázattya volt Joseph ebben-is Chriſtus Urunknac; mert miképpen Joseph nagy Fejedelem lévén nem ſzégyenlette, és nem általlotta az ő edgyűgyű páſztor attyafiait tiſztelni, bőtsűlleni, és attyafiainac mondani; Ugy a' mi Lelki Josephűnc, az Ur Jeſus Chriſtus, kinec tellyes hatalma vagyon mind mennyen földőn, nem ſzégyenl és nem utál minket, nyavalyás bűnős embereket attyafiainac és barátinac mondani, a' mint a' Szent Jánoſnál mondgya Idvőzitőnc: *Tién barátim léſztec*, ugy-mond, *ha azokat tselekeditec, a' mellyeket énparantsoloc tinéktec.* A' mi édes Atyánc ſegéllyē minket-is az ő parantsolatinac meg-tartáſára, Amen.

Joh. 15. 14.

LV. PRÆ-

LV. PRÆDIKATIO.

Cap. 47. Venit itaq; Joſeph, & renunciavit. à verſu 1. uſq; ad 10 verſum.

MElly igazán és helyeſen mondotta K. a' Király Propheta a ama' hivec biztato, bátorito, és őrőc emlekezetre mélto ſententiát: *Gyermec voltam és meg-vénhőttem; de ſoha nem láttam, hog' az igaz Iſtentűl el-hagyatatott volna, sőt még maradékja-is hogy kúldúláſra jutott volna.* Ennec igaſsága avagy tsak ennec a' ſzent Pátriárkánac Jácobnac példájából-is nyilván ki-tettzic, kit Iſten iffiuságától, sőt gyermekségétűl fogva, mind koros vénségeig meg oltalmazott, erőtelen állapattyában, mind házanépével egyetemben a' ſzükségnec idején a' pogány Fejedelem által nagy hűſégeſen tápláltatott, és végezetre az ő koporſojában, mint az ő ősit, békeséggel bé-ſzálitott, Dávidnac im ez mondáſa ſzerént: *Semmi fogyatkozáſoc nem léſſen az ótet félőknec; Az oroſzlánoc kölykei meg-éheznec, és* *Pſal. 37.* *Pſal. 34.*

szûkölködnec, de a' kik az Urat keresic, semmi jo nélkûl nem szûkölködnec.

De hogy ezekrûl a' dolgokrul-is hasznossabban értekezhessûnc, elôszôr lássuc részeit.

Három részekben foglalhattyuc ezt a' negyven-hetedic *Caputot:*

1. *Részében bé-foglaltatic Pharahonac Jácobhoz és az ô háza-népéhez valo jo akarattya.*
2. *Meg-irattatic, a' nagy éhség mint sanyargatta Ægyptust, és Joseph akkor mi tselekedett.*
3. *Jácobnac temetsége felôl valo parantsolattya, mellyben arra kénszeriti Josephet, hogy az ô testét Cánahán földében vivén, az ô attyának koporsójában temesse.* Mind a' három *Capitulumnac* nevezetes kôrnyûl állo dolgai vadnac, mellyekrûl rendel szollyunc. Mostan elôszôr lássuc: *Pharahonac a' Joseph attyafiaival valo beszélgetését; Es a' Tanuságokat.*

AZ ELSÔRÔL.

El-mene azért Joseph, és tuttára adá Pharahonac, és monda: Az én atyámés az

az én atyámfiai jöttec ide Cánahán földérôl, &c. Mindeneket igen helyesen és jo modgyával tselekedic Joseph; Mert 1. Meg-jelenti a' Királynac, hogy az ô attya és attyafiai a' Cánahán földérûl Ægyiptusban jôttenec. 2. Az ô attyafiai kôzzûl némellyeket a' Király eleiben állat. Némellyec azt mondgyác, hogy az aláb valokat, és a' kik kôzzûlôc erôtlenbec voltanac, azokat vitte volna a' Király eleiben, ezért, hogy valami modon a' vitézlô rendec kôzzé ôket ne rendelné. Mercerus és D. Pareus penig azt itélic, hogy Joseph inkáb azokat vitte és állatta a' Király eleiben, kiket kôzzûlôc tudott és ismért leg szebbeknec és ékesen szolóknac lenni, és kiket leg inkáb kedvelt, ugymint Rubent, Judát, Beniámint; de ámakár kik lôttenec ezec az ô attyafiai kôzzûl, a' bôtû nyilván mondgya, hogy felét vitte és állatta Joseph az ô báttyainac a' Király eleiben, kiknec igy szólot Pharaho: *Mitsoda munkás emberec vadtoc ti?* az az, Minémû

némű életnec nemével eltec?

Vedd eszedben K. ember az okos Királynac kérdését, nem kérdezi az ő eredeteket, és nē tudakozza nemzetségeket, neveket, és erejeket: hanem az ő életec és munkájoc felől tudakozic tőlőc, mellyel magokat és házok népét szoktác tartani, mert tudgya vala az eszes Király, hog' senkinec nem illic hivalkodni. Kétség nélkűl rút dolognac tettzet volna a' Királynac, ha ezec azt mondottác volna: Mi semmi munkát nem tészűnc, hanem a' mi jövedelmünkből hivalkodván élűnc; mondom, nem mondgyác azt, hanem igy szolnac: *A' te sőlgaid juh pásztoroc*; hármar módanac: 1. Eleteknec nemét mondgyák-meg, a' mint Josephtől megtanittattanac vala, de a' pásztori élet utálatos vala az Ægyiptiusoc előtt. Tsudára mélto K. hog' Joseph, majd ugy tettzic, mintha mind ő magánac, s-mind attyafiainac, sőt az ő ősinek-is gyalázattyokra tanitotta volna az ő attyafiait arra, hogy az ő alázatos

zatos állapattyokat igazán meg-vallyác; De a' mint fellyeb-is mondottam, nem akarta az igasság szerető Joseph, hogy hazudgyanac, hanem inkáb azt kivánta, hogy a' mi igaz, e' világi bőtsületlenségeckel és kisslebségeckel-is meg-vallyác; Melly edgyűgyűségec, alázatosságoc, és igaz mondásoc, hihető, hogy Pharahonak-is igen tettzett, mivel az alázatosság, és az igaz mondás mind az Isten előtt, s-mind a' bőtsületes emberec előtt kedves és bőtsületes, a' mint meg vagyon irva: *Isten a' kevélyeknec ellenec áll, de az alázatosokat fel-magasztallya.* 2. Pet. 1. A' hazugságtul peniglen illyen-képpen akar mindeneket az Apostol el-vonni, mondván: *Le-tévén*, ugy-mond, *a' hazugságot, sőllyon igasságot minden ember az ő felebarátyával, mivel-hogy edgymásnac tagiai vagyunc.* Eph. 4.

2. Mi végre, és minémű dologtul kénszerittetvén jőttennc Cánahán földérűl Ægyiptusban, azt-is megjelentic, mondván: *Azért jőttűnc, hogy*

hogy ezen a' földön bujdossunc. Mintha mondottác volna szegényec: Hatalmas Király, nem kérjük azt hogy valamelly várossal birjunc, azt sem kivánnyuc hog' várakban lakhassunc, továbbá nem a' végre jöttünc, hogy itt uralkodgyunc, avagy valami háboruságot szerezzünc és inditsunc, hanem csak valami ideig valo szállást kivánunc, mert a' te szolgaidnac barmoknac nintsen éléséc, és nagy éhség vagyon à Cánahánnac földén. Melly mondásockal ismét meg-jelentic, minémű véggel és *conditival* akarnac ők Ægyiptusban lakni, tudni-illic, nem ugy mint polgároc, avagy őrőcké valo szolgác, raboc, hanem csak ideig, és nem ugy mint őrökösöc, hanem csak mint jövevényec. Hogy annak-okáért az Ægyiptiusoc ezeket a' Joseph halála után kemény szolgálattal nyomorgattác, és mint rabokat úgy tartottác, ok nélkül, méltatlan, és hiteilenül tselekedtéc, és sockal jobb lőtt volna szegenyeknec, ha magokrul gondot viselvén, a' Joseph halála után Ægyiptust el-hagyván, haza tértenec volna, de mint-hogy nintsen Isten ellen tanács, és külömben rendelte volt Isten az ő Ægyiptusbol valo ki-jöveteleket, tudni-illic hogy az ő hatalmas kezével hozza-ki őket onnét. Es mivel magok-is igen meg kezdettéc volt Ægyiptust kedvelni, mint a' Loth felesége Sodomát, részt szerént ő magok-is voltanac okai az ő nyomoruságoknac, noha ez sem volt az Istennec tanátsa nélkül, a' honnét mi-is arra intetünc, hogy meg-gondollyuc, melly tsudálatos, és igaz légyen az Isten, az ő bölts tanátsának véghez vitelében.

3. Az ő kivánságoc mi légyen a' Királytul, azt-is meg-jelentic, módván: *Kérünc azért téged, hadd lakjanac a' te szolgaid a' Gosen földén.* Mintha mondottác volna: Mi, mint-hog' barom pásztoroc vagyunc, el-vetett emberec, és az Ægyiptiusoc előtt utálatosoc, annak-okáért nem kivánunc a' Fejedelmec udvarában forgodni

godni, sem nagy királyi városokban lakni, hanem eléglészen minékünc a' Gosennec földén valami faluban, avagy szálláson erdőkben és mezőkben nyomorgani, és az Ægyiptiusoktul kűlőn akarunc lakni.

TANÚSÁG.

Ezeknec példájoc arra tanitanac bennünket, hogy gondollyuk-meg mi-is és tanullyuk-meg az Izael fiaitul, hogy jobb az Urnac tornátzában az utolsó helyet tartani, hogy sem mint az Ægyiptiusoc kőzőtt, az az, a' bálványozo népec kőzőtt, az Isten Anyaszentegyháza kivűl, a' hitetleneknec palotájokban az első helyen űlni, mert meg vagyon irva:

Psal. 84. *Jób egy nap az Isten tornátzában, hogy sem másut ezer nap*: *Inkább akarnéc az én Istenemnec házának küszöbén űlni*, (azt mondgya Dávid) *hogy sem mint a' gonoszoknac palotájokban lakni.* Maga tulajdon példájával meg-mutattya ezt, ama' minden Prophetának Fejedelme Moses, kit a' szent Pál igy *cőmendál*, mondván:

Hebr. 11. *Hitnec általa nem akart Moses, mikor immár őreg volna, Pharaho leányának fiának hivattatni, mivel hogy azt választá magának, hogy az Isten népével egygyűt nyomoruságockal illettetnéc, hogy sem mint a' bűnnec ideig valo haszszával élne, ugy-mint ki nagyob gazdagságnac itélné lenni a' Christusért valo gyalázatot, hogy nem mint az Ægyiptombélieknec kincseket.* Annakokáért ne neheztellyűc mi-is ideig e' világi nyomoruságot fel-venni, és a' hiveckel a' Pharaho fényes udvarát el-hadni, és az Izrael fiaival a' Gosennec földében, az az, a' nyomoruságnac házában, álázatos tzélákban és hajlékokban lakni, hogy jővendőben ama' kéz nélkűl tsinált erős fundamentomu mennyei palotában, az Angyaloknac seregében bé-fogadtassunc.

Lássuc immár továbbá mit nyernec ezec az ő alázatosságockal, igaz mondásockal, és kőnyőrgéseckel? Többet nyertenec annál-is a' mit kivántanac; mert, 1. Pharaho az ő ki-

vánságoc szerént valo szállást enged nékiec, ezt mondván: *Imé az Ægyiptomnac földe elöttetec vagyon, ez országnac leg jobb réßében adgy helyet a' te atyádnac, és a' te atyádfiainac.* 2. Nevezet szerént, a' mint magoc kivántác, a' Gosennec földét adgya nékiec. 3. Hozzájoc valo szeretetit-is meg-jelenti, azt parantsolván Josephnec, hogy *a' kik az ö attyafiai között serény férfiac volnánac, azokat az ö barom pásztorin gondviselövé tegye.* A' honnét meg-tettzic, hogy noha utáltác az Ægyiptombéliec a' barom pásztorokat, de ök-is tartottac barmokat, ugy mint öszvéreket, Tevéket, Szamárokat, &c. de azoknac pásztori idegen szolgákbol és rabokbol állottanac.

TANUSAGOK.

I. Vegyüc eszünkben innét, miképpen igazgattya Isten az embereknec minden akarattyokat, és tse-
Prov. 21. lekedeteket, *Kinec hatalmas kezeiben vadnac mind Fejedelmeknec, s-mind Királyoknac szivei*, a' mint a' bölts Salamon

mon mondgya: Kétség nélkül Isten igazgatta és hajtotta a' pogány Pharahonac szivét az Izrael fiaihoz, hog' öket ollyan jo akarattal, szeretettel és bötsülettel vegye és fogja. Mint ama' nagy hatalmas világ biro Sándor a' Jerusalembéli Püspököt Jaddot, és a' nagy Tyrannus Atilla a' Romai Leot.

II. Meg-mutattya ez a' Jácob, és ennec fiainac példájoc azt-is, hogy fogantatásunktul fogván mind az Isteñec gondviselése alatt vagyunc, és nintsen az embernec semminémü tselekedeti, járása, kelése az ö tulajdon hatalmában, hanem azt az erös bölts Isten igazgattya, mert meg vagyon irva: *In ipso vivimus, movemur & sumus.* Actor. 17. Ismét azt-is az Ur szája mondotta: *Sine me nihil potestis facere.* Jeremiás Propheta-is ezent erössiti, mondván: *Tudom Uram Isten hogy nintsen az embernec úta az ö maga hatalmában, sem a' férfiunac birodalmában hogy az ö lépését igazgassa, hanem te rajtad áll az Ur Isten.* Jerem. 17.

Mert ugyan-is ha meg-gondollyuc; ki neveli a' gyermeketskéket? Az Isten. Ki ékesíti és igazgattya az iffiakat? Az Isten. Ki ád erőt az őreg emreknec? Az Isten. Ki viseli gondgyát a' meg-vénhőtteknec? Az Isten. Ki táplállya és segiti az erőtlen véneket? Bizony a' nagy hatalmu és gondviselő Isten. Halhattza mit mond errűl Dávid: *Te vontál ki engemet én Istenem az én anyámnac méhéből, és az én anyámnac méhétűl te fogva vagy az én Istenem.* Ezen gondviselését *commendállya* Istennec Esaiás Propheta-is, midőn azt mondgya: *A' meg-fárattaknac ő ád erőt, és a' kinec nintsen ereje, annac erejét meg-sokasittya.*

Psal. 21.

Esa. 40.

III. Ez a' pogány Fejedelem az ő példájával a' Fejedelmeket és Királyokat, sőt minden rendeket tanittya, hogy a' bujdosokhoz, jövevényekhez, árvákhoz, és minden igyefogyattakhoz, kegyelmesec, könyörűlőc, gazdálkodóc, és őrömest befogadóc legyenec, a' melly kegyelségnec mind itt e' világon, s mind a' követ-

kővetkezendő őrőc élerben jutalma vagyon. Erre int az Istennec Lelke az Esaiás által, holott azt mondgya: *Az éhezőnec szegd-meg a' te kenyeredet, és a' szegény bujdosokat viddbé a' te házadban.* Mellynec mitsoda jutalma vagyon, meg-jelenti azt-is mondván: *Ackor fel-támad*, ugymond, *mint a' hajnal a' te világosságod, és a' te egésséged, mindgyárást ki-virágzic.* S-mond továbbá: *Ackor könyörgesz, és az Ur meg-halgat tégedet, kiáltasz, és azt mondgya: Im hol vagyoc.* Oh Ur Isten bezzeg boldog ember az, ki az ő könyörgésében Istentűl meg-halgattatic, és a' kinec az Istennec Angyala, mint egdgy Corneliusnac, azt mondgya: *Exaudita est deprecatio tua apud Deum.* Oh bezzeg boldog ember az, kinec ohajtásit Isten mint egdgy Mosesnec meghallya, és meg-felel néki, ezt mondván: *Mit kiáltasz; im hol vagyoc*; és a' te háboruságidbol ki-menteni, ellenségidtűl védelmezni, tűztűl, viztűl, betegségtűl, s az őrdőgtűl oltal-

Pietas ad omnia utilis.

Esa. 58.

Actor. 10.

Exod. 14.

mazni jelen vagyoc, pais vagyoc, rád vigyázoc, azért ne busuly. Ennec légyen ditsiret, ditsőség, hatalom, és birodalom, mától fogván mind örökkön örökké, Amen.

LVI. PRÆDIKATIO.

Introduxit quoq; Joseph patrem suum, &c. à versu 7. usq; ad 10. versum.

SUmma szerént meg-irja Moses ez igékben Jácobnac Pharahoval valo szemben lételét, kérdezkedését, és Jácobnac arra valo feleletit, a' melly *Dialogusnac* négy pontotskái vadnac:

1. *Jácobnac köszönetit és áldását, mellyel Pharahot köszöntötte és meg-áldotta, azt jedzi-meg a' Propheta.*
2. *A' Pharhonac kérdését.*
3. *Jácobnac arra valo illendő feleletit.*
4. *A' Királytul valo el-butsuzását.*

Mellyekről szollyunc rendel Istennec segitségéből.

AZ ELSŐRŐL.

Bé-vivé, ugy-mond, *Joseph Jákobot-is az ő attyát, és állattá őtet Pharaho eleiben, és köszönté Jákob Pharahot.* Minek-utánna az Izrael fiai, Pharahonac engedelméből, a' Gosen földén szállást foglaltanac volna, és az ő attyok-is Jácob, az úti járás miatt valo fáratságtul valamenyire meg-nyugott volna, Joseph, mint az előtt az ő öt attya fiait, ugy annak-utánna az ő attyát-is a' Király eleiben állattya, kit Jácob, azt mondgya Moses, igen szépen köszöntőt és meg-áldot. Melly köszöntés és áldás nem csak valami közönséges, és szokásbol valo volt, mellyeckel e' világnac fiai, bőtsületnec okáért köszöntenik szoktác a' Királyokat és Fejedelmeket, mondom, nem illyen volt ez a' Jácob Pátriárka köszönése és áldása: hanē kegyes, szent, és Istennec szolgájához illendő.

Melly igen nagyra bőtsülöttéc az Istennec népe között a' Pátriárkáknac effele áldásokat, meg-tettzic mind Esaunac, Jácobnac, Ráchelnec és Josephnec példájokbul. Mikor Jácob az ő annyánac Rebecánac ta-

nátsából az elsö áldást Esautul magánac nyerte volna, az ö szeme világában meg-fogyatkozott attyátul Isaktul; mit nem bánkodott rajta Esau? ki fel-szoval és nagy keservesen siratta azt, és felette nagy gyülölséggel gyülölte érette Jácobot, és azt mondotta: *Imé el-jönec az én atyámnac halálán valo keserves napoc, és akkor meg-ölöm áz én ötsémet a' Jácobot.* Gen. 27. Jácob-is, midön Josephnec két fiait meg-áldotta volna, és job kezét Ephraimnac fejére tötte volna, ki Manassenál kisseb volt, bal kezét penig Manassera, azt mondgya Moses, hogy nem tettzett Josephnec, és megfogván attyánac job kezét, a' Manesse fejére akarta tenni, ezt mondván: *Nem ugy szeretö atyám, mert ez elsö szülöttem, a' te job kezedet annac fejére tegyed*; Gen. 48. kivánván az elsö áldást az ö elsö szülött fiánac Manassenac adatni. Honnét, a' mint mondám, meg-tettzic, hogy a' régi szent Pátriárkáknac áldásokat az Istennec népe között felette nagyra bötsüllöttéc. Jácob-

cob-is az ö véle tusakodo Angyaltul azt kiváná, hog' ötet meg-áldgya, és meg-fogván igy szóla: *Nem botsátlak-el tégedet, mig meg nem áldasz engemet.* Hihetö dolog K. hogy azoc a' szülék-is, kik az ö magzattyokat Christus Urunkhoz vittéc az Uj Testamentomban, e' végre hogy azokra kezeit vetvén, öket meg-áldaná, a' régi szent Atyáknac példájokbol vöttéc és tanultác volt, kirül Sz. Máthe emlekezic, hinni valo dolog azért, hogy ez-is a' Jácobnac köszöntése és áldása, mellyeckel Pharahot köszöntötte és meg-áldotta, nem tsak valami közönséges, külsö tisztelet, köszöntés és áldás volt, hanem szent és Pátriárkához illendö áldás volt ez. Gen. 19. Marc. 10. Luc. 18.

T A N U S A G.

Ez a' Jácobnac kegyes tselekedeti és példája meg-mutattya K. mivel tartozunc mi-is a' Fejedelmeknec és Királyoknac; Nevezet szerént hárommal: 1. Tisztességel, Mert meg vagyon irva: *Az Istent féllyed, és a' Ki-* 1. Pet. 2.

rályt tiſztellyed. Melly tiſzteſség meg-adás háromban áll: Előſzőr, hogy a' Királyoc és Fejedelmec felől tiſzteſſęggel és bőtsűlettel emlekezzűnc, és felőlőc jo itéletben legyűnc. Máſodſzor, hogy ő érettec kőnyőrőgjűnc, mert meg vagyon irva: *Legyenec kéréſec, kőnyőrgéſec, imátkozáſoc, hálá-adáſoc, minden emberekért, de főképpen a' Királyokért, és minden méltoságban helyheztettekért.* Harmadſzor, hogy kűlső magunc viſelésével is ő nékiec tiſzteſséget tegyűnc: Ez ellen oh melly igen vétkeznec, kik a' Fejedelmeket patvarkodván gyalázzác, ſzidalmazzác, és átkozzác, holott Iſten meg-tiltotta, hogy a' Fejedelmeket ne gyalázzác, ſe ne ſzidalmazzác, ezt mondván: *A' tiſztviſelőket ne átkozzad, és a' Fejedelmeket ne ſzidalmazzad.*

1.Tim.2. Jer. 29. Orate pro Rege Babel. Exod. 22.

2. Tartozunc a' Fejedelmeknec engedelmeſséggel, mert meg vagyō irva: *Minden lélec a' felső hatalmaſságnac engedelmes légyen.*

Rom. 13.

3. Tartozunc adóval, az Apoſtalnac

nac ama' mondáſa ſzerént: *A' kinec adóval tartoztoc, adót adgyatoc.* Idvőzitőnc azt parantsollya, hogy a' mi Tsáſzáré a' Tsáſzárnac meg-adgyuc. Ez az első. Láſſuc a' máſikat.

Rom. 13. Matth. 22.

A' MASODIKROL.

Ackoron monda Pharaho Jácobnac: Hány a' te életednec eſztendei? Bizony dolog K. hogy mindnyájan kivánnyuc a' ſzép tiſzteſséges koros vénséget meg-érni, de ha oſztán el-érhettyűc, ottan megunnyuc, és kedvűnc ellen ſ-panaſzolkodva viſellyűc és hordozzuc; Nem-is tsuda, mert oly nagy tereh ő magában a' vénség, a' mint Cicero mondgya: *Senectus eſt onus ipſo Æthna monte gravius.* A' vénség még az Æthna hegyénél-is nehezeb tereh; akarván jelenteni, hogy-ha lehetséges volna valakitűl, hogy az Æthna hegyét vállára fel-vehetné, még-is le-tehetné valamikor, és meg-nyughatnéc azonban, de a' vénség olly nagy tereh viſelés, mellyet mind koporſoig el kell viſelni, a' ki azt edgyſzer el-éri. Bőlts Salamon a' vén-

Cic. lib. de Senectute.

a' vénségnec kőzel 17 *incommoditásit*, nehézségit mondgya lenni, mellyec mikor el-érkeznec, panaszolkodván mondgyác a' vénec: *Nem tettzenec immár ezec.* Eccl. 12.

Továbbá mivel sok embereknec ez az ő terméſzetec, hogy midőn valami ſzép vén embert látnac, annac életének eſztendeit-is (ha módgyoc vagyon benne) őrőmeſt kivánnyác meg tudni. Ez illyen terméſzetű emberec kőzzűl valo volt Pharaho Király-is, ki látván Jácobnac ſzép koros vénségét, és meg-őſzűlt fejét, azon tudakozott, az ő életének eſztendei mennyi volna, de azonban nē tudakozott ő tőle (a' mi leg ſzükſégeſſeb és idvőſségeſsé dolog volt) az ő kegyeſségéről, vallásáról, igaſságáról; mindazáltal az ő világi bőtsűlettel valo kérdéſe, meg-mutattya, hogy jo akarattal, ſzeretettel, minden kevélység és meg-tsufolás nélkűl vőtte, látta, és fogatta Jácobot, ki az előtt az ő őt fiait az ő munkájoc felől kérdette-meg, mitsoda munkás

kás emberec volnánac, mint iffiakat; a' vén Pátriárkát penig az ő ideje felől. Hallyuk-meg annakokáért mit felel Jácob a' Pharaho kérdésére.

A' HARMADIKRÓL.

Az én bujdosáſimnac eſztendei ſzáz harmintz eſztendőc. Az ő életének rővid volta felől nem tsak Jácob, hanem eleitűl fogván ſok ſzent emberec keſervesen panaſzolkodtanac. Dávid az Iſtennec ſzive ſzerént valo ſzolgája, panaſzolkodván mondotta: *Jehova Iſten imé lám tsak egy tenyérnyivé tőtted a' mi napjainkat!* Amaz tűndőklő ortzáju Moſes Propheta-is ugyan erről panaſzolkodic, mondván: *A' mi életűnknec napjai 70 eſztendőket téſznec, avagy penig 80. mellynec nagy része tsak nagy munka, és nagy bú, és azután tsak nagy hirtelen el-megyünc, és mint egy madár el-repűlünc.* Ezen dolgot imértyűc K. ohajtáſſal és panaſzolkodván emliti Jácob Pátriárka-is Pharaho előtt, és az ő állapattya felől hármat mőd:

Pſal. 39. Pſal. 144.

Pſal. 90.

1. Az ő életét bujdoſáſnac életének

nec hija. 2. Nyomorusággal tellyeſ-
nec mondgya. 3. Kevéſnec alittya.
Méltán-is penig, mert az ő egéſz éle-
tét, nagyob réſzre bujdosásban töl-
tötte vala el; Mert 1. Az ő attyával
Iſackal Cánahán földében 77 eſz-
tendeig bujdoſott, Meſopotámiá-
ban 20 eſztendeig bolygot, és ſanya-
ru ſzolgálatalatt lakott, a' mint ma-
ga jelenti, mondván: *Nappal a' nagy*
Gen. 31. *héség emésztett engem, étſzaka a' hideg,*
és az álom az én ſzemeimtül távoly
volt. Onnét iſmét viſzſza jövén 33.
eſztendeig járt költ a' Cánahán föl-
dén.

2. Az ő bujdosáſit nyomoruságoſ-
nac mondgya: A' Sidóc 7 rendbéli
kiváltképpen valo nyomoruságit
ſzámlállyác elő Jácobnac; Némel-
lyec 10. Némellyec 14. de mi ſzükség
az embernec nyomoruságit Cata-
logusban venni, holott nem-is le-
het, a' mint a' bölts Sirác jelenti,
Syrac. 40. mondván: *Nagy nyomoruság rendel-*
tetett minden embercknec, és nehéz iga
vettetett az Adám fiaira, annyok méhé-
túl

túl fogván mind ez napiglan, mellyen a'
mindeneknec annyokhoz a' földben
meg-térnec.

3. Az ő eſztendeit kevéſnec ſzám-
lállya, igy ſzolván: *Az én életemnec*
eſztendei keveſec, és nem érték-el az én a-
tyáimnac életeknec eſztendeit, mellyekbẽ
ők bujdoſtanac; Igaz, mert az ő attyai
ő nálánál tőb eſztendőket éltenec.
Abrahám az ő nag' attya 175 eſzten-
dőket élt; Iſác 180 eſztendeig; Já-
cob penig mikor azt mondotta 130.
eſztendős volt, noha az után 17 eſz-
tendeig élt, és igy a' Jácob eſztendei
147 eſztendőc voltanac.

T A N U S A G.

Miért kell ezt tudnod K. ember?
Ez a' tudomány emlekeztet minket
a' mi nyomorult ſorſunkra, és a' mi
hertelen el-futo rővid, és minden
féle nyomoruságockal meg-rako-
dot ſiralmas állapatunkra; mellyet
értvén; 1. Gondollyuk-meg, hogy
az embernec élete igen keveſé tart,
mint ama' kevés ideig tarto pára,
noha ſokan gyönyörködnec a' vi-
Jac. 4.
rágzo

rágzoszép iffiuságbã, remélvén hog' sokáig élnec, s-meg nem vénülnec, és erejekben meg nem fogyatkoznac, sem jo állapattyokban meg nem változnac; de igen meg-tsalatkoznac mindenikben, mert megvagyon irva: *Fallax gratia, vana est pulchritudo.* Probálván tudta ezt Dávid, és azért nyilván-is mondotta: *Iffiu voltam és immár meg-vénhültem.* Elete felől penig az embernec a' szent Job azt mondgya: *Az aszszonyi-állattul születtetett ember kevés ideig él.* Jácob-is ezen panaszolkodic Pharaho előtt, hogy az ő esztendei; *Keveséc de nyomorúságosoc voltanac*; Sokkal méltábban mondhattyuc mi ezt, kik a' Jácob esztendeinec tsak felét-is igen ritkán érjük-el. *Job. 14.*

II. Gondollyuk-meg, hogy noha sokan gyönyörködnec a' gazdagságban, szép örökségbẽ, joszágban, de ez-is kevés ideig tart; mert az orv el-lophattya, az ellenség el-prédálhattya, a' hatalmes el-foglalhattya, a' tűz meg-emésztheti, a' viz el-sülyesztheti, és a' föld el-nyelheti: Mennyi gazdagsága volt Jobnac! hét ezer juhai, három ezer tevéi, öt szász iga barma, öt szász szamára, és igen sok számu tselédi, de mind azis edgy orában semmivé lőtt. *Job. 1.*

III. Hogy noha sokan gyönyörködnec a' méltoságban, és bőtsületes állapatban, de ez-is kevés ideig tart, mert láttyuc szemeinkel, és a' mindennapi *experientia-is* bizonyittya, hogy a' kik ma nagy bőtsületben vadnac, holnap nagy gyalázatban eshetnec, a'mint a' Poéta énekli, mondván:

Si fortuna volet fies de Rhethore Consul,
Si volet hæc eadẽ fies de Cõsule Rhethor.

Sokac kőzzül példa erre Dionysius, ki nagy hatalmas Fejedelem lévén, kulduláſra jutott igye, és a' borbélyoc műhelyében az embereknec tsufia lőtt. Igaz mondás: *Tolluntur duæ belli in altum, ut lapsu graviore ruant.* Sokan igen fel-magasztaltatnac, mint edgy Hámán, hogy nagyobbat essenec. Ez aránt-is igaz tehát a' mit a' Já-

Sic Belisarius ille Justiniani cus.

cob mond: *A mi napjaink kevesecu-gyan, de nyomorúságosoc.* Az-is igaz, hog' semmi idő, semmi állapat nem üres keserves panaszolkodás nélkül, mert a' mint a' Propheta mondgya:

Psal. 34. *Sokac az igazaknac nyomorusági, de az Ur mind azokbul ki-szabaditttya őket.* Ugyan ezen dolgot erősíti a' szent Pál-is, midőn azt mondgya:

2. Tim. 2. *Minden a' ki a' Christus Jesusban kegyes életet akar élni, üldözést kell annac szenvedni.*

A NEGYEDIKRŐL.

Negyedszer végezetre, miképpen ment-ki Jácob Pharaho elől, megjedzi azt-is Moses, igy szolván: *És meg-áldá Jácob Pharahot, és ki-mene ő előle.* A' hová nem magától, de nivattatván és vitettetvén ment volt; melly tselekedetiből Jácobnac azt tanulhattyuk-meg, hogy nem kell a' Királyokat és Fejedelmeket megvetni, és meg-utálni, nem kell tsak valami emberi rendelésnec a' Fejedelemséget tartani, mint az új-kereszttyénec; hanem hivatván légyjelen,

jelen, meg-kérdetvén valamelly dologrul, illendő képpen, mint Jácob Pharahonac, felelly-meg, és el-végezvén dolgodat meny-el; de miképpen? Szép butsuvétellel és áldással, mint Jácob Pharaho elől. Melyre segéllyen az Ur bennünket, A.

LVII. PRÆDIKATIO.

Habitare fecit igitur Joseph patrē suum, &c. à 11. versu usq; ad 14. vers.

A' Pharaho kérdésének alkalmatosságával Jácob az ő állapattyát miképpen *deplorálta*, életét bujdosásnac, és nyomoruságockal tellyesnec mondván, és esztendeit kevesnec tulajdonitván, ide fellyeb azokrul emlezezéc Moses; Immár továbbá meg-irja, Joseph mint viselt gondot mind attyárul, atyafiairul, mind penig az Ægyiptusbéliekről, megnyitván a' Királynac gabonás házait, és a' gabonáért bé-gyűjtvén a' Pharaho tárházában az Ægyiptombéliecnec minden kéntseket. Ez Summája.

Három Részei vadnac:

1. *Mit tselekedett Joseph az ő attyának háza-népével Ægyiptusban.*
2. *Naprul napra nevekedvén az éhség, miképpen nyomorgatta mind Ægyiptust, s-mind Cánahán földét, azt mondgya-meg.*
3. *Miképpen viselt gondot az eszes Joseph közönségesen mind az egész föld népérül, hogy ne kénszerittetnénec éhel meg-halni, azt-is meg-jedzi.*

Mindenikrül szollyunc Isten segitségéből.

AZ ELSŐRŐL.

Mit tselekedett Joseph az ő attyával és attyafiaival Ægyiptusban, két dolgot mond felőle Moses: Edgyiket azt mondgya, hogy a' Királynac parantsolattyából szálláſt mutatott és adott nékiec, a' Gosen földében lévő Rameſſes nevő faluban, melly annac a' tartománynac leg jobb részében volt, innét ebből a' Rameſſes nevő helyből mondgya Moses, hogy elsőben-is ki-mozdultanac az Izrael fiai, mikor Ægyiptusbol *Exod. 11.*

bol Mosessel ki-mentenec. Ezt a' Rameſſeſt más ismeretlen Pharaho, a' Joseph halála után, az Izrael fiaival kénts-tarto városnac épitette volt, noha kedvec ellen, a' mint emlekezet vagyon felőle *Exod. 1.* Másodikat azt mondgya, hogy Joseph az ő igéreti szerént éléſt szolgáltatott az ő attyának és minden házanépének, melly *provisionac* módgyát-is megmondgya a' Propheta, igy szolván: *Es táplállya vala,* ugy-mond, *őket Joseph kenyérrel, mint a' kis gyermekeket ſoktác táplálni.* *Exod. 1.* *Gen. 45. 11.*

TANUSAGOK.

I. Ez a' Joseph tselekedeti és példája meg-tanit bennünket arra, mivel tartozzéc a' fiu az ő attyának, és az atyafi az ő attyafiainac, mellyben nagy ditsirettel ajánlattatic Josephnec kegyeſsége, ki az ő erejében meg fogyatkozott attyárul, a' mikor leg szükségeſseb volt, hiven gondot viselt, és az ő nevelésének rész szerént valo jutalmát néki meg-fizette (mivel nem lehet senkitül, hogy az ő szü-

léinec dajkaságokat valaki eléggé meg-szolgálhassa) mert mint a' kis gyermekeket ugy táplálta ôtet. Jol tudgyuc K. az édes szűléc az ô neveletlen magzattyokat mint szoktác tartani és táplálni; Nagy gondal, szorgalmatossággal, és vigyázással, igen kedveket keresic, nyájas beszéddel szolnac nékic, és az eledelt magoktul-is meg-szakasztván, nékiec meg-hadgyác, és kezekben adgyác; igy dajkálkodott Joseph-is az ô vén attyával.

II. Az igaz atyafiui szeretet *commendáltatic* itt Josephben, ki az ô ellenségivel, és hálá-adatlan attyafiaival-is jol tselekedett, kiknec nag' gonoságoc Josephnec szivéből az igaz atyafiui szeretetet ki nem fogyathattác és szaggathattác volt. Mikor ezec az ô szivénec nag' keserűségét láttác, és keserves siralmát hallottác, ezeknec szivec meg nem esett volt ô rajta: De látván Joseph ezeknec szűkségeket, éhségeket, és szomoruságokat, leg ottan meg-könyörült ô rajtoc,

toc, és mintha soha semmit nem vétettenec volna ellene, ugy tsokolgatta, ôlelgette, és ugy vötte s-táplálta ôket, és nem hogy rajtoc boszszut állot volna, de sôt inkáb joval pótolta-meg nékiec.

Miért kell ezt tenéked értened K. E.? Ez a' Josephnec példája és tselekedeti K. minket az Istennec parantsolattyának megtartására serkent és igazgat, ki mi tőlünk-is azt kivánnya, hogy a' mi ellenünc vétett felebarátinknac, mint Joseph, hamar, és tiszta szivből, éppen, és nem tsak fél részént, imigy amugy, és nem tsak egyszer kétszer, hanem a' mint Christus Urunc mondgya: *Hetvenszer valo hétszer-is meg-botsássunc*; tselekedetinkel rajtoc boszszut ne állyunc, beszédünkel ôket ne kárhoztassuc, ne gyalázzuc, ne átkozzuc, és ne szidalmazzuc, hanem kövessűc ezt a' Josephet, és a' mi mennyei szent Atyánkat, ki a' mi edgyszer meg-engedet és nékünc meg-botsátott bűneinkről soha többé nem akar meg-emlekez-

ni, hanem azokat, a'mint Micheás Propheta módgya, *a' tengernec mélységében veti.* Valaki azért maga állapattyát el-felejtvén, más felebarátyához kemény szivet visel, kétség nélkül ama' kemény sententia esic rajta: *Lator szolga! éppen meg-engedtem én tenéked ama' te nagy adósságodat, mikor nékem könyörgöttél volna; Nemde nem kellet volna-é tenéked-is a' te szolga társodon meg-könyörúlni?* Igen feddendöc tehát ez arránt ama' meg-átalkodot emberec, kik semmi úton az ő meg-esett felebarátyoknac nem akarnac meg-engedni. Ffféléket jövendöben az igaz itélő Biro Jesus Christus a'lelki hohéroc kezében adgya, kic a'lelki tömlöztre és lelki fogságra hánnyác öket, honnét, a'mint az életnec Úra mondgya, *senki ki nem jöhet, mig nem mind fillyérrúl fillyérre meg fizet.*

Mich. 7.

Matth. 18.

Matth. 5.

III. Jegyezzük-meg azt-is innét, miképpen szokot Isten jo idején az ő hiveirúl atyai gondot viselni, minec előtte a'hitetlenekre veszedelmet és nyo-

nyomorúságot botsátana, bőltsen el-rendeli és el-végezi ő szent Felsége, az ő hiveirúl mi modon, kik által, és holott viseltessen gondot, a' mint a' nagy Isten maga meg-igérte, módván: *A' hivec meg nem gyalázt atnac a' veszedelmes időben, és az éhségnec idejében meg-elégittetnec.* Igy tselekedett Isten Jácobbal és az ő háza-népével; Az éhség sanyargatta, és csak nem tellyességgel meg-emésztette Ægyiptus és Cánahán földét, de Isten Jákobrul és az ő háza-népérúl régen gondot viselt volt; mert a'mint a' Király Propheta énekli: *Nem alussic, és nem sunnyadoz, a'ki őrzi az Izraelt.*

Psal. 37.

Psal. 43.

A' MASODIKROL.

Lássuc immár miképpen nyomorgatta mind Ægyiptust, s mind Cánahán földét az éhség, azt mondgya Moses: *Es el-fogyatkozéc Ægyiptom és Cánahán földe az éhség miatt.* Az éhséget a'Poetác gonosz tanátsadonac nevezték; méltánn-is penig, mert az éhség az embereket kegyetlenecké, embertelenecké, szemte-

telenecké és ragadozocká szoktatni, gyakorta szokatlan és tiszta-talan állatoknac meg-ételére-is réá-viszi, kitúl a' természet a' búségnec idején irtozott volna, a' mint ez sok példákbul meg-tettzic. A' Jerusalembéliec az ő utolsó meg-szorulásoknac idején, a' mint Sidó Joseph irja, sokan az árnyéc székben kerestéc eledeleket, némellyec széna murvát, galamb ganéjt, saru talpát őttenec, sőt a' mi nagyob, az éhség arra vitte az édes anyákat, hogy még tulajdon a' magoc magzatit-is megőttéc. Az Ur Isten a' több búntetési és fenyegetési között, azzal fenyegeti az ő szent törvényének meg-törőit, hogy *El-vészi tőlőc a' kenyérnec pál-tzáját.* Levit. 26. az az, a' kenyérnec táplálásra valo erejét, *Es tiz asszonyi-állatoc sütnec kenyeret egy kementzében nekiec, és mértéc szerént igazán bé-adgyác, esznec ugyan, de meg nem elégedhetnec véle, sőt még az ő fioknac és leányoknac husokat-is meg-észic.* Bizony az Istennec haragja és sulyos búntetése volt, az

az Ægyiptiusokonn-is ez a' közönséges 7 esztendeig tarto nagy éhség, drágaság, mellyben kétség nélkül sok helyeken Ægyiptusban és több tartományokbán-is el-hullottanac, noha Moses azt el-halgattya, mivel meg-tapasztalt dolog ez, hogy ez kettő gyakorta edgyűt jár, avagy edgyic a' másikat követi, ugy-mint, az éhség és dög-halál.

TANUSAG.

Tanullyuk-meg azért innét, hog' az éhség, drágaság, dög-halál, szánto földeknec, szőlő hegyeknec terméketlenségec és meddőségec, mezőknec szárasság miatt valo el-égésec, és el-hirvadásoc, és minden fele veteményeknec és gyümölcsöknec, hidegec, kő esőc, ragyác, hernyóc, tserebogarac, sáskác, és több egyéb égi háborúc, és zurzavar miatt valo el-vételec, és pusztaságoc nem ok nélkül és nem történetből lésznec, hanem Istentől botsáttatnac és igazgattatnac, mert meg vagyon irva: *En vertelek-meg, azt mondgya az Isté* Amos 4. szá-

szárazsággal, és ragyával a' ti kerteiteket, szőlőtöket, és a' ti olaj-fás kerteiteket meg-emésztette a' hernyo. Envertelek-meg fogatoknac tiszta ságával; kenyérnec szükségével minden ti helyetekben. En tartoztatom-meg titőletec az esőt, az aratásnac előtte három holnappal. Hasonlo képpen fenyegetődic Isten Oseás Propheta által-is, mondván: *Nem vészic eszekben némellyec, hogy én attam ő nékiec a' buzát, a' bort, az olajt, és az ő ezüstit és aranyát; Annak-okáért meg-térec, és el-vészem tőlőc az én buzámat az ő idejében, és az én mustomat az ő divattyában, és kivészem kezekből az én gyapjamat, és lenemet, mellyet attam volt az ő gyalázattyoknac el-fedezésére.* Annak-okáért mind ezec a' mi testi bátorságinknac, háládatlanságinknac, és az Isten ajándékival valo nem jol élésünknec bűntetési; mert meg vagyon irva: *Nem távozik el a' bűntetés a' háládatlan embernec házától.*

Oseæ 2.

A' NEGYEDIKRŐL.

Miképpen forgodott, és mint viselt

selt gondot az eszes Joseph ebben a' nagy kőzönséges éhségben, és drágaságban az egész föld népéről, hog' az egész föld népének ne kelletnéc éhel meg-halni, meg-mondgya azt-is Moses ebben a' dologbán-is, melly eszesen és hűségesen forgodott. Erről-is azt mondgya a' Propheta: *Bétakará annak-okáért Joseph valamennyi pénz találtatott Ægyiptomnac és Cánahánnac földén a' gabonáért.* Itt-is két dolgot mőd Moses Joseph felől. 1. Azt mondgya, hogy az Ægyiptiusoknac pénzen adta a' Királynac gabonájár, és végezetre az egész Ægyiptusnac és Cánahánnac pénzét bétakarta; mellyben Josephnec (mivel hogy szolga volt) hűsége és bőltsesége magasztaltatic, mert ecképpen az ő bőlts tanátsából tartatott-meg az egész föld népe, mind a' Király, s-mind az ő országa. A' melly pénz bé-takarás és gyűjtés, törvény szerént valo kereset volt, mert igaság kinek-kinec az ő sajáttyát illendő árron el-adni. Jollehet nehéz nya-

valya

valya volt ugyan az Ægyiptombélieknec ſ-mind a' Cánahánbélieknec aranyoktul, ezűſtőktűl, és minden pénzektűl meg-foſztatni, de még-is kőnnyeb volt az éhel valo meg-haláſnál, mert job volt pénzeket el-fogyatni, hogy ſem mint éhel meghalni, holott a' pénz tsak arra valo, hogy a' mi ſzűkséginkben ſzolgállyon nékűnc, ne uralkodgyéc a' mi indulatunkon, hanem mi uralkodgyunc ő rajta, és ne legyen királyné aſzſzonyunc, hanem ſzolgálónc. Valamikor annak-okáért kenyeret véſzűnc kezűnkben, gondollyukmeg hogy meg annyi aranynál és drága kőnél nagyob kintset fogtunc és tartunc kezűnkben. Máſodſzor továbbá azt mondgya Moſes Joſef felől, hogy azt a' kéntset nem magánac gyűjtőtte, nem a' maga kebelében ſzette, és nem a' maga és attyafiai ládájában takarta, mint némelly álhatatlan és telhetetlen ſzolgác és kénts-tartóc ſzoktanac tselekedni, hanem mindeneket hűſegeſen a' Kiráyl-

Panis ſemper præferendus argento; Vide hac er Eraſmum in Apopht. lib. 8. f. 883.

rálynac tárházábã takart és gyűjtőt.

TANUSAG.

Innét a' Joſeph példájából a' Királyoknac és Fejedelmeknec álnac kénts-tartoi és Sáfári kárhoztatnac, (bőtsűlet a' Joſeph terméſzetű igaz kénts-tartóknac és Sáfároknac) a' minémű Sáfárrul es némelly ſzolgárul emlekezic Chriſtus Urunc az Evangéliombã, ki az ő uránac ados leveleit meg-veſztegetvén urát meglopta, máſic penig az ő uránac pénzét, mellyet néki a' végre adott volt, hogy azzal kereskedgyéc, haſzontalanul el-áſta. Effęle álnoc, ravaſz, lopo, tunya és reſt ſzolgác, kénts-tartóc, Sáfároc meg-gyaláztatnac, és meg-bűntettetnec, ha nem az emberektűl, az erős boſzſzu-állo Iſtentűl, mert meg vagyon irva: *Jaj tenéked ki prædálſz, mert te-is meg-prædáltatol.* Es ecképpen mind a' haſzontalan ſzolgác, ſ-mind a' hamis urac prædálo kénts-tartóc és Sáfároc (ha meg nem jobulnac és tsalárdságoknac véget nem vetnec) *a' kűlső ſetét-*

Eſa. 7.

tétségre vettetnec, holott léſſen ſirás és fogoknac tsikorgatáſa, a' mint Idvözitőnc mondgya. Mellytől oltalmazzon az Ur Iſten mindeneket, ſ-minket-is, Amen.

LVIII. PRÆDIKATIO.

Cumq; conſumpta eſſet pecunia è terra Miſr: à verſu 15. uſq; ad 26 verſum.

MIképpen viſelt gondot Joſeph az ő attyárul és attyafiairul, és megnevekedvén az éhség Ægyiptus és Cánahán földében, a' gabonáért melly igen nagy bűséggel takarta-bé Joſeph a' Pharaho tárházában az Ægyptum és Cánahánbélieknec minden pénzeket, ide fellyeb arrul tőna' Propheta amlekezetet; Meg-mődgya továbbá immár azt-is, midőn minden pénzec el-fogyott volna, miképpen kénſzeritettenec mind marhájokat, mind mezejeket, és ő-rőkségeket, végezetre magokat, és ſzabadságokat-is a' gabonáért Pharahonac adni. Ez Summája. Három réſzei vadnac.

1. Az

1. Az Ægyiptom és Cánahánbélieknec Joſephez valo panaſzſzal tellyes ſupplicálásokat jelenti-meg Moſes.

2. Minémű conditioval vötte-meg Joſeph mind magokat, ſ-mind Ægyptus földét, a' Papoc földétől meg-válva, és azt miért nem vötte-meg, azt-is meg-mondgya.

3. Az Ægyiptiuſoknac hálá-ado voltokrul emlekezic, kik jo neven vöttéc Joſeph által valo tápláltatásokat.

Szollyunc rendel mindenikről Iſten ſegitségéből.

AZ ELSŐRŐL.

Az Ægyiptom és Cánahánbélieknec panaſzolkodo *Supplicaláſoc* felől igy ſzol Moſes: *Miért halunk-meg*, ugy-mond, *te előtted? holott minden pénzünc el-fogyott.* A' ſzent irás magyarázo Doctoroc kőzzől tőbben vadnac abban az értelemben, hogy a' drágaságnac két első eſztendejébé az Ægyiptiuſoc a' magoc gabonájából éltenec, hihető-is, mivel azt a' 7 eſztendős drágaságot elől-vötte vala a' 7 eſztendeig valo nagy bűség:

Az után valo két esztendőkben a' pénzeken vőtt gabonából, az ötődikben kénszeritettenec minden marhájokat a' gabonáért Pharahonac adni, az hatodikban mind ő magokat s-mind mezejeket, szánto földőket a' Királynac adtác.

Kérdhetné valaki: Miért hogy semmi emlekezet nintsen házoknac el-adása felől, ha magokat, joszágokat, mezejeket el-adtác, miért nem adtác házokat-is Pharahonac?

FEL. Ezért, mert az Ægyiptombélieknec igen fris palotájoc, és nag' kőltséggel éppült házoc nem volt, a' mint hiteles Historicusoc irják felőlőc, kik az ő koporsójokra sockal többet kőltőttenec, és azokat inkáb ékesgettéc, hogy sem mint lako házokat.

Plinius & Strabo.

Mondhatnád: Vallyon s-igazán tselekedett-é abban Joseph, hogy az Ægyiptombélieket mind pénzektől s-mind marhájoktul meg-fosztotta, nem kedvezvén sem mezejeknec, sem magoknac, sem szabadságoknac;

nac; mert ecképpen tselekedvén, ugy tettzic, mintha Joseph minden irgalmaságot, kőnyőrűletességet és emberséget le-vetkezett volna.

FEL. Azt mondgyuc, hogy igazán tselekedett; 1. Mert ebben Joseph nem a' maga dolgát, hanem a' Királyét tselekedte, és nem magánac, hanem a' Királynac keresét, mellyet hihető dolog hogy a' Királynac parantsolattyából tselekedet és mivelt. 2. Igaság volt az el-adott joszágnac árrát meg-kivánni, és az Ægyiptiusoknak-is meg-adni, mert meg vagyon irva: *Adgyátok-meg*, ugy-mond, *mindeneknec a' mivel tartoztoc, a' kinec adóval, adót adgyatoc, a' kinec zálaggal, zálagot.* 3. Ez aránt-is igazán tselekedett Joseph, mert semmit *invitè*, kedvec ellen tőlőc el nem vőtt, hanem minden joszágokat szabad akarattyoc szerént adtác a' gabonáért Pharahonac, mert igy szolnac Josephnec: *Végy-meg minket* ugy-mond, *kenyéren, és a' mi földünket, és mind magunc mind földünc Pharaho-é lészen.* Mond-

Rom. 13.

Mondhatnád még-is: Joſephnec mint iſtenfélő és igaſság ſzerető Fejedelemnec, avagy tsak a' ſzegényeken meg kellet volna kőnyőrűlni, és azoknac éléſt keveſeb árron adni, Iſteñec ama' parantsolattya ſzerént: *Szereſſed felebarátodat mint tennen magadat.* Erre-is azt felellyűc, hogy Joſeph más ember joſzágán volt Ur és Sáfár, nem a' magájéval avagy maga ſajáttyával, hanem a' máséval kereskedett: annak-okáért nem adakozhatott ugy a' másébol, mint a' maga ſajáttyából; azonkőzben, ſemmit nem kell abban kételkednünc, hogy a' mint illet, mind a' Pharahojébol, ſ-mind a' maga ſajáttyából a' ſzegényeknec nem adakozott volna, ki ő magán meg-tanulta vala, hogy job az áldozatnál a' kőnyőrűleteſség. Mind ezekből meg-tettzic azért, hogy Joſeph ſemmit hamiſſan, mód nélkűl és ok nélkűl nem tselekedet, mert az Ægyiptiuſoknac és Cananeabélieknec életeknec meg tartáſa nagyob volt minden pénzeknél, marhájoknál, mezejeknél, és ſzabadságoknál, a' mint a' Sátán-is Job Pátriárka felől mondá az Ur Iſtennec: *Valamie*, ugy-mond, *az embernec vagyon, mindeneket az ő életéjért érte adgya.* Annak-okáért a' Joſephnec példájából a' főſvényec, uſoráſoc, nyuzóc, foſztóc, és fukaroc magoknac nem pátrocinálhatnac, és ſemmi mentséget nem vehetnec. Job. 2.

5. Végezetre, a' bűnnec kemény bűntetéſe-is volt az a' nagy éhség az Ægyiptiuſokon, hogy tudni-illic ecképpen az ő életeket minden joſzágokon váltsák-fel, mert ah *kiſőrnyűség a' meg-haragutt Iſtennec* (a' mint az Apoſtal mondgya) *kezében eſni!* azt tselekedé azért ezeckel a' meg-haragutt Iſten, hogy a' kik az előt ſzabados emberec voltanac, ſzabad főldőn laktanac, pénzel, őrőkséggel birtanac, lovoc, ſzamároc, juhoc, ökrőc, és egyéb joſzágoc volt, ſzabados emberekből béreſecké és jobbágyocká lőttenec, pénzektűl megfoſztattanac, mezejektűl, ſzántó főld- Hebr. 11.

dóktúl meg-váltanac, és minden jo-
ſzágokbul ki-fogytanac.

T A N U S A G.

Ezeket értvén gondollyuk-meg K. az Iſtennec igaz itéletit, ki ſem ſiet, ſem kéſic, ſem nem feled, ki az embereknec mindennémű tselekedeteket jol láttya és nézi, ſzámot tartván azokra, a' ki minden felé, mind a' ſegitségre, ſ-mind a' bűntetéſre az ő idejében el-érkezic. Az Ur Iſten
Ezech. 33. minec előtte az Ægyiptiuſokra elhozta volna az ő bűntető oſtorát a' nagy éhségét, mint nagy irgalmaſságu Iſten, a' ki ſenkinec nyomoruságán, veſzedelmén, és kárhozattyán
2. Tim. 2. nem örül, sőt inkáb azt akarja, hog' mindenec idvőzűllyenec; előſzőr-is az ő bőlts áldásának általa hitta őket a' pœnitentiára, meg-áldván orſzágokat, gabonáknac és minden fęle gyűmőltsőknec bűségével. De mint hogy meg nem jobbultanac az Iſtennec jo téteményivel, az oſtorhoz kellet ő ſzent Felségének nyulni, és az ő ſok fęle bűnőknec meg-

meg-zabolázására éhséggel kezdette őket ſanyargatni és győtreni.

Ha meg-gondollyuc K. bizony mélto és illendő bűntetés volt, mert el kell hinni hogy az Ægyiptiuſoc az ő ſzép ſzabadságockal az előtt valo időkben, de főképpen a' bűségnec idején igen kényeſec, fajtalanoc, kérkedőc, teſti győnyőrűségben élőc, kevélyec, vakmerőc, tsufoloc, bálványozóc, és egyéb tzégéres vétkekben heverő emberec voltanac, mert a' mint ama' közönséges vers tartya: *Luxuriant animi rebus plerúq; ſecundis.* Annak-okáért a' kik az ő ſzép ſzabadságokat meg nem tudgyác bőtsűlni, mélto hogy ſanyaru és kemény ſzolgálatra juſſanac; A' kik az Iſtennec bűségre fel-inditott ſzent kezeiből vőtt áldáſſal és bűséggel tobzodva, háládatlanul, és mód nélkűl élnec, mélto hogy Iſtentűl ſzűkséggel és éhséggel bűntetteſſenek-meg; A' kik kevélyec, kérkedőc, pipeskedőc, teſti győnyőrűségben élőc, mélto hogy meg-aláztaſſanac, és

és mind a'földig meg-gyaláztassanac, mint Lucifer, Nabugodnézár, Herodes, Ajax, és többen; Az Ur Isten a' fel-fualkodtakat és kevélyeket illyen képpen fenyegeti, mondván: *Mivel-hogy a' Sionnac leányi fel-fualkodtanac. és fel-emelt nyackal járnac, &c. azt mõdgya az Ur, hogy meg-kopaßittya az ô tetejeket, &c. Es a' drága illat helyében bûdôßség, a' párta-ô helyében, szakadozott és el-tôrôdôtt ruha, és az szép fodor haj helyében, kopaszság, és az ßoros ruha helyében ßoros sák, és a' szép gyengeség helyében, a' napnac sûtése; A' te fiaid penig fegyver miatt hullanak-el, és az erôssec a' hartzon vesznek-el; &c.* Mond továbbá. *Ackoron 7 aßßonyi-állatoc meg-ragadnac edgy férfiat, és azt mondgyác: A' mi kenyerünket észszûc, és mi magunc ruházzuc magunkat, tsak hogy a' te nevedrûl nevezteßûnc, és vedd-el mi rolunc a' mi nagy gyalázatunkat.*

Esa 3. v. 17. & 25. & seqq.

Haszna eñec a' tudománynac ez: Hogyha Isten szabadsággal meg-áldott, hog' nem béres, nem jobbágy; annál

annál inkáb rab, és más keze lába nem vagy, ha még eddig a' pogányoknac kemény igájoc alatt nem vagy, áldgyad az Ur Istent érette, és mẽtûl nagyob szabadsággal és méltosággal meg-áldott, annál inkáb alázd-meg magadat, és Dáviddal igy szolly: *Ki vagyoc én oh Jehova Isten, és mitsoda az én házam hogy ennyire magasztaltál engemet, holott kisseb vagyoc Uram minden te jo tétemény idnél, mellytket én velem tselekedtél.* Hogyha Istẽ bûséggel meg-áld, ugy-mint, borral, buzával, juhockal, lovackal, ökröckel, élly azockal Istennec tisztességére, és szûköldö felebarátodnac táplálására, és ne gondollyad meg-is, hogy azockal tsak te magadért áldott volna meg az Ur Isten: Mert ha azt nem tselekeded, a' bûségnec Ura meg-haragodván, azt fogja mondani: *Meg-térec, és el-vészem tôlôc az én buzámat az ô idejében, és a' mustot az ô divattyában.* Ackor a' te pénzedet a' buzáért el-költöd, és minden barmaidnac nyáját a' ke-

Oseæ 2.

 nyé-

nyérért, mint az Ægyiptusbéliec el-fogyatod, és ehézvén, szabadságod-is el-adod, és más kezе lába és béreſſe léſz, a' mint Jeremiás ſirván énekli a' Sidóc felől, ezt mondván: *Az*
Jer. Thr. 5. *Ægyiptombélieknec és az Aſiruſoknac nagy ſzolgálatot töttünc mi, és ki nyujtottuc kezeinket, hogy kenyeret adnánac a' mi ſzolgálatunkért.* Valamikor azért mezőben a' te veteményidet meg-látod, tsűrődben buzádat, a' hegyeken a' te ſzőlőidet, kertedben gyümőltseidet, és aklodban ſ-majorodban barmaidat, juhaidat, lovaidat, és akar melly fęle joſzágodat, mellyeckel Iſten meg-áldot, felfoháſzkodván Iſtenhez, azt mondgyad: Uram Iſten ſemmim nintsen a' mellyet te ſzent Felségedtől nem vőttem volna, és ſemmit nem hoztam-bé magammal ezekben erre e' világra, jol tudom azt-is hogy ſemmit ki ſem viſzec innét, az Ur adta, és látogadta ſzegény ſzolgáját mind ezeckel; és valamikor ő ſzent Felsége akarja, leg-ottan mind ezeket tőlem

lem el-veheti; Mit adgyac, és mit fizeſſec Uram Iſten tenéked mind ezekért? Ezt tselekeſzem, hogy kezemben vészem az idvőſségnec pohárát, és áldani ſ-magaſztalni fogó érette az Urnac ſzent nevét, és ekképpen az Ur Iſtennec mindenekről hálákat adgyunc. Mellyre ſegéllyen ő ſzent Felsége mind fejenként bennünket, Amen.

LIX. PRÆDIKATIO.

Emit ergò Joſeph univerſam terram Ægypti. à verſu 20. uſq; ad 26. verſum.

Concio hæc ſecunda pars eſt 58 Concionis.

MIt soda *conditioval* vőtte-meg Joſeph mind ő magokat az Ægyiptiuſokat, mezejeket, ſzánto földőket, a' Papoc földétől meg-válva, azt irja-meg immár Moſes ezekben a' 7 verſekben; mellyekről igy ſzól:

Es meg-vévé Joſeph Pharahonac, Ægyiptuſnac minden földét. Kérdhetné valaki: Hát az előtt nem volt-é Ægyiptus orſzága Pharaho-é? Jollehet K. az előtt-is Pharaho-é volt Ægyiptus, *jure Regio*, Királyi igaſsaggal

gal, ugy, a' miképpen a' Királyoc és Fejedelmec szoktac tôrvény szerént birni valamelly országgal, de nem birta ugy mint tulajdon ôrôkségét, és ôsitûl maradot joszágot; De az Ægyiptiusoknac tulajdon ôrôkségec, mezejec, kertec, és szôlejec volt, mellyeket tôrvény szerént Pharaho el nem vehetet volna, hanem ha hatalmasul foglalta volna el tôlôc, mint edgy Acháb Nábothtul az ô szôlejét, és Arpád Suatapolugtul az ô fôldét. Szabadságokban voltannakokáért az Ægyiptombélieknec, mint tulajdon joszágokat, el-adni, avagy azt meg-tartani, meg-vévén azért tôlôc azokat Joseph, ecképpen az egész Ægyiptus minden szabadságával és ôrôkségével egyetemben, nem tsak *jure Regio*, mint az elôtt, hanem *etiam justo contractu*, igaz kerestettel-is Pharaho birodalmában jutott, a' mint azt a' dolgot *protestálvan* emliti nékiec Joseph, mondván: *Imé ma*, ugy-mond, *meg-vôttelec titeket, és a' ti földeteket Pharahonac.*

1. Reg. 21.

TA-

TANUSAG.

Innét eszedben veheted K. ember, és magadban szálván meg-gondolhatod, honnét légyen, hogy némely tartományoc tellyességgel minden népével földôckel és szabadságokal egyetemben, a' Fejedelmeknec és Királyoknac mint ôrôkôs jobbágyoc szolgálnac, semmi szabadságoc nem lévén, hanem ha kegyelemből engedtetic a' Fejedelmektûl; Mellynec oka avagy a' meg-vételtûl vagyon, avagy valamely tôrvény szerént valo bûntetés miatt veszttették-el régi nemes szabadságokat, ha más egyéb hatalmasság és kegyetlenség miatt nem lôtt. Alig ha igy nem jártanac nagy sokan (nem mondom mindnyájan) az Erdélyi Székelyec kôzzûlis, kik régi ôss nemesséc és szabados emberec voltanac sok száz esztendeig, ugy hogy ôk-is talám méltán ditsekedhettenec volna azzal, a' mellyel a' Sidóc ditsekednec vala mondván: *Mi Abrahám fiai vagyunc, és sohae senkinec nem szolgáltunc*; mondom, czek-

ezek-is mondhattác volna: *Mi Szé-kelyec vagyunc, és ſoha ſenkinec nem ſzolgáltunc*, tudni-illic paraſzti állapattal. De meg-unván nyavalyáſoc a' ſok hadba valo menetelt, ſzablya kötéſt, lo nyergeléſt, fel-úléſt, mellyel tórvény ſzerént tartoztanac az ő Fejedelmeknec, ſokan paraſzti munkára és ſzolgálatra adtác magokat a' Fejedelmeknec, nem akarván az orſzágnac fegyvereckel ſzolgálni. Ezen itéleted lehet a' Magyar nemzetnek-is régi ſzabadságoc felől, kik haſonloképpen *Privilegiatuſoc* voltanac, de ſok okoc miatt felette ſokan nemtelenecké löttenec, mellyeknec okairul ſzolhatnánc, de jol tudom, hogy ſokac előtt gyűlölséges lenne, azért ezt ebben hagyom.

Sequere Stephanũ Verbötziũ & edocebe-ris.

Miképpen tselekedic azért Joſeph a' kenyéren meg-vött Ægyiptombélieckel? Azt mondgya Moſes: *Es gyújté*, ugy-mond, *Joſeph a' népet bizonyos váraſokban.* Mellyet nem ugy érts, mintha tőlőc azt kiványa volna, hogy az Ægyiptombéliec mindnyájan

an hárō vagy nég' váraſokban menyenec lakni, puſztán hagyván azonban falujokat, mezejeket, ſzánto földeket, kerteket és ſzőlejeket, hanem im ez két okáért hivatta és gyűjtötte ők bizonyos váraſokban: 1. Hogy az ő ſzolgálattyoknac okát, a' Királynac rendeléſe ſzerént, Joſef nékiec meg-jelentené, és eleikben adná. 2. Az ő tőlőc meg-vőt mezejeket és örökségeket minémű *conditioval* akarja iſmét kezekben botsátani, melly *conditio* ez volt, hogy az ő gabonájokbul jövendőben *Quintát*, az, őtöd réſzt adgyanac Pharaonac, de azonban a' Király-is ezt tselekedi vélec, hogy ſzánto földőknec bé-vetésére mindeniknec elegendő magot ád. *Hæc Muſculus.*

Mondhatnád: Miért nem vőtte-meg Joſeph az Ægyiptombéli Papoknac földőket? mert azt mondgya Moſes: *Tsak a' Papoknac földöket nem vőtte-meg Joſeph.* Mellynec illyen okát mondgya: *Mert Pharaho élést rendelt vala a' Papoknac és azzal táplállyác vala magokat.* TA-

TANUSAG.

Ez a' pogány *Magistratusnac*, avag' Fejedelemnec példája mindeneknec felette arra intené a' Fejedelmeket és Királyokat, sőt kőzőnsęgesen mindeneket, hogy lennénec oltalzoi, dajkái és tápláloi az Edgyházi szolgáknac, kikre főképpen itt e' világon bizta a' *pátrociniumot*, a' mint Esaiásnál jelenti az Isten mondván: *A' Királyoc és a' Királyné aszszonoc lésznec a' ti dajkaitoc.* Idvőzitőnk-is azt mondotta: *A' béres mélto az ő bérére.* Az ő Apostala-is a' szent Pál, az Istennec rendelésére nézvén mondgya:
1.Cor.9. *Az Ur rendelte*, ugy-mond, *hogy a' kik az Evangeliomot hirdetic, az Evangeliombol éllyenec.*

Nem volt soha olly vad nemzetség az ég alatt, ki ezt a' Christusnac reguláját igaznac nem ismérte lenni, de a' mi időnkben még azoc kőzzűl-is sokan találtatnac, kik keresztyén nevet viselnec, a' kik az Istennec szent munkában forgolodo és izzado szolgait a' kőzőnséges táplálásra mél-

méltatlanoknac itélic lenni. Mert oh vaj ki sok Tyrannus Magistratusoc nem hogy táplálnác, oltalmaznác az igaz Edgyházi szolgákat, de sőt inkáb azoktul-is meg-fosztyác, kiket régen a' keresztyén Fejedelmec *ex sua munificentia* az Istennec templomához, és abban lévő s-veritékező Prædikátoroknac táplálásokra adtanac volt. Effęléc a' Christus Jesust fosztogattyác az ő tagjaiban, kik helyett ugyan támaszt azért Isten gondviselőket, mert fel-indittya Isten az őzvegyeket, és meg-ruházzác a' meziteleneket; fel-riasztya Isté az ebeket, és meg-nyalogattyác a' Lázároknac fekélyeket; fel-zenditi Isten a' Pharahokat, és ha a' szűkség ugy kivánnya, még azoc által-is rendelne az ő hiveinec *præbendákat*, a' mint ez sok helyeken tudgyuc meg-lőtt.

Lássuc immár az Ægyiptombélieknec Josephez valo bőtsűleteket, és hálá-ado voltokat, kik fel-kiáltván, igy szolnac néki: *Te tartottad meg a' mi életűnket, talállyunc kedvet* *A' HARMADIKROL.*

a' mi Urunknac szemei előtt; mintha mondottác volna: Senki mi közzülünc mostan nem élne, ha minékünc Istentül kőzönséges meg-tartojul, és táplálojul nem adattál volna. Hihető dolog, hogy ezeket nagy fel szoval kiáltottác, és sokan könyhullatással mondottác. Oh vajha mindnyájan, kik a' Christus Jesusnac vérével, az őrőcké valo halálnac kárhozattyátul meg-szabadultunc, mis tellyes sziből a' mi meg-szabaditásunkért, a' mi igaz lelki Josephünknec az Ur Jesus Christusnac, sirván ezt kiáltanoc: *Tu vivificasti nos Domine.* Te életztettél, te tartottal, és te szabaditottál-meg minket, te táplálsz Uram Isten minket mind testi s mind lelki kenyérrel, találljunc kedvet a' te szemeid előtt, és tenéked őrőcké szolgaid lészünc; de mi tőlünc oh nagy háládatlanság, méltatlanság és tunyaság! melly kevesen találtatnac effele hálá-adóc, ezer közzül száz, száz közzül tiz alig találtatic; mind ezekből illyen három

rom tanuságokat jegyezzünk-meg.

TANUSAGOK.

I. Tanullyuk-meg innét a' Josephnec jeles viselt dolgaibol; hog' a' külső tiszteséges és polgári igaz kereset a' hivektül nem tilalmas, és senkit el nem kárhoztat, mellyet Christus Urunc jeles példával mutat-meg az Evangeliomban, melly mind a' testi s mind a' lelki keresetre mutat. *Matth. 25.*

II. Innét arra intettetnec mind Királyoc, Fejedelmec, és minden hivatalban lévő Magistrátusoc, hogy az ő birodalmoc alatt lévő szegény népet és kőséget, feletteb valo adóckal, szolgálattal, és egyéb inséggel meg ne terhellyéc, és meg ne nyomorgasác, hanem jusson eszekben Tyberius Imperátornac értelmes mondása, ki azt mondotta: *Boni pastoris est tondere pecus, non deglubere*; Emlekezetre mélto a' nagy Sándor mondása-is, kinec midőn edgy Tanátsa azt mondotta volna, hogy a' meg-hodolt városokra tőb adót vetne; azt felelte: Mindenkor gyű- *Dion.*

lőltem a' kertéſzt, a' ki a' paréjt győ-
kereſtűl ki-ſzaggatta, hanem azt ja-
vallottam, a' ki tsak a' leveleiben
ſzéd-el. Leg főb helyet, és minden
Királyoc felett valo ditsiretet érde-
mel ebből a' dologbol Dávid, kinec
midőn az Iſten némelly bűneiért,
három nagy bűntetésben válaſzta-
ni hagyott volna, ſem az 7 eſzten-
deig valo éhséget nem válaſztotta,
tudván hog' vagy lenne máſnac vag'
nem, de ő meg nem fogyatkoznéc;
ſem a' három holnapig valo futáſt az
ellenség előt, bizonyos lévén, hogy-
ha ſok ezeret le-vágna-is az ellenség
az ő népében, őtet az erős vitézec
meg-oltalmaznác: Hanem a' har-
mad napig valo dög-halált, melly
mindeneckel kőz, és olly hamar fog
a' Királyő, mint a' polgáron, a' mint
Horatiuſ-is énekli, mondván: *Mors
Dominũ ſervo, mors ſceptra ligonibus æ-
quat.* Es eſzében vévén hogy a' nép
hullana, ő penig békével maradna,
azt mondotta az Urnac: *En vagyoc
a' ki vétkeſztem, én tselekedtem hamiſ-*
1.Sam. 24. *ſan;*

*ſan; ezec kik juhoc mit tselekedtec? For-
dullyon kérlec a' te kezed én ellenem, és
az én atyám háza ellen.* Mélto emle-
kezetre, de bizony kővetéſre-is Con-
ſtántinus Chloruſnak-is, a' nag' Cő-
ſtántinus Tráſzár attyának mondá-
ſa, ki Diocletiánuſnac azt mondot-
ta: Hogy ő inkáb akarta, hogy az ő
alatta valóc bűvőlkődgyenec, hogy
ſem mint kegyetlen adó-fizetéſſel
meg-ſzegényedgyenec, mert a' Feje-
delmeknec mindenkoron bátorsá-
gos és hűséges tárháza, a' kőzségnec
jo akaro elméje. Ugyan ezen Con-
ſtántinus azt-is ſzokta vala mondá-
ni; *Melius eſt publicas opes à privatis
teneri, quam intra unum clauſtrum con-
ſervare & cuſtodire:* Job a' kőzőnsé-
ges haſznra valo gazdagságot ſo-
kaknál tartani, hogy ſem mint edgy
helyben rekeſzteni és őrizni. A' kik
ezt nem tselekedic, kegyetlenec és
puſztitóc; De oh Ur Iſten! nintse-
nec moſtan Tyberiuſoc, el-fogytac
a' Conſtántinuſoc, annál inkáb ke-
veſen, avagy ugyan nintsenec Joſe-

Hinc illud: Publica pri vatis ſunt præferenda bonis.

phec, Dávidoc, és Josiásoc, hanem inkáb Roboámoc, Acháboc, Severusoc, ki kegyetlenséggel valoban meg-felelt nevének, mert sokakat ártatlanul joszágokért meg-öletett.

III. A' közönséges nép-is tanullya-meginnét, hogy ők-is a' Fejedelmeknec törvényi szerint ne neheztellyenec adózni és szolgálni, mert a'mint köz példában mondgyuc: *Manus manum lavat*; Két kéz edgymást mossa, és mind kettő tisztán marad. A' köz nép a' Fejedelemmel jo és erös, a' Fejedelem-is a' köz néppel; mint a' kis kövec a' nagyockal, és a' nagy kövec az aprockal meg-erősödnec; mert ha a' köz népec szolgálnac a' Fejedelmeknec, a' Fejedelmek-is szolgálnac a' köz népeknec, oltalmazván, vigyázván, és a' töréseken istrását álván serénséggel érettünc, mi-is ugy lakhatunc országunkban békével, és nyughatunc házunkban tsendességgel.

Oh vaj ki nagy gondal élneca' Fejedelmec! kik az ő tisztekben igazán el-

el-járnac; Bizony nem ok nélkül iratta volt, ama' halhatatlan emlekezetű Nagy Báthori István, Lengyel országnac ditsiretes Királlya, (kit most-is ohajtva emlegetnec a' Lengyelec) arany bőtűckel az ő paisára im ez Distichont: *(res, Sustinet innumeros diadema sapè labo- Maximo & imperio maxima cura subest.* Az az: A' Királyi ékes Corona mindenkor nagy terhet visel; Es a' nagy birodalom alatt nehéz és terhes göd vagyon; mellyet én-is szemeimmel láttam és olvastam. Engedgye az Ur Isten szerelmes Fiáért, hogy mind Királyoc, s-mind Fejedelmec minket az Istennec törvénye szerént *gubernálhassanac*; ellenséginktül, mint a' régi bátor szivű Gedeon és Sámson, oltalmazhassanac, minden jo törvényinkben meg-tarthassanac, hogy minden rendektül ők-is mágoc felől ditsiretet és áldást halhassanac, és országokban az igasság szerető Fejedelmec sok esztendőkig jo szerentséssen uralkodhassanac, Amen.

Varadini in armamentario quod est in arce. A.D. 1616.

LX. PRÆDIKATIO.

Habitavit verò Israel in terra Ægypti in: à versu 27, usq; ad 31 versum.

AZ Istennec Sz. Lelke Oseás Prophéta által régen igy szólot volt: Oseæ 11. *Ægyiptusbol hittam-ki*, ugy-mond, *az én fiamat*; Melly prophetia nem tsak Christus Urunkra mutatott, hanem még az Izrael fiaira-is tartozott, kik Istennec fiainac, és elsô szülôtt magzatinac neveztetnec, ama' mondás szerént: *Elsô szülôtt fiam ennékem Izrael.* Jollehet ez a' prophetia fôképpen Christus Urunkban tellyesedett bé, a' mint az Evangelista magyarázza, kinec a' Herodes ôldôkléſe elôtt Ægyiptusban kellet volt futni, honnét iſmét Isten hitta-ki. De az Izrael fiaira-is nem illetlen ez a' prophetia, mert ezeket-is Isten küldôtte volt bé Ægyiptusban, kiket ô fiainac nevez, és iſmét Moſes által Isten hitta-ki ôket onnét. Ennec azért az Izrael Ægyiptusban valo dolgainac, és lakásának rendel valo meg-irására megtér Matth. 2.

tér immár Moſes, és ott lakván; Miképpen kezdett, az Istennec igéreti szerént, meg-ôrôkôdni, nevekedni, és szaporodni, ſumma szerént azokat irja-meg.

Kinec négy részei vadnac:

1. *Izraelnec Ægyiptom földében valo lakásárul, és ott valo állapattyárul emlekezic.*
2. *Meddig élt Jácob Ægyiptusban, és hány esztendôs korában hólt-meg.*
3. *Jácobnac temetsége felôl valo kivánságát irja-meg, mellyben Josephtûl azt kivánnya, hogy ôttt Cánahán földében temeſſe-el.*
4. *Josephnec igéreti és esküvése, és, Izraelnec fiához Josephez valo bôtsûlet tétele foglaltatic.*

Rendel mindenikrûl szollyunc Isten segitségébôl, és azokbul a' tanuságokat-is meg-jegyezzûc. Ezekre-is segéllyen az Ur bennünket, Amen.

AZ ELSÔRÔL.

Lakozéc annak-okáért Izrael Ægyiptusban. Az Izrael fiainac Ægyiptõban valo lakáſoc és állapattyoc fe-

lől négyet mond a' Moses Propheta: 1. Meg-mondgya, minémű haszonnal laktanac a' Gosen földén, tudniillic, hogy sok jószágot gyűjtöttenec ott. 2. Azt mondgya, hogy meg-őrökődtenec, és meg-nevekedtenec gazdagsággal, ugymint juhoknac, barmoknac nyájával. 3. Hogy a' közönséges szokás fölöt igen megszaporodtanac, sok számu magzatoc szűlettetvén tőlőc, a' mint ide aláb-is jelenti felőlőc Moses, és ekképpen szemec láttára, kevés idő mulván, meg-tapasztaltác az Istenec igéretit rajtoc bé-tellyesedni, ki felől Isten az útban-is szólott vala Jácobnac, ezt mondván: *En te veled edgyütt alá-megyec Ægyiptusban, és ott nagy néppé tészlec tégedet.*

Exod. 1.

Caput. 46.

Mondhatnád; Miképpen ment volt Isten Jácobal alá Ægyiptusbá? Nem valami testi modon, és jelen létellel, hanem az ő Istenségének igazgatásával, és jelen létével.

TANUSAG.

Innét eszünkben vehettyűc K. melly

melly igaz tőkélletes, és fogyatkozás nélkül valóc legyenec az Istenec igéreti, ki ő maga felől azt mondotta: *En Isten vagyoc, és meg nem változom.* Bálám-is ezt álattya az Isten felől, midőn azt mondgya: *Nem ollyan az Isten, mint az ember, hogy hazudgyon, és nem ollyan mint az embernec fia, hogy meg-változzéc.* Annakokáért ne fellyen senki azon, hogy Isten a' kinec mit igért meg nem adhatná, avagy nem akarná meg adni, *mert könnyeb az égnec és földnec el-mulni és semmivé lenni, hogy sem mint az Istenbeszédének hibázni.*

Num. 11.

Luc. 21.

A' MASODIKROL.

Továbbá, az ő kedves fiával Josephel meddig élt Jácob Ægyiptusban, azt-is meg-jedzi Moses, tudniillic 17 esztendeig, mellyec el-telvén halálához készíti magát a' szent Pátriárka, életének 147 esztendős korában. Az igazaknac jo lelki ismeretec lévén, a' testnec tőmlőtzéből kivánkoznac ki-menni, mert meg-vagyon irva: *Az igaz bizic az ő halálakor,*

Prover. 14

kor, mert tudgya hogy a' halál olly szükséges eszkőz, mint a' hajo, mellyen az élőc földére kelljutni. Azt irjác a' természetnec viſgáloi, hogy a' hattyu halálakor énekel, a' Sirena penig ſir, mellynec illyen okát adgyác, hogy a' vér a' halálkor, minden állatnac a' ſzivéhőz járul; az hattyuban azért igen jo vér lévén, őrvendezteti, és énekléſre indittya; a' Sirénában penig ſemmire kellő, és azért ſirattya. Aziſtenteleneknek-is gonoſz vérec vagyon, kik a' lelki életnec eledelét, az ő ſok bűnőckel meg-undokitottác, azokáért méltán iſzonyodnac a' haláltul, az igazac penig jo vérrel bűvölködvén, lelkekben őrvendeznec, és az Urnac éneket mondánac, hogy ki ſzolittya őket e' világbol. Miképpen a' ki idegen földőn vagyő, őrömeſt el-indula' pártrul, tudván hogy attyafiai és baráti, nagy jo kedvel várjác és fogadgyác, azokáért mint hogy az igazac e' világon valo életeket bujdoſáſnac itélic, mint hogy az-is, e' moſtani életnec partyárul őrömeſt el-indulnac. Méltán haſonlithattyuc azért Jácobot-is hattyuhoz, ki nem zugolodáſſal és nem rettegéſſel kéſzitette magát az ő halálához, hanem mint edgy hattyu ſzép énekléſſel, az az, ſzép kéſzűlettel és teſtamentom tétellel.

A' HARMADIKROL.

Ertsűc immár a' harmadikat; *Es el-kőzelgeténec*, ugy-mond, *az Izrael halálának napjai.* A' ſzent Dávid azt énekli edgyűt az ő ditsiretiben, hog' *az igazakat nem hadgya Iſtēſokaig kételkedésben lenni*; mert ha eſtve ſiralmat botsát reájoc, regelre meg-vigaſztallya és meg-őrvēdezteti őket. Példa erre ez a' ſok keſerves kőnyveket hullatott Izrael, ki látván az ő fiának ditsőſségét, kedvelſségét, eſzes okos voltát, Béniáminnal valo ſzép nyájaskodását, oh melly nagy győnyőrűſséggel látta! beſzédét melly nagy őrőmmel hallotta! Továbbá látván ſzemeivel az ő maradékinac tsudálatos meg-ſzaporodását, és mindē dolgokban valo boldog elő-

me-

meneteleket, alig tudná ember meggondolni, melly nagy őrömnec, és gyönyörűségnec tettzettenec ezec ő néki; Igy szokta K. Isten az ő hiveit sok keserűségec után meg-vigasztalni, és könyhullatásokat el-törölni, mellyet ha e' világi életben el-hallaszt-is, de az őröc életben el-töről ő szent Felsége minden könyhullatást az ő hiveinec szemekrűl.

Apoc. 21.

A' NEGYEDIKRŐL.

Negyedszer immár a' Propheta, a' Jácob halálának módgyát jelenti-meg, ki nem hertelen halállal hólt-meg, mint nagy sokan, sem erőszac szerént valo halállal, mint az Amalékitáknac Királlya Agag, ki félvén és rettegvén a' haláltul, azt mondotta: *Igy választé-el a' keserű halál?* hanem szép készűlettel, és tsendességgel aluszik-el. 2. Azt mondgya hogy Josephet hozzá hivatta Jácob, és igy szólot néki: *Si invenī gratiam in oculis tuis, fac mecum gratiam*; Nem ugy szol mint edgy fiának, hanem mint Fejedelemnec, meg-bőtsűli és tiszteli ő

1. Sam. 15.

li ő benne a' Királyi méltoságot, melly példa lehet az atyáknac. Itt-is bé-telic Josephnec ama' régi látott álma, mikoron azt látta vala, hogy a' Nap és Hold ő előtte 11 tsillaggal meg-hajlott, és őtet tiszteltе. 3. Minek-előtte meg-jelentené néki, mit kiván ő tőle, arra kénszeriti, hog' kezét az ő tomporája alá tegye, melly szokásoc volt a' régi Pátriárkáknac, a' mint az Abrahámnac példájából-is meg-tettzic, ki Eleázárt arra kénszeritette, hogy az ő tomporájára tegye kezét, és ugy eskűdgyék-meg.

Caput. 24.

Három dolgot kiván penig nevezet szerént az ő fiától Josephtűl: 1. Azt, hogy őtet Ægyiptusban el ne temesse. 2. Hogy őtet Cánahán földében vigye. 3. Hogy az ő hólt testét az ő Attyainac koporsójában temesse, melly Hebromban vólt; Mellyben el-temettetett vólt Sára, Abrahám, Isác, Rebecca, és Leah a' Jácob felesége.

S-mondhatnád; Mit akart ezzel Jácob

Jácob hogy Ægyiptusbã nem akart el-temettetni? avagy nem tutta-é hogy mindenût az Úré a' fôld és annac tellyesége, avagy talám megtsalatkozván Jácob, edgyic fôldet és helyet a' máſiknál ſzentebnec ítélte, és az éghez kôzelebnec lenni reménlette.

FEL. Nem. Hanem ezt im ez 4. okáért tselekedte: 1. Ezzel bizonyittya-meg, hogy ſemmit nem kételkedic ô az Iſtennec nékiec tôtt igéreti felôl, ki azt igérte vala nékiec, mondván: *Te néked adom e' fôldet és a' te maradékidnac te utánnad*; Nem akart azért még-holta utánn-is annélkûl az igéretnec fôlde nélkûl ellenni, noha annac az Iſten igéretinec bé-tellyeſedését teſti ſzemeivel ô nem láthatta. 2. Vigaſztalni és bátoritani-is akarta ezzel Jácob az ô maradékit, az Iſten igéretinec bizonyos voltárul, hogy el-hinnéc bizonyoſon azt, hogy jôvendôben Cánahán fôldében viſzſza mennec, azért ôrôkôs lakáſra valo helyet magok-

goknac Ægyiptusban ne ſzerezzenec. 3. Mint-hogy Cánahán fôldében volt az ô attyainac koporſoja, ô-is azockal egyetemben edgyût akart a' bódog fel-támadáſig nyugodni, és az ôrôc életre fel-támadni. 4. (Némellyeknec itéletec ſzerént) Mint hogy azon a' fôldôn rendelte volt Iſten az emberi nemzetségnec az ô Sz. Fia által valo meg-váltását; látván Jácob a' Sz. Lélec által lelkében, hog' a' Chriſtus Cánahánban halna-meg, és ott támadna-fel, annak-okáért kivánt ott temettetni, hogy ô véle edgyût támadna-fel. Nemelly ſzent atyác azt mondgyác, hogy Jácob és a' tôb Pátriárkác teſtec ſzerént akkor támadtanac volna fel, mikor Idvôzitônc harmad napon halottaibol fel-támadot, melly értelmet innét állatnac, hogy tudni-illic a' Chriſtus ſzenvedésének idején ſok ſzen- *Matth. 27.*
teknec teſtec, kik meg-holtanac volt fel-támadtanac, és ſokaknac Jeruſalemben meg-jelentenec. Agoſton Doctor ennec illyen titkos és példá-

zat ſzerént valo értelmét adgya; hogy a' régi ſzent Atyáknac Cánahán földében valo temetkezéſec, a' mi bűneinc botsánattyának a' Chriſtus által valo létét példáztác és jelentettéc, hogy tudni-illic, tsak egyedűl ő benne és ő általa kereſsűc a' mi bűneinknec botsánattyát.

TANUSAG.

I. Innét a' mi vigaſztaláſunkra jegyezzűk-meg K. hog' a' ſzent Pátriárka az ő halálát alomnac hija és nevezi, mert igy ſzol: *Mikoron el-aluſſom*, ugy-mond, melly áluvás a' teſtre tartozic, és nem illic a' lélekre, mert a' Szenteknec lelkec az ő ki-muláſoknac utánna nem aluſznac, hanem az ő fáratságoc után nyugoſznac, vigyázván és ditsirvén az Iſtent, és a' bárány Jeſus Chriſtuſt, kövétvén a' báránt valahová menénd. Teſtec penig a' földben nyugoſznac, miglen az utolſo napon fel-ſerkennec és fel-támadnac.

Apoc. 14. 5 & 6.

Végezetre értsűc azt-is, mint véſzi és fogadgya Joſeph az ő attyának az

az Izraelnec kérését: *Es monda Joſef: En a' te beſzéded ſzerént tselekedem.* Kinec monda Jácob: *Eskűdgyél-meg énnékem, és meg-eskűvéc ő néki.* Noſza állyanac elő itt az Anabaptiſtác, az új kéſeſec, és mondgyác azt hog' vétkezett ebben Jácob, hogy Joſephet kénſzeritette meg-eskűnni, ſ-mind Joſeph vétkezett, hogy meg-eskűtt. Mi inkáb ezeknec a' Sz. Pátriárkáknac példájokbol és tselekedetekből azt tanulhattyuk-meg, hogy ſzabad eskűnni, tudni-illic, az jo, lehetséges, ſzabados, és ſzűkséges dologban.

Kérdhetnéd; Vallyon ſ-miért kénſzeritette Jácob Joſephet meg-eskűnni? talám hit nélkűl nem hihetett az ő fiának, talám igen hihetetlen ember volt, Joſeph penig igen *levis*, és azért nem hihetett néki?

FEL. Nem; Hanem im ez 2 okáért tselekedte ezt Jácob: 1. Hogy eſzében venné mind Joſeph ſ-mind a' több fiai, hogy nagy és ſzűkséges dologra akarja őket emlekeztetni, és ne tartsác az ő temetsége felől valo

optioját, kivánságát, kitsiny és kardé dolognac. 2. Ezért tselekedte, hogy Josephet mind a' Király előtt, s-mind az Ægyiptiusoc előtt, a' gyűlölségtűl és haragtul meg-mentse, mert a' Jácob holt testének Ægyiptusbol valo ki-vitele, láttathatic vala az Ægyiptőbélieknec mint edgy gyalázattyokra esni, mert azt mődhattyác vala: Imé ez idegen ember és jövevény Sidó, mintha ezen az jo és nemes földön nem találhatna az ő attyának holt testének illendő temető helyet, hanem Cánahán földében viszi temetni, talám mind földünket s-mind magunkat utál, és nem szeret; hogy ettűl a' *suspiciotul-is* Josephet meg-mentse, ezért-is tselekedte. Meg-nyervén annak-okáért Jácob, a' mit Josephtűl kivánt. Mit tselekedic a' vén Izrael? Azt mondgya a' Propheta: *Ackoron le-hajtá magát Izrael az ő attyának fejére; és hálákat ada Istennec.*

A' gyönyörűséges Barátoc, kiknec szám nélkűl vagyon több illyen ha-

hazugságoc, azt mondgyác, hogy a' Joseph Királyi páltzájának felső részén ki-mettzet képetske volt, és a' vén Izrael reá borulván azt imádta volna, mellyet Hieronymus Doctor régen meg tzáfolt, és a' Sz. iráis meg-hamisíit; mert Moses nem azt nem mondgya, hogy Jácob a' Joseph veszszejét, vagy páltzáját, vagy istápját, vagy annac végén lévő kifaragott képetskét imádta és tiszteltette volna, hanem azt mondgya, hog' le-borult az ő attyának fejére. Hogy penig némellyec ezt a' szót igy forditottác: *Es le-borula*, avagy, *Es le-hajtá magát Izrael az ő veszszejének végére*; Ez a' fogyatkozás innét vagyon, hogy a' Sidóknál a' *mitta* ágyat tészi, és a' *matte* veszszőt, mellyet *Author Epistolæ ad Heb. Cap. 11. mattenac*, az az, veszszőnec forditott. De ennec igaz értelme ez: Meg-nyervén Izrael Josephtűl a' mit kivánt; Josephnec a' mint beteg embertűl lehetett, testének kűlső maga viselésével-is tiszteséget tőtt, meg-hajtván magát e-

In libro qui sic, intitulatur: Magnum speculum exemplorum.

Hebr. 11.

lőtte, és meg-kőszönvén néki hozzá valo engedelmeſségét, és jo akarattyát, és edgyſzerſ-mind az Iſtent, *religioſo cultu adorans*, Iſtenhez illendő tiſzteletel tiſztelvén és imádván, hálákat adván ő ſzent Felségének, hogy az ő temetsége felől-is, a' mit kivánt meg-nyerhette, és a' Joſeph ſzivét arra hajtotta, hogy abban a' dologban-is engedheſſen ő néki. Oh gyönyörűséges ki-muláshoz valo készület! Oh Iſten félő emberhez illendő tselekedet! Oh Iſtennec ſeregében, és mennyei polgároknac társaságában valo igyekezet! Melly útnac noha ſzomoru és darabos volt az elei, de vége kivánatos és örvendetes, kit Dávid minden teſtnec útánac nevez; kin Adámtul fogván minden ſzentec által mentec; *Et nos tranſibimus omnes*; és mi is mindnyájan által megyünc: *Sed cœlum patriam, qui benè tranſit, habet*; De az Iſtennec országa annac lako városa, a' ki jól megyen által. Ez az Izraelnec erős Iſtene engedgyen nékünk-

1. Reg. 2.

künk-is fejenként az őröc életben valo boldog által-menetelt, ſzent Fiának érdemejért; kinec adaſséc ditséret, ditsőſség, hálá-adás és orſzáglás, mennyen és földön, moſtantul fogva mind örökkön örökké, Amen, Amen.

VEGE.

Concluſio cum gratiarum actione.

OH én idvóſségemnec meg ado Iſtene, és minden dolgoknac bóltsen gubernálo hatalmas Fejedelme, ki minden ez világra jóvó embereket meg világoſitaſz, kiben élünc, vagyunc, és mozgunc, kinec akarattya nélkül edgy fejér, vagy fekete haj ſzálunc el nem eshetic, kinec vezérléſe és oktatáſa nélkül a' jónac nem hogy végben vitelére, de tsak meg-gondolására-is tellyeſséggel elégtelenec vagyunc; ki a' te ſok fęle ajándékidat, valamint akarod, minden embereknec ugy oſztogatod; ki a' gyengéket megerőſſited, a' tudatlanokat értelmeſ-

Johan. 1. *Actor. 17.* *Matt. 10.* *2. Cor. 6.* *1. Cor. 12.* *Exod. 1.*

meſſecké téſzed, a' fęlelmeſeket meg-bátoritod, a' rebegó kéſedelmes nyelveket ékeſſen ſzóllócká téſzed; ki a' mi utolſo idónkben a' te ſzent Lelkednec ajándékit, nem tsópógve, hanem ugyan ki-óntve oſztogatod; ki a' te igaz itéletedet elrejtetted ez világi bólts Philoſophuſoktul, és meg-jelentetted azokat a' kitsény gyermekeknec, kinec ſzájoc által végezed-el a' te ditséretedet; ki az erótlenekben és gyengékben mutatod-meg fóképpeu a' te nagy eródet; ki a' ſemmit-is ſzintén ugy hivod, és elő-veheted, mint a' jelen valót és a' vagyont; kinec elótte edgy-is nem kevés, de tiſzſzer valo ſzáz ezer-is nem ſok; ki a' tengernec bű vizeit marockal, és az

Joel. 2. *Luc. 11.* *Matt. 21.* *Pſal. 8.*

égnec magaſságit araſzſzal, a' hegyeket fontal, a' halmokat és kőſziklákat méró ſerpenyővel meg-mérheted és fontolhatod. Oh végetetlen nagy hatalmu bőlts Iſten! Imé ez mai napon, sőt az én edgy maroknyi életemnec minden idejében, fel-emelem te ſzent Felſegedhez az én erőtelen kezeimet, meg-hajtom előtted reſzkető térdeimet, meg-nyitom az én bűnős ſzájamat és megfertezett ajakimat, ki-nyitom az én Adamás kőhőz haſonlo ſzivemnec ajtaját, és előtted öntőm az én buzgo imádságomat, és őrőcké valo hálákat adoc te ſzent Felségednec, elősző ezen, hogy engemet gyarlo és romlando edénykét e' világnac piartzárul, a' hivalkodók-

dóknac társaságokbul ki-hittál és ſzolitottál, és mikor te ſzent Felségednec tettzett, a' te lelki ſzőlődben a' ſzent munkára, és a' te gabonádban a' lelki aratáſra bé-ſzolitottál, és arra vezérlettél, hogy a' te ſzent nevednec ditsiretire, és a' hiveknec előmenetelekre igyekezhetném és az én tsekély elmémet, mind penig gyarlo erőmet arra forditanám. Ihol édes Iſtenem, édes meg-válto ſzép Jeſuſom, a' ſzent Lélec Iſtennec vezérléséből, el-kezdett munkátskámat, a' mint és a' mennyire lehetet, el-végeztem, és a' mit tselekedhettem őrőmeſt és jó ſzivel meg-tselekedtem. Megvallom édes Uram Iſtenem, hogy a' mi jó vagyon benne, az tied, és te tűled vagyon, az hol

hol pedig fogyatkozás esett, annac az én gyarloságom és tudatlanságom az oka. Tied légyen Uram a' ditsőſség, enyim pedig az ortza pirulás. Kérlec oh én édes Istenem, vedd jó neven tőlem méltatlan és alázatos szolgátskádtul, az én edgy veréb érő ajándékotskámat, mert gerliczét nem adhatoc, annál inkáb kővér tulkockal nem áldozhatom. Uram Isten engedgyed a' te szent Lelkednec általa, hog' valakic ez könyvetskét kezekben vévén olvasśác, vagy halgattyác, leg ottan a' te szent akaratodhoz szabhasśác magokat, minden jóban naprul napra gyaporodván, ennec a' szent JOSEPH Pátriárkánac tiszta életét, Isteni fęlelmét, atyafi szeretetit, alá-

ázatoſságát, és békeséges tűrését kővethesséc; engemet-is penig haszontalan szolgádat, a' több hiveckel egyetemben, ez nyomorult élet után, méltoztatsál a' mennyei boldogságban bé-fogadni, és amaz őrvendetes szózatot nagy örömmel hallani: Jol vagyon jo és hiv szolgám, keveſre biztalac volt, de abban hiv voltál, menybé az te Uradnac örömében. Mellyben te szent Felségedet a' te mennyei szent Atyáddal, és a' szent Léleckel egyetemben, örőcké áldhassuc és föl-magasztalhassuc, AMEN.

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM KÖNYVTÁRA